

İKİ AYLIK SOSYALİST SİYASİ KÜLTÜR DERGİSİ FİYATI: 5 tl.

KIZILCIK

2012 KASIM-ARALIK SAYI: 51

Bir minyatür ustası: Levni
Ayfer Coşkun

Kriz, kriz yönetimi ve
kriz ertesi Avrupa.
İzzettin Önder

Bütçe açığı ve dolaylı vergiler
Özcan Çağlar

Zindanı taştan oyarlar
Yalçın Yusufoglu

68'in masumiyeti ve
devrimci şiddet
Yeşim Dinçer

Ömer Tayyip'e açık mektup
Cemal Candaş

Yaşasın ölüm
Halim Togan

Gıda politikası ve kapitalizm
İ. Barut

Devrimi kadınlar yapıyor
Asya Abdullah

Eril söylem: Dayak, tecavüz,
cinayet
Burcu Ünalın Altaş

Temsili demokrasinin krizi
Jérôme E. Roos

Neşat Ertaş
Refik Zerengil

Sinemanın derdi ne?
Yılmaz Hüröglü

- İslam liderliği illüzyonu fiyaskoya dönüşürken • Değişim,değişim dedikleri
- İlerleme mi yerinde sayma mı? • Fetret kabusu • Kentsel dönüşüm
- Gıda krizi derinleşiyor • Çevre ve enerji konferansı • İş kazaları
- Yeni sendikalar yasası • İleri demokrasinin adliyesi ve emniyeti
- Asker Hakları

Bu sayıda

Kapak ve iç sayfalarda
Levni

Fetret kabusu	3
Yalandan kim ölmüş?	4
Hayat Ağacı	6
Kriz, kriz yönetimi ve kriz ertesi Avrupa.....	10
İzzettin Önder	
Yaşasın ölüm	18
Halim Togan	
Zindanı taştan oyarlar	21
Yalçın Yusufoglu	
İslam liderliği illüzyonu fiyaskoya.....	23
dönüşürken	
Gıda politikası ve kapitalizm	26
İ. Barut	
68'in masumiyeti ve devrimci şiddet	34
Yeşim Dinçer	
Ömer Tayyip'e açık mektup	36
Cemal Candaş	
Kentsel dönüşüm	39
Devrimi kadınlar yapıyor	41
Asya Abdullah	
Gıda krizi derinleşiyor	46
Çevre ve enerji konferansı	49
Eril söylem: Dayak, tecavüz, cinayet.....	51
Burcu Ünalın Altaş	
Anısına	54
Temsili demokrasinin krizi	55
Jérôme E. Roos	
İş kazaları.....	58
Yeni sendikalar yasası	59
Değişim,değişim dedikleri.....	62
İlerleme mi yerinde sayma mı?.....	66
İleri demokrasinin adliyesi ve emniyeti.....	71
Asker Hakları.....	80
Bütçe açığı ve dolaylı vergiler.....	84
Özcan Çağlar	
Neşat Ertaş Refik Zerengil.....	88
Sinemanın derdi ne? Yılmaz Hüröğlu.....	92
Bir minyatür ustası:Levni Ayfer Coşkun..	95

YAYIN KURULU: Hüseyin Hasançebi, Kaan Toker,
Özcan Çağlar, Tektaş Ağaoğlu, Turabi Yerli, Yalçın
Yusufoğlu, Yeşim Özakınsel, Zekiye Arıkel

Sahibi ve Sorumlu Yazışleri Müdürü: Bülent Güner. İrtibat ad-
resi: K. Karabekir Cad. 7/33 Erenköy-İST. Tel: 0 (216) 418 92
82 Fax: 0 (212) 245 48 13 Posta Çeki Hesap No: 1052647-
Züleyha Nur. Kızılçık e-posta: kızılçık2004@yahoo.com Yayın
türü: Yaygın, Süreli, Türkçe İki Aylık Ulusal. Basım: Gümüşsoy
matbaacılık Rasim Paşa Mahallesi, Feritbey Sokak, No: 21/A
Kadıköy-İstanbul

Dünya

"Vahşet"

Kaddafi'nin linç edilmesi "Vahşettir!" diyen ya da bunu hak etmişti demeyen tek bir gizli/açık Obama hayranı, NATO muhabbi siyasetçi, "kanaat önderi", yazar, ekran bülbülü, vb... gördünüz mü? Ya da Kaddafi'yi öldürenlere vahşeti yakıştırıp Irak'ı cehenneme çeviren Buş-Bleyir çetesine yakıştırmayanlara?

İslam'ın peygamberine dil uzatılınca Libya'da bu defa ABD elçisi linç edildi. Ertesi gün Obama Akdeniz'de sabah akşam kol gezen donanmasıyla Bingazi açıklarına geldi dayandı. Ne bu?

Dünyanın her bucağında Amerikan karşıtlığının bizatihi Vahşet sayılır olacağı günler yakındır...

Alın size!

NATO G. Sekreteri konuşuyor: "Suriye'nin saldırıları karşısında Türkiye'yi savunuruz. Bunun için tüm planlarımız hazır..."

Demek ki neymiş..? "Türkiye" - büyük Devlet, güçlü Ordu, şanlı Tarih, öncü Vizyon, şu Bu...- Türkiye değil, NATO demekmiş!

KIZILCIK demişti!

Yine sahibinden mülhem

TC dışbakanı, "Esat gitsin, Şara gelsin!" dedi.

Şara'ya bir kastı mı var? Şara, Esat'ın yardımcısı, Baas'ın en kıdemlisi, halen Şam'da yaşıyor diye biliniyor... İşin içinde şimdilik gizli tutulmasında NATO'ya yarar bir "iş" olsa gerek.

Ya da, Türk dış ve iç politikasının dâhi çocuğu Davutoğlu, Esat'ın defterini dürme görüntüsü altında Suriye Baas'ı ile yine ABD dışişlerinden vaaki ilhamla pazarlığa oturmuş olabilir...

Yeni milat:

Post- Balyoz'izm !?

Bu ülkede "Vesayet rejimi" denilen şeyin esas belirleyici 1. Ve 2. Cumhuriyetçi sivil toplum ayakları kırılmadıkça vesayetin V'sine dokunduğunuzla kalırsınız.

"Kürdistan Türklerindir!"

Duman almış dağ başına kurulup sahiplik duygusunun tadını çıkarmaya çağırıydı.

Vıcık vıcık duygu sömürüsü ?

Yani o bile değil!

Durumdan vazife çıkarmanın dayanılmaz hazzı! Tam bizim medyaya yakışanı...

Ne bir yaşında ölen Antep'li çocuğa acıyor, ne de duyulan acıya şu kadarcık saygısı var.

Nefret suçu propogandası!

Ebed müddet Devlet tapıncı!

Oynatmazlar

Cebi üç kuruş el parası gördü diye ekonomide, sırtı sıvazlandı diye dış siyasette küresel aktör olmaya heveslenen ve NATO gölgesinde bölge kabadayılığa soyunan Erdoğan ve bakanı Davutoğlu sustular. Bayan Clinton Suriye muhalif ulusal konseyi denen toplama çapulcu güruhu dağıtacağını açıklayınca bizimkilerin 'Büyük devlet!' tafralanması söndü. Doyuramadığı 100 bin Suriyeli mülteci için Merkel'den para istedi. Tampon olmasa bile politikası tampon Türk devletine bundan fazlasını oynatmazlar.

KIZILCIK

AKP artık devlet değilse devlet nedir?

Türkiye solunun son on yıllık hikayesi: Bur kesimi AKP'yi "demokratikleşme" sayarak liberalleşirken diğer bir kesimi de epreyalizm patentli bir islami iktidar sayarak milliyetçileşti. Bu ikisi dışında kalan sol kesim ise Kürt özgürlük hareketini desteklemekle sınırlı bir alanda kalarak demokratlaştı. Emek kategorisinden ve emekçi mücadelesinden kendini soyutlayan bir 'sol' sol sayılamayacağı için komünist, sosyalist veya sol etiketlerin içi boş kaldı, Türkiye solu bir bütün olarak siyasetten silindi.

O zaman AKP on yıl önce ne idi, bugün nedir?

AKP artık devlettir. Okus pokuşçu kimi sol 'düşündür'lerimiz "1. Cumhuriyet bitti, yerine 2. cumhuriyet kuruldu" deseler de, devlet aynı devlettir. Unutulması sola her zaman pahalıya malolmuştur. Türk devleti alabildiğine 'esnek' bir devlettir. Doksan yıllık ömründe kendi yapısıyla sürekli oynamıştır. İslamcı da olmuştur, kemalist de. Ama aynı zamanda ikisini birden, hem kemalist hem de islamcı olduğu da vardır. Sermaye adına en saldırgan olduğu dönemlerde sınırsız liberalleşebilmiş, kendini özel bir revizyona tâbi tutmadan, hatta parlamenter siyasi sistem içinde kalarak faşizm olabilmış bir Türk devleti vardır. Devletin bu şaşılası esnek yeteneği gerçeklikte Türkiye'de hakim sınıfın yeteneğidir. ABD'yi, Emperyalist Avrupa'yı ve TÜSİAD'ı, islami referanslarına dayanarak belli bir sermaye zümresine siyasette yer açmaya soyunmuş bir gelenekten 'AKP' yaratmayı başardıkları ve bunu da bir "demokratikleşme" planı olarak yutturabildikleri için kutlamak gerekir. Yani AKP Türk devletinin 'küre'nin koşullarına ve dayatılan koşullara uymak için kendi yapısıyla oynamasından başka bir şey değildir.

Olan olmuştur, sonrasına bakalım.

Meksika ve Japonya örnekleri anılarak, ama elbette öncelikle Türkiye'de AKP devletine 'muhalefet' olup olmadığına bakılarak, 'AKP 40 yıl sürer' denilmektedir. Evet, 40 yıl sürer.

AKP devleti 40 yıl 'sürmez!' diyenlerin baktığı bir yer Kürt meselesidir. Kürt meselesinde aynı zamanda 'kendi çözümlü' de gördüğü için Türk devleti çözümsüzdür. Kürt meselesindeki çözümsüzlüğü AKP devletinin % 50 olan siyasi gücünü, yüzde 90'lara çıkarmaktadır. Çünkü Kürt meselesi sözkonusu olunca CHP ve MHP, hatta solun bir kesimi de dahil -Kürtler hariç- hemen herkes iktidar olmaktadır.

'İktidar bloku çatlar mı?' diye pür dikkat Gül-Erdoğan rekabetine bakanlar ise daha çok bakarlar! Çünkü 'İktidar bloku' denilen şey orada değil, TÜSİAD masasında oluşturulandır. Orda bir çatlama var mı?

AKP ne zaman ve nasıl gider sorusunun gerçek cevabı sınıfsal muhalefet alanıdır. Burdan bakıldığında AKP 1000 yıl sürebileceği gibi, bir gün bile sürmeyebilir. Kuramsal olarak bu sadece 'sol'un işidir. Sol ise ne kendi gerçeğine bakıyor ne de Türkiye gerçeğine. Sol sadece sihirli bir düşünce arıyor. Bu düşünce 'yeni' olacak, yenileşen kapitalizmi çözümlenecek güçte olacak. Bu düşünce bulunduğu 'sol' kendini toparlayacak!. AKP o zaman gidecek.

Aranan bu yeni sol-sosyalist-komünist düşünce ne ola ki?

Fetret kabusu

"...Kimseye bir çakıl taşı bile vermeyiz!"
"...Otuz yıldır süren kirli savaşa elli bin
gencimizi feda ettik, dahasını da ederiz..."
Evet, tavrı bu!

Ve bu tavrı, bu "Çakıl vermeyiz" anlayışı Türkiye'yi göz göre göre bölüyor. Bu ülkenin coğrafyası, tarihi, sosyolojik yapısıyla külliye alâkasız bir "Parçalanırsınız, dağılırsınız..." korkusu. Fetret kâbusu. Bunun üzerine bina edilen, Kürtlere onca haksızlık, zulüm ve Kürt, Türk demeden onca genç yurtdaşa ölüm!

Nasıl yaşamak istiyorlarsa öyle - kendi yurtlarında yönetime kendi kimlikleriyle katılarak, kendi topraklarını kendileri sahiplenerek- yaşamak Kürtlerin hakkı değil mi? Kim kim oluyor da buna hayır diyor? Kürt'ün karşısına Çerkes'i, Boşnak'ı Arap'ı, Arnavut'u, vb... çıkarmak üç kâğıtçı tefeci bezirgan kurnazlığı. Başka ne ki?

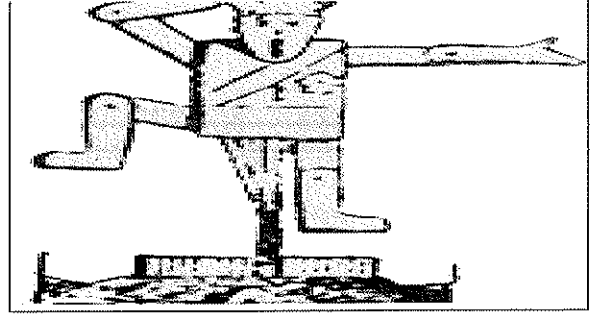
Sonra Yugoslavya olur çıkarmışız...

Tecahülü arifane değilse, cehaletin daniskası!

Eski Yugoslavya'da çok eskidenberi Hırvatların yurdu vardı: Hırvatistan. Slovenlerin yurdu vardı: Slovenya. Sırpların yurdu vardı: Sırbistan. Karadağlıların yurdu vardı: Karadağ. Boşnakların yurdu Bosna'yı. Vb..., vb... Bütün o bölgenin en son bağlı olduğu Avusturya- Macaristan İmparatorluğu'ndan beri bu böyleydi. "Tito Yugoslavyası" o aynı yapı korunarak, üstüne komünist aşısıyla kuruldu. Bütün dünyaya örnek ileri bir ülke oldu. 1990 sonrası Batı fitnesine ve fesadına uğrayarak dağılırken yine öyle dağıldı.

Türkiye'nin önünde buna benzer bir perspektif asla yok. Çünkü Türkiye'nin öyle bir geçmişi yok. Türkiye'de yaşayan Arnavut yok, Arnavut kökenli Türk var. Sapına kadar asimile olmuş! Türkiye'de Kürt kökenli Türk yok, Kürt var. Asimile olmamış! Tayyip Erdoğan'lar, Arınçlar filan sayıp duruyorlar, araya Kürdü de katarak, Arnavut, Çerkes, Boşnak filan diye. Arnavut'u olsun, Boşnak'ı olsun çağdaş demokratik haklarını sonuna kadar kullanmaktan öte nasıl istedikleri gibi yaşamak istiyorlar acaba? Onlar "Türk sayılarak" yaşamaktan memnunlar...Kürtler değil.

Kürtlerin çok özel, kendilerine özgü bir durumu var. Tarih olarak var, coğrafya olarak var, kimlik olarak var. Siz bunu kaale almamakta hâlâ direnir ve Türk-Kürt ilişkisini "bin yıllık kardeşiniz"e bir çakıl taşı bile vermeyiz nobranlığına, cimriliklerine indirerseniz, korktuğunuz başınıza gelir ve gelecek demektir. Hazır Kürtler hiç de ayrılmayı düşünmüyorken sizin birlikteliğinizi nasıl sürdüreceğimize değil de habire nasıl ayrılacağımıza kafa yormanız nedendir? Ülkeyi kardeşlik bağıyla bir arada tutamıyor, tutmasını bilmiyor, bilmek de istemiyorsunuz. Sahiden birlik ve beraberlik içinde, birliği de, kardeşliği de olması gerektiği gibi GÖNÜL-

LÜ birlikle pekiştirerek, ülke bütünlüğüne hanel vermeden, Kürtler nasıl istiyorlarsa öyle yaşamalarına imkan sağlamanın birçok barışçıl yolu var. Dünya bunun örnekleriyle dolu. Onlar varken aklınızı Yugoslavya örneği ile yağnış yağnış bozmanın âlemi ne?

"Tito Yugoslavyası" orda altı yedi ayrı dil konuşan, alfabeleri birbirine benzemeyen, altı yedi ayrı dilde eğitim gören, mahkemelerinde altı yedi ayrı dille savunma yapılan altı yedi halk yaşadığı için bölünüp dağılmadı. Tito'nun Yugoslavyası'nı, AB ülkeleri, yani AB'yi oluşturan "Kopenhag Kriterisi" Batılı ülkeler, yani -en başta ve bilhassa- Federal Almanya kendi çıkarlarına öylesi geldiği ve öyle istedikleri için kafa göz yararcasına seferber olup böldüler, dağıttılar. Tarihi gerçekleri görmezden gelmenin ya da kasten başka göstermenin, sorunu hiç bir Türkiye- Kürdistan gerçekliğine uymayan, sahte imâl edilmiş şablonlarla tanımlamaya çalışarak şirazesinden çıkarmanın altında mutlaka ve mutlaka -Tito'nun Yugoslavyası örneğinde olduğu gibi- bu ülke halklarının haline ve geleceğine düşmanlık yatar. Onun da nedeni maddi menfaat çelişkisidir. Tamah'tır, yani!

Başbakan en çok neden şikayetçi? En çok neye yanyor? Her gün beş on Kürt ve Türk kardeşi'nin yerlere serilip ölmesine mi? Yoksa o topraklarda hâlâ sürüp giden "düşük yoğunluklu savaş" yüzünden bölgeye doğrudüst, kalıcı yatırım yapılamamasına, İstanbul'lu ya da yabancı yatırımcıların "hak ettikleri" huzuru ve gelecek garantisini bulamamalarına mı?

Sabah akşam fetret kâbusu görenler, Anadolu halklarının yaşadığı toprakların göbeğine dikildiği yerden bütün bölgeyi tehdit eden NATO nükleer füze kalkanına niçün "ihtiyaç" duyulduğunu hiç düşünüyorlar mı acaba?

Bakın, cenaze yürüyüşleriniz de, mezarlıklarınız da birbirinden koptu, ayrıldı. Birileri "şehit", birileri "ölü"! Hangi birliğe, beraberliğe sığıyor? Kardeşlik bunun neresinde? Kimse de size, "Verin çakılarımızı, biz gidiyoruz!" demiyor. Yarın artık buralarına gelip de diyecek olurlarsa, sorumlusu siz olacaksınız. "Uzantı" dediğiniz, bugün en az 6 milyon Kürt oyunu temsil eden, yarın o lanet olası % 10 seçim barajı kalktığında kimbilir daha kaç 6 milyon Kürt ve Türk oyunu temsil edecek olan BDP'lileri bi dinleyin! Dinlemediğiniz sürece bu ülkede, Türklerin ve Kürtlerin Türkiye'sinde, 10 milyonu Kürdistan'da yaşayan en az 20 milyon Kürdün haline de, geleceğine de kastınız var demektir.

Yalnız Kürtlerin mi? Türklerin de!

Yalandan kim ölmüş?

Politikacıların hilaf-ı hakikat konuşmalarına toplumun en alışık olduğu ülkelerden birisi İşte son örnek. Politikacı grup toplantısında konuşurken Ahmet Türk'ün aile evi Kasr-ı Konca'da yer sofrasında yemek yiyen BDP milletvekillerinin fotoğrafını gösterir, salondaki ekrandan gösterilen fotoğraf TV kanallarında yayınlanır, haberlerde tekrar edilir. Politikacı şöyle konuşur: "Kızıltepede bir BDP milletvekilinin evinde kuzu kebabı yiyorsun, öte yandan cezaevindekilere 'ölün' diyorsun. Kürt kardeşlerime sesleniyorum. Sizi istismar edenlere dikkat edin. Onlar kuzu kebabı yerken içeridekilere ölün diyorlar."

Selahattin Demirtaş, söz konusu fotoğrafın, Mardin'de partilerinin yapmış olduğu grup toplantısı sonrasında Temmuz ayında Ahmet Türk'ün daveti üzerine verilen yemekte çekildiğini, açlık grevlerinin ise 12 Eylül tarihinde başladığını söyledi.

Politikacı ve resmi aynı yalanla yayımlayan ne-sebi gayet sahil Akit gazetesi açlık grevleri başlamadan iki ay önce çekilmiş bir fotoğrafı şimdiymiş gibi gösterecek iptidai ve çirkin bit yola baş vuracak kadar ahlâk yoksunudurlar. Ama daha da önemlisi bu davranış onların tıynetinin de ötesinde Kürt sorunu karşısında ne denli aciz olduklarını göstermektedir..

Yalanlar yeni mi? Mesela politikacı 12 Eylül 2010 referandumundan önce oy kaybederim endişesini taşıyarak "PKK ile görüşüldüğünü inkâr eder. 21 Ağustos 2010'de Kayseri mitinginde "PKK ile görüştüğümüzü söyleme şerefsizliğini yapanlar hesabını verecekler, biz AKP olarak terör örgütüyle hiç masaya oturmadık, ispatlayamayan müfteridir der, oysa özel temsilci olduğunu açıklayan Hakan Fidan Oslo görüşmelerini yapıyormuş.

Görüşmelerin 12 Haziran 2011 seçimleri öncesine kadar sürdüğü de ortaya çıkar, hem de müzakerelere Türk tarafı adına Başbakanın danışmanı ve özel temsilcisinin katıldığı anlaşılır, fakat halk "bize yalan söylendi" demez. Derken mutabakat metni yayınlanır, metinde 15 Haziran 2011 günü görüşmelere tekrar devam edileceği yazılıdır. Ama politikacı önce referandumu, sonra de seçimleri atlattığı için görüşmeleri sürdürmez ve belgeyi "altında imza yok" diye inkâr eder.

Türk Hava Kuvvetlerine ait bir F-16 uçağı düşer, Ankara uçağını Suriye hava sahası dışında füzeyle düşürüldüğünü iddia eder, Genel Kurmay bir süre sonra "Suriye tarafından düşürüldüğü iddia edilen uçak" şeklinde açıklama yaparak hükümetin tezinden uzak durur. Uçak parçaları denizin altın-

dan çıkarıldığında füzeyle de, uçaksavarla da düşürülmediği anlaşılır, muhtemelen pilotlar Suriye radarından kaçalım derken uçağı düşürmüşlerdir. Bu sonuçlar üzerine politikacı susar. Wall Street Journal gazetesi uçağın Suriye hava sahasında düşürüldüğünü yazınca o gazete de onun haberini doğru kabul edenler de "namert" ilan edilir.

Gazete yanıt olarak o bilgiyi ABD yetkilerinden aldığını belirtir. Bu açıklamalar Temmuz naşındaydı, aradan 4 ay geçti, olay suskunluk perdesiyle kapatıldı. Ne herhangi bir yurttaş, ne de bir medya mensubu "uçak sorunu ne oldu?" diye soruyor.

"Türkiyeye asker gönderdik"

Geçtiğimiz Ekim sonlarında ABD'nin Avrupa'daki silahlı kuvvetlerinden sorumlu komutanı Korgeneral Mark Hertling Türkiye'ye asker gönderdiklerini açıkladı.

Washington'da yaptığı açıklamada bu askerlerin görevlerinin istihbarat olduğu belirtildi. Hertling Türkiye'nin ihtiyaç duyması halinde tahliye hallerinde kullanılmak üzere asker, helikopter ve benzeri lojistik destekte bulunacağını söyledi.

Hertling, Suriye'deki gelişmelerle ilgili olarak Türkiye'ye az sayıda asker yolladıklarını söyledi.

General Hertling, Türk Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Hayri Kıvrıkoğlu'nun sınır bölgesinde 140 bin kadar Suriyeli sığınmacının bulunduğunu aktardığını ve Türkiye'nin her türlü insani yardımı yaptığını belirtti.

General Mark Hertling, "Bizden henüz yardım talep edilmedi. Avrupa bölgesinden çok az sayıda personeli kısa süre önce Türkiye'ye yolladık. Bunun bir kısmı istihbarat paylaşımı ile ilgili " dedi.

Türk Genel Kurmayı ise ABD'li komutanın bu sözlerini yalanladı, Türkiye'ye asker gönderilmediğini iddia etti.

"Top mermilerini kimin attığı belli değil"

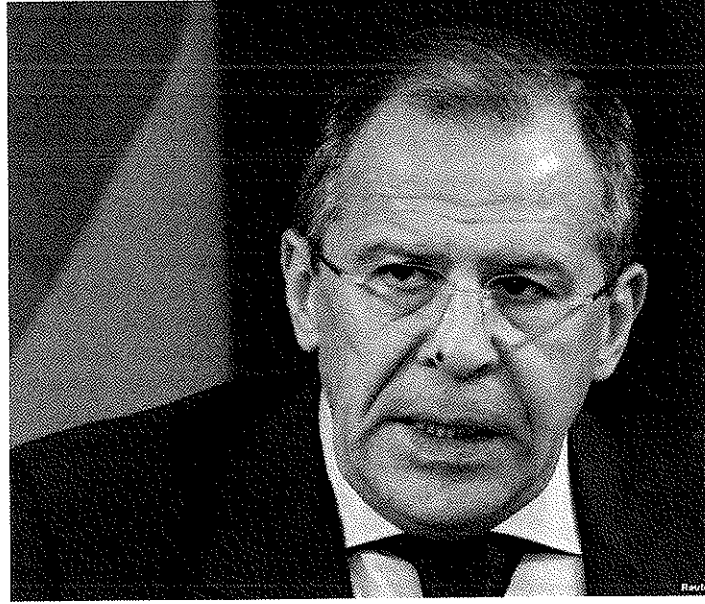
Korg. Mark Hertling, aynı günlerdeki bir başka açıklamasında Suriye'den Türkiye'ye düşen top mermilerinin kimin tarafından atıldığının net olmadığını söyledi.

Suriye'deki iç savaş nedeniyle kopan Türkiye-Suriye ilişkilerini farklı bir boyuta taşıyan top mermileriyle ilgili, ABD'li komutandan gelen bu değerlendirme Türk tezinden farklıydı. Bir üniversitedeki konferansta konuşan Korgeneral Mark Hertling, Suriye sınırından Türkiye'ye düşen top mermilerinden söz etti, Akçakale'de 5 kişinin ölümüne neden olan ve arkası kesilmeyen top mermilerinin kimden geldiğine yönelik belirsizlik ve karışıklık bulunduğunu belirtti. Hertling şunları söyledi: "Bu mermilerin Suriye güçlerinden mi Türkiye'yi için içine daha fazla dahil etmek için muhalif gruplardan mı yoksa Suriye'deki PKK'dan mı geldiği noktasında kafa karışıklığı bulunuyor."

Hertling, "NATO ülkelerinden hiçbir askerin müdahil olmak istemediği, artan derecede karmaşık bir ortam söz konusu. Biz dahil olacak mıyız bilmiyorum. Türkiye ile bazı istihbaratı paylaşıyoruz ve herhangi bir ihtimâl planı oluşturmadan, tüm tedbirli askerlerin yaptığı gibi, bizden nelerin istenebileceğine bakıyoruz" dedi. Türkiye'nin barınma ve beslenme başta olmak üzere birçok konuda sığınmacılar için 100 milyonlarca dolar veya Euro harcadığını ifade eden Hertling, gelecek aylarda soğuk hava nedeniyle Suriyelilere yönelik insani yardım ihtiyacının önemli düzeyde artacağına da dikkati çekti.

"Uçakta silah ve mühimmat bulunmadığını Ankara açıklasın"

Politikacı Ankara'ya indirilen Suriye yolcu uçağında mühimmat olduğunu iddia eder . "Suriye Savunma Bakanlığı'na gönderilen mühimmatlardır bunlar. Rusya'nın silah ihracatını yapan kurumdan gönderilen malzemelerdir bunlar. Artık bunun neler olabileceğini sizler de anlayın" der. Ama ara-

dan haftalar geçer o malzemelerin ne olduğu bir türlü açıklanmaz, fotoğrafları yayınlanmaz.

Rusya hükümeti resmi yayın organı Rossiyskaya Gazeta'ya konuşan Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov "Biz, Türkiye'nin kontrol için inmeye zorladığı Suriye uçağı krizinde kendi kanallarımızdan yükü araştırdığımızda burada silah veya mühimmat bulunmadığını tespit ettikten sonra yükün yasal elektronik parçalardan oluştuğunu ilan ettik. Türkiye'nin bu konuda sergilediği tutum ise doğrusu bizde tedirginlik uyandırıyor. Her şeyden önce Suriye uçağı pilotuna yüke el konduğuna dair resmi bir belge verilmemiş. Burada biz 'Türkiye'nin uçağı indirme hakkı var mı, yok mu?' meselesini tartışmıyoruz. Elbette bağımsız ve egemen bir devlet hava sahasını kullanan bir sivil uçağı kontrol için inmeye mecbur edebilir. Bu sivil havacılığı düzenleyen ICAO kuralları ve Chicago Sivil Havacılık Anlaşması'na aykırı değildir.

Ancak olayın üzerinden bu kadar zaman geçmiş olmasına rağmen Türkiye yükün silah olmadığını kabul etmiş değil. Bu durumda biz hala Ankara'dan kamuya böyle bir açıklamanın yapılmasını talep ediyoruz" dedi.

Yukarıya aktardığımız birkaç açıklama -ya da açıklamama-haberi 28 Aralık 2011 gününde yapılan Roboski bombardmanında emri veren kişinin suçunun örtbas edilmesinden bu yana vukû bulan birkaç hadise.

Yalana ve politikacının yalan söylemesine cevaz veren asıl etmen bu toplumun yalana karşı lâkayt olması ve yalanı ahlâksızlık saymamasıdır.

Hepimizin bildiği gibi bu pek çok kişi işine geldiği zaman "Yalandan kim ölmüş?" der, yalan söylemeyi mübah sayar. Yalancı politikacıya da tabi ki öyle bakar.

Akçakale'de olan ve olmayan...

1) Taraf gazetesi yazarlarından biri (K.Tayiz, 5 Ekim 2012): "Ankara yapabilirse Esed'in devrilmesi için muhaliflere desteğe devam etmeli. Şam'a karşı açık-gizli elinden gelen her

şeyi yapmalı."

2) Meclis'te kapalı oturum öncesi, AKP Grup Başkanvekili N. Canikli: "Esed'den mi, Türkiye'den mi yanasınız?" (Aynı yer, aynı tarih.)

3) "Bence, bu bitmeyen ve bitmeyecekmiş gibi görünen 'bombalara' karşı 'tehditkar' bir adım atmak zorundaydı hükümet; savaşı önleyebilmek için bazen savaşı göze alabileceğini de hissettirmek gerekir." (Ahmet Altan. Aynı yer, aynı tarih..)

4) "Avukat Ergin Cinmen, bölgeye iki haftadan bu yana bomba parçalarının düştüğünü belirtti. 'Bu, beklenen bir bombaydı, her an herkesin başına düşme ihtimali vardı' diye ekledi ve devletin herhangi bir önlem almadığını, bölgeyi boşaltmadığını, insanları bu konuda ikâz etmediğini vurguladı." (Aynı yer, aynı tarih.)

5) "Türk topçusunun hedeflerini rastgele seçmediği, sınıra yakın bölgelerde güç dengesini muhalifler lehinde değiştirecek biçimde taktik hedefleri yok etmeye yöneldiği görülüyor." (İsmet Berkay, Hürriyet, 5 Ekim 2012.)

1)2) 3) 4) 5)- Ne bunlar?

KDV

Tam bir "eşitlik" âbidesi! Küresel kapitalist sömürünün en harika, pespaye buluşu!

Merak bu ya!

Yine zam furyası... Önümüzde iki yıl boyunca hep seçim var, buna rağmen zamlar sürecektir, bu kesin. AKP devletinin mesela Suriye politikasının bunda ne kadar bir payı var acaba?

Mısır'da olsa Tahrir meydanı adam almaz, yer yerinden oynardı. Burası Türkiye. Akıllı (us'lu) insanlar ülkesi!

AKP'nin ve başındaki adamların bu ülkenin insanlarına neye mâlolduğunu ve daha da olacağını ne kadar hesaba vursanız bir yere sığdıramayacaksınız...

Cibilliyet

Adam terbiyesizliği kendine üslup edinmiş. "Sakallı Che'nin Bolivya dağlarında ne işi vardı?" diyor. Aklı sıra laf sarkıtıyor. (Yıldırım Oğur. Taraf. 25 Ağustos, 2012.) TC başbakanının Suriye ovalarında sureta macera hevesini haklı çıkaracak.

Cibilliyeti zikrinde yansıyor...

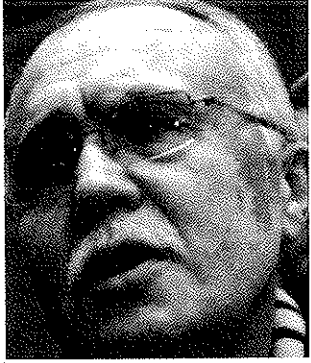
Başbakanı' nın G.K.B.'si

İki yetişkin kadın yurtdaşı üç sabi çocuğu öldüren top mermisinin nereden geldiği, kimler tarafından ateşlendiği belli mi? Kesin mi? Öyle diyelim...

Kaatil bomba bir eve düştü. Akçakale'de günlerdir sürmekte olan top atışı tehlikesine karşı ne gibi önlemler alınmıştı?

Hiç bir önlem alınmamıştı! Evlerinize kapanın, sakın dışarı çıkmayın denilmişti... Top mermisi çocuklarla iki anneyi evlerinin içinde yakaladı! (Bakın: Avukat Ergin Cinmen'in dedikleri.)

Türkiye'nin G.K. Başkanı olaydan bir hafta sonra, ortalık yatışıp süt liman olduktan sonra, Akçakale'de ölenlerin ailelerine "taziye" ziyaretine gidiyor. Taziye mi, yoksa "En büyük asker bizim asker!" çığlıkları eşliğinde "büyük devlet" nümayişi mi? Başbakanı'nın G.K.B.'si eşi ve çocukları ölmüş babaya taziye niyetine, "Gördünüz, nasıl bir misilleme yaptık. Ağır zayıyat verdirdik. Tekrarlanırsa daha da kötüsünü yaparız!" diyor ve... otuz iki dişini birden göstererek sırtıyor. En büyük böyle asker!

İdam

Sadık Yakut. TBMM başkan vekili. Mebus. AKP'li. Bir zamanlar MHP'li... Ne diyor?

"İdam cezası geri gelsin!" diyor.

Biz de diyoruz ki, ASLA! Çünkü idam, hasbelkader millete vekil seçilmiş S. Yakut gibilerinin tiynetine cuk oturan

müstehcen bir uygulamadır. "İlle de idam!" diyenlerin neyin peşinde oldukları gün gibi aşikârdır. İdam cezasının geri gelmesi salt adam asmanın geri gelmesiyle de kalmaz, yanı sıra ve ardı sıra, bi düşünün, daha neler sökün eder!

Her ne hikmetse C. Başkanı Gül ile ötedenberi araları pek bi sıkı fıkı olduğu görülen BBP Nizamı Alem taburlarının da aynı öneriyi yurt çapında imzaya açtıklarını ve önerinin yüz bine yakın onay almış olduğunu bilenleriniz var mı?

Bu zamanda idam geri gelmez gelmesine de, seçmen kitlelerinde geçmiş şartlanmalardan kalan teressübatı tahrikte birilerinin fayda umduğu görülüyor...

Tecavüzün cezası yok mudur?

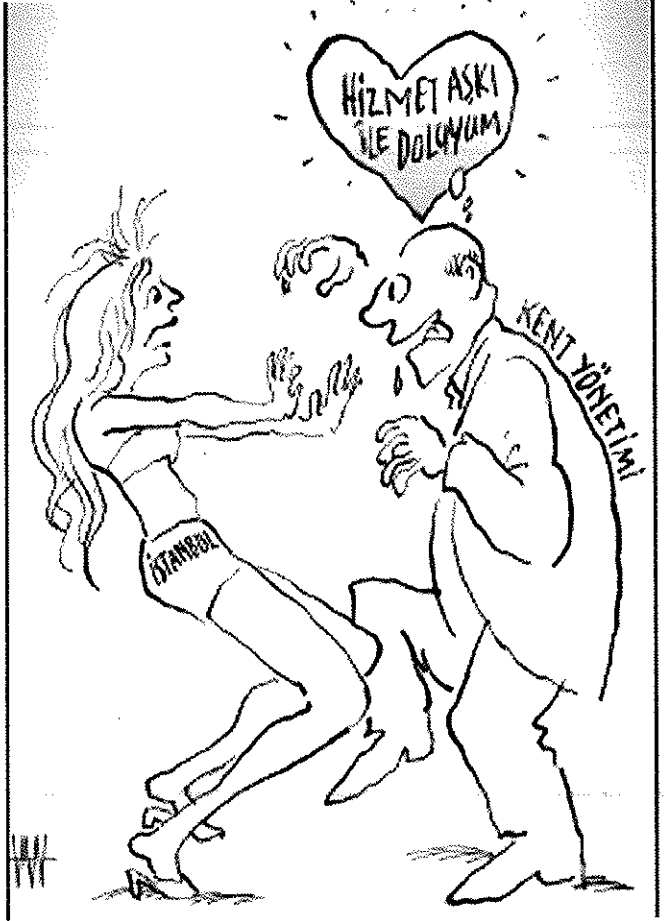
Kadın yurtdaşlara tecavüz olayları artarak tekrarlanıyor. Ardı kesilmiyor. Kesilecek gibi de görünmüyor. Buna rağmen savcılar ve yargıçlar, daha baştan, mağdurların ruh ve akıl sağlığı ile ilgileniyorlar. Adli Tıba başvurulup soruluyor: Mağdurda kalıcı travma var mı..?

Bunun bir anlamı, dolaylı yoldan mağdurun "yargılanması" değilse ne? Travma, hem de "kalıcısı" yoksa ne

olacak?

Tecavüz bizatihi suçtur! Kalıcı travmayı çıkarın, geriye ne kalır? Önce tecavüzün cezasını verin de görelim Türk milleti adına takdiriniz ne oluyormuş! Tecavüzcü erkeği bilmem ne kadar indirimle ödüllendirmek için Adli Tıp'tan gelecek raporun arkasına sığınmak da ne oluyor?

Böyle diyoruz da... diye diye dilimizde tüy bitti, burası Türkiye. Bu da Türkiye'de yargı işte!

Taksim'de hizmet aşkı

Tan Oral, Taksim Meydanı yenileme Projesi hakkında, meslekten mimar olan Belediye Başkanı Topbaş'a hitaben, "Hizmet aşkı ile dolu olduğunuzu biliyoruz. Rıza alınmadan yapılan aşk tecavüzdür!" dedi.

Daha ne denilebilirdi ki?

Tan Oral da meslekten mimardır. Taksim'e tecavüz niyeti üzerine ne denileceğini iyi bilir. Grafik düşünüp kendini öyle ifade etmeye alışkın olduğu için de, diyeceği şeyi demiyomuş gibi görünüp demeyi seçmiş:

Tecavüze direnmek namus, haysiyet borcudur. Tecavüzcüye, "Yapma, etme, bu doğru değil, çok büyük bir günah işliyorsun!" diye mızıldanmak, tecavüzcüden medet ummaktır. Boşuna olduğu kadar, zillettir de! Ne yapacağını sen bileceksin. Ve de yapacaksın! Nasıl yapacağın sana kalmış. Senin haysiyetin, namusun söz konusu. Taksim Meydanı'nı berbat etmelerine ya engel olacaksın, ya engel olacaktın... İş işten geçmeden!

Her bir şeye maydonoz!

Bülent Arınc, "Muhtıra!" dedi.

Bi bildiği olmalıydı. Ya da C. Çiçek'in bilmediği!

Başbakanı'nın TÜSİAD'I

"Darbe dönemlerinin atanmışlarını istemiyoruz!" dedi, TÜSİAD başkanı. (15 Eylül 2012, bütün basında.)

Alın Ümit Boyner'i, vurun Tayyip Erdoğan'a! Aynı fütursuz laf salatası, aynı kibir... Gözü kara gidiyor. Ağzından çıkanı kulağı işitmiyor. Asıl vahimi, başka kimsenin de işitmeyeceğini varsayması. Haksız da sayılmaz.

"Darbe dönemleri"ndeki sermaye-asker ittifakını, atanmış askerin tek mil Boyner'lerin özel güvenlik gücü niyetine yurdun ve yurtdaşların üzerine nasıl bir vahşetle saldırtıldığını bilmezden geliyor. Tayyip Erdoğan'a bahşedilen zoraki bir TÜSİAD öpücüğü değilse, şecaat arzederken sirkatin söylemenin ta kendisi!

Başbakanı'nın valisi

Adama bakın: "Hayat devam ediyor. Gelenlere lokum, sucuk verimiz. Özel'in çevresi var. Bir yere o kilimi koysa Afyon halkı nasiplenir," diyor.

Aklını, vicdanını nasiplenmeyle bozmuş!

Başbakanı'nın bir TC başbakanı için övünç vesilesi saydığı pazarlamacı ağzın ta kendisi! G.K. Başbakanı'nın, sonradan ayıkınca, kendisine (valiye) yönelttiği tarizi de anlamaktan aciz ya da anlamazdan geliyor.

Bu devirde vali dediğin böyle olur. Aferin! Olmamasını beklemek, ummak saflıktır. "Yetmez ama evet!" saflığı...

Silivri muhabbetleri

Sivil vesayet, rövanşizm,

Cemaat/Camia/Hizmet, vs..., şu bu, filan... Tamam da, Balyoz davası hükümlüleri, en azından yaşı tutan yüksek rütbeliler 12 Mart sonrası ya da 12 Eylül günlerinde (80-83 arası) ne yapıyorlardı, nerelerde hangi görevlerin başındaydılar? Daha sonra hangi takdirnamelerle rütbeleri bir bir tırmanıp en yukarılara ulaştılar?

Bunu sorup soruşturan, düşünen eden var mı?

Evet, kim bunlar? "Galip sayılır bu yolda mağlup" havalarında sürekli gündemdeler... 2002 genel seçiminde iş başına getirilen AKP iktidarının "demokrasi"nin nimetlerine konmasına engel olmaya kalkmaktan başka hiç mi suç işlememişlerdi sözgelimi üstteğmenlik ya da yüzbaşılık günlerinden bu yana? En azından, işlenen onca insanlık suçuna iştirak etmemiş ya da seyirci kalmamışlar mıydı? 12 Mart'larda, 12 Eylül'lerde, Turgut Özal ve avanesinin "demokrasiye geçiş" günlerinde..?

Ridilemet nüklüm telada!

Darbeye teşebbüse ceza kesen de, halkın seçtiği milletvekillerini haklarında hiç bir hüküm yokken millete vekillikten alıkoyan, ıskat eden de hep aynı yargıçlar, aynı yargı.

"Türk milleti adına" karar veriyorlarmış!

Kaç tane Türk milleti var? Hangi karar hangisi adına veriliyor? Bir tarafta doğru dürüst özgürlük, daha adil bir toplum için pankart açan gençler, zamlardan şikayetçi olup homurdanmaya cüret eden ahali, öbür tarafta tam teşekküllü Deniz Feneri hırsızları...

Adalet mülkün temelidir!

Mülk bu olunca adaleti de böyle olur...

Zıvanadan çıkınca böyle oluyorlar

Biri AKPartisi devleti adına, öbürü "Türk'ün devleti" adına konuşuyordu.

(CNN televizyonu. 12 Ekim, Cuma. 2012.)

Biri "14'ler"den bir 27

Mayısçı oğlu. Öbürü Antep'li ama işte öyle bir Antep'li. Koca göbekli obez, kendini baykuş sanan serçe beyinli. 12 Eylül cuntasına hizmette kusur etmeyenlerden bir T. Özal yavaşması. AKP ve MHP o gün yine yan yanaydılar, "Türk düşmanları"na hadlerini bildirmek için!

Orda "Kürt kilidi"nin ancak ve ancak İsrail/Jitem tarzı bir maymuncukla açılabilirliğini her fırsatta dile getirmeyi bir süredir iş edinmiş Cemaat hizmetlisi biri daha oturuyordu. Bir de başı örtülü tanınmış bir kadın yazar vardı.

O ikilinin kendi hezeyanlarını paylaşmayanlara nasıl hitap edip ne dediklerini -programı izlememiş olanlar- tahmin edebilirsiniz. Başı örtülü yiğit kadının gerçekleri vurgulayan sözleri karşısında kendilerini tutamadılar, içlerinde ne varsa döktüler. Her türlü aşağılama, tehdit, ağza alınmayacak hakâretler... Otuz yıl önce işe başlanırken ne denilmişse, o otuz yılda analarından çalınan elli bin ölünün ardından diyebilecekleri başka bir şey yoktu.

Değirmen taşı

AKP kongresi öncesi AKP'nin muhtemel yeni "kazanım"ları arasında Ufuk Uras'ın da adı geçti bir ara. Biz öyle bir şeyin olabileceğine hiç inanmadık. Düpedüz yalandı. O kadarı, bizim tanıdığımız Ufuk Uras'ın vicdanına da, zekâsına da sığmazdı. Ne var ki, bu kadar akla ziyan bir yakıştırma nasıl olmuş da birilerinin aklına esebilmişti?

"Yetmez ama evet!"çilerin 2010 Eylülü'nde kendi elleriyle ve de hür iradeleriyle boyunlarına astıkları değirmen taşını ömürboyu taşıyacakları anlaşıyor...

Yunan "krizi"!

HSBC bankasının

İsviçre'deki şubelerin de hesap sahibi 2059 Yunanın isimlerini ve hesaplarını sahibi olduğu Hot Doc dergisinde yayınlarak halka açıkladığı gerekçesiyle Yunan gazeteci Kostas Vaxevanis gözaltına alındı. Kanun tıpkı bizdeki gibi, hırsızların hırsızlığını özel bilgi sayıyor ve açıklanmasını yasaklıyor.

Olur mu olur!

Chavez ülkesinde seçimleri üçüncü defa kazandı ve devlet başkanlığına, o halde aynı zamanda yoksulları, topraksızları, dışlanmışları esas alan ekonomik programını uygulamaya devam edecek.

İbret alınması gereken Chavez'in yaptıkları değil, yaptıklarının pek âlâ yapılabileceğidir. Emperyalist güçler devirmek için çok gayret sarfetseler de halk sahiplendiği için Chavez devrilmemektedir.

Türkiye'de siyasetin ana karakteri liberal piyasa ekonomisini kutsamaya, popülizmden kaçmaya dönüşmüştür. Aksini zaten yaptırmazlar yılgınlığı ve korkusu bütün düşünce ve siyaseti de kuşatan bir hegemonya halini almıştır. Oysa bal gibi yapılabilmiş, yaparsan olabilirmiş! Gerisi palavra.

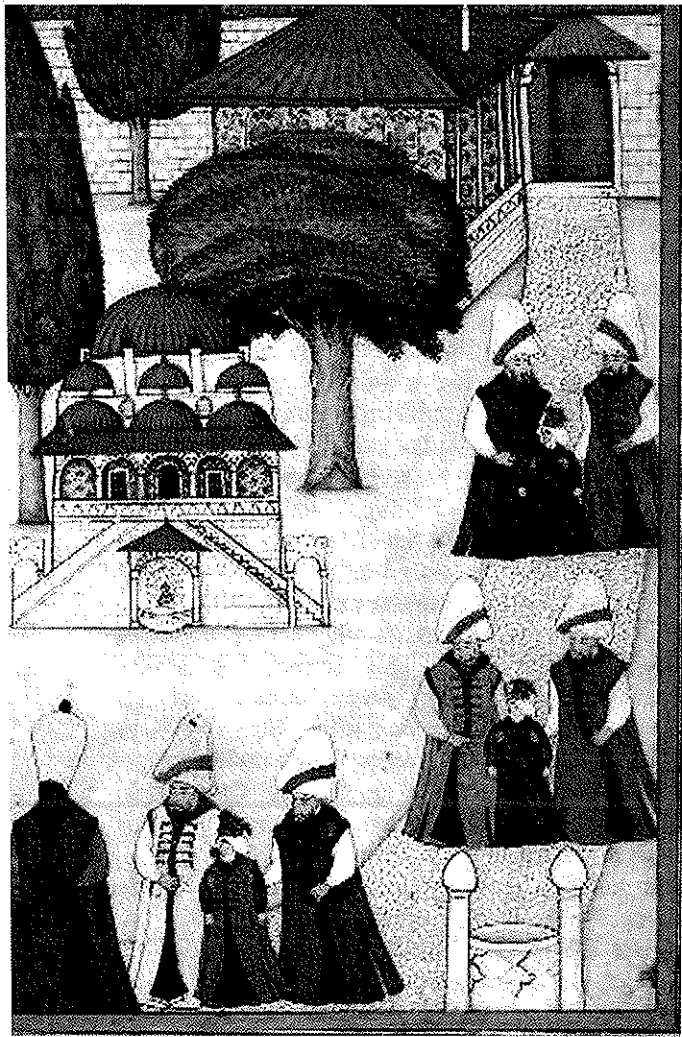
Kriz, kriz yönetimi ve kriz ertesi Avrupa

İzzettin Önder

Krizler iki açıdan fevkalade önemli göstergelerdir. Bunlardan birincisi, krizler sistem dinamikleri ve işleyiş hakkında çok önemli bilgiler verir. İkincisi ise, kriz sonrasında ayakta kalanlar, sistem dinamiklerinden yararlanarak krizi yönetenlerin politika manevraları hakkında tahminleri kolaylaştırabilir. Kapitalist sistem üçüncü büyük krizinden geçerken bu iki konuda bize çok önemli bilgiler ve analiz olanakları sunmaktadır. Kapitalizmin otomatik işleyen bir süreç olmayıp, sistem dinamiklerinden de yararlanarak yönetilen bir sistem olduğunu göstermek amacıyla yazıyı üç çerçevede oluşturmak istiyorum. Birinci çerçevede, kapitalist sistem 1929 Krizi'ne evrilirken ve hemen kriz ertesinde akademik çevrelerde oluşan politikalar savaşının kısa bir özetini tartışacağım. İkinci çerçevede son krize sürüklenirken oluşan sistem dinamiklerinin kapitalistler arası savaş aracı olarak nasıl kullanıldığını irdedeceğim. Üçüncü boyutta ise, krizden çıkış politikaları bağlamında kapitalist savaşın görece galibi ile mağlubu arasında göze çarpan farkları odağa ko-

arak, özellikle Avrupa Birliği ülkelerinin "Büyük Avrupa" projesindeki durumunu ve muhtemel akıbetini irdelemek istiyorum. Yazıda vurgulanmak istenen olgu, başlıktan da anlaşıldığı üzere, kapitalist sistemin otomatik olarak muntazam işleyen bir sistem olmayıp, her an güçlülerin yönetimi altında sürdürülen, krizlerde dahi güçlülerin hâkimiyeti ile yönetilen ve yönlendirilen bir patoloji olduğudur.

Birinci Paylaşım Savaşı ertesinde dünya, 1917 Devrimi ve Sovyetlerin oluşumu ile korkuyla hissedilen Marks hayali ortamında, 1929 Büyük Krizi ile de tam bir alt-üst oluş ve İtalya ve Almanya faşizmini de yaşayarak kanlı bir paylaşım savaşına sürüklendi. İkinci Paylaşım Savaşı ertesinde kapitalist dünyanın içine düştüğü kaotik durum iki önemli akımı harekete geçirdi. Bunlardan biri, ünlü kitabını 1936 yılında yayınlayan Keynes'in geliştirdiği sosyal devlet politikaları ile ulus devlet içinde piyasaların genişletilerek, bir yandan kapitalizmin krizinin atlatılması,

diğer yandan da komünizme karşı sistemik kal-
kan oluşturulması politikasıdır. Savaş ertesinde
ABD'de ve Avrupa ülkelerinde uygulamaya ko-
yulan sosyal politikaların iç piyasaları genişlet-
me etkisi yanında, savaş esnasında yaşanan tek-
nik ilerlemelerin hızla geliştirilmesiyle girilen
yenileme hareketleri kapitalizmin pembe dönem
sürecini başlattı. Sistemi kurtarmaya yönelik
Keynes'in hareketi Marksizm'e karşı koruyucu
kalkan olarak geliştirilmiştir.

Kapitalizmin sürüklenişinden endişe duyarak
sistemi kurtarma faaliyetini fikirsel düzeyde baş-
latan ikinci hareket, 1938 yılında Paris'te Ulus-
lararası Entelektüel İşbirliği Enstitüsü'nde "Lipp-
mann Kolokyum" olarak anılan bir toplantıda
yaşama geçirilmiştir. Walter Lippmann isimli ba-
sın mensubu kişi, Sovyet Rusya ve Nazi Alman-
yasındaki rejimlerin liberal dünyaya tehdit oluş-
turduğunu anlatan "İyi Toplum" başlıklı kitabı-
nın tanıtımı amacıyla, Frederic von Hayek, Lud-
wig von Mises, Lionel Robbins, Raymond Aron,
Jacques Rueff, Wilhelm Röpke, Alexander von
Rüstow, Karl Popper ve Michael Polanyi gibi
dönemin önde gelen liberal ve Keynes karşıtı ikt-
isatçılarla bir toplantı düzenledi. Katılanlar ara-

sında yaşanan şiddetli fikir ayrılıkları nedeniyle
"Liberalizmin Krizi" etrafında tartışmaların sür-
dürüldüğü toplantıda net sonuç alınmadı. Ancak
sonraları von Hayek'in teşviki ile toplanan ve
neoliberal akımın başlangıcı olarak kabul edilen,
1947 Mont Pélerin Cemiyeti toplantıları günümü-
zün neoliberal akımının temellerini attı ve günü-
müzdeki Trilatéral Komisyonu ve muntazam yıl-
lık toplantılar yapan Davos Dünya Ekonomik
Forumu gibi organizasyonlar oluşturarak kapita-
lizmin direklerini sağlamlaştırmaya gayret etti.
Walter Lippmann Kolokyum'u ile başlayan ve
Mont Pélerin Cemiyeti ile pekiştirilen fikirler İn-
giltere'de London School of Economics, ABD'de
Chicago Üniversitesi ve 1927 tarihinde Cenev-
re'de kurulmuş olan Uluslararası Yüksek İncele-
meler Akademik Enstitüsü gibi ünlü kurumlarca
da desteklendi. Frederic von Hayek'in başlattığı
neoliberal felsefe hareketi klasik liberal felsefe
hareketine karşı hareket olarak temellendirildi.

1929 Krizi ve İkinci Paylaşım Savaşı felaket-
leri Keynes ve von Hayek'i karşı karşıya getir-
miş, Savaş ertesi yıllardan son krize kadar önce
Keynes sonraları von Hayek görüşleri toplumsal-
laşmış, ancak yaşanan son kriz her iki görüşü
de değersizleştirmiştir. Ne var ki, sistem içinde
krizin tahribatını ortadan kaldırma çabaları yine
Keynes politikalarının önünü açmıştır. Yaklaşık
atmış yıllık sürecin kısa bir tahlili hem son kri-
zin nedenleri, hem de krizden çıkış politikaları-
nın isabet derecesinin saptanması açılarından
önemli ipuçları sağlar. Hemen şunu belirtmek
gerekir ki, sırasıyla, Keynes ve von Hayek gö-
rüşleri silsilesinin izlenmesi, sermaye dışı halk
kesimlerinin sosyal haklarının korunması ve ge-
liştirilmesi amacına yönelik samimi çaba olma-
yıp, bizzat kapitalistlerin çıkarı doğrultusunda şe-
killendirilmiş ve uygulamaya koyulmuş politika-
lardır. Bu noktada, gerek Keynes gerek von Ha-
yek görüşlerinin yaklaşık aynı dönemde ortaya
çıkması olmalarına rağmen, Keynes politikalarının
öne çekilmesinin gerekçesi, sistem üzerinde ba-
şat güçlerin görüş ve hâkimiyetlerinin anlaşılma-
sı açısından önemlidir. Her iki görüş de krize
sürüklenen kapitalizmi kurtarmaya yönelik oldu-
ğu halde, Keynes görüş ve politikalarının öne
geç(iril)mesinin nedeni, von Hayek görüşünden
farklı olarak, Keynes görüşünün sosyalizme kar-
şı koruyucu kalkan oluşturma işlevini göreceğ
nitelikte olmasıdır. Keynes sistemi toplumda ge-
lir dağılımını görece düzeltici işlev görerek hem
emekçi kesimlerin sisteme sadakatının sağlanma-
sı hem de toplumda ortalama tüketim eğiliminin
yükseltilerek sermaye tikanıklığına çare oluşturma
olanağına sahipti. Gerçi ilk dönemlerde sa-
vaş ertesi girilen yenileme faaliyetleri ve sa-

vaş ertesı teknoloji atılımlarından dolayı sermaye kâr haddinde görelı düşüş yaşanmıyor olmakla beraber, ileri dönemlerde olası krizlere karşı devletin ekonomiye müdahale araçları ile güçlü konumda olması sistemin sigortası olarak görülyordu.

Von Hayek yaklaşımı ise, Keynes görüşüne tam ters olarak, emek kesimi aleyhine sermaye kesimini düşünerek, klasik liberalizmin serbest davranış modelinin de ötesinde devletin sermaye lehine düzenleyici işlev görmesini salık veriyordu. Von Hayek ve yandaşlarının görüşlerine göre, yeni şekillenmekte olan neoliberalizm geçmişte uygulanmış olan klasik liberalizmden açıkça farklıdır. Neoliberalizmin kurucuları, yaşanan krizleri ve krizlerin yol açtığı totaliter gelişmeleri, liberallerin ekonomik sistemin işleyişinin hiçbir müdahaleye gerek kalmadan doğal düzenle eş tutmalarının neticesinde oluşan patolojik dokular olarak yorumlamışlardır. Onlara göre, liberalizm fikrinin doğalcılığa dayandırılmış olmasına karşın, neoliberalizm "icat" fikrine dayandığından, ekonominin yeniden ve iradî yapılandırılması ve yapıyı sürdürme anlayışına göre şekillendirilmesi gerekir. Neoliberal yeni yapılandırma politikasının temelini bireysel sorumluluk, toplumsal rekabetçilik anlayışı ile devletin sermaye lehine ekonomiye müdahaleciliğinin birlikteliği oluşturur.

Olası uygulanma koşulunda, İkinci Savaş sonrası yenileme faaliyetleri nedeniyle emekçi kesimi fazla rahatsız etmeyecek olan von Hayek görüşü, sonraki dönemlerde sermayenin kâr sıkışıklığını büyük boyutlara çekeceği gibi, sosyalizme karşı sisteme hiçbir koruyucu kalkan oluşturma aracı da sunmamaktadır. İşte, özellikle İkinci Paylaşım Savaşı ertesinde komünist sistemlerle sıkı bir mücadeleye girmiş olan kapitalist sistemin sarılacağı görüş, doğal olarak, von Hayek'in neoliberal görüşleri değil, Keynes'in sosyal demokrat açılımı olacak idi, öyle de oldu. Duvar'ın yıkılışı ve sosyalist yapıların çözülüşü ertesinde, bir yandan komünizme karşı sistemin koruyucu kalkana olan gereksiniminin ortadan kalkması, diğer yandan da Keynes politikalarının siyasiler elinde enflasyonist baskılara yol açması nedenleriyle Keynes politikaları von Hayek yanlı neoliberal görüşlerle değiştirildi. Bu değişimin diğer bir nedeni de özellikle 1970'lerden itibaren ileri kapitalist ekonomilerde kâr oranının gerilemeye ve sermayenin sıkışıklığının kendini açıkça hissettirmeye başlamış olmasıdır. Bundan dolayıdır ki, aşırı ve denetimsiz finanslaşma ve küreselleşme gibi sermaye sıkışıklığını gidermeye yönelik politika ve uygulamalar devreye sokuldu. Böylece, 1970'lerden itibaren tedricen Keynes yerini

von Hayek'e bırakıyordu.

Neoliberal politikalar, Keynesgil sosyal devlet politikalarını aşan aşırı finanslaşma ve küreselleşme gibi yan desteklerle sermaye yanlı hâkimiyetini sürdürürken, tüm bu önlemlere karşı krizin oluşması, bizzat neoliberal politikaların yol açtığı gelir dağılımı bozukluğu ve küresel düzeyde yaratılan katma değerin giderek büyük bölümünün sermaye kesimine gitmesinden kaynaklanmıştır. Komünizm korkusunun olmadığı ortamda gelir dağılımı bozukluğunun sorun yaratmayacağı zihniyetini bilgisizlik ya da yanlışlık olarak yorumlamak yerine, başat kesimlerin krize yeşil ışık yakışı mantığı ile açıklamak daha doğru olur. Zira Keynes'in aksine Marksist görüşün hâzretle ileri sürdüğü aşırı üretim sorununa sosyal devlet politikaları yanında aşırı finanslaşma ve küreselleşme politikaları da yeterli çare üretmeyince, devreye, krizin bazı sermaye dokularını değersizleştirerek sistem dışına atması gerektiği görüşü ve uygulaması öne çıktı. Sosyalist devletlerin çöktüğü bir dönemde kâr sıkışıklığını gidermek amacıyla görece emek-yanlı Keynes-vari politikalarla gelir dağılımını düzeltme gibi bir alana savrulmak söz konusu olamazdı. Kaldı ki, sorun salt kâr oranının gerilemesi olarak da görülemezdi; veri dünya sermayesi ve teknoloji koşulunda dünya gelir düzeyini yükseltmek de fazla olanaklı olmadığından, sorun gereği kadar yükseltilemeyen dünya gelirinin paylaşılmasına evrilince, sermaye-emek arasındaki çıkar çatışmasına bir de sermayeler arasında çıkar çatışması eklendi. Sosyalist devletlerin çökmüş olduğu bir dönemde yaşanan krizin yönetimi, üçüncü çerçevede tartışacağımız üzere, neoliberal politikaların giderek güç kazanarak uygulama alanına hâkim kılınması şeklinde tezahür etti.

İleriki dönemlerde iktisat tarihi ile ilgili sosyal antropologlar günümüzü anlatırken, krizin ABD'de ortaya çıkmış olmasına rağmen, büyük tahribatın, hatta belki de çözülmenin ABD'nin rakibi AB topluluğunda yaşanmış olduğunu görerek, belki de, sermayeler arasında yaşanan çatışmalarda krizlerin de kullanıldığını ve bu yolla gücünün güçsüzü piyasadan silerek, daha da güç kazanarak kendisinin ve sistemin idamesini sürdürmüş olduğunu anlatacaklardır. Gerçekten de kriz, denetimsiz finanslaşma ve gayrimenkul ipotek krizi şeklinde ABD'de başlamış olmasına rağmen, yayıldığı Avrupa ekonomilerinde ABD'dekinden çok daha büyük tahribata yol açmakta, hatta Avrupa Birliği'ni dağılma tehlikesi ile karşı karşıya getirmiş bulunmaktadır. Başlangıç yeri ve nedeni ne olursa olsun, bugün geli-

nen sonuca bakıldığında, Avrupa Birliği ekonomilerinin ABD ekonomisinden çok daha zor ve kırılan duruma gelmiş oldukları görülür.

İleriki dönemlerden günümüze geri bakışlı görüntünün açıklanması, krize sürüklenen sistemde güçlülünün görece güçsüzlü değersizleştirmede sistem dinamiklerini politik manevralarla nasıl kullandığını aydınlığa kavuşturabilir. Bu açıklamayı yapabilmek için, krizin ön sinyallerinin ve sinyaller alınmasına rağmen toplumları yöneten güç odaklarının sergiledikleri tavırları analizin odağına yerleştirmek gerekmektedir. Bu amaca yönelik olarak, önce ileri ekonomi çevrelerinde alınan sinyalleri kriz ön habercileri bağlamında değerlendireceğim, bunu izleyen kısımda ise, tüm bu sinyallere rağmen, işgal ettikleri makamlarla uyumlu olmayan "bilimsel kanaat" ve davranışlar ortaya koyan ünlü akademisyenleri sergileyerek, güçlülülerin bilimlerin üzerindeki hâkimiyetini göstermeye çalışacağım. Güçlülerin bilim ve toplumsal ideolojinin oluşumu üzerindeki hâkimiyetinin anlaşılması, krizlerin önlenememesi ve kriz sonrası önlemlerin de zayıflığının anlaşılabilmesi

açılarından önemlidir.

Öncelikle, mekanik olarak, gelen krizin habercisi olan sinyaller verisine bir göz atalım.

Dünya Bankası verilerine göre, 1980'lerden 2000'lere doğru muhtelif ekonomilerde sanayi, tarım ve hizmetler-finans sektörleri katma değerinin ulusal gelire oran değişimleri, sırasıyla, şu şekilde seyretmiştir:

• Yüksek gelirli ülkelerde sanayi sektöründe % 35'den % 29'a gerileme; tarım sektöründe % 3,5'dan % 1,7'ye gerileme; hizmetler ve finans sektöründe ise % 62'den % 79'a yükseliş izlenmiştir.

Buna karşın;

• Düşük gelirli ülkelerde ise, sanayi sektöründe % 19'dan % 25'e yükseliş; tarım sektöründe % 38'den % 32'ye gerileme; hizmetler ve finans sektöründe ise % 43'den % 52'ye yükseliş izlenmiştir.

Orta gelirli ülkelerde de, farklı şiddette olmak üzere, düşük gelirli ülkelerde izlenen seyir görülmüştür.

• Dünya genelindeki durum ise, ileri gelir düzeyli ekonomilerin etkisinde seyrederek, sanayi sektöründe % 35'den % 30'a gerileme; tarım sektöründe % 6'dan % 3'e gerileme; hizmetler ve finans sektöründe ise % 59'dan % 76'ya yükseliş izlenmiştir. (<http://databank.worldbank.org/ddp/home.do?Step=3&id=4,eriş.05.01.2012>)

Bu tablonun özeti şunları ifade etmektedir:

–Yüksek gelir düzeyli merkez kapitalist ekonomilerde sanayi ve tarım sektöründe yaratılan katma değer ulusal gelir içinde gerilerken, hizmet ve finans kesiminin katma değerinin ulusal gelir içinde yükselmesi, reel kesimde kâr oranlarının gerileyerek sermayenin tedricen değersizleştiğini ve finansal kesimin reel kesim tabanından uzaklaştığını, dolayısıyla her an patlamaya hazır balona dönüştüğünü göstermektedir. Finansal kesimde balonlaşma süreci 1900'lerde başlamış, 2000'lerde ise hızlanarak gelişmiştir.

–Düşük gelirli ve orta gelirli ekonomilerde sanayi sektörü göstergeleri yüksek gelirli ekonomilerdekinden farklı olarak yükselme yönünde eğilim gösterirken, söz konusu ekonomilerde de finans sektörünün yükselişe geçmiş olması, yüksek gelir düzeyli ekonomilerdeki kadar olmamakla beraber, bu ülkelerde de finansal balon oluşum eğilimlerinin başlamış olduğunun işaretidir. Söz konusu ekonomilerde reel kesimde kâr oranlarının ileri ülkelerdekinden yüksek olması, küreselleşmeyi tetikleyen önemli bir unsur olarak görülmelidir.

–Dünya genelinde duruma baktığımızda kapitalizmin genel daralma aşamasına geçtiğini ve

destek olarak finans kesimini pervasızca şişirdiğini görmekteyiz.

Bu tablo, zamanı hakkında kesin bir şey söylememekle beraber, ciddi bir kriz göstergesidir. Tablodan anlaşıldığına göre, kriz, kapitalizmin en gelişmiş bölgesinde, orada da finans kesiminde başlayacak, anında reel kesime ve çevre ekonomilere doğru yayılacaktır. Hal böyle iken, ana-akım iktisat sözcüleri, ağız birliği etmişçesine, Keynes makro-ekonomi araçları ile krizlerin yenildiğinde, asıl sorunun büyüme olduğu görüşünde ısrar ettiler. Kriz sonrası ortaya dökülen ana-akım iktisat görüşleri, kapitalizmin işleyiş dinamikleri üzerinde durmayıp, krizin tanımı ve tarihi ile ilgili yaklaşımlar yanında, politik hatalar ve psikolojik davranışlarla kriz dinamizmini analiz etmeye yönelmişlerdir. Tanımsal ve tarihsel yaklaşımlarda hemen tüm akademik profesyoneller krizin yüzeysel tanımını ile yetinip, krizlerin tarihi üzerinde gezinti yapmışlardır. Bunların arasında en ünlülerinden olan Charles P. Kindleberger ve Robert Aliber krizleri 1636 Lale Krizi ile başlatıp, son küresel kriz hariç olmak üzere, günümüze gelene dek 10 adet önemli kriz olayını açıklayan, "Çılgınlıklar, Panikler ve Çöküşler" başlıklı önemli bir tarihsel belge ortaya koymuşlardır. Büyük bir Keynes hayranı olan Hyman P. Minsky ise krizleri ekonomik sistemi dışsal bir şokla etkileyen "deplasman etkisi" ile açıklayarak, söz konusu şoklara karşı amortisör işlevi görececek olan büyük kamu kesimi önerisinde bulunmakla yetinmiştir.

Günümüz ekonomilerinde aşırı finansal araçlara başvurma yanında, gelir dağılımı bozukluğunun da finans kesiminin aşırı gelişmesinde önemli bir öge olduğunu ve finansal işlemlerde ileriye yönelik kararlarda bireylerin rasyonel davranış sergileyemeyeceğini ileri süren Stiglitz de kriz çözümlemesinde derin bir sistem analizine girişmemiştir. Başka bir Nobel ödülü sahibi iktisatçı olan Krugman da krizin nedenleri arasında, pek çok iktisatçının yaptığı gibi, ABD Merkez Bankası FED başkanını isabetsiz faiz politikası nedeniyle sorumlu tutmaktan öte gidememiştir. FED başkanı Alan Greenspan 5 Aralık 1996 tarihinde Temsilciler Meclisi'nde yapmış olduğu konuşmasında, spekülâtorlerin davranışlarını "mantıksız coşkunluk" şeklinde tanımlayarak, tüm suçu spekülâtorlerin sırtına yüklemiştir. Bir başka Nobel ödüllü iktisatçı olan George A. Akerlof da, Keynes'den devraldığı kavramla, finans kesimi ajanlarının davranışlarını "hayvansal dürtü" olarak yorumlamış ve bu dürtü ile krizin tetiklenmesi arasında ilişki kurmaya kalkışmıştır. Sadece birkaç örnekle yetineceğim bu duruma

hemen tüm ana-akım iktisat profesyonellerini koyabiliriz. Mekanik bulgular karşısında profesyonel iktisatçıların bu denli yavan ve yüzeysel yorumlarını bilgisizlik ya da öngörüsüzlük olarak yorumlamak yerine, sistem ideolojisinin hâkimiyeti olarak görmek daha doğru olur.

Kapitalizmin üçüncü krizi de kapitalist sürecin en ileri aşaması olan ABD'de, en kırılgan kesim olan finansal kesimde başladı, kısa sürede ABD'de reel kesime sıçradıktan sonra, AB ekonomilerine geçerek, hemen tüm ileri gelir düzeyli ekonomileri derinden vurdu. Bugünkü görüntüde, başta Yunanistan, İtalya ve İspanya olmak üzere AB ekonomileri çok ciddi kriz süreci içinde kıvrınmakta, işsizlik % 10 düzeyinin üzerinde seyretmekte, genç nüfusta işsizlik ise % 25'lere yaklaşmış durumdadır. Genç nüfustaki işsizliğin görece yüksek olması, yeni yatırım yapılmadığını ya da çok sınırlı yapıldığını göstermekte olup, bu durumun oluşumunda tüketici beklentilerinin olumsuz seyretmesi yanında, işsizlik ve birikmiş aşırı borçlar nedeniyle ortalama tüketim eğiliminin daralmasının da rolü bulunmaktadır. Yunanistan ve İtalya'da hükümetlerin değişmesine, son dönemlerde İngiltere'de izlendiği üzere halkların sokağa dökülmesine yol açan kriz giderek derinleşerek sürmektedir. Bu tablo karşısında AB bölgesinde krizin etkisi ve seyri- nin analizi, AB topluluğunun henüz bir birleşik devlet oluşturmamış ayrı devletler topluluğu olması, Birlik üyesi bazı devletlerin müşterek para birimine geçmemiş olması ve Euro'nun Dolar kadar dünya çapında rezerv para işlemi görmemesi bağlamında yürütülmelidir.

AB bölgesinde Yunanistan, İtalya ve İspanya Birliğe dâhil bağımsız devletlerdir. Bu durum, ABD'dekinden farklı olarak, AB'de krizin etkisinin belirli bölgelerle sınırlandırılmış olmasına ve dikkâtlarin odağına yerleşmesine sebep olmaktadır. ABD'de eyaletler farklı devletler olmadığından, kriz farklı eyaletlerde AB'deki kadar farklı etki yaratacak şekilde sınırlandırılmış olmamakta, bunun neticesinde de farklı eyaletlerde görülen farklı kriz etkileri de AB'de farklı devletlerde görülen etkiler kadar net olarak ortaya çıkmamaktadır. AB'de Yunanistan veya İtalya ya da İspanya'nın durumu, olabilir ki, ABD'de Louisiana ya da West Virginia eyaletlerindeki duruma benzerlik gösteriyor olsa da, AB ülkelerinde olduğu gibi hükümet değişikliği ya da işsizlik aynı boyutta yansımamakta, dolayısıyla dikkâtlardan uzak kalabilmektedir. AB'de devletlerin henüz bağımsızlığı olduğundan, sorumlulukta da ciddi sınırlar bulunmakta ve korunmaktadır. Krizin başat sembolünün borçluluk olduğu görüşü

altında, borçluluk bireylerin ya da bazı finans kuruluşların bilânçolarında yansırken, ABD'dekinin tersine, AB'de ülkeler borçlu konumda sahnede belirdiler. Ülkelerin borçlu olması, ülke sınırları içinde kamu bütçe kısıntıları ya da işten çıkarmalar şeklinde halklara yansıdığından dar alan içinde krizin topluma yansımaları çok şiddetli oldu. Yunanistan ya da İtalya gibi ülkelerin bu denli borçlu konuma gelmiş olmaları da, aynı nedenle, yani Birlik içinde olmanın avantajları yanında farklı ülke konumunda olmalarının doğal sonucudur. Şöyle ki, Almanya ve Fransa gibi üretici ekonomilere piyasa işlevi gören güney ülkelerinin bu denli borçlu konuma gelmiş olmalarını, bir taraf piyasa hizmeti alırken, diğer tarafın da üretim kapasitesinin üzerinde tüketim olanağına kavuşması şeklinde karşılıklı çıkar ilişkisinin sonucu olarak görmek gerekir.

AB alanında krizin ABD'dekinden daha derin

ve şümulü devamlının diğer bir nedeni de, Birlik içinde İngiltere, İsveç gibi müşterek para birimine geçmemiş ekonomilerin bulunması ve krize karşı para kalkanını kullanabiliyor olmasıdır. Birlik içinde bazı devletlerin kendi para birimini kullanıyor olması, bu devletlere koruyucu kalkan sağlarken, krizin daha dar bir bölgede daha şiddetli yansımalarına da neden oldu. Bundan dolayıdır ki, bir dönemde Euro müşterek para biriminin terk edilmesi gündeme geldi ve tartışıldı. Yine aynı nedenle de AB'deki kriz genel adı ile "Euro Krizi" ya da "Euro Bölgesi Krizi" olarak anıldı. Otonom devlet otonom para birimine sahip olmadığı durumda para politikasını denetleyemez. Para politikasına hâkim olamayan bir ekonomide verimlilik düzeyinin ortalama verimlilik düzeyinden düşük olması durumunda, zımnî olarak, baskılı kur rejimini andırıcısına ithalat eğilimi yüksek olur. Böylesi bir süreç, farklı devlet yapılarından oluşan AB'de krizi bir bölgeyle sınırlandırılmış olarak şiddetini yükseltir, oysa otonom devletlerden oluşmayan ABD'de kriz yaygınlaşarak, krizin sınırlandırılmış koşuldaki şiddetli boyutlarına ulaşmaz.

AB'de krizin etkisinin ABD'kinden farklı seyretmesine yol açan diğer bir neden de, rezerv para olarak Dolar'ın Euro'ya üstünlüğüdür. Krizin ilk aşamalarında ABD'de FED, 1929 Krizi ertesi tecrübesinden edindiği ders doğrultusunda, hiç tereddüt etmeden piyasaları paraya boğdu. Bu denli geniş hacimli emisyonun enflasyon yapmaması bir yandan Doların rezerv para olmasına diğer yandan da zaman zaman açık piyasa işlemleri ile paranın bir kısmının piyasadan çekilmesine bağlıdır. Kısacası, ABD'de FED bastığı dolarlarla kendi hazine kağıtlarını önce aldı, daha sonra da satarak, hem krizin etkisini soğurttu, hem de piyasalarda aşırı enflasyon oluşumunu önlemiş oldu. Euro'da bu gücü göremeyen AB Merkez Bankası aynı işlemi AB içinde uygulayamadı, bunun yerine batma durumundaki ekonomilere başta Almanya ve kısmen de Fransa destekli olarak devlet bütçelerinden kaynak aktardılar. Ancak, borçlu devletlerin borç stokları o denli yüklü idi ki, aktarılan kaynaklar durumu sakinleştirmede başarılı olamadı. Bunun üzerine, Yunanistan, İspanya ve İtalya'nın aşırı değersizleşmiş hazine kâğıtlarını AB Merkez Bankası alma yoluna gitti. Bu arada borçların bir bölümü silindi, bir bölümü de, ilgili hükümetlerden söz alınarak, uzun vadeye bağlandı. Kısacası, AB ve ilgili devletler krizle mücadelede ABD kadar etkili olamadı. Bunun da ötesinde, hem krizin psikolojik etkileri hem de çevre ülkelerin maliyetini yüklenen görece daha zengin ekono-

millerde, örneğin Fransa'da, bütçe ayarlamalarına gidilirken halklarına yansıttıkları kemer sıkma politikaları nedeniyle buralarda da huzursuzluklar yükseldi ve işsizlik büyümeye başladı.

Krizin salt AB bölgesinde değil tüm dünyada sıkıntılı ilerliyor olmasının en önemli nedeni, finansal kesimi bir miktar denetim alma çabaları dışında, krize karşı geliştirilen önlemlerin tümünün bizzat krizi yaratan etmenlerde oluşturulmasıdır. Krizin yapısal nedeni, sermayenin organik bileşimine bağlı olarak üretimin hızla artmasına karşın gelir dağılımının bozulması ve tüketim piyasalarının yükselen arza yanıt verememesidir. Bu tıkanıklığı aşma işini yüklenen finans kesimi hızla büyürken, reel sektöre piyasa yaratmanın yanında, buna denk gelen borçluluğu da yaygınlaştırdı. Bu tabloya tersinden bakarsak, ekonomide gelir dağılımı daha adil olsa idi, finans kesimi bu denli şişmez, borçluluk hacmi bu denli genişlemez ve kriz oluşmayabilirdi. Nitekim 1929 Krizi üzerine de önemli yorumlar yapmış olan Kenneth Galbraith son kitabının başlığını şöyle belirlemiştir: "Gelir Eşitsizliği ve İstikrarsızlık" (Inequality and Instability). AB'de alınan önlemlere baktığımızda, devasa boyuttaki devlet ve/veya özel borçların kapatılabilmesi için devlet bütçeleri sıkılaştırılıyor, işten çıkarmalar yükselen boyutta yaşanıyor, olabildiğince harcamalar kısıyor, kısacası kaynaklar giderek sıkılaştırılıyor. Oysa özellikle devletler arasında oluşmuş ve krizden sonra da oluşan borçların kapatılabilmesi için üretimin yükseltilmesi, bunun için de ileriye yönelik beklentilerin olumlu ve ihracat kanallarının açık olması kaçınılmazdır. Kriz seyrederken ihracat genellikle daralır, iç piyasa da işsizlik ve tasarruf önlemleri nedeniyle daraldığında, fiili üretim ve büyüme potansiyel büyümenin çok altına düşerek, fasit daire oluşur. Böyle bir sürecin sonlanması, tüm ilgili çevrelerin daha düşük gelir ve üretim düzeyine razı olarak yaşamına devam etmesi koşuluna; kırılması ise, ani bir şokla, örneğin ABD'de olduğu üzere, yüksek miktarda para tabanının genişletilerek üretimin artırılması ile olanaklı olabilir. Ancak şok önlem salt bir devlette gerçekleştirildiği durumda da sonuç başarılı olamaz. Bu nedenle, öngörülen başarıyı henüz sağlayamamış olmasına rağmen, ABD kriz yönetiminde ani şok önlemini AB'den daha rahat bir şekilde devreye sokmaya cesaret etti. AB ülkelerinde böylesi bir kolektif karar henüz oluşturulmuş değil. Kaldı ki, krizden çıkış için gerekli iki koşul olan teknolojik atılım ve verimlilik konularında da AB ekonomisi ABD'den daha geri düzeyde bulunmaktadır.

Kriz önlenebilir miydi; akademisyenler krizi güçlüler lehine mi yönetti; ABD, komünizmi çözdükten sonra bu kez de AB'yi çökertmek için mi kriz oluşturdu ve AB'ye bulaştırdı? Bu ve benzeri soruların yanıtlarını, bakış açımıza ve analiz yöntemimize bağlı olarak verebiliriz. Şu halde, yanıtlarımızın hemen hepsi yanlı olacak ve tek bir yanıtta odaklanmayacaktır. Sosyal bilimlerin özünde olan bu sorunsalı en mâkul aşma yöntemi olarak, Marksist geleneğin "Ekonomi Politikin Eleştirisi" yaklaşımı ile bazı fikir kırıntılarını serpiştirme önerisi geliştirilebilir. Bu yazıda da aynı ruha sadık kalarak, krizin oluşumu, algılanışı ve yayılma patikaları ve sonuçlarını kısaca irdelemeye çalıştım. Yazıda denediğim açıklamaların kafamda genel hatlarla belirlediği sonuçları kaba çizgilerle belirterek yazıyı sonlandırmak istiyorum.

Sosyal olayların çok ve farklı yönlerde belirleyicilerinin olması karar merkezinin bir yerde odaklanmasına elvermemektedir. Böylesi karmaşık bir düzende hiçbir merci ya da makam tek başına mutlak karar sahibi olamaz. Bununla beraber, sistem dinamiklerinin genel işleyiş mekanizmalarına bazı güçlü dokunmalarla ya da, tam tersi, hiçbir müdahalede bulunmadan, genel gidişat üzerinde oldukça etkili olunabilir. Sistemik yönlendirmeler üzerinde etkili olabilecek makamlar ikili etki altında ya böylesi müdahalelerde bulunurlar ya da yansız kalmayı tercih edebilirler. Etkili makamlar üzerinde yoğun baskı yapan birinci etmen, doğal olmanın yanında sistemsel konumun da kışkırtarak şişirdiği çıkardır. Mikro ya da makro tüm sistemlerde üst düzeylere çıkanların çıkarları doğrultusunda alt düzeydekilerden daha bilinçli olduğu ve daha şiddetli olarak çıkarını koruma dürtüsü ile teçhiz edildiği bir vakıdır. Etkili makam üzerinde etkili olan ikinci etmen ise, bizzat cümlelinin gelişinden de anlaşıldığı üzere, sistemin işleyişine görece müdahale gücüne sahip olmaktır. 1770'lerde Adam Smith'in açıkça belirttiği gibi, varsıl kesimin toplumu etkileyecek çok geniş olanakları olduğu, organik aydınları üretebileceği, bilim kurumlarını etkisi altına alabileceği günümüzde açıkça görülmektedir. Güçlü olma ve çıkarı doğrultusunda keskin bilince sahip olma hem ulus içinde hem de uluslar arası düzeyde geçerli etkili odaklardır.

Böyle bir bakış açısından, 1970'lerin ortalarında gelişmiş ekonomilerde kâr oranları gerilercesine kriz sinyalleri alınmaya başlanmışken, akademik dünyanın önde gelenlerinin neden ilgilileri uyardığı ve gerekli önlemlerin alınmasına olanak sağlamadığı sorununu hem sistem ideolojisinin algılama körlüğü oluşturmasında, hem de başat aktörlerin ileriye yönelik hesaplarda arayabi-

liriz. Birincisinin çok daha güçlü olasılık olması düşünülüyor olmakla beraber, özellikle FED'in son ana kadar faizleri gereksiz yere düşük tuttuğu kuşkulu bir konudur. Bu noktada niçin şöyle bir mantık ileri sürülemez ki, ABD'de derin bunalım izlerini silmek için FED faizleri düşük düzeyde tutarken, FED ve diğer yöneticilerin ABD'de başlaması muhtemel bir krizin AB'yi daha şiddetli vuracağı ve uzun dönemde ABD'nin avantajlı olabileceği hesabını yapmadığını kim iddia edebilir ki! Evet, kriz ilk anda ABD'yi vururken birçok sigorta fonları battı, halkın önemli bölümü yoksullaştı, ama uzun dönemde reel ekonomi alanında AB'ye karşı ABD ekonomisi görece kazançlı çıktı diyebiliriz. Kapitalizm gerilerken, AB'nin çözülme hızı ABD'nin çöküş hızının üstüne çıkmış ise, çok değişkenli oyunda ABD kazançlı çıkmıştır, diyebiliriz. ABD Nobel ödüllü akademisyenlerini de niçin bu yönde kullanmasın ki! Tabii ki, Nobel ödüllü akademisyenler de herhalde emir-komuta zinciri içinde ça-

lışmıyorlar; hatta kendilerini fevkalade özgür hissediyorlar. Ama işte ideoloji adı verilen sihirli atmosferin görevi tam da budur.

Güçün ve çıkarın ideolojiyi arkasına alarak giriştiği ikinci harekât da kriz ertesinde mortgage mağdurlarına değil de, finans kuruluşlarına mali destek verilmesi hâdisesinin arka planını kamuoyunun görememesidir. Salt mortgage mağdurlarını ele aldığımızda, çıkarılan milyarlarca dolarlar finans kuruluşlarına değil de, bizzat mortgage mağdurlarına verilmiş olsa idi, hem halk bu denli zarar görmemiş, hem de finans kuruluşları alacaklarına tahsil olanağı bulmuş olarak, iflasın eşliğine gelmemiş olurlardı. Bu yola gidilmemesinin temel sebebi, kapitalizm ideolojisini tahrip etmemek ve insanların kafalarına gelir dağılımının daha düzgün olması durumunda böyle bir felaketin yaşanmamasının olanaklı olabileceği düşüncesini yerleştirmemektir. Aksi durumda, emekçiler ve genel halk arasında kriz ile sistemin işleyişi arasında bir bağ kurularak, sistem sorgulaması yapılabilir ve sınıfsal mücadele ayağa kalkabilirdi. O nedendir ki, halkın Wall Street olayı karşısında hiçbir akademisyen ortaya çıkıp, çöküşün sorumlularının Wall Street olmayıp, bizzat akademik körlük olarak sistemi yorumlamama ve gidişatı insani şekilde yönlendirmeme günahı itirafında bulunmamışlardır.

Küreselleşme olgusu insanlık medeniyetinin gelişme durağı olmayıp, merkez kapitalizmin çevreye yayılma, çevreye yayılırken de monopol ya da monopson konumunda olma savaşında birbirleri ile giriştikleri boğaz boğaza mücadele aşamasıdır. Emegün ve doğanın daha şiddetle sömürülmesi limitleri daraldıkça, yaratılan geliri artırma hızı duraladıkça, var olan gelirden daha fazla pay alabilmek için karşı pay alıcılarla mücadele giderek şiddetlendi. Kısacası, ulus devlet sınırlarından çıkıp küresel alana yayılma, aynı zamanda sermayeler arasındaki savaşın da şiddetlendiğinin işaretidir. Sermayeler arasındaki savaş hisse alımları, şirket evlilikleri ya da teknolojik atılımlarla değersizleştirme yanında, kriz ortamında marjinal firmaları çöktürme şeklinde de gerçekleştirilebilir. Böylesi oyunların tipik mikro boyutlusu borsalarda görülür. Büyük oyuncular önce bazı kâğıtların değerini yapay olarak şişirirken acemi alıcıları bu kâğıtlara çekerler. Bir süre sonra büyük oyuncular âni satışlarla fiyatları düşürerek bütün kâğıtları toplayarak önemli miktarda kazanç sağlayabilirler.

Büyük çıkar sahipleri ve büyük oyuncular kendi çıkarları doğrultusunda kapitalizme sarıldıkları gibi, belirli dönemlerde, olabildiğince sistem dinamiklerini etkileme kararını da yine kendi çıkarları doğrultusunda verirler.

"Yaşasın ölüm!"

Halim Togan

Ne kadar çok insan ölürse Esat o kadar suçlu! O ne kadar suçluysa isyancılar o kadar masum ve haklı! Onlar ne kadar haklıysa başta Türkiye AKP'si olmak üzere "Suriye'nin dostları" o kadar doğru yolda!

Suriye'ye - Sunni'siyle, Alevi'siyle- dayatılmak istenen meşum denklem bu. Hedef, Esat ve Suriye rejimi değil, Sunni'leri, Alevileri, Hristiyan'ları ve Kürt'leriyle ve de milyonlarla değilse de yüzbinlerle sayılan daha başkalarıyla Suriye halkı ve Suriye toprakları. Akli, izanı olan herkes bunu biliyor, bunu görüyor.

Kaç kişi öldü şimdiye kadar? 20 bin mi? 30 bin mi? Daha mı çok? Daha kaç kişi ölecek! Ne için ölüyorlar, öldürülüyorlar? Kim kimi öldürüyor? (Bu kadar insanın hemen hepsini masabaşı cihatçılarıyla onlardan hiç aşağı kalmayan Türkiye dışbakanının dünyaya yaydığı gibi Esat'ın öldürdüğü mutlaka sorgulanması gereken -ve her millettten namuslu savaş muhabirlerince baştanberi sorgulanmakta olan- bir iddia.)

Emperyalizmin çağımızda ne olduğu ve işini nasıl gördüğü gözlerimizin önünde bir bir kanıtlanıyor. NATO'nun elebaşları, ABD, İngiltere, Fransa, doğu Akdeniz havzası ve çevre halkları üzerinde 1. Dünya Savaşı sonrasında başlayarak elde tuttıkları egemenlik yapılarını revize ediyor, yeniliyorlar. Miadı dolmuş müşteriler ayıklanıyor, yenileriyle yeni uzlaşmalar, dostluklar, yeni işbirlikleri ve suç ortaklıkları yürürlüğe konuluyor.

Tunus'ta ve Mısır'da yeniden yapılanma giderek olgunlaşıyor. Tunus'ta, gerçi, ülkenin tarihten gelen kendine özgü koşullarında, şu anda kimler seçim kazanmış olursa olsun geleceği belirleyecek hayli sağlıklı dinamikler mevcut. Sınıf mücadelesi, süreci nereye vardıracak, henüz belli değil.

Mısır'ın Müslüman Kardeşleri (İhvan), Hüsnü Mübarek'in işi Tahrir Meydanı'nda bitirildikten, yani işinin bitmiş olduğu fiilen ve resmen tarihe düğüldükten sonra, nerediye yarım yüzyıl boyunca Mübarek'le birlikte kendisine kök söktüren Mısır ordusunun uzak/yakın büyük patronu ABD'nin huyuna, suyuna âmâde olmaktan öte hiç bir anlam ve değer taşımayan bir alaturka "demokrasi"yi yerleştirmekle meşgul. Kırk yıldır tafirasından geçilmeyen generallerin yeni seçilen sivil Başkan tarafından nasıl iki üç hafta içerisinde "yola getirildiğine" dair dişe dokunur ayrıntılı bir yorum, tahlil, rivayetten öte bilgi kırmıtısı, şu bu çarptı mı gözünüze şimdiye kadar? Hiç bir şey sızıyor hiç bir yerden!

Libya, Kaddafi ve oğullarından "kurtarıldı, temizlendi." Onlar gittiler, ülke Nuhu Nebi'den kalma aşiretler ve aşiret rekabetleri arasında parça parça oldu ama, dillere destan yüksek kalite petrol rezervleri ve tesisleri oldukları yerde duruyor! Libya'da "gözü dönmüş Müslüman fanatikler" in çiçeği burnunda (hem de Müslümanlara muhabbetiyle ünlü!) ABD elçisini parçalayıp öldürmeleri dışında halen ne olduğundan ya da ne olmadığından, onca petrol gelirinin nereye gittiğinden, Kaddafi'yi alt ettiği söylenen yerli güçlerden hangilerinin elinde kaldığı kadarının nereye, nasıl harcadığından hemen hiç söz edilmiyor. Libya'ya - "Arap Baharı" meyanında!- girilen korsan NATO saldırısında başı çeken Fransa'nın ve İngiltere'nin petrole muhtaç ve bağımlı "ulusal" çıkarlarının ne yoldan sağlama alındığı da kimseyi ırgalamıyor. Bu iki azılı NATO ülkesinin Libya'ya müdahaleleri sırasında ve daha sonra irtikap ettikleri cümle cürmün, Allahsızlığın sorgulanması kimsenin aklından geçmiyor. Hadi diyelim, sözgelimi, bizlerin, KIZILCIK okur ve yazarlarının aklından geçiyor da, Suriye'de "Allah ve özgürlük!" ve "Alevi diktatörlere ölüm!" diye İstanbul'da, Ankara'da ağızlarından ateş kusan masabaşı mucahitleri niçün Libya'da ne olduğu ve ne bittiği konusunda bu kadar suskun ve püskünler? "Altta kalanın canı çıksın. At binenin, kılıç kuşananın!" dercesine Batılı emperyalistlerin hakkını teslim edenlerin başını bizde burlarda yine -şu son yıllarda hep olduğu gibi- ne diye hep belli bir kesim dinibütün İslam sözcüleri çekiyor?

Sadede gelelim. Devam edelim.

Batılıların esas, nihai hedefi, Çin. Çin'in elini Ortadoğunun ucuz enerji kaynaklarından koparmak. Bunun için evvel emirde İran'ın işini bitirmeleri gerekiyor. Mollaların nükleer iddiaları ve İsrail

il'in güvenliği hep sözü edilip öne çıkarılıyor ama asıl sorun başka. Çin'in bugünü kadar geleceği için de elzem enerji musluklarının Batı'nın perakende ve arzı değil, toptan ve mutlak denetimi altına girmesi öngörülüyor. Bu stratejinin bir parçası olarak Avrasya petrol ve doğalgaz kaynaklarının Rusya'nın fiili tekeline bırakılmaması da amaçlanan hedefler arasında. İran ve İsrail bağlantılı tasavvurlar ve politikalar hep bu bağlamda somut, maddi terimlerle anlaşılabilirliğe kavuşuyor. Batı'nın (siz ona NATO deyin) temel hedefi, genelinde Avrasya, özelinde Orta Asya. Oralara NATO çıkarmasına Asya'nın "Şanghay devleri"nin oluşturduğu aktif ve potansiyel direnç hattında İran devlet dehasının hemen hiç sözünü ettirmemeyi yeğlediği, Orta Asya'nın Türki illerine yönelik İran dış politikası hayati bir yer işgal ediyor. Çin ve Rusya, dünyanın toprak sahası en büyük bu iki dev kapitalist devleti, niçün, yedeklerine Irak'ı ve Lübnan Hizbullahı'nı da alarakten dünya siyasetinde NATO'nun karşısına İran'la birlikte dikiliyorlar? İki yıla yakın bir süredir Rusya BM Güvenlik Konseyi'nde Batılılara katılarak " şu Suriye işi"nin halledilmesine bir türlü yanaşmıyor. Bunun nedeni, büyük ihtimalle, Kremlin'in Suriye'deki Tartus limanına biçtiği değerden çok, "Avrasya doğalgaz perspektifi" konusunda duyduğu kaygular. Bu da Orta ve Yakın Doğu'da siyasetin (olanca Klausavitz çağrışımlarıyla) ne gibi ve ne denli dar alanda paslaşmalara mahkum olduğunun bir başka göstergesi...

Suriye'de iki yıla yakın bir süredir olup biten-

lerin arkasında bunlar var. Hiç biri bilinmeyen şeyler değil. "Esat ve ölüm!" denklemi ile "Allah ve özgürlük!" sloganı ardında savaşa ve ölüme sürülenleri göklere çıkaran bizim burlardaki masabaşı demokrasi ve özgürlük cihatçıları bunlardan hiç söz ediyorlar mı? Etmezler. Çünkü bilerek ve bilmeyerek üstlendikleri misyonun sınırı oraya kadardır. Vizyonları tam orada körelir kalır. Erdoğan'ların, Davutoğlu'ların ve onların her lafa "kendi halkını öldüren Esed" tekerlemesiyle giren yardakçıların Türkiye'nin de, diğer bölge halklarının da hayati çıkarlarını ve geleceklerini ihata kapasiteleri o kadardır.

Bu arada Suriye'de insani durum hakikaten son derece feci. Onca ölümün - ölenin...- üstüne ülkenin bin beş yüz yıllık tarihiyle öne çıkan nice emsalsiz medeniyet birikimi de - on yıl önce dünyanın gözü önünde Bağdat'ta olduğu gibi- Vahabi bağnazlar elinde tarumar edilip ortadan kaldırılma tehlikesiyle yüz yüze. İş, daha şimdiden, Şam'ın bin yıllık tarihî çarşısının ve ünlü Emevi Camisi'nin yakılıp harabeye çevrilmesine kadar varmış bulunuyor. Geçerken belirtelim: bu da, yine, Şam'da, Halep'te Esat karşıtı savaşçıların ana gövdesini Suriye'nin kendi Sünni'lerinin oluşturmadığını ispata yeter!

İnsanlar, her iki taraftan da, bol keseden telef ediliyor. Kimisi, ölümcül refleksleri harekete geçen Baas rejimi tarafından, başına sarılan terör belâsını tez elden atlatabilme telaşıyla havadan ve karadan topa tutularak, füze saldırıları, vb... ile öldürülüyor; kimisi, yok Arap Baharı, yok İslam Devrimi, yok Halka Özgürlük safsatalarıyla ön safta Suudi Arabistan, Katar ve Türkiye AKP'si, onların arkasında NATO güçlerinin bol para, silah, mühimmat ve bol demagoji ve duruma göre aktif ya da temkinli suikast timleri desteğine mazhar bir kesim ağız kalabalık Sünni " özgürlükçüler", onların yanı sıra çoğu Türkiye sınırında (Hatay) her türlü lojistik ihtiyaçları karşılanarak Suriye'ye öldürülmek ve öldürmek için sokulup çıkarılan "gönüllü" grupların ötedenberi benzer olaylar dolayısıyla bilinegelen vahşetine kurban gidiyor.

Bir İstanbul tv ekranında, iki yıl önce burların unutulmaz " yetmez ama evet" dangalaklığının ağız kalabalık ideologlarından biri -her fırsatta kendini su katılmadık " komünist" ilan edip övünen biri- karşısına geçmiş Suriye'yi CIA güdümlü "fedai"ler ve bombacı Allah'ın adamlarıyla doldurmaya "insanlık ve demokrasi ve devrim" aşkına doğrudan yardımcı oldukları için Türkiye'yi yönetenleri kutsarken hezeyana kapılıp lafını şaşırان molla çömezi suratlı gazetecinin "Marksist analiz" kaabiliyetini nasıl bir hayranlık ve hararetle onaylayacağını bilemiyor!

Ve Suriye'de her gün ölenlerin sayısı artıyor! Ne için bu ölümler? Kimler için? Daha ne kadar?

Somut durumun somut tahlili denilen bir şey vardır. Vurun Suriye'de olup biteni o kıstasa, orda neyin ne olduğu, ne için olduğu ve ne olmadığı ortaya çıkar.

AKP Türkiyesi, Katar ve Suudi şeyh aileleri ve arkalarında eli kanlı NATO baronları ile hangi Arap uyanışı ve demokrasi için, halkların hangi özgürlüğü uğruna? Birileri Suriye'de o kadar çok ölür ve öldürürken kimler İstanbul'da, şurada burada "Suriye'nin dostları" toplantılarında oturup başkalarının can alıp can vermelerinin devrimci erdemi, bölge halklarının çıkarı, dünya barışı üzerine bol keseden ahkâm kesiyor? A. Davutoğlu gibi adamlar bu işlerde sahiden söz ve karar sahibiymiş gibi görünürken iplerinin nasıl hep -askeriyle, sivilıyla- NATO paşalarının elinde olduğunu görün, neyin ne olduğunu, ne olmadığını bir kez daha çok iyi anlarsınız.

Geçen ay Moskava- Şam seferini yapmakta olan bir Suriye yolcu uçağı Türk jetleri tarafından Ankara, Esenboğa hava alanına inişe zorlandı mı? Zorlandı. Nerden alındığı hâlâ daha açıklanmayan ve Başbakan Erdoğan'ın , kamuoyuna açıklanmasının hiç beklenmemesi gerektiğini bildirdiği bir ihbar söz konusuydu. Uçakta "sakıncalı askeri malzeme" arandı ve bulunduğu ilan edildi. Arama işlemi dokuz saat sürdü. İşin o kadar uzamasının nedeni, NATO'dan bir yetkilinin de orada hazır bulunmasının öngörülmesiydi. NATO yetkilisi o saatlerde tesadüfen Ankara'da değilmiş, kendisiyle acele temas kuruluyor ve NATO da söz konusu arama-tarama operasyonuna bilfiil katılıyor. Türkiye medyası bu olguya hemen ertesi günü çok geniş değil ama yeterince anlamlı bir yer verdi. Bir daha hiç sözü edilmedi. Ne yazılı basında, ne tv ekranlarında...

Bir de Taraf gazetesinin 13 Ekim Cumartesi günkü sayısında F. Gülen cemaatinin cin fikirli elemanlarından süper polis Emre Uslu aynı konuda neler yazmış, ona bir bakalım:

"... Türkiye Rusya'ya büyük bir gol attı ve önümüzdeki süreçte Suriye'ye yönelik yapılacak bir uluslararası operasyonda kullanılabilecek müthiş bir askeri bilgi elde etti... (Super polis Taraf yazarı, Esenboğa operasyonundan böylesine " müthiş" bir sonuç elde edilmiş olmasına ne kadar sevindiğini yazısı boyunca sık sık tekrarlamaktan kendini alamıyor...)

"...Suriye'nin elinde Rus yapımı hava savunma sistemleri var. Bunların içeriği bilinmediği için muhtemel bir NATO operasyonunda verilecek kayıplar hesaplanamıyordu. Bu nedenle NATO'nun Suriye operasyonu gecikiyordu... İşte bu uçak operasyonu Türkiye ve NATO'ya Suriye hava savunma sisteminin elektronik düzeneğinin nasıl çalıştığını gösterecek bilgiler verecek kritik parçaları sağlamak için yapıldı... Böylece NATO, yapacağı muhtemel bir saldırı öncesinde çok hassas bilgileri edinme imkânına kavuşuyor...Önümüzdeki

yıllarda İran'a yönelik yapılacak muhtemel operasyonlar için de Batı ittifakının eline çok değerli bilgiler geçiyor. Çünkü İran hava savunma sistemleri de Rus sistemlerine dayanan sistemler..."

Adamın dedikleri saptırma ve çarpıtma amaçlı asparagas yakıştırma da olabilir. Ne ki, pekâlâ akla yakın. Öyle olduğu kadar da hazreti "müthiş" sevindirecek kadar önemli. Türkiye bu Suriye işinde cepheye sürülüp sonra yalnız bırakılmış filan değil. Her yaptığının arkasında, daha on gün önce Obama'nın resmen açıkladığı gibi, sapına kadar NATO , bölgenin ve dünyanın geleceğine dair NATO'da pişirilmekte olan kirli senaryolar var! (Not: KIZILCIK boşa konuşmuyor. 2012 Eylül-Ekim. Sayı, 50. S.3.)

Velhâsılı kelâm... Türkiye kamuoyu, başta AKP elebaşları ve onların kaş göz işaretleri ile hop kalkıp, kaş göz işaretleri ile hop oturan marifetli medya farelerinin el ve iş birliği ile bir yerlere getirilmek isteniyor. Büyük ölçüde getirildi de. Gerçi savaş çığırtkanlığının sokaklarda kol gezmesine şimdilik gerek duyulmuyor ama, ülkeyi illa bir savaşa sürüklemek isteyenlerin günü geldiğinde heveslerini kursaklarında bırakacak bir hava da esmiyor kamuoyunda. Asayiş ve sükûnet hep olduğu gibi berkemâl! Ama bununla birlikte ilerde bir işe yarar mı yarar diye belli bir isteri havası da yaratılmak istenmiyor değil. Kimileri, "Allah göstermesin, millet (siz Kürtler ve Türkler diye anlayın) orda burda birbirine düşerse ne olur, ne yaparız!" diye hayıflanıyor; bazıları da, "Bakın görün, bu necip millet ne efendi bir millettir. Hâlâ daha birbirini boğazlamıyor!" diye hayret ve takdir maskesi altında tahrikkâr tehditler savuruyor.

Ülke insanı, fikir diye serdedilen haddini bilmez saçmalıkların, bilgi denilerekten sergilenen dezenformasyonun her Allahın günü sabah akşam kafasına kakılmasına mahkûm edilmiştir. Göbels tarzı sunturlu yalan üzerine bina edilen kurgu, damperli çöp kamyonundan boşalan ciğfe yığını gibi, her gün, her dakika ülke insanının dikkati, algısı, kaygıları ve bilinci üzerine hayâsızca boca ediliyor.

Burası neresi?

Türkiye! Doğu Akdeniz havzasında ne kadar insanca ve insancıl özlem, eğilim, hareket ve insan denilmeye lâyık canlı türü varsa tümünü berhavâ etmeye kurulu savaş ve dehşet düzeneği Malatya, Kürecik'te her an ateşlenmeye hazır bekletilirken, sırtını ona dayayıp herkese insanlık ve Allah vaazleri çekmeye cüret eden haddini aşmış bir zihniyetin ve üslubun toplumun her katında, katmanında (mahalle kahvesinden Ankara'da Bakanlar Kurulu toplantılarına kadar) kendini dayattığı, dış politikası kadar iç politik geleceği de NATO vesayetine kenetlenmiş, üzerinde fütursuzca her türden ve her boydan savaş oyunu oynanan bir ülke!

"Zindanı taştan oyarlar"

Yalçın Yusufolu

PKK, PJAK ve KCK davalarının tutuklu ve hükümlülerinin 12 Eylül 2012 günü başlattıkları ve Kasım ayı başlarında 58 cezaevinde 615 kişinin sürdürdüğü süresiz açlık grevi insan yaşamı için tehlikeli bir evreye girdi. "Abdullah Öcalan'ın sağlık, güvenlik ve özgürlük koşullarının yaratılması, anadilde savunma ve eğitim hakkının tanınması" talepleriyle başlatılan direniş Türk medyasının, Türk kamuoyunun ve hükümetinin vurdumduymazlığıyla karşı karşıya.

Bu ülkede pek çok kişinin grevde olanlara "öl-sünler" diye baktığını tahmin etmek güç değil. Öyle demeleri resmi politikaların ve medyanın Kürt ulusal demokratik haklarına ve onları savunanlara karşı yürüte geldiği milliyetçi, şoven koşullandırmanın bir sonucudur.

Ama hükümet onlar gibi davranamaz. Kürtlerin topluluk haklarına karşı olduğunu biliyoruz, fakat bu devletin altına imza koyduğu uluslararası anlaşmalar vardır, hükümet onlara uymak zorundadır. Hükümlü ve tutukluların hakları olsun, adil yargılanma hakkı olsun evrensel insan haklarının kapsamındadır.

Öcalan'a uygulanmakta olan tecrit evrensel kurallara aykırıdır, mahkemelerde anadilden konuşmaya izin verilmemesi de. Açlık grevi yapanlar hak-sız talepler ileri sürmemektedirler.

Hapishanelerde açlık süreli grevleri siyasi tutuklu ve hükümlülerin yöntemlerindendir. Bunlardan en bilineni Nazım Hikmet'in 12 yıl aralıksız hapse yattıktan sonra Bursa Cezaevinde 8 Nisan 1950 ile 19 Mayıs 1950 günleri arasındaki aralıklı açlık grevidir. Bu direnişi Bedri Rahmi bir şiirle ölümsüzleştirmişti.

Süresiz açlık grevlerine gelince, ilk kez Diyarbakır 5. No.lu Cezaevi'nde gerçekleşmişti. Beş insan açlık grevlerinde canlarını vermişlerdi. Ali Ereke, 20 Nisan 1981'de zorla yedirilen bir ekmeğin yemek borusunu kesmesi nedeni ile ölmüştü.

Kürdistan tarihine "Dörtler" diye geçen açlık grevi 14 Temmuz 1982'de başlamıştı. Kemal Pir 7 Eylül, Hayri Durmuş 12 Eylül, Akif Yılmaz 15 Eylül ve Ali Çiçek 17 Eylül 1982 günü yaşamını yitirmişlerdi. Yine aynı cezaevinde 1984 yılı başlarında ve 54 gün süren açlık grevinde Orhan Keskin ve Cemal Arat ölmüşlerdi.

Aynı yıl Haziran'da, bu kez Sağmalcılar (Bayrampaşa) Cezaevi'nde Abdullah Meral, Fatih Öktülmüş, Haydar Başbağ, Hasan Telci açlık grevi nedeniyle öldüler. 1988 Şubatı'nda ise Diyarbakır'da açlık grevi nedeni bir ölüm daha oluyordu:

Mehmet Emin Yavuz'du.

1989'da Eskişehir'den Aydın'a yapılan sürgünü protesto etmek için gidilen açlık grevinde Hüsnü Eroğlu ve Mehmet Yalçinkaya 2 Ağustos günü yaşamalarını yitirmişlerdi.

Nisan 1996'da başlayıp, 20 Mayıs'ta tüm ülkeye yayılan açlık grevleri, 3 Temmuz'da ölüm orucuna çevrilmişti. 38 ildeki 43 cezaevinde 2174 mahkum açlık grevine, 355 mahkum da ölüm orucuna katılmıştı, açlık grevinde iki kişi daha ölmüştü. Adları: 23 Temmuz'da Yozgat'ta Fesih Beyazçiçek, 11 Ağustosta Amasya'da Remzi Altun. Adalet Bakanı Mehmet Ağar'dı.

20 Ekim 2000 F tipi cezaevlerine karşı başlayan ve 19 Aralık günü 20 cezaevinde 1000 asker

ZİNDANI TAŞTAN OYARLAR

Bursa'nın ufak tefek yolları
Ağrıdan sızidan tutmaz elleri
Tepeden tırnağa şiir gülleri
Yiğidim aslanım aman burda yatıyor.

Bir şubat gecesi tutuldu dilin
Silâha bıçağa varmadı elin
Ne ana ne baba ne kız ne gelin
Yiğidim aslanım aman burda yatıyor.

Ne bir haram yedin ne cana kıydın
Ekmek gibi temiz su gibi aydın
Hiç kimse duymadan hükümler giydin
Döşek diken diken yastık batıyor
Yiğidim aslanım aman burda yatıyor.

Zindanı taştan oyarlar
İçine bir yiğit koyarlar
Sağa döner böğrü taşa gelir
Sola döner çırlıçplak demir
Çeliğin hası da yiğidim aman böyle bilenir
Döşek melul mahzun, yastık batıyor
Yiğidim aslanım aman burda yatıyor.

Bugün efkârlıyım açmasın güller
Yiğidimden kötü haber verirler
Demirden pencere taştan sedirler
Döşek melul mahzun yastık batıyor
Yiğidim şahinim aman burda yatıyor

Mezar arasında harman olur mu?
On üç yıl hapiste derman kalır mı?
Azrail aç susuz canın alır mı?
Döşek melul mahzun yastık batıyor
Yiğidim şahinim aman yerde yatıyor...

Dilinde dilimi bulduğum
Gücüne kurban olduğum
Anam babam gibi övdüğüm
Dayan hey Aslan Ustam

Abenim Yiğidim dayan.
Dayan hey gözünü sevdiğim
Bugün efkârlıyım açmasın güller
Yiğidimden kötü haber verirler.

Sana kökü dışarda diyenlerin kökleri kurusun
Kurusun murdar ilikleri dilleri çürüsün
Şiirin gökyüzü gibi herkesin.
Sen Kızılırmak kadar bizimsin
En büyük ustası dilimizin
Canımız ciğerimizsin.

Bugün burdaysa şiirin, yarın Çin'dedir
Bütün hışmıyla dilimiz
Kökünden sökülmüş bir çınar gibi
Yüreğimiz içindedir.

Bugün burdaysa şiirin, yarın Çin'dedir
Acısıyla sızısıyla alının kara yazısıyla
Bir yanı nur içinde tertemiz.
Bir yanı sızım sızım sızlayan memleketimiz
içindedir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu

ve polisle 30 kişinin ölümüne yol açan kanlı saldırıyla sona erdirilen açlık grevleri de belleklerden silinmemiştir. O sırada başbakan Bülent Ecevit'ti.. Şimdi Tayyip Erdoğan.

Kanlı operasyon sırasında Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü görevinde bulunan Ali Suat Er-tosun'a 2004 yılında AKP hükümeti kararıyla Devlet Bakanı Cemil Çiçek tarafından 'Devlet Üstün Hizmet Madalyası' verilmişti. Yukarıda sadece ölümlerden söz ettik. Sağ kalanlar ise hayatlarına -Wernicke-Korsakoff sendromu (WKS) başta olmak üzere- sağlıksız devam etmektedirler.

Vakit çok geç olmadan, insanların ölümlerine veya sakat kalmalarına mahal verilmeden hükümet Öcalan'ın ve yargılanan Kürt siyasilerin haklarını tanımalıdır. Yoksa bugünkü hükümet de yukarıda yazdığımız insan hakları suçluları arasında bellek-lere yer edecektir.

Süresiz açlık grevine direniş yolu olarak gidil-mesini tasvip edersiniz veya etmezsiniz. Ama so-run bu değildir. Sorun taleplerin haklı olup olma-dığıdır. Açlık grevi yapanlar vazgeçsinler demek boyun eğsinler demektir. Deneyler göstermiştir ki, direnenler caymazlar. Yukarıda andığımız önceki açlık grevlerinde hemen ya da sonradan ölenlerin sayısı 120'den fazladır. Bu sayıya yenileri eklensin demek ancak Nazi kamplarındaki zihniyeti yansı-tabilir.

Hem Kürtler kardeşimizdir diyeceksiniz, hem de onların siyasi temsilcilerini yok sayacaksınız. Şim-diki direnişin ölümlere yol açmasına göz yumma-nız halinde iki halkın arasına kama sokmuş ola-caksınız. Onulmaz yeni yaralar açacaksınız.

Bir an önce kanunsuz uygulamalara son verin.
(Not: Bu yazı 42. Günde yazıldı)

İslam liderliği illüzyonu fiyaskoya dönüşürken

Aktif siyasi gelişmeler üzerine kalem koşturan ve her nedense her konuda fikir ve kanaat sahibi oldukları farzolan kişiler genellikle şu gerçeği göremiyorlar, ya da ne kadar görebiliyorlarsa gördüklerinin önemini o kadar dahi idrakten acizler. Büyük çoğunlukla, AKP başbakanının Kürt sorununda gittikçe sertleşen, adeta şirazeden çıkan tavrından şikayetçiler. Bundan duydukları şaşkınlığı ve kaygıyı bilhassa şu sıralar her fırsatta dile getiriyorlar. Dediklerinin özü, özeti şu: Bu keskin tavır sorunu çözmeye yaramaz, onu büsbütün azdırır...

Doğru. Elbette doğru. Ama gereğinden fazla doğru! Çünkü asıl işe yarar doğrunun üstünü örtüyor.

AKP'nin Kürt sorununu çözmek ya da çözümlmesine el vermek gibi bir derdi, niyeti, tasavvuru YOK. Bunu görmek lâzım. Bunu görmemek, bu hayatı ve âcil sorunun çözülmesi için AKP'den ve onun "karizmatik", yani sözde her şeye kaadir başından medet ummaktır. Daha da vahimi, sorunu Kürt halkının acil TALEPLERİNİ görmezden gelip kale almayan bir bakışla, otuz yıldır süren ve bu ülkenin hem Kürt, hem Türk vatandaşlarının canına mâl olan bir kavgayı soyut ve basit bir demokratik haklar sorununa indirgemektir. Bu nedenle, Kürt sorununda Başbakan ve partisi üzerine ayağı yere basmayan, alâkasız ve nâfile "tahlil"ler ve eleştiriler almış başını gidiyor. Bu da bu kâbil eleştirileri yapıp Tayyip Erdoğan ve partisine yüklenenlerin aslında onlarla aynı safta oldukları gerçeğinin üstünü örtüyor.

AKP'nin derdi oy sandığında ona şu veya bu seçimde verilecek oy sayısını olabildiğince ve alabildiğine arttırmak ya da şu kadarcık dahi olsa azalmasını önlemek. Ne Kürtler, ne de Türkler için bundan başka hiç bir şey düşünmüyor AKP'liler. Sorunun çözümü yolunda "Yaptık!" deyip durdukları şeylere bir bakın, asıl sorunun kıyısından köşesinden dahi şu kadarcık olsun geçmemiş olduklarını görecek-siniz. Bu böyleyken, karşınıza çıkan her AKP'li ya da utanmaz AKP yandaşı çözüm için canla başla çalışıp, didinip neler başardıklarını sayıp dökerek nerdiyse işin sonuna vardıklarını, bunu görüp de teslim etmeyenlerin geri, gerici, çağ-

dışı ve uyuz statükocular ya da Kürtlerin de, Türklerin de hâline, geleceğine kasteden azılı "Stalinistler" ve vatan haini şerefsizler olduğunu söyleyip kıyameti koparmayı kendine hak bileyilmektedir!

Başbakan Erdoğan'ın şu dediğine bakın: "Bu teröristlerin hakkından gelmek için bu güne kadar ne bedel ödedseniz aynısını bundan sonra da ödeyeceğiz!!!"

Öyle, evet. Ödersin... 70 milyon nüfusun evlatlarının kanı, canı sana emanet ne de olsa! Her birinin dilediğin gibi, dilediğin kadar kanını akıtır, canını alırsın! Yurtdaş kanı dökmeyi devlet adamlığı ve politika bellemiş... Bellemiş ki, bellememiş olsa on yıldır o oturduğu yerde, "Burası kan kokuyor!" der de oturmazdı. İşi bu. Başka kimseye kaptırmamak için çırpınıyor....

İlk elde, "Haydi ordan!" deyip geçmekten başka yapılacak bir şey yoktur. Sonrası... sonrası yine (gerçi ilerisi için pek bir umut vaatetmiyor ama) bu ülkenin insanlarına kalmış...

Önümüzdeki iki yıl içinde çok önemli üç seçim var. Yerel seçimler. C. Başkanı seçimi. Parlamento için genel seçim. Bunlar özellikle AKP ve AKP devleti için hayati öneme sahip. Her birinde ayrı ayrı ya da hepsinde birden AKP'nin oy kaybına uğraması rakip partilere fazla bir kazanç sağlamayacak ama, AKP'ye çok pahalıya oturacak. İktidar, hele de AKP'lilerin anladıkları ve on yıldır alışageldikleri türden iktidar, amiyâne tabirle PARA demektir! Devletin merkezi mevkillerinde olsun (baksanıza devletin tüm istihbarat işleri gibi ve onun kadar TOKİ de, devletin her yerde hazır ve nâzır inşaat şirketi, doğrudan Başbakan'a bağlı, adeta onun cebinde!), yerellerde olsun iktidar nimetlerini sahiplenmekte ve sahiplendirmekte tek söz ve karar sahibi olmak için ha gayret uğraşıyorlar. Fiilen -ve hep övündükleri gibi- bir "tek parti" yönetimi olmaktan ölesiye mutlular...1989 yerel seçiminde Turgut Özal'ın başına gelen türden bir felâket yaşayacak olurlarsa neler olacağını bi düşünün! Bütün o "milli irade/sandık" goygoyculuğunu ve "koalisyon felaketi" tellallığını doğurup besleyen saik budur.

AKP ricali ile yıllardır yerel yönetimlere çöreklenmiş taban önderlerinin her ne pahasına olursa olsun mümkün olduğu kadar çok oy devşirip seçim kazanmaya ne kadar hevesli ve bu işin her türlü gılgışıyla hemhâl olarak iş görmekte ne kadar mâhir olduklarını şu son geçen on yıl herkese gösterdi. İktidarda olmaktan kendilerine ve büyüklü küçüklü her yandaşa azami fırsat ve yarar (maddi menfaat ve gelecek potansiyeli) sağlamak için tek parti devletinin her imkânını, kolaylığını, onlar yetmeyince kural ya da yasa tanımazlığını nasıl fütursuzca dünya âleme göstere göstere seferber ettikleri de hep görüldü. Epeydir MHP'nin siyaset anlayışına ve hedeflerine bu kadar yakınlaşmalarının altında da, gelecek seçimlerde MHP tabanından beş on oy, beş on oy değilse bile üç beş oy daha koparma niyet ve taktiğinin yattığı oportada! CHP'nin yetmiş, seksen yıl önceki günahlarından girip bugünkü rastgele Alevi ilişkilerinden çık-

maktan acayip haz duyduğu her halinden belli Başbakan'ın bugüne kadar hiç Türkes'in Ülkücü Bozkurtlarından söz açtığını işittiniz mi?

Geleneksel mütedeyyin hassasiyet ve takıntılara, daha da ilerisi, bir süredir yeniden başını kaldırmaya başlamış olan daha radikal dinci emellere yerine göre doğrudan ya da dolaylı hitâbı arttırarak sürdürmek; bu meyanda Sunni çoğunluğun Alevi alerjisini kaşıyıp durmak için hiç bir fırsatı kaçırmamak... iliklere işlemiş ümmetçilikle iç içe kör milliyetçi ve "Allah devlete zeval vermesin"ci refleksleri harekete geçirerek ülke çapında seçmen çoğunluğunu olabildiğince AKP'den yana şartlandırıp etkilemek, etki altında tutmak...Kürtler ve Kürdistan özelinde PKK'ye ve BDP'ye yönelik, "Bunlar Müslüman değil, Zerdüşt! Bunlar Yezidi!" gibi ağıza alınmayacak nefret suçu söyleminden medet umacak kadar gözü karartmak, yetmedi Şaafi Kürtlük referansı ile oynamak, Barzanici (KDP) geleneği ve yeni Hizbullah kıpırdanışlarını yedeğe alan, kollayan tavırlar ve davranışlar sergilemek... Bunlarla ne elde edinmek istendiği ve tek parti iktidarının ne için ne pahasına olursa olsun elde tutulmasının amaçlandığı ortada. Çok açık.

AKP'nin iki yıl sürecek bu yoğun seçim dönemi boyunca gündeme getireceği ve gündemde tutacağı her türlü vizyonunu da, her bir misyonunu da belirleyecek olan bu hedeftir. Başka hiç bir şey değil. Hele, Kürt sorununu Kürtler nasıl yaşamak istiyorlarsa öyle yaşamalarının yeni bir anayasal yapılanmaya bağlanacağı, barış içinde ve barışçıl bir birleşik Türkiye hedefi hiç değil!

Otuz yıldır süren savaşı, gerekiyor diyerek ve de daha da kirleterek bir otuz yıl daha sürdürme "vaadi" ile seçim meydanına çıkma hazırlığındalar. Onca "şehit" canı, onun en az iki katı Kürt gerilla canı AKP'nin başındaki kliğin iktidar tekeli ve onun nimetlerini olabildiğince ve alabildiğine çoğaltarak sahiplenme ve yandaşlarına sahiplendirme yetkisini (fırsatını) elden çıkarmama sevdası uğruna harcanıyor. Bu uğurda bir yanda dini referanslarla, "Beyaz kefenlerimize sarınıp da çıktık biz bu yola!" tarzında ucuz panayır tiyatrosu naraları eşliğinde cek'li cak'lı hamâsi nutuklar atılır, her alanda her türlü muhalif fikir ve öneriye, eyleme en kaba, galiz bir dille hakaretler yağdırılırken, memleket evlatları askeriyle, gerillasıyla ölüm tarlalarında beşer onar, otuzar kırılıp dururken, birilerinin zenginliğine zenginlik katılıyor. Bu gidişin Kiyamet'e kadar sürmesini sağlama bağlamak için hiç bir gayret -ve melanet- esirgenmiyor. Recep Tayyip Erdoğan'ın AKP'lilerinin dillerine dolanan hezeyanın, liberal lâkaplı sözde fikir adamlarını mesteden "Statükoya karşı Değişim!" sloganının özü,

özeti bundan ibarettir.

“Milli irade” tutkunu AKP'nin son numaralarından biri, bu defa öne alınıp 2013 Sonbaharında yapılması istenen yerel seçimlerden önce ülkede Büyük Şehir Belediyesi sayısını yirminin üzerine çıkarmak ve her il sınırı içinde halen var olan belde ve köy yönetimlerini yok edip B.Ş. belediyesinin tek başına hükmünü, planlamadan başlayıp uygulamanın tamamlanmasına kadar, ilin bütününe yaymak. O arada İl Özel İdareleri ve Meclisleri de kaldırılıyor. Tam bir 27 Mayıs uygulaması! Bilen bilir. Köylerde halkın siyasi örgütlenmesi, partilerin Ocak, Bucak teşkilatları, darbenin hemen ertesinde hemen

lağvedilmiş ve bir daha hiç geri gelmemiştir. Camiden gelme AKP'ilerin de kendilerinden başka seçilmiş siyasi temsilciye tahammülleri yok. Durun daha ne ileri yenilikler göreceksiniz, bekleyin!

Şimdilik hedeflerinde büyük ya da küçük ilçe belediyeleri yok ama, sıra zamanla onlara da gelecek. O zaman mesela İstanbul'da bir Şişli, bir Kadıköy belediyesi olmayacak!

Bu manevra, büyük ihtimal, Avrupa Yerel Yönetimler Şartı denilen AB uygulaması çerçevesinde getirilecek bir tür ademi merkezîyetçi –alabildiğine özelleştirmeci!– bir yönetim/yönetişim (!) tarzını öne çıkaran yeni ve kapsamlı bir yasal mevzuatla gündeme sokulacaktır. Bu arada, daha şimdiden başladı, Kürt sorunu'nun “gerçek ve çağdaş çözümü” için gereken yasal zeminin de böylesi bir ademi merkezîyetçi vizyondan geçtiği propagandasının gündemi bolca işgal etmesi sağlanarak olay, AKP devletinin TRT Şeş türünden evlere şenlik bir “Kürt kazanımı” olarak takdim edilecektir. Oysa böyle bir görünüm altında asıl yapılmak istenenin AKP devlet cihazının işleyişinin büsbütün merkezileştirilmesiyle AKP'nin kendi tercih ve kararlarının daha da doğrudan hayata geçirilmesini kolaylaştırmak ve sağlama almak olduğu şimdiden bellidir.

Kürt Özgürlük Hareketi'ne bunca husumet beyanı ve sert mi sert, “savaşkan” çıkışlar, astığı astık, kestiği kestik tavırlar, vb...de böylece AKP iktidarını meşgul eden temel problematik bağlamında pekâlâ yerine oturuyor. Kürtlerle Kürt Özgürlük hareketi arasına nereden mülhem olduyorsa Çin Seddi çekmek, bir başka deyişle AKP zimdarlarıyla sözgeliimi Taha Akyol fasilesinden devlet yetiştirmesi marifetli medya bülbülleri ağızıyla yayılmaya çalışılan “Kürt sorununu çözmeye Evet! Stalinist Kürtçülere Hayır!” propagandası da!

On yıldır süregelen AKP iktidarı budur. AKP budur. Başka ne olabilir?

Akıl var, ızan var!

İşin bir ilginç yanı da şu: TC devletinin de ne olup ne olmadığı en iyi, şimdi, AKP'nin elinde ayan oluyor. “Halkın tercihi” veya “Milli irade” örtüsü altında, ülke ve dünya egemenlerinin hizmetine adanmış ölümcül bir enstrüman! 90 yaşına gelmiş dayanmış anlı şanlı Türkiye Cumhuriyeti GERÇEKLİĞİNİN ülkeyi 90 yılda getire getire buraya getirmiş olmasına hiç şaşmamak gerekir. Kimse, nereden çıktı geldi bu AKP'liler başımıza diye boşuna duyulanıp kararlar bağlamasın. AKP'cilik, dünyanın küresel kapitalizm koşullarında Kemalizmin kemâle ermesidir!

Gıda politikası ve kapitalizm

İ. Barut

“**M**isyonumuz: Tarımsal ve ekolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlamak, Kırsal alanda yaşam standartlarını yükseltmek, Ülkemiz ve dünya pazarlarının ihtiyacı olan güvenli gıdaya ve kaliteli tarım ürünlerine erişebilirliği sağlamak.”

Bu alıntı T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığındandır. Çok net değil mi? Yine de açalım, mealen diyor ki, “biz pazar için üretim yapacağız ama bunu yaparken sürdürülebilirliği sağlayabilir ve kırsal alanda yaşam standartlarını yükseltebiliriz”. Hem pazar için tarımsal üretimde bulunmak hem de kırsal alanda yaşam standartlarını yükseltmek mümkün olabilir mi sorusu akla geliyor. Bu bir çelişki olmaz mı diye düşünüyoruz. Sorunun cevabı yine aynı bakanlığın 2010-2014 stratejik planının girişinde ifade ediliyor. Evet bu bir 'paradoks'tur.

“Son yüz yıldır insanlık, artan nüfusu beslemek için “modern” olarak tanımladığı metotları benimsemiş, doğayı kendi ihtiyaçları çerçevesinde dönüştürme çabasında büyük bir başarı kazanmıştır. Bu başarı tarımda verimliliği arttırmış ve gelişmiş ülkeler kendi insanların beslenme ihtiyacını gidermiştir. Ancak bu mücadele salt tarım odaklı olmadığından, bu ülkelerin sanayi ve hizmet sektöründeki büyüklükleri ile kıyaslandığında tarımsal üretimleri, nispi olarak azalmış ve toplam ulusal GSYİH'larının yüzde 2'lerine kadar gerilemiştir. Bu durum tarımın birinci paradoksunu doğurmuştur. Tarımsal üretimleri sanayi ve hizmet üretimlerinden daha yüksek olan ülkelerin vatandaşları açlık tehdidiyle daha fazla yüz yüzedir. Tarım sektöründe çalışanlarının gelirleri ise çok daha düşüktür.”

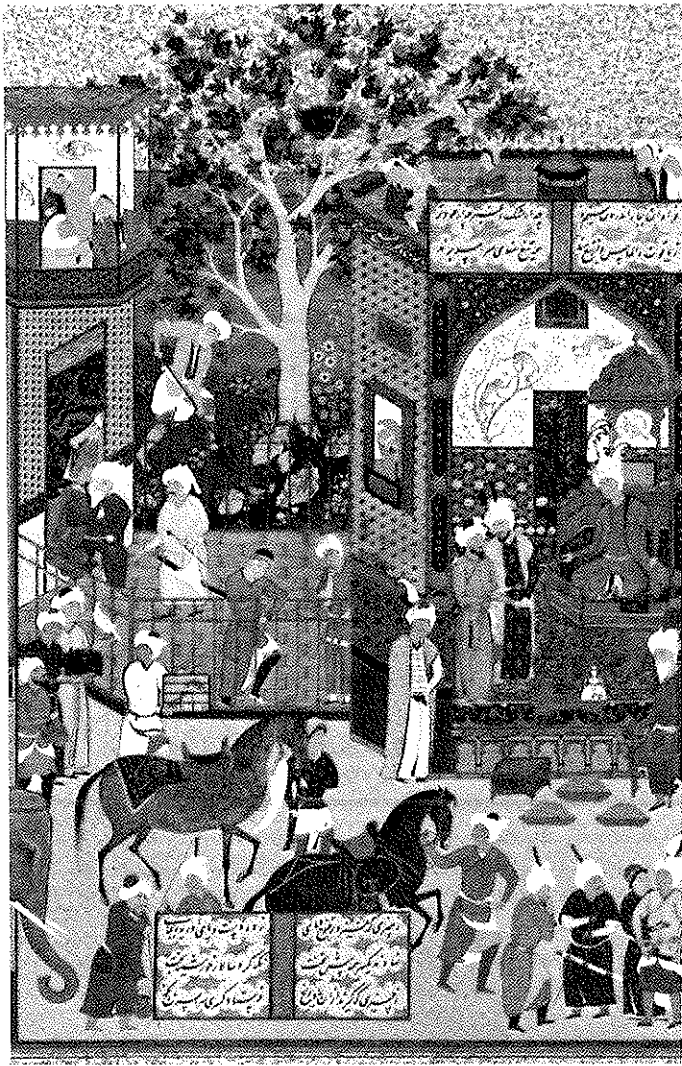
Kapitalist bir sistem içerisinde ve de tarım ile gıda üretiminin pazar tarafından belirlendiği bir durumda başka türlü olması mümkün olamazdı. Önce bunun tespiti gereklidir. Teorik olarak mümkün olamayacak olanın pratikte mümkün olacağını beklemek boş hayalciliktir. Bazıları bunun teorik olarak mümkün olamayacağı iddiasını pek abartılı bulabilir. Bu noktaya gelmeden önce bu paragraftaki ilk cümlede kapitalist sistem içerisinde dindikten sonra pazar tarafından belirlenmenin ayrıca ifade edilmesini açıklayalım.

Kapitalizmin tarihi bize gösterdi ki sistem işlerken tüm ekonomik ilişkiler saf kapitalist ilişkiler olarak yaşanmıyor. Tabii ki kapitalizm tarafından sürekli etkileniyor ama “sosyal devlet” çerçevesinde pazar için yapılan üretiminin dışında da üretimler olduğunu biliyoruz. Burada söz konusu olan köylülerin kendi ihtiyaçları için yaptıkları üretim değildir sadece, devletin gerçekleştirdiği kimi hizmet ve mal üretimlerini de hesaba katmak gereklidir. Bunların arızı olduğunu ve sistemin sürekli kapitalize alanları genişletme basıncı olduğunu düşünmekle birlikte dekapitalize alanların mümkün olduğunu da hatırlamakta yarar vardır.

Tekrar kapitalist pazar için tarımsal ürün ve gıda üretiminde neden bu sektörde çalışanların yaşam standartlarının diğer çalışanlara göre daha aşağıda olacağı meselesine geelim.

Meseleyi öncelikle teorik düzlemde ele alalım. Birinci kavramımız “pazar için üretim” neyi ifade etmektedir? Kapitalist pazar basit olarak bir arz-talep ilişkisi midir? Ya da arz ve talep üretici ve tüketicinin bizatihi belirledikleri şeyler midir? Yoksa bunların üstünde ya da dışında diyalim başka bir şey tarafından mı belirlenir. Ne tüketeceğime ben karar vermiyorum mu? Benim ne tüketeceğim benim ihtiyacım değil mi? Benim ne tüketeceğim satıcının ihtiyacı tarafından mı belirleniyor? Aslında burada mesele bu kadar düz işlemiyor. Eğer bir kapitalist sistemden söz ediyorsak bu sistemin ayakta kalması için bazı zorunlulukların olduğunu da kabul etmemiz gerekiyor. Bu zorunlulukların neler olduğu konusu tartışılabilir ve de farklı düşünülebilir, ama kesin olun bir şey var ki o da her sistemin bazı olmazsa olmazlarının olduğu gerçeğidir. Dolayısıyla neyin tüketileceği tüketicinin ihtiyaçları, üretimin ihtiyaçları ve tüm bunların üzerinde sistemin ihtiyaçlarının bileşkesi olarak beliriyor. Sistemin ihtiyacı ne demek diye sorulabilir. Böyle bir kategori olabilir mi? Evet, olabilir. Olabilir cevabı yetersiz kalıyor aslında, evet kesinlikle var demek gerekli.

Bu kısmı tartışmaya tekrar döneceğiz. Bir parantez açarak Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine bir göz atalım. 2011 yılı hane halkı harcamalarına göre gelir açısından alt %40'lık

grup en çok konut ve gıda harcaması yapıyor. Bu grubun gıda harcaması %30 lar civarında. TÜİK hesaplamalarında lokanta ve pastane gibi gıda ile ilgili harcamalar otel harcamaları ile aynı başlık altında birleştirilmiş durumda. Dolayısıyla dışarıda yenen yemek harcaması gıda harcamasına net olarak katılamıyor. Biz bunu yaklaşık tahmini olarak kattığımız zaman gıda için harcanan miktarın toplam harcama içerisinde yüzde otuzu geçmekte olduğunu görürüz. Yine bu harcama içerisinde alkollü içecekler dahil değildir. Bu oranların ne gibi bir önemi var sistem açısından diye bakalım. İki açıdan önemi var. Birincisi bu bir pazar alanı, sermaye bu alana girecek, bu alanda tüketim artırılacak ve daha fazla kâr elde edilecek. Aman dikkat! İkinci açığa geldik. Bu açı sıkıntılı biraz. Eğer ki insanlar gıda için daha çok para harcamak zorunda kalırsa bunun sonucunda işgücünün yeniden üretim maliyeti artacaktır. Gıda harcamalarının % 30'u aştığını söyleyerek işgücünün yeniden üretimi açısından aslında en büyük masraf kaleminin gıda olduğunu söylemiş oluyor TÜİK verileri. İşgücünün ya da daha doğru bir deyimle

emekgücünün bir meta olarak değerini belirleyen şey onda barındırılan emek tarafından belirlenir önermesini alalım. Bu emek hangi yollarla içerilir. Birincisi verili ana gelinceye kadar tüketilen esansiyel ürünlerle. Bununla neyi kastediyorum? O iş için gereken nitelik ve niceliği üretmek için gereken asgari ihtiyacı kastediyorum. Bir fabrikada basit bir iş yapacak, bir fast food da kasiyer olarak çalışacaksanız yüksek okul mezunu olmanız gerekmemektedir. Dolayısıyla bunun için tükettiğiniz her tür mal ve hizmetin barındırdığı emek sizin tarafınızdan bir biçimiyle içerilmiş olsa da burada hesaba katılmaz. Ayrıca ertesi gün işe gelmeyi sürdürmek için asgari düzeyde sağlığını koruyacak kadar barınmanız, ulaşmanız ve enerji almanız gereklidir. Sizin lüks bir evde kalmanız durumunda tükettiğiniz emek de o iş için gerekmemektedir ve bu da hesaba dahil değildir. Sistem verili an ve verili iş için gerekli tüketimleri aslında belirlemiştir ve sizden bunları tüketmeniz beklenir. Başkası pratik açıdan aslında mümkün de olmaz. Ya da sürdürülebilir olmaz. Emekgücünün bu üretim ve hergün yeniden üretim maliyetini düşürmek sistem için önemlidir. Bu yüzden işler daha fazla otomasyona bağlanır. Böylece işçi daha az bilgiye ihtiyaç duyar ve bu da maliyeti düşürür. Bunun dışında işçinin barınması için barakalar yapıp onlarca kişiyi yatırabilir ve kişi başına düşen konaklama bedelini sıfıra çok yaklaştırabilirsiniz. Ama gıda konusunda bunu yapamazsınız. Çalışmak için belirli bir düzeyde enerjiye ihtiyaç duyar insan ve bu enerjiyi ona vermek zorundasınız. Peki ama nasıl?

Nasılın cevabı aslında ortada. İşçi çalışmak için gerekli enerjiyi en ucuz kaynaktan karşılamak durumundadır. Gerekli kaloringin maliyeti nedir dersiniz işçiler üzerinde yapılan bir araştırmanın verilerine göre "Türkiye'deki 2011 Temmuz ayındaki fiyatlarla 1 kg margarinin 3 ila 4 Türk Lirası (TL) olduğu rafine beyaz makarnanın kilosunun 1,7 TL toz şekerin kilosunun ortalama 2,5 TL, integral buğdaydan yapılan makarna kilosunun 10,58 TL, baklagillerin kilosunun 4-8 TL, süt ve beyaz peynir gibi süt ürünlerinin litre veya kg fiyatının 2- 24 TL, meyvelerin kilosunun 4-8 TL olduğu görülecektir (104; 105; 106). Bu fiyatlarla her 100 kaloringin maliyeti yaklaşık olarak yağ için 4 kuruş, rafine beyaz makarna için 5 kuruş, şeker için 6 kuruş, baklagiller için 10 kuruş ve üzeri, integral undan yapılan makarna için 30 kuruş, süt ve süt ürünlerinde 30 ila 80 kuruş ve meyvelere sıra geldiğinde 50 ila 100 kuruş olduğu hesaplanabilir. Bu hesaplamalarla kalori maliyeti açısından sağlıklı ve sağlıksız gıdalar arasındaki 6 ila 25 kat farklılıkların olduğu görülmektedir". De-

mek ki sistemin ucuz işçi ihtiyacını karşılamak için bu işçilerin yağ, beyaz unlu mamüller marmara ve şeker ile beslenmesi gerekmektedir. Bu ne bahasına olmaktadır işçinin sağlıksızlığı, ve bunun sonucunda yaşamının kısılması bahasına. Bu durum yine sistem için en uygun olanıdır. İşçi çalışabildiği sürece yaşasın yeter. Sonra emekli olacak ve emekli olduktan sonra ne kadar az yaşarsa sisteme o kadar az yük oluşturmaktadır. Dolayısıyla işçinin sağlıksız beslenmesi sistem için son derece sağlıklıdır. Bu yüzden sık rahatsızlanır ve de sağlık giderleri artmaz mı? Artmaz. Neden mi? Birincisi yedek işgücü varlığı işçileri sağlık nedeniyle işten uzaklaştırmaktan alıkoymaktadır. Pek çok işçi hasta iken bile çalışmaktadır. Yedeği bol olan bir malın yani emekgücünün piyasa değeri düşerken işçiler kendi sağlıklarından daha fazla taviz vermeye başlarlar.

Yani ortada bir zincir var. Birileri için saadet çoğunluk içinse saadetsizlik zinciri. Yedeği bol olan bir meta olarak emekgücü değersizleşirken onun yeniden üretim maliyeti baskı altında kalacaktır. Onun yeniden üretim araçlarından biri olan sağlık hizmeti de öyle. O da ucuzlatılacaktır. Bu alanda çalışanların ücretleri düşürülecektir vs. vs. Ama hiç bir yeniden üretim alanı gıda kadar büyük bir öneme sahip değildir ve bu yüzden bu alan mümkün olduğu kadar ucuzlatılmalıdır. Bu alandaki maliyet artışı her alana etki edecektir. Bu alandaki maliyet artışı tüm diğer alanlarda emekgücünü pahalı hale getirecektir.

Bu alanın ucuzlatılmasının bir yolu işçilerin neleri tüketeceğini belirlemekten geçerken diğer yolu bu alandaki işgücünü özel olarak bastırmaktır. İşte bu yüzden ki "tarım sektöründe çalışanların gelirleri daha düşüktür.". Yalnızca tarım sektöründe çalışanlar mı? Türkiye için bakıldığında zaman evet, insanlar daha fazla evlerinde kendileri tüketiyorlar dolayısıyla tarım sektöründeki fiyatlar çok daha önemli olabilir. Ama ABD'de durum tam da böyle değildir. İnsanlar gıda harcamalarının yarısından fazlasını dışarıda yapıyorlar ve dolayısıyla gıda satış yerleri de tarım kadar önemli hale gelebiliyor. ABD'de tarımda çalışanlardan 25 kat daha fazlası gıda üretim ve servisi ile ilgili işlerde çalışmaktadır. Dolayısıyla bu alandaki ücretler de tarım gibi düşük olmak zorundadır. 2011 Mayıs ayı itibarıyla ABD için yıllık ortalama gelir 45 bin dolar civarında iken tarım ve gıda çalışanları için bu miktar 20 bin dolar dolaylarındadır. Bunun yanısıra neredeyse her düzeyde eleman için tarım ve gıda sektörü daha az ücret demektir. Örneğin teknisyenler alanlarına göre 42 bin ila 67 bin dolar yıllık ücret alırken gıda ve tarım teknisyenleri 36 bin dolar almaktadır. Yöneticiler alan-

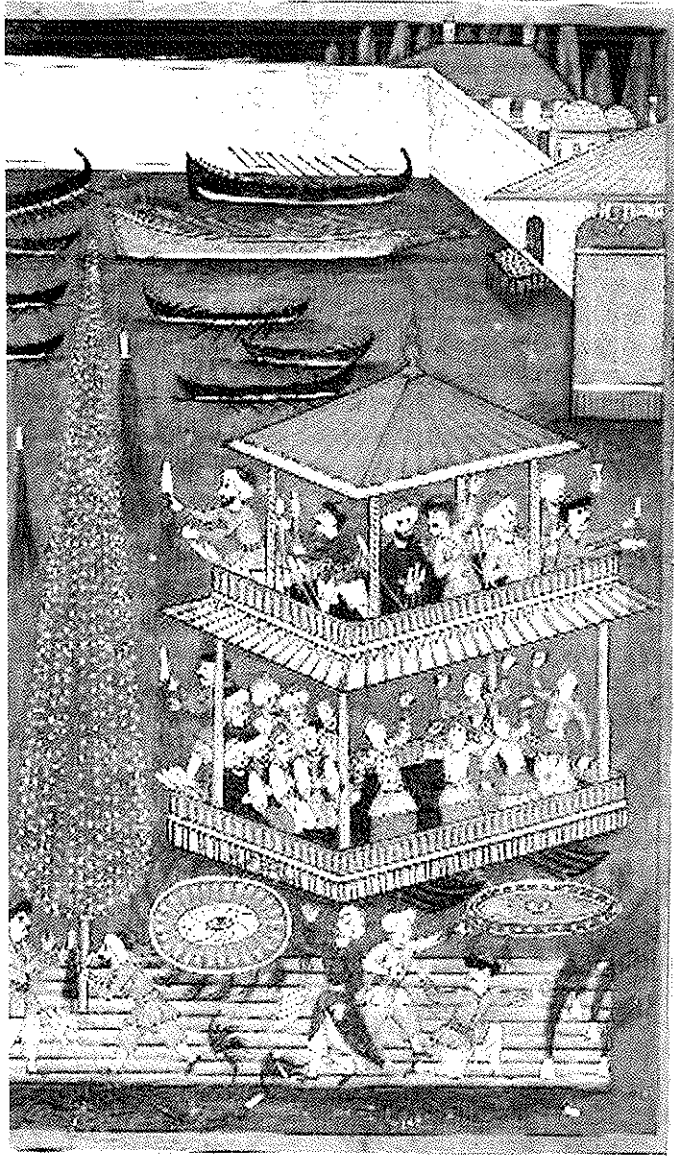
larına göre ortalama 90 ila 130 bin dolar yıllık ücret alırken tarım alanındaki yöneticiler 70 bin dolar almaktadır.

Tüm bunların bir anlamı var. Gıda alanı her açıdan sömürünün en yoğun olduğu alandır ve öyle de olmak durumundadır. Geçerken bir bilgi daha aktaralım. Yine ABD verilerine göre tarım sektöründe çalışanların %80'i ABD haricinde doğmuş kişilerdir. Göçmen işçi ve kaçak işçi çalışmasının yoğun olduğu bir alandır tarım.

Türkiye'ye geldiğimiz zaman nasıl bir manzara ile karşılaşyoruz? Şeklen çok farklı bir manzara var. Birinci farklılık tarımda çalışan nüfusun payı ile ilgili. ABD'de tarımda çalışanlar yüzde ikinin altında iken Türkiye'de yüzde yirmibeşi geçmiş durumda. Avrupa'da Polonya, Portekiz ve Yunanistan haricinde yüzde onun altında ve hatta toplamda yüzde üçün bile altında olduğu söylenebilir. Yüksek olan üç ülkede ise oranlar yüzde 11-13 aralığında değişmektedir. Bu kadar yoğun tarım işçisinin olduğu bir yerde kayıt dışı ile ilgili verilere bakıldığında sanayi ve hizmet sektöründe kayıt dışı çalışma sırasıyla %32 ve %26 iken tarımda bu oranın %84 gibi neredeyse sıradan ve sanki olması gereken buymuş gibi bir durum arz ettiği görülüyor. Oranlar şaşırtıcı mı, ya da beklenenin dışında mı? Tabii ki hayır. Teorik olarak olması gerekenler bunlar aslında ve veriler de sadece bunları söylüyor. Kayıt dışılık maliyeti düşürmek için zorunluluktur. Kapitalist sistemin tekerleği öncelikle ve özellikle emekgücünün yeniden üretiminin en önemli gider kalemi olan gıdanın ucuz olması ile dönüyor. Yani önce ucuz gıda sağlanmalıdır.

İlk bakışta aman ne hoş, böylece insanlar gıdaya daha rahat ulaşabilecekler gibi bir düşünce gelebilir insanın aklına ama sol adına siyaset yapanlar meseleye daha farklı bakmalıdırlar. Bakmazlarsa ne olur? O zaman AKP hükümetini alkışlamak gerekir. Çerçevenin dışına çıkmayı başaramazsak söyleyecek sözümüz kalmaz. AKP hükümeti neler yaptı ki alkışlanabilir olsun dersiniz önce hükümet programlarında neler söylemişler onlara bakalım. Erdoğan'ın başkanlığında ki ilk hükümet olan 59'uncu hükümetin 18 MART 2003 tarihinde TBMM'ne sunulan ve toplam 22 sayfa olan programında şunlar geçmekte idi:

"(...), tarım sektörünün yeniden canlandırılması, gıda sektörünün modernizasyonu, ormancılığın geliştirilmesi, (...) su kaynaklarının etkin yönetimi, çevrenin korunması, KOBİ'lerin ve kooperatiflerin desteklenmesi, özelleştirme sürecinin şeffaf ve etkin gerçekleştirilmesi, finansal hizmetler sektörünün yeniden yapılandırılması, yabancı sermayenin teşvik edilmesi ve ihracatın ar-

tırılması yoluyla sağlanacaktır. Tarım sektöründe verimliliğin ve üretimin artırılması, (...) Alternatif ürün projesi ile üretimin iç ve dış Pazar talebine göre yönlendirilmesi sağlanacaktır. Tarım, Ormancılık ve Hayvancılık ürünlerinin dünya piyasalarına arzı teşvik edilecek, sektörün kendi-kendine yeterliliğine destek verilerek yoksulluğun ortadan kaldırılmasına ağırlık verilecek, (...), tarım sektörüne daha rekabetçi yapı kazandırmak amacıyla, piyasa fiyatlarına duyarlı üretim sistemlerinin oluşmasına imkan sağlanacaktır". 60. hükümete gelindiğinde program biraz daha ayrıntılı hale gelmişti. "Ülkemizde 6,1 milyon kişinin istihdam edildiği ve çalışan nüfusun yüzde 27'sinin geçimini sağladığı tarım sektörü, insanımızın temel ihtiyaçlarının karşılanmasındaki vazgeçilmezliği nedeniyle hayati öneme sahiptir. Tarım sektörümüzün rekabet gücünü artır-

mak, sürdürülebilir bir yapıya kavuşturmak ve orta vadede uygulayacağımız politikaları net olarak ortaya koymak için iktidarımız, Tarım Stratejisi Belgesi'ni hazırlamış ve "Tarım Çerçeve Kanunu"nu başta olmak üzere tohumculuk, depoculuk, toprak ve arazi kullanımı, tarım sigortası, organik tarım, üretici birlikleri ve kırsal kalkınmayı destekleme alanlarında gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır. (...). Tarıma verilen toplam destekler, 2002 yılında 1,8 milyar YTL iken, bu rakam 2007 yılında 5,3 milyar YTL düzeyine çıkarılmıştır. (...). Tarımsal ihracatımız 4 milyar dolardan 8,6 milyar dolara yükseltilmiştir. Petrol fiyatlarında meydana gelen artışın üreticiye yansıtılmaması için çiftçilerimize ilk defa mazot desteği verilmeye başlanmıştır. (...). Tarım alanlarındaki en yeni bilgi birikimini çiftçimizin ayağına götürmek amacıyla 2.500 ziraat mühendisi ile veteriner hekimin 20 bin köye hizmet verecek şekilde merkez köylerde istihdamı ve ikâmeti sağlanmıştır. Önümüzdeki dönemde bu tarım danışmanlarının sayısı 10 bine çıkarılacaktır. Sulama projelerine öncelik vererek rasyonel hale getirecek ve bu projelere yeterli kaynak tahsis edeceğiz. Barajı bitirilen projelerin, sulama ve bakım kısmını özel sektörün yatırıma açacağız. (...) ülkemizde arz açığı olan ürünlere yönlendirme teşvikleri uygulayacağız. Pilot uygulaması başlatılan havza bazlı teşviklerini ülke geneline yaygınlaştıracaktır. Pazar garantili sözleşmeli üretimi yaygınlaştıracak tedbirler alacağız". Ve 61. hükümete gelindiğinde bu kez gündeme beslenme ile ilintili olarak obezite de gündeme gelmiş ve programda kendine şöyle yer bulmuştur: "Sağlıklı beslenme ve düzenli fiziksel faaliyeti teşvik ederek her yüz yetişkin arasında 32 olan obez oranını 2015'te 30'un altına indireceğiz". Programda üretimle ilgili veriler yer almış ve 2002 yılından 2010 yılına kadar tarımsal üretimin 23,7 milyar dolardan 61,8 milyar dolara, ihracatın ise 4 milyar dolardan 12,7 milyar dolara yükseldiği ifade edilmiştir. Avrupa Birliği uyum yasaları ile birlikte mevzuat yenilenirken dil ve ilgi alanları da yenilenmiş ve gıda güvenliği ifade edilmeye başlanmıştır. Süt üretiminin 7,5 milyon tondan 12,5 milyon tona, sulanan alanın 4,5 milyon hektardan 5,5 milyon hektara çıktığı söylenmiştir. Tarımla ilgili 2023 yılına kadar ulaşılabilecek hedef olarak "Tarım sektöründe, nüfusunu yeterli, kaliteli ve güvenilir gıda ile besleyen, tarım ürünlerinde net ihracatçı durumunu daha da geliştirmiş, rekabet gücünü artırmış, ürettiğiyle ve insan gücüyle dünyada ve bölgemizde söz sahibi olacağımız bir ülke konumuna erişmek" belirlenmiştir. Program tarım arazilerinin miras yoluyla bölünmesinin önüne

geçmekten, tarımsal desteklemeler ve tarım havzaları modelinden, tarım ürünlerinde fiyat dalgalanmalarının olumsuz etkisinin ortadan kaldırılması ve istikrar sağlanmasına yönelik olarak piyasa düzenleme mekanizmaları oluşturulmasından, yeni hâl yasası ve pazar yeri düzenlemelerinden, meralardan, hayvancılık yatırımlarından, teşvik ve desteklerin artırılmasından, çiftçiler için eğitim ve yayım hizmetlerine yönelik bilişim teknolojilerinin kullanımından söz etmekte, organik, geleneksel ve yerel ürün üretimi yapan özel küçük işletmelerimizin daha güçlü bir şekilde destekleneceği ve mevsimlik gezici tarım işçilerinin daha güvenli seyahat etmeleri, çocuklarının eğitime devamı, daha iyi barınma, sağlık ve sosyal güvenlik şartlarına kavuşmaları için adım atmaya devam edileceği ifade edilmektedir.

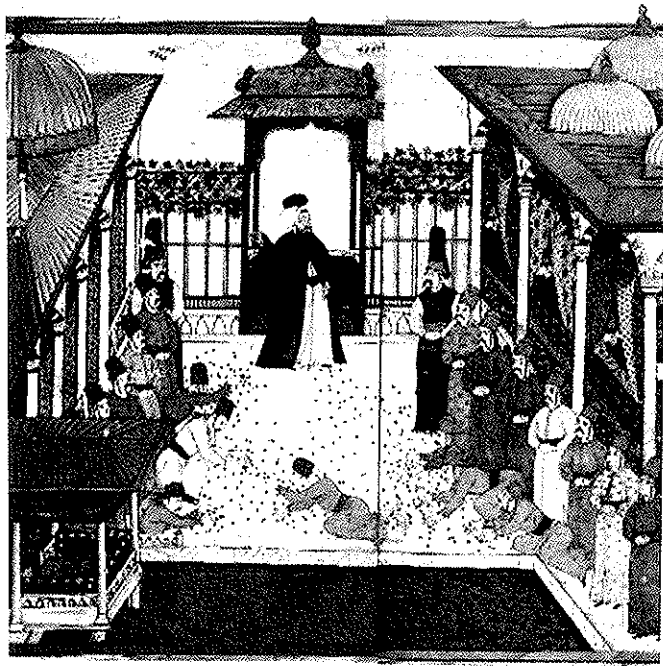
Çerçevenin içinden bakıldığında zaman şunlar dikkat çekebilir. Tarımsal üretim ve ihracat ciddi düzeyde artmış demek ki AKP tarımı geliştirmiş denebilir. Üstelik tarım çalışanlarının ve küçük çiftçilerin sorunlarına programlarında yer vermiş, sağlıktan ve obeziteden bile bahsetmiştir. Daha ne olsun bile denebilir. Yapılanlar toplumun, tarım çalışanlarının ve diğer çalışanların çıkarına değil mi diye de sorulabilir. Kestirmeden cevap verilebilir. Hiç de çıkarına değil.

Önce esastan başlayalım. Gıda politikası neyin üzerine inşaa edilir? Gıda üretiminin ve insanlara ulaştırılmasının ana amacı nedir, insanların sağlıklı beslenmesi değil midir? Ne anlamak gerekir sağlıklı beslenmekten, tabii ki insanın tüm potansiyelini gerçekleştirmesi için ihtiyaç duyduğu nitelik ve nicelikteki besin öğelerine ulaşabilmesini. Programda esasa dair bir şeyler bulmak için biraz zorlamak gerekiyor. Bir cümlede yeterli, kaliteli ve güvenli gıda ile beslenmekten söz ediyor. Ama yine aynı cümlede rekabetten söz ediyor. Ne demek rekabet gücünü artırmış olmak? Aynı ürünü daha ucuza mal edebilmeli ve satabilmelisiniz. Siz pazardan ve rekabetten söz etmeye başladığınız andan itibaren sistemin ihtiyaç duyduğu ucuz gıda üretimi doğrultusunda çalışma yapıyorsunuz demektir. Tüm yukarıda ifade edilenler sektör, rekabet gibi kavramlar üzerinde oturuyor. Yani AKP'nin bu alana bakışı bir yandan ucuz gıda üretimi ve bunu dünya pazarı için yapmak istiyor bir yandan da alana kapitalist ilişki ve yasaları daha yoğun olarak sokmak istiyor. Yıllardır seçim meydanlarında her siyasi parti çiftçiye ucuz mazot propagandası yaptı. En meşhuru Cem Uzan idi ve mazot bir lira olacak diyordu. Herkes gü-lüyordu, bunun yalnızca bir propaganda malzemesi olduğunu düşünüyorlardı. Cem Uzan iktidara gelseydi yapar mıydı ayrı bir soru ama bu mümkündür. Tüm alanlardaki işgücü ve üretim

maliyetini düşürecek bir şeyse bir alandaki küçülme bütünsel olarak sermayenin büyümesine hizmet ediyorsa olmaması için hiç bir neden yoktur. Nitekim AKP hükümeti çiftçiye mazot desteği sağlamıştır. Ne için? Üretim maliyetlerini düşürmek için. Oysa farklı da olabilirdi. Ne olabilirdi? Ürün fiyatları artırılır ve sistem yine işlerdi. İşlemez mi? Bakın petrol fiyatları yirmi dolarlardan yüzyirmi dolara çıkıyor ve sistem tıkır tıkır işlemeye devam ediyor. Gıda fiyatlarının dünya ölçeğinde altı kat arttığını hayal edin. Ülkemizde enflasyona rağmen buğday fiyatları iki kat bile artmamıştır. Gıda fiyatları bu kadar artarsa sistem çöker. İşgücü maliyetinin bu kadar artmasını dengeleyebilecek bir sermayenin yeniden üretim alanı olarak gıda ve tarım sektörü büyümesi yaşanamayacaktır. Eğer bu mümkün olabilseydi bu artış tolere edilebilirdi ama mümkün değildir. Tüm çalışanların yüzde onu gibi bir alandaki işçi geliri artışı sistemin maliyetini karşılayacak bir tüketim büyüklüğü yaratmaya yetmeyecektir. Bunun dışında sistemi son derece kırılğan yapacaktır.

Yani kapitalizm açısından gıda fiyatlarının artmasının önlenmesi hiç de sanıldığı gibi bir insanlık sorunu filan değildir. Birleşmiş Milletler ve Dünya Gıda Örgütü de bunun için çaba göstermemektedir. İnsanların açlık sorununu çözmek aslında çok da kolaydır. Tüm dünyada herkesin doyabileceği kadar besin kaynağı fazlasıyla vardır. Tarım alanındaki araştırmalar, genetik müdahaleler hiç biri insanlığın iyi beslenmesi üzerinden kurgulanmamaktadır. Ucuz gıda sağlanması üzerinden kurgulanmaktadır ve bu da sistemin sürdürülebilmesi içindir. Solun gıda fiyatlarının artışı protesto etme gibi romantik çıkışları vardır. Aslında hiç de sol olmayan çıkışlardır bunlar. Verili düzeni baz aldığınızda çerçevenin içinden baktığınızda pahalılığa karşı eylem iyi bir şeydir, yoksulların yanında yer almaktır. AKP daha fazlasını yapmaktadır. Yoksullara yağ ve makarna dağıtmaktadır. Siz hiç meraklanmayın, iş gıda fiyatları olunca kapitalistler solculardan daha duyarlı olacaklardır, bundan hiç bir şüpheniz olmasın.

Peki bu alanda nasıl politika üreteceğiz ve bunu kitlelere nasıl ulaştıracağız? Önce şuradan başlayalım. Yok aslında birbirimizden farkımız ama biz solcuyuz anlamına gelecek bir politikanın kazandıracağı hiç bir şey yoktur. Ne bu anlama gelir dersek AKP, CHP ya da MHP'nin söyleyebileceği türden şeylerin solcular tarafından söylenmesi hiç de anlamlı değildir. Ne yapacağız peki gıda fiyatlarının ucuzlatılmasına karşı fiyat artışı mı destekliyeceğiz. Bu da bizim paradoksumuz olsun ama evet. Gıda fiyatlarının ucuzlatılması bir politik hedef olmamalı

demek zorundayız. Sağlıklı ve nitelikli gıda doğanın kendini yeniden üretmesine olanak verecek şekilde üretilmeli ve de insanlar buna kendi olanakları ile erişebilmelidir. Gıda politikasında ana nokta burası olmalıdır. Yani amaç bölümüne “insanların tüm potansiyellerini gerçekleştirmeleri için gerekli tüm besin öğelerine yeterli ve bilinçli bir biçimde ulaşmalarını sağlarken doğanın bütünlüğünün korunması” yazılabilir. Her şey bu ana amaca götürmeye hizmet ettiği oranda kendine yer bulabilir. Bunun anlamı tarımsal üretimin pazar için değil toplumsal ihtiyaç için gerçekleştiriliyor olmasıdır. İhtiyaçlar nasıl saptanacak ve bunlar için üretim nasıl planlanacak gibi sorular sorulabilir. Öyle ya doğal koşullara bağlı bir tarımsal üretim nasıl planlanabilir? Belki Marks ya da Lenin zamanında merkezi planlama bu derece gerçekçi olmayabilir ve bu çabanın maliyeti son derece yüksek olabilirdi. Ancak teknoloji bize tüm bu süreci yönetme olanağını veriyor. Hava hareketleri, iklimsel değişiklikler, yağmur miktarları hepsi çok yüksek oranda öngörülebilir, dünyadaki tüm stoklar tek bir merkezden gerçek zamanlı olarak izlenebilir. Bilişim alanındaki gelişmeler artık bunu mümkün kılmaktadır. Pek çok dünya ölçekli firma stok yönetimini bu teknolojilerden yararlanarak çok düşük maliyetlerle yapabilmektedir. Merkezi planlama dünya ölçeğinde uluslararası mekanizmalarla tüm temel gıda maddeleri için gerçekleştirilebilir ve gerçekleştirilmelidir. Bunun anlamı klasik kapitalist meta üretiminin dışına taşmak demektir. P-M-P çevriminin olmadığı bir üretim süreci öngörmüş bulunuyoruz. Peki kapitalist bir sistem içerisinde bu mümkün

mü ve kapitalistler bunu neden kabul etsinler dersek cevaben birincisi mümkündür, ikincisi bu nihai anlamda onları ortadan kaldırmaz ve yaşamsal bir tehdit değildir, üçüncüsü gıda fiyatlarının kontrol altında tutulmasına da hizmet eder ki bu da sistem için kötü bir şey değildir. Önerdiğimiz şey hem kapitalist sistem içerisinde var olabilecek hem ona aykırı olmalı. Aksi durumda ya mümkün olmayan bir şeyi savunmuş olur, ya da bizim tarafımızdan savunulması gerekmeyen bir şeyle uğraşmış oluruz. Üçüncü bir siyaset tarzı ise devrimden sonra yapılacakları vaaz etmektir. Bunları istiyorsanız gelin devrim yapalım kitlelere belli anlar için geçerli olabilir ama o anlar dışında siyaset dışı kalınmış olur.

İhtiyaçların saptanmasına gelince, beslenme biliminin alanına girmiş oluyoruz. İnternette ve günlük gazetelerden bu alanla ilgili haberleri şöyle bir taramaya çalışın, bazıları birbirine karşıt oldukça büyük bir yığınla karşı karşıya kalırsınız. İhtiyaç için insanın potansiyelini gerçekleştirmesinden bahsettik, sağlıklı bir biçimde büyütecek, hatta öncesinde sağlıklı olarak dünyaya gelmesine yardımcı olacak, sonrasında sağlıklı bir yaşam sürmesine yardımcı olacak besinler hangi gıdalardan ve ne oranda alınacak? Bu alanda üretilen bilgilerin de bilimselliği gündeme gelecektir. Herhangi bir biçimde sistem tarafından yönlendirilmemiş ve birilerinin çıkarına hizmet etmeyen bağımsız araştırmalar sonucunda elde edilmiş bilgiyi üretmek mümkün mü? Zincirin bir başka noktasına geldik. Bu alanda daha doğrusu bilim alanında üretilen bilginin sermaye çıkarına değil toplum ihtiyaçlarına göre belirlendiği bir durum olmalıdır. Bu da yine kapitalist sistem içerisinde mümkün müdür? Evet, kısmen de olsa mümkündür. Yine mümkün olan tüm bu durumların ancak emek yanlısı güçlerin çabasıyla gerçekleşebileceği unutulmamalıdır. Hayat ya hep ya hiç mantığıyla akmamaktadır. Bu yüzden belirli dönüşümleri gerçekleştirecek bir güç dengesi kapitalist sistemi yıkıp yeni bir sistem kurmaya yetmeyebilir ancak sistemde alan açabilir. Buradan sosyalizme geçiş için bir model tartışmasına girilmeyecektir. Bu alanlar büyütülerek sistem ele geçirilir gibi bir iddia burada dile getirilmemektedir. Bu teorik anlamda mutlak olarak olumsuzlanmamakla birlikte tartışma bu eksenin dışında yürütülmektedir. Tartışmanın ekseri politika yapmaktır, ve gıda alanında politikanın unsurları şekillenmeye başlamıştır. Merkezi ve hatta uluslararası planlama, bilimsel gerçekleri temel alan karar alma süreçleri, bağımsız bilimsel üretim. Bunların mekanizmaları bir biçimde tarif edilebilir.

İnsanların ihtiyaçları daha fazla meyve sebze tüketimi ise bunun üretimini artırmak, rafine ol-

mayan tahıl ürünleri ise rafine tahıl ürünü üretimini kısıtlamak, şeker tüketiminin azaltılması ise bu amaçla kullanılacak ürünler yerine başka ürünlerin üretilmesini sağlamak, merkezi planlama ve dolayısıyla temel ihtiyaçlar için gerekenlerin dışındaki üretim için yüksek vergiler uygulayarak gereksiz kaynak tüketimini azaltmak pekâlâ mümkündür.

Nerelerden itirazlar geleceği bellidir. Şeker üretimini azalttık peki pancar üreticileri ne olacak? Tıpkı tütün kullanımını azaltmak gündeme geldiğinde tütün üreticileri ve tütün işçilerinin gündeme gelmesi gibi. Bu tartışmalar büyük mantık ve hesap hataları içermektedir. Zararlı bir maddenin üretimi istihdamı sürecinde çalışan işçilerin paralarını kim öder? Bu zararlı madde savaş silahları gibiyse bunu devlet ve dolayısıyla devlete vergi veren herkes ödemiş olur. Sigara ise bunun bir kısmını tüketenler öder. Ama yalnızca tüketenler ödemez. Bu maddenin üretim sürecinde harcanan enerji tüm insanlığın enerji kaynaklarının bir kısmının tüketilmesi demektir ve bu yönüyle aslında herkes öder. Yine sigaranın yarattığı sağlık sorunları her ne kadar bir kısmı kişisel ödeme olsa da bir kısmı toplumsal olarak karşılanmaktadır ve sonuç olarak tütün üretiminin ortadan kalkması kaynaklar açısından zenginleşme demektir. Bu zenginleşmenin bir kısmı sigara içenlerin ödedikleri bedelin yerine geçebilir ve bundan dolayı işsiz kalmış kişilere kaynak yaratılmış olunur.

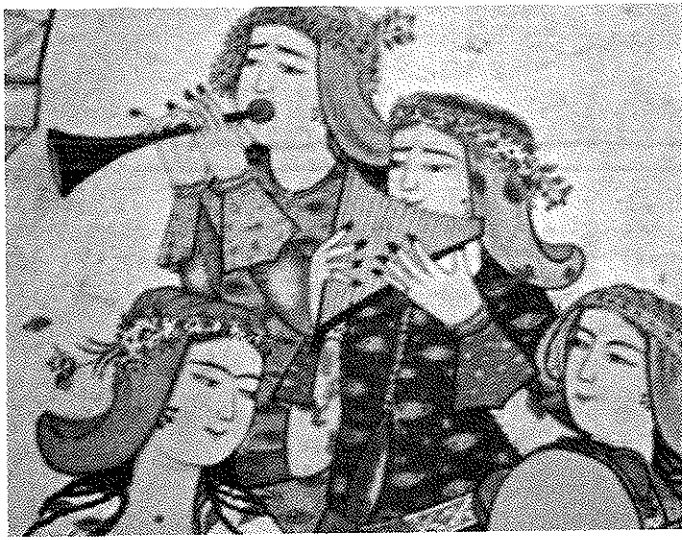
Üstelik bu insanlar tütün ya da silah üretmese başka şey üretemeyecek durumda da değildir. Aynı şey mesela şeker pancarı ya da mısır için de geçerlidir. Bunların yerini başka ürünler alabilir. Peki bugün neden almıyor dersiniz başa dönmüş oluruz. Gıdanın ucuzlatılmasına hizmet etmez bu durum o yüzden. En ucuz kalori şekerden elde ediliyorsa daha çok şeker üretmek, bu şekeri de daha ucuz yollarla üretmek gerekiyor sistem açısından. Bu yüzden dönüm başına düşecek ürün miktarının artırılması gerekiyor. Çerçevenin içinden bakıldığında fena mı diye sorulabilir. Evet fena. Neden dönüm başına ürün miktarı artırılmaya çalışılsın ki? Mevcut oranlar yetmiyor mu? Pekâlâ iyi bir planlamayla yetebilir. Ancak verimlilik adına toprak daha fazla sömürülecek ve ürün ucuzlatılacaktır. İşçiler daha uzun saat ve daha güvencesiz çalıştırılacaktır.

Tüm GDO tartışmaları da bu yüzden çıkmakta mıdır? GDO lara ilkesel olarak karşı çıkılmayabilir. Ama neyin ne amaçla genetiği değiştirilmektedir. Geçtiğimiz yıllarda o zamana kadar en büyük bütçeli genetik araştırma domatesler üzerinde yapılıyordu. Araştırmanın konusu neydi dersiniz, domatesler, domateslerdeki bir genin değiştirilmesi. Hangi gen, tarım ilaçların-

dan etkilenmesi ile ilgili gen. Araştırmanın hedefi bu geni değiştirerek domateslerin tarım ilaçlarına daha dayanıklı hale gelmesi idi. Bunun anlamı nedir dersiniz dönüm başına daha fazla tarım ilacı kullanmanın yolu açılır. Geni değiştirilen domates daha fazla miktardaki tarım ilacına dayanıklı olacak, ölmeyecek ve daha fazla tarım ilacı toprağa akıtılacaktır. Yalnızca toprağa mı, bize de aktarılmış olacaktır. Toprak ve insan daha fazla kirlenecek ama tarım ilacı satıcıları daha fazla mal satacak, yani daha fazla kazanacaklardır. Aynı zamanda domates üretimi artacak, dönüm başına elde edilen ürün artacak ve ucuzlayacaktır. Peki araştırmanın sponsoru kimdir diye düşünürseniz tarım ilacı firması doğru cevabını bulmanız zor olmayacaktır.

Burada hep gıda ve tarım politikasında farklı yanlar tartışıldı. Şekerle ilgili yasalar, pancar üreticilerinin durumu, tohum tekelleri vb. üzerinde hiç durulmadı. Durulmadı, çünkü bu tartışmalar genelde tarım ve gıda politikası açısından çerçevenin içinden bakılarak yürütülüyor. Türkiye'nin özgül durumu tarım alanında 'emperyalist müdahale'lere karşı çıkmayı elbette gerektirebilir. Ancak bunlar ne olmalı ve nasıl ifade edilmelidir?

Tarımda çalışan nüfus fazlalığı sistem için sıradışı denebilir ve sistem bu nüfusu azaltmak yönünde basınç uygular ve bir sürü tarım işçisi işsiz kalır diye kaygılanılabilir. Ama bence bu kaygı anlamsız. Yüksek işsizlik olan bir ülkede sistem radikal değişikliklerle bu yüzde yirmibeşlik kesimin çok büyük çoğunluğunu işsizler ordusunun içine katarak işsizliği yüzde otuzlara çıkartmak istemeyecektir. Tarım Türkiye'de bir biçimiyle işsizliğin soğurulduğu bir alan olarak işlev görüyor. Yine tarımda çalışanlar ve ülkenin sosyokültürel yapısı sanayi ve hizmet sektörü çalışanlarının bir kısmının gıda harcamalarının bir kısmının azalmasına hizmet ediyor. Dünya ölçeğinde sermayenin çok mu umrunda Türkiye'deki dengeler dersiniz, evet o kadar umrunda değil, ama bir şeyleri yıkmak için de buna değecek çıkarlarının olması gerekiyor. Buna ne değebilir, tarım nüfusunun azaltılması ucuzlamaya daha fazla hizmet edecekse, dönüşüm sonrasında bu alandaki sermaye daha fazla kâr elde edecekse buna değebilir. Yine de yerel hükümetin ne kadar arzu etse de global sermayenin tüm ihtiyaçlarına harfiyen cevap vermesi mümkün değildir. Angus meselesinde kısmen görüldü. Marketlerde anguslar daha ucuz satılıyor, bu bir gerçeklik ama tüm tezgâhları it-hal etler de kaplamıyor. Üreticileri bir kenara bırakalım vatandaşın bir kısmı memnun etti daha ucuza yiyoruz fena mı diyor. Bu tür politikalarda hükümet üreticilerin baskısını göğüsleyebilirse

halkın büyük çoğunluğuna ucuz gıda sağladığı için alkışlanacaktır da. Yine de elindeki yüzde yirmibeşlik bir tarım çalışanı kitlesini ne yapacağına karar vermeden radikal adımlar atması beklenmemelidir.

Tüm bunlardan bize ne kalıyor? Kaliteli gıda hakkımız bunun bedelini ödeyecek bir yaşam standartı istiyoruz. Savaşlardan silahlardan kaynakların acımasızca tüketilmesinden vazgeçersek bu pekâlâ da mümkündür. Gıda fiyatlarındaki artışlarla ilgili haberler kısmen refleks kısmen de başka politikalara zemin hazırlamak için yapılıyor. Örneğin 26 temmuz 2012 tarihinde BBC de yer alan "tavuk fiyatları rejimi sarsar mı" başlıklı haber İrandaki tavuk fiyatlarını artışı protesto edenleri konu alırken gıda fiyatı artışı ve sistemin sürdürülebilirliği arasındaki ilişkinin doğurduğu bir refleksle hazırlanmış denebilir. Yine BBC nin aktardığı 'Gıdada yüksek fiyatlara alışmalı' başlıklı bir Financial Times haberinin söylediği "verimlilikte sağlanan artış artık tavan yaptı ve artan talep karşısında arz hiçbir zaman yeterli hızda yükselmeyecek" ve "fiyatlardaki artış döngüsü uzun sürecek" türü haberlerin yönlendirme amaçlı olmasından kuşku duymak gerekiyor. Bu haberin tarihi 2008 idi ve sonrasında beklenen olmadı. Ancak bu sene yeni haberler yeni politikaların yedirilmeye çalışıldığını gösteriyor. Öyle ki Dünya Bankası gibi kuruluşların insanlık yararına çalıştığına inanmalıyız. Bunlar insanlığı ve özellikle yoksulları açlıktan kurtarmaya çalışıyorlar.

BBC kaynaklı haber özetle şöyle: " (...) bu da bazı tahılların fiyatlarını dört yıl önce yaşadığı gibi yine tırmandırdı. 2008'de 12 ülkede yükselen fiyatlar halk ayaklanmalarına yol açmış, Birleşmiş Milletler gıda fiyatlarında yaşanan krizi ele almak için zirve toplanmasını kararlaştırmıştı. Bu yıl da yağış azlığı, hatta yokluğu, gıda alanında yeni bir pahalılık krizine doğru gidildiği kaygılarını peşi sıra getirdi. (...) ABD'deki mısır stokları yıllık tüketim miktarının

sadece % 6'sı düzeyinde. Oysa genelde % 25 düzeyinde bir stok gerekli görülüyor mısır ürününde.

Bu korkutucu girişin ardından durumun o kadar kötü olmadığı da ekleniyor. Bütün bunlara rağmen, (...) gıda ürünlerinin fiyatlarındaki artış, tahminlerin aksine ölçülü oldu. Hasat da, birçoklarının korktuğu kadar kötü olmadı. (...) Geçen yıl kurulan ve dünyanın belli başlı gıda üreticilerinin verileri paylaşması ve sorunları tartışması için olanak sağlayan Tarım Piyasası Bilgi Merkezi'nin bunda önemli bir rolü oldu. (...) Gıda fiyatlarının 2008 ve 2011'deki düzeylere tırmanması olasılığı zayıf görülmeyle birlikte besin fiyatları yine de çok yükseklerde seyrediyor ve kimi temel etmenler yüzünden fiyatlardaki yükselik devam edeceğe benziyor.

Nüfus artışı ve daha da önemlisi, kalkınmakta olan ülkelerde orta sınıfların hızla büyümesi, tahıla dayalı proteine yönelik talebi artırıyor. Artan enerji fiyatları da nihai maliyeti yükseltiyor. Dolayısıyla gıda maddelerindeki pahalılık azalmayacak. Tereyağ dağları ve süt gölleri dönemleri, artık çok gerilerde kaldı. Hükümetler tarım politikalarını köklü bir şekilde gözden geçiriyor ve çiftçilere verilen destekleri çekiyorlar.

Gelişmiş Batı ülkelerinde yaşayanlar bu durumdan fazla etkilenmeyecek. Marketlerde satılan yiyecekler, ham üründü çok gerilerde bırakmış oluyor. Bir somun ekmeğin maliyetinde, buğday fiyatının rolü çok düşük sonuçta. Ama Batı'da bile ucuz yiyecek döneminin artık tarih olduğu kaydediliyor.

Tahıl fiyatlarındaki artışın, kalkınmakta olan ülkelerde yoksulluk içinde yaşayan ve yiyecekleri için ham gıda ürünlerine ihtiyaç duyan kesimler üzerindeki etkisi ise, çok daha büyük olacak.

Dünya Bankası'nda görevli tarım ekonomisi uzmanı Marc Sadler, "Dünya nüfusu yakında 9 milyarı bulacak ve bu insanların beslenmesi gerek. Bu, içinde bulunduğumuz yüzyılın en önemli sınavı. Karşımızdaki sorun, yapabilir miyiz, yapamaz mıyız değil. Mutlaka yapmamız gerekiyor!" diyor..." Bu haber bizi düşündürmeli. Önümüze bir sınav konuyor ve sonra bunu başarmak için yapılması gerekenler sıralanacak ve biz de bu yapılanları onaylayacağız. Çerçevenin içinden bakınca Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, (BM), BM Gıda ve Tarım Örgütü (GTÖ) hepsi insanlık için çalışıyor.

Acaba öyle mi?

Ana kaynakça olarak www.tarim.gov.tr/
<http://www.tuik.gov.tr>, <http://www.bls.gov>, www.basbakanlik.gov.tr/ <http://www.bbc.co.uk> ve Yerli T., doktora tezi kullanılmıştır.

68'in masumiyeti ve devrimci şiddet

Yeşim Dinçer

1 881'de Rus Çarı'na suikast düzenleyen Narodnaya Volya örgütünden Jelyabov, "Tarih çok yavaş yürütmektedir. Tarihin bir dürtüklenmeye gereksinmesi vardır", diye açıklamıştı eylemin amacını. Çarın ölümü ve eylemcilerin idamıyla sonuçlanan bu suikast Rusya'da tarihin ilerlemesini ne ölçüde hızlandırmıştır? Spekülatif ve çelişkili yorumlara açık bir soru.

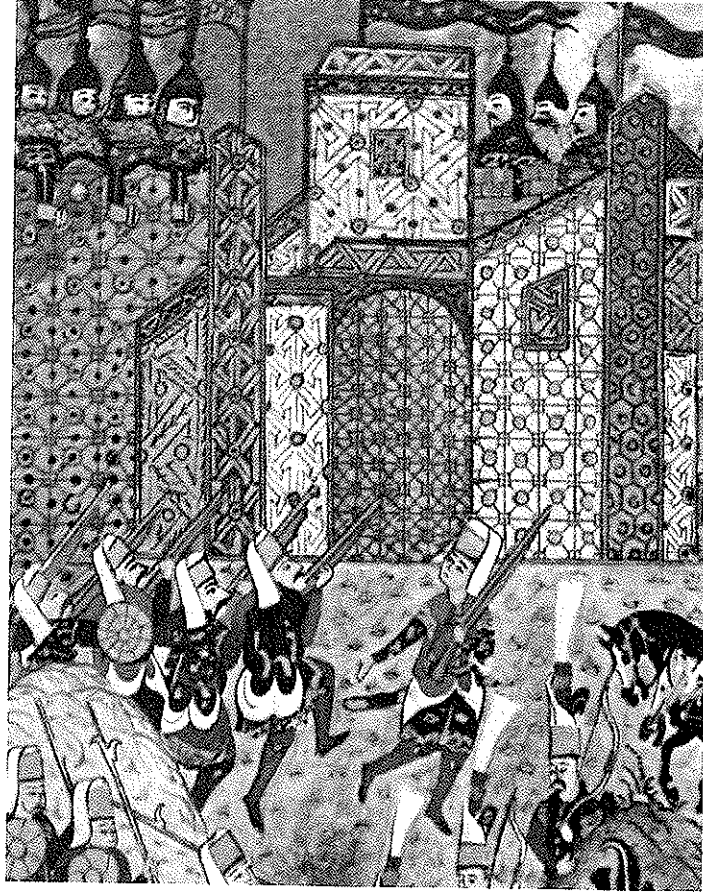
Narodnik hareket uzun ömürlü olmadı; ne var ki devrimci şiddeti bir katalizör olarak kullanma fikri onlarla birlikte yitip gitmedi. "Yoldaşlar, yanlış insanlara doğruyu anlatmaya çalışmanın anlamı yok. Biz bunu daha önce uzun süre yaptık", diye başlayan, ajitasyon dozu yüksek RAF (Kızıl Ordu Fraksiyonu) bildirisinde de bulabiliriz bu fikrin izlerini. RAF'ın 5 Haziran 1970 tarihli başlangıç bildirisi "yoldaşlara mektup" şeklinde kaleme alınmıştı ve "çelişkileri sivirtmek" ve "doruğa tımandırmak" üzere Kızıl Ordu'yu inşa ettiklerini açıklıyordu:

"Onlara Kızıl Ordu Fraksiyonu'nu inşa ettiğimizi ve bunun onların ordusu olduğunu söyleyin. Ve şimdi her şeyin başladığını da söyleyin. Onlar 'neden şimdi?' diye aptalca sorular sormayacaktır."

"Onlar" kimdi peki? "Küçük burjuva entelektüelleri, korkudan altına edenler, eylemsiz sol gezeler" değildi elbette.. "Çok çocuklu yoksul ailelere, genç işçilere ve çıraklara, ortaokul öğrencilerine, yoksul semtlerdeki ailelere, Siemens, AEG-Telefunken, SEL ve Osram işçilerine, hem ev işi yapıp çocuğa bakmak hem de çalışmak zorunda kalan evli kadın işçilere anlatmalısınız" diyor bildiride.

RAF'ın Almanya'daki eylemleri, örgütü finanse etmek için 1970'te gerçekleştirilen bir dizi banka soygunuyla başladı; bombalama, kurşunlama, rehin alma ve infazlarla çeşitlenerek yedi yıl kadar sürdü. (İlk politik suikast, 1974'te Berlin temyiz mahkemesi başkanına yapılmıştır.) Eylem hedeflerine bakıldığında (bankalar, tekeller, AVM'ler polis, yargı, ABD'nin Almanya'daki üsleri vb.) kime karşı mücadele ettikleri açıktır. Liderlerinden Holger Meins'in deyişiyle, "ya bir pislik ya da insan" olmak arasında tercihte bulunmuşlar ve "insanın özgürleşmesi için, pisliklere karşı insan olarak mücadele" etmeye karar vermişlerdi.

Yeterince açık olmayan şey; eylemlerinin, baş-

langıçta işaret ettikleri toplumsal katman nezdinde ne ölçüde yankı ve destek bulduğudur. Selami İnce, Ulrike Meinhof'un yaşamını konu alan gazete yazısında, halkın yüzde 70'inin "Meinhof'u evimde saklarım" diye yanıtladığı bir kamuoyu yoklamasından bahsediyor. Öte yandan Devrimci Şiddet başlıklı araştırmasında Isabelle Sommer, "RAF'ın aynı anda kırktan fazla militanı asla olmadı, yani yedi yıl boyunca yüz kişi kadardı", diye yazmış. Duygusal desteğin somut, fiili desteğe dönüşemediği, politik halkaların eksik kaldığı anlaşıyor.

Isabelle Sommer politik şiddet ve toplumsal hareketler konusunda uzman bir sosyoloji profesörü. Türkçe'deki ilk kitabı Devrimci Şiddet, ABD, Japonya, Almanya, Fransa ve İtalya gibi ileri endüstriyel-kapitalist toplumlarda, 1960'ların sonlarında uç veren silahlı mücadeleyi benimse-

miş oluşumları konu ediniyor. Bu oluşumların 1970'li yıllarda doruk yapan eylemlilikleri, -tedricen zayıflayarak da olsa- 1980'li yıllar boyunca devam edip, 1990'larda tümüyle sona ermiş bilindiği gibi.

Çalışma önemli bir teze sahip. 1968'in "masum öğrenci hareketleri" ile 1970'lerin "eli kanlı devrimci örgütleri" arasına bir uçurum koyan hâkim tarihyazımı geleneğini reddederek iki dönem arasında bir süreklilik olduğunu ileri sürüyor. Kitabı kısa bir önsöz yazan Ömer Laçiner'e göre, yazarın sunduğu "veri tabanı", "iyi" 1960'lar ile "kötü" 1970'ler arasındaki bağıntıyı kurmak için "fazlasıyla" yeterli. Araştırma gerçekten de beş ülkeye (ABD, İtalya, Almanya, Fransa ve Japonya) ait karşılaştırmalı tablolar, eylemlerin niteliğini ve niceliğini ortaya koyan rakamsal veriler, önderlerin kısa biyografileri vb. açısından hayli zengin. Laçiner şöyle yazmış:

"[V]eriler, açıkça göstermektedir ki; 'aşırı sol unsurlar'a atfedilen amaç ve yönelimler, 'masum öğrenci hareketi'nin doğuşuna içrektir; o nedenle geniş kitle tarafından hiç yadırganmadığı gibi, o amaçlar adına 'devrimci şiddet'i va'zeden grupçukların öne çıkışı, çoğunluğun (...) onay verdiği havadan uzun süre beslenmiştir.

Kitabın bizi üzerinde düşünmeye sürüklediği soru tam da bu: O havanın nasıl olup da oluştuğu..." (s. 8)

Açıkçası fikri/ideolojik temelleri olmaksızın yalnızca verilere bakarak "amaç ve yönelimler" in sürekliliğini kavramak; deyim yerindeyse, "dönemin ruhu"nu solumak pek mümkün olmuyor. Olgular ve olaylar üzerinden giden çalışma, arkaplanı iyi okuyamıyor; bu tarafı bir parça zayıf kalmış bana göre. Dünya ölçeğinde sol grupları, "devrimci durum vardır" ya da "genel eğilim devrimdir" analizini yapmaya iten sınıfsal hareketlilik - grevler, fabrika işgalleri, sendikal bürokrasiye tepkiler vb.- üzerinde de fazlaca durulmamış.

Buna karşılık kitap "uluslararası bağlam"ın analizi bakımından başarılı sayılabilir. Vietnam halkının Amerikan süpergücüne karşı kahramanca yürüttüğü mücadele, Che'nin "tek tek ateşler yakmak" üzere yola çıkışının ardından 1967'de Bolivya'da öldürülmesi, Mao Zedung'un 1968'de gençliğe dayanarak başlattığı kültür devrimi, Lin Piao'nun geliştirdiği dünya çapında halk savaşı teorisi (Emperyalizm periferiden kuşatılacaktır!) hatırlatılıyor ve deniyor ki, "uluslararası bağlam savaşçı bir imgelemi, savaşan halklarla dayanışma duygusunu beslemiştir ve şehir gerillasından esinlenen yeni eylem türlerinin ortaya çıkışının hazırlayıcısı olmuştur". (s. 31-32)

Filistin halkının İsrail'e karşı başlattığı kurtuluş mücadelesine "Uluslararası bağlam"da değinilmemiş olması bir başka eksiklik. Neyse ki "An-

ti-emperyalizm ve eylemin ulus-aşırılılaşması" bölümünde, Filistinlilerle birlikte yönetilen operasyonlara referansla bu eksiklik telâfi edilmiş. Özellikle Japon Kızıl Ordusu'nun Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKC) ile sıkı işbirliği kayda değer. Ortak eylemler ile yetinmeyip ortak broşür (Arap Gerillası ve Dünya Kızıl Ordusu) basmaya ve belgesel çekmeye dek ilerletmişler bu işbirliğini.

Yeri gelmişken, Avrupa'da ve özellikle Japonya'daki isyanların anti-emperyalist, anti-Amerikançı yönüne de değinelim. ABD savaş gemilerinin Japonya'da protesto edilmesi, aynı yıllarda Türkiye'de yapılan 6. Filo karşıtı gösterileri ne çok hatırlatıyor; bir anlamda eylemlerin küresel karakterini açığa çıkarıyor:

"19 Ocak 1968'de, US Enterprise'in Sasebo limanına yanaşması şiddetli bir gösteriye neden olur ve bu gösteri sırasında Enternasyonal eşliğinde ve 'Kahrolsun Amerikan Emperyalizmi! Savaş Gemisi Japonya'dan çık! Japon Topraklarında Nükleer Silahlanmaya Hayır!' sloganlarıyla dışişleri bakanlığı saldırıya uğrar. Nisan 1968'de Amerika karşıtı ayaklanmalarda Tokyo'da 110 kişi yaralanır ve 179 kişi tutuklanır." (s. 39)

Hannah Arendt, "Şiddet Üzerine" başlıklı makalesinde, "psikolojik açıdan [68 kuşağının] her yerde ortak bir özelliği var", teşhisinde bulunmuştu: "Ödün vermez bir cesaret, şaşırtıcı bir eylem istenci ve değişimin olanaklılığı konusunda aynı ölçüde şaşırtıcı bir güven". Fransa'dan Japonya'ya, 1960'lardan 1970'lere taşan protestoların radikalleşerek silahlı mücadele formlarına evrilmelerinde de, sonrasında düşüşe geçmelerinde de bizzat devletin baskı ve zor aygıtlarının, devlet destekli faşist odakların oynadığı ciddi bir rol var. Hakkını verelim; Isabelle Sommier, "1964-1974 döneminde, aşırı sağcı gruplar aşırı solunkilerden yedi kat daha fazla sayıda kurbanın (63 kişi) ölümünden sorumludur", diyerek bu baskının altını özenle çizmiş. 1969-1980 döneminin bütününe bakıldığında ise neo-faşist grupların daha az sayıda eylem yaptıkları, ama daha fazla ölüme neden oldukları görülüyor. (s. 59)

Yoldaşları Ulrike Meinhof ile Andreas Baader gibi hücrelerinde ölü bulunan ve ölümü kayıtlara "intihar" olarak geçen Gudrun Ensslin haykırarmış mıydı? "Hepinizi öldürecekler -hangi alçaklarla karşı karşıya olduğumuzu biliyorsunuz, karışımızdaki Auschwitz kuşağıdır, Auschwitz'i yaratan insanlarla tartışılmaz."

Kaynakça:

Isabelle Sommier, Devrimci Şiddet, İletişim Yay., 2012.

Selami İnce, "Ulrike", Birgün Pazar, 7 Ekim 2012

Hannah Arendt, "Şiddet Üzerine", Cogito, Kış-Bahar 1996

Ömer Tayyip'e açık mektup

■ Cemal Candaş

Sevgili Ömer Tayyip,

Gecenlerde gazetelerde Milli Eğitim Bakanı Ö. Dinçer, 66 ayını doldurduğu için bu öğretim yılında okula başlayacağını söylüyordu. Sonra dedenin de bu haberi doğrulamasıyla anladım ki gerçekten bu öğretim yılında okula başlamışsın. Öncelikle sana yürekten başarılar diliyorum. Umarım gelecekte soran, sorgulayan, eleştirel düşünen, problem çözme becerileri gelişmiş, yaşadığı çevrenin sorunlarına duyarlı, bireysel ilgi ve yeteneklerinin farkında olan, başarılarıyla birlikte yaşarken hak ve sorumluluklarını bilen ve ona göre davranan, bilimsel düşünen bir birey olarak toplumsal yaşama katılmayı başarırısın.

Sevgili Ömer Tayyip,

Öğrenimini hangi okulda sürdürdüğünü bilmiyorum ama okulunun hangi özellikleri taşıdığını tahmin edebiliyorum. Öyle sanıyorum ki devam ettiğin sınıftaki öğrenci sayısı 25'i geçmiyor. Bu tahminim doğruysa - ki kuşum yok- o halde öğretmenin, kendisine Bakanlık tarafından gönderilen iki buçuk aylık "müfredat"ı tam olarak uygulayabiliyordur. Orada önerilen etkinlikleri gerçekleştirebiliyordur. (Burada şunu da belirtmem gerekir: Aslında sınıf öğretmenleri bu müfredatı uygulayacak şekilde eğitilmediler fakat senin öğretmenin bu müfredata göre kendisini ekstradan hazırladığını, en azından her akşam, ertesi günü yaptıracağı etkinliklerle ilgili sıkı bir hazırlık yaptığını düşünüyorum. Hatta ona okuldaki ana sınıf öğretmenlerinin, rehber öğretmenlerin, okul yöneticilerinin özel olarak yardım ettiklerini tahmin ediyorum. Eh, nedenini anlamayacak kadar küçük sayılamazsın!). Ayrıca senin yeni müfredatta önerilen oyunları da derslikte oynama fırsatı yakayabildiğini umarım. Her halde ders sırasında yaptığınız çizme, kesme, yapıştırma ve boyama etkinliklerini öğretmen bizzat kontrol edip size destek ve geribildirim verebiliyordur. Konuşma, tartışma gerektiren etkinliklerde sık sık konuşma fırsatı buluyorsundur kuşkusuz. Eğer tüm bu tahminlerim doğruysa senin şanslı bir öğrenci olduğunu söyleyebiliriz.

Sevgili Ömer Tayyip,

Sana, kafama takılan bazı sorular sormak istiyorum. Bu soruları yanıtlarken dürüst ve içten davranacağına inanıyorum. Biliyorum ki -büyüklerde olduğu gibi- seni dürüst olmamaya zorlayan bazı kaygıların yok. Dürüst davrandığında bir şeyleri kaybedebileceğinden korkmuyorsundur. Bu inançla sorularımı sıralamaya başlayayım izinle:

- Öğrenim gördüğünüz dersliğiniz, öğretmeninizin müfredattaki etkinlikleri gerçekleştirebilece-

ği kadar geniş mi? Dersliğinizdeki araç-gereç ve materyaller bu etkinlikleri sürdürmek için yeterli mi? Masalarınız, sandalyeleriniz, yazı tahtanız senin yaşındaki çocukların kullanabileceği şekilde mi yapılmış? (Sen, dedene benziyorsan uzun boylu olmalısın. Fakat eminim ki sınıfınızda kısa boylu çocuklar da vardır. Öyle değil mi?)

- Sizin okulunuz kaç katlı? Dersliğe girmek, teneffüse çıkmak, tuvalete gitmek, okulun diğer bölümlerine ulaşmak için merdiven kullanmak zorunda kalıyor musun? Bu merdivenler senin yaşındaki öğrencilere göre mi yapılmış? Tuvaletlerinizi zorluk çekmeden kullanabiliyor musun? Yoksa ihtiyacını karşılamak için parmak ucuna kalkmak zorunda kalıyor musun?

- Teneffüslerde okulun bahçesine çıkıp oyun oynama fırsatı bulabiliyor musun? Okulunuzun bahçesi oyun oynamaya uygun mu? Oyun oynaman için gerekli oyuncaklar ve oyun araçları var mı? Teneffüsleriniz kaç dakika? Teneffüslerde arkadaşlarınızla oyun kurup oynama fırsatı bulabiliyor musunuz?

- Sana çok samimi bir şey soracağım: Öğretmen, size oynattığı oyunları gerçekten iyi biliyor mu? (Öğretmenlerin eksiklikleri senin gibi cingöz öğrencilerin gözünden kaçmaz, biliyorum. Fakat sana bir şey söyleyeyim. Eğer öğretmen oyunlarını iyi bilmiyorsa suç onun değil, bunu bilesin.)

- Senin bu konuda (bilinen nedenden dolayı) bir zorluk çekmeyeceğini tahmin edebiliyorum ama yine de sormadan edemeyeceğim. Okul yöneticilerinin öğrencilere karşı tutumları hakkında ne düşünüyorsun? Yöneticileriniz gerçekten eğitimci gibi mi davranıyor öğrencilere?

- Sizin sınıfınızda da senin gibi 66 aylık öğrencilerle 82 aylık öğrenciler bir arada mı eğitim görüyor? Eğer bir arada eğitim görüyorsanız sizden büyükler öğrencilerle aranızda ciddi farklılıklar yaşanmıyor mu? Bazen büyük öğrencilerin yanında kendini güçsüz hissettiğin oluyor mu? Eğer bu yıl sizinle büyükleri ayrı sınıflara ayırmışlarsa gelecek senelerde birleştirildiğinizde aynı farklılıklar yaşamayacak mısınız?

- Sen ana sınıfına devam etmiştin sanırım. Pekki sınıfınızda daha önce hiçbir eğitim kurumuna devam etmemiş, doğrudan aile ortamından ayrılarak okula başlamış arkadaşların var mı? Varsa onlarla senin gibiler arasında düzey farklılıkları ortaya çıkmıyor mu? Bazen öğretmen onlarla ilgilenirken senin canın sıkılmıyor mu?

Sevgili Ömer Tayyip,

Sorularıyla seni çok yordum, biliyorum. Üstelik de sen 66 aylıklardansın. Ama MEB yetkilileri senin birinci sınıfı bile başaracağını kabul ettiklerine göre bu soruların altından haydi haydi kalkarsın!

Sevgili küçük dostum,

Şu ana kadar hep senden söz ettik. İzin verirken biraz da başkalarından söz edelim. Sana şimdiye kadar belki de hiç duymadığım bazı gerçeklerden söz edeceğim. Bak dinle:

- Biliyor musun bizim ülkemizde senin gibi okula başlaması gereken on binlerce çocuk, gidebileceği okul bulamadığı için bu ders yılında okula başlayamadı. Okula devam edenlerden on binlercesi ise öğretmensiz durumda. Diyeceksin ki "onların niçin öğretmenleri yok?" "Gün geçmiyor ki TV ekranlarında atanamayan öğretmenlerin feryatlarını duyuyoruz." "Mademki öğretmensiz çocuklar var, niçin bu öğretmenlerin atamasını yapmıyorlar?" Vallahi çok haklısın ama MEB yetkililerinin söylediklerine bakılırsa devletimizin bu öğretmenlere maaş olarak ödeyecek parası yokmuş. Doğrusunu istersen bu açıklamalar bana çok inandırıcı gelmiyor. Bilmem, sen ne düşünüyorsun? Eğer sana da inandırıcı gelmiyorsa bu işin aslını dedenden sorup öğrenmelisin.

- İnanmayacaksın ama halen okullarımızın birçoğunda sınıf mevcutları 70-80 kişi. Böyle olunca da öğrenciler bu sınıflarda doğru dürüst bir eğitim alamıyorlar. Zavallı öğretmenler çaresizlik içinde çırpınıyorlar. Zaten çok büyük geçim zorlukları çekiyorlar, bir de sınıfta yaşadıkları yüzünden öğretmenler çok mutsuz. Aslında bu konuda söylenecek o kadar çok şey var ki anlatmakla bitmez. Öğretmenlerin niçin mutsuz olduğunu anlatmaya kalkarsam bu mektup destana dönüşür. Eğer illâ da öğrenmek istersen bir zahmet Eğitim-Sen'in yayınlarına, bildirimlerine bir göz atmanı, Eğitim-Sen sözcülerinin söylediklerine kulak vermeni öneririm.

- Belki şimdi yazacaklarım seni çok şaşırtacak, inanmak istemeyeceksin, bu kadarı da olmaz diyeceksin ama maalesef bizim ülkemizin -gizlenmeye, yok sayılmaya çalışılsa da- bir gerçeğini sana yazacağım: Bizim ülkemizde senin yaşında okula başlayıp öğretmenin "günaydın!" sözünün bile ne anlama geldiğini bilmeyen yüz binlerce çocuk var. Çünkü bu çocuklar hiç Türkçe bilmiyorlar. Ama onlar da sınıfta öğretmeninize size yaptırdığı etkinlikleri yapmaya çalışıyorlar. Daha doğrusu buna zorlanıyorlar. Bilmedikleri bir dilde kendilerine verilen yönergelere uymaları isteniyor. Öğretmenin söylediği hiçbir şeyi anlamadan, öğretmene hiçbir düşünce veya isteğini söyleyemeden sabahdan akşama kadar çile dolduruyorlar okulda. Böylece eğitim görmüş sayılıyorlar. İnanmıyorsun değil mi? Yemin ediyorum ki gerçek bu sevgili dostum. Şimdi inanmışsındır herhalde. Bu çocukların kişiliklerinin nasıl bir erozyona uğratıldığını fark etmişsindir sanırım. "Böyle bir şey nasıl yapılabilir?" diye isyan etmek geliyor içinden, eminim. Böylesine İnsanlık dışı bir durumun ortadan kaldırılması için belki

de aklına gelen ilk çözüm bu çocuklara bildikleri, kendi anadillerinden eğitim verilmesi. Öyle değil mi? Aslında her akli başında insan senin gibi düşünür. Sadece, o çocukların da birer insan olduğunu, onların doğuştan her hangi bir anadilini seçme fırsatları olmadığını, farklı bir dil konuşmalarının -eğer bu bir kabahat ise- kendi kabahatleri olmadığını düşünmeyen bir kesim bu çözüme yaklaşıyor. Bu kesim o kadar kalabalık ve devlet yönetiminde o kadar etkin ki insan karamsarlığa kapılıyor.

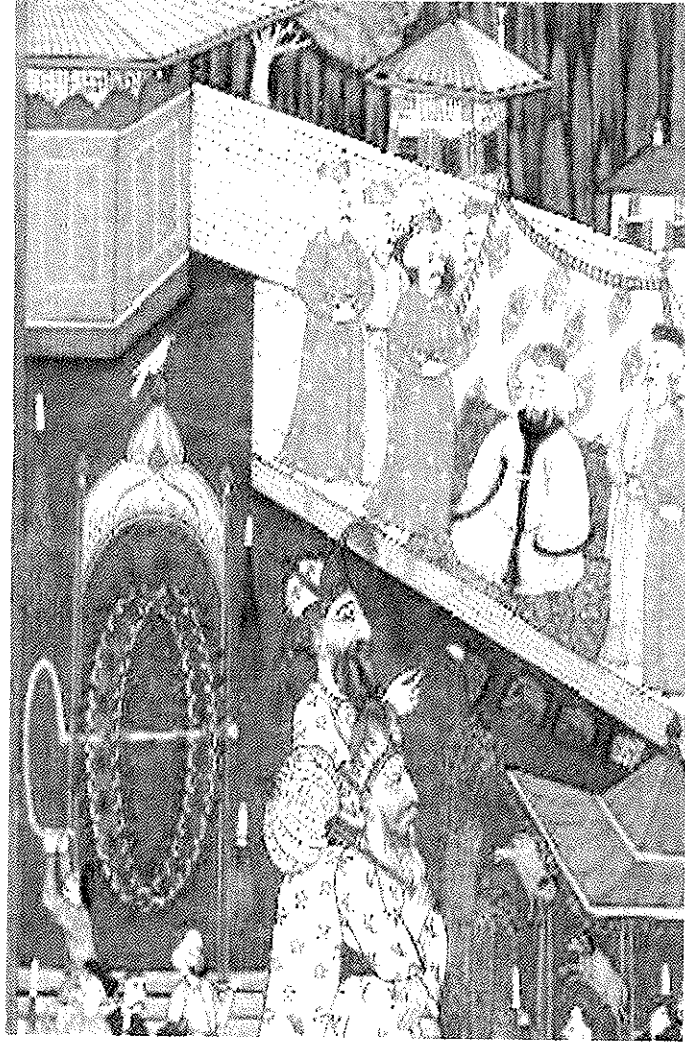
Sevgili Ömer Tayyip,

Bu bölümde yazacaklarımın aramızda kalmasını rica ediyorum. Bir düşüncemi seninle paylaşmadan geçemeyeceğim: Ben, senin sevgili dedenin şu "dindar nesil" yetiştirme konusunda çok samimi olmadığını düşünüyorum. Eğer samimi olsaydı her çocuğa devlet tarafından tanımlanmış, tek bir mezhebe dayalı "resmi" bir dini dayatmak yerine bu işi asıl sahipleri olan cemaatlere bırakırdı. Devlet okullarında din eğitimi yapmanın eşyanın doğasına aykırı olduğunu, hatta bunun mümkün olamayacağını bildiği halde yıllardan beri sürdürülmekte olan son derece başarısız bir uygulamayı daha da yaygınlaştırmaya çalışmazdı. Bence bu yolla "dindar" değil ama belki "itaatkâr", "boyun eğen", "kaderci", "apolitik" bir nesil yetiştirilebilir. Şimdi sana sormak istiyorum: Büyüklerin öyle isteseler bile sen yukarıda tarif edildiği gibi bir insan olmak ister misin? "Hayır, öyle olmak istemem" dediğini duyar gibiyim. Zaten böyle bir nesli, istese istese ancak devlet yöneticileri ister. Böyle bir nesli aklından demokrasinin "d"si geçmeyenler ister. Onlar, soran, sorgulayan, eleştirel düşünen, içinde yaşadığı çevrenin sorunlarına duyarlı, demokratik davranan, birey olarak hak ve sorumluluklarını bilen (büyüklerin deyimi ile "anarşist") bireylerin olmasını istemezler. Öyle değil mi? Bu konuda bir şeyi daha belirtmek istiyorum. Diyelim ki anne babaların büyük bir çoğunluğu şu andaki "din" eğitiminden memnun. Peki, memnun olmayanların çocukları ne olacak? Sen de bana "Bu dersler seçmeli, onlar isterlerse bu dersleri seçmezler!" deme sakın. Gerçek yaşamda "seçme" işleminin nasıl yapıldığını sen de biliyorsun, herkes de. İstemediği halde bazı dersleri seçmek zorunda kalan çok sayıda öğrenci olduğunu bilmeyen yok.

Sevgili Ömer Tayyip,

Kıscası işler hiç de senin okulundaki gibi değil ülkemizde. Senin çağındaki yüz binlerce çocuk ne yazık ki senin kadar şanslı değil. İşleri çok zor. Onların gelecekları hiç de aydınlık görünmüyor. Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da çok büyük fırsat eşitsizlikleri var. İşin kötüsü günden güne bu eşitsizlik azalmıyor, artıyor.

Sevgili Küçük Dostum,

Bu mektubu, ömrünün kırk yılını eğitime vermiş bir insanın seninle içten bir paylaşımı olarak kabul et lütfen. Kuzenin üzerinde Trabzonspor formasını gördüğümde çok sevinmişim. Umarım sen de bizim takımı tutuyorsundur. Eğer öyle ise beni daha iyi anlayacağına inanıyorum. Bazen büyüklere bazı gerçekleri anlatmak çok zor oluyor. Onlar söyleneni ya dinlemiyor ya da duydukları şeyler hoşlarına gitmeyince anlamazlıktan geliyorlar. Ama siz çocukların öyle olmadığını biliyorum. Sizin henüz körelmemiş vicdanlarınıza seslenmek, sizinle anlaşmak; doğrudan, hakta, adalette buluşmak daha kolay oluyor. Çocukların adil olmayanlardan nefret ettiklerini, zorbalık yapanlardan uzak durduklarını çok iyi biliyorum. Zaman zaman öğrencilerin söz ve karar sahibi olacağı bir okulda işlerin ne kadar daha adilâne yürüyeceğini düşünmüyor değilim. Sen de bu konuda benimle aynı düşüncede misin?

Çocuklar arasında bile ayrımcılık yaratan yukarıda sözünü ettiğim uygulamaların olmadığı bir ülkede yaşamayı yürekten dilerim.

Sevgiyle gözlerimden öpüyorum.

Kentsel dönüşüm soru önergesi

5 Ekim 2012 tarihinde Başbakan Erdoğan'ın sembolik bir ilk yıkımla başlattığı ve "Kentsel dönüşüm" adı verilen projenin anlamı nedir? Proje hükümet tarafından, Türkiye'deki toplam sayısı 7 milyonu geçen 'depreme dayanıksız' binaların yıkılıp dayanıklı olarak yeniden yapılması biçiminde sunulmuştur. Bu kadar çok sayıda binanın kapsanması ister istemez kentlerin çehresini de değiştireceği için adına "kentsel dönüşüm" denmiştir ama yapılan şey gerçekte kapitalist ekonominin, ancak ve sadece, halk kitlelerini ezerek, parçalayıp dağıtarak, barınma hakkını yok ederek yanıtlanması mümkün gelişim ihtiyacını karşılamak içindir. Kapitalist ekonomilerde 'kentsel dönüşüm' dedikleri şey genel olarak kişi başı GSYİH'nın 15 bin doların üstüne çıktığı ülkelerde gündeme getirilmektedir. Çünkü kapitalist ekonominin bu düzey gelişmişliğinde başat sektörlerden biri haline gelen gayrimenkul ve inşaat sektörlerinin diğer sektörlerle uygun adım bir düzenleme içine sokulması, milyonlarca insanın hayatını altüst etme pahasına dünya borsasına yeni bir girdi olarak maledilmesi kaçınılmaz olmaktadır. Arjantin, Brezilya, Meksika... şimdi Türkiye, yarın Çin ve Hindistan.

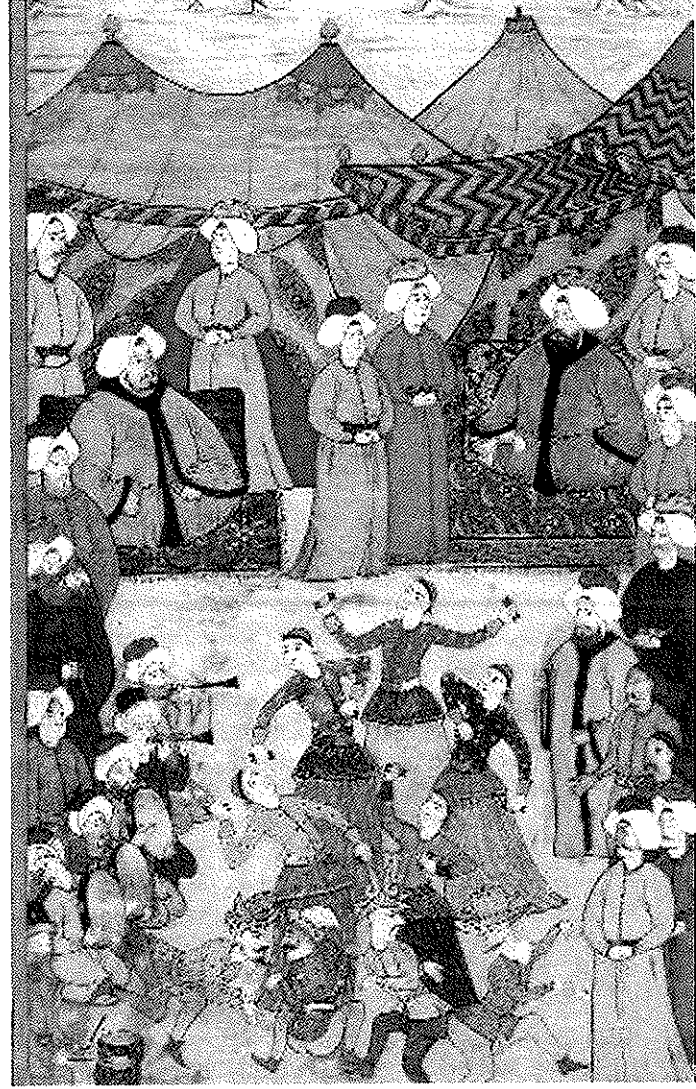
Kent yoksullarını yıkan, sermayeyi abad eden bu rant projelerine karşı Avrupa işçi ve emekçi sınıflarının şanlı bir mücadele tarihi vardır. BDP İstanbul milletvekili Sabahat Tuncel'in verdiği soru önergesi kentsel dönüşüm bağlamında yıkımlara karşı örgütlü halk direnişleriyle kesintisiz desteklenebilirse, en azından yoksulların -küçük mülkiyeti değil- barınma hakkı doğacak rantların paylaşımında bir faktör olarak siyasetin gündemine dayatmayla sokulabilecektir.

Kentsel dönüşüm konusunda Sabahat Tuncel'in verdiği soru önergesini yayınlıyoruz:

A"şağıdaki sorularımın Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 99. maddesi gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ederim.

Sebahat Tuncel, İstanbul Milletvekili

AKP hükümetinin bir kampanya olarak başlattığı "kentsel dönüşüm" projelerinin özünün ortada olan afet riskine karşı mekânsal bir iyileştirmeden uzak, rant ve yağmacılığa açık yeni bir pazar oluşturma çabası olduğu görülmek-

tedir. 5 Ekim 2012 tarihinde 34 ilde 40 noktada 6 bin konut, birim ve işyerini yıkmaya başlayacağız diye hükümetin insan merkezli bir dönüşüm planı yapmadığı ortadadır. Yeni kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Bakanlar Kurulu'na yetki vererek yerelde belediyelerin söz sahibi olması tamamen engellenmiştir. Bunun yanı sıra düzenlenen afet yasası ile risk ve rezerv yapı alanlarında tamamının hazineye devredilme yetkisi de Bakanlığa tahsil edilmiştir. Dolayısıyla kentsel, sosyal ve teknik altyapı alanları için kullanılması gereken arsalar şirketlere tahsis edilebilecektir. Rantın olduğu yerlerde okul, hastane gibi kamu kurumlarına ait binalar, arsalar, tarım toprakları, ormanlar bile TOKİ aracılığıyla tahsis edilebilecektir. Üstelik risk bulunmayan binaların yıkılabilmesinin önu

açılarak, evinde risk olmayan vatandaşın binaları bile bu ranta dahil edilebilir hale getirilmiştir. İstanbul'un Sarıyer, Zeytin burnu, Okmeydanı, Tarlabası, Sulukule, Avcılar gibi farklı ilçelerindeki kentsel dönüşüm projelerinde, vatandaşların su ve elektrikleri kesilerek adeta zorla göç ettirmeye çalışılmaktadır ki bu barınma hakkının ihlaâli anlamındadır. Üstelik anlaşma ile tahliye edilen kişilere kira yardımı "yapılabilir" olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla tüm bunlar İstanbul'da yaşayan yoksul kesimin daha da yoksullaşması, temel haklarından mahrum edilmesi ve itiraz edebilmelerinin önünün tamamen kaldırılarak otoriter bir yaklaşımın sergilendiği görülmektedir. Kamu ihale Kurumu'nu devre dışı bırakan düzenlemelerle, iktidar şirketlerinin kayırıldığı ve ceplerinin doldurulduğu bir "rant" yaratılmıştır.

İstanbul'un en büyük kentsel dönüşüm projesi Okmeydanı'nda gerçekleşecek ve 100 bin kişinin etkileneceği projede 5 bin 300 bina yıkılacak. İlçede yaşayan vatandaşların evleri kendilerinden alınarak kendilerine tekrardan satılacak. En son Tarlabası'nda proje AKP hükümetine yakınlığıyla bilinen Çalık Holding'e verilirken, Hükümetin ve Beyoğlu Belediyesinin "Sulukule" gibi olmayacağı, orada oturan vatandaşlarla uzlaşarak yapılacağı, tarihi dokunun korunacağı vaatlerinin gerçek olmadığı ortaya çıkmıştır. Kamulaştırmayı kabul etmeyen vatandaşların düşük bedel ve "acele kamulaştırma" tehdidiyle ellerinden evlerinin alınmıştır, verilen kamulaştırma bedelleri ise kendi evlerinin üçte bir değerindedir. Diğer yandan Tarlabası'nda başlatılan lüks ofise dönüştürülen binalar fahiş fiyatlarda satılığa çıkarılırken binaların tarihi dokusunun söz verildiği gibi korunmadığı görülmektedir. Yoksul halkın oturduğu Tarlabası'nda, Sulukule'de roman vatandaşların yaşadığı gibi şirketlere ve zenginlere sunulan mekanlarda semt sakinleri sadece evlerinden olmakla kalmayıp kendi kültürlerinden, mahalle yaşamlarından da kendilerine sorulmadan söküp atılmaktadır. Gerekli olan dönüşüm mahallede olan vatandaşlarla birlikte, maddi olarak mağdur edilmeden, daha yaşanabilir bir alan oluşturma hedeflenerek yapılmalıdır. Aksi takdirde sermayeye sunulan rant alanları olarak devam edecektir.

1. İstanbul'da kentsel dönüşüm projelerinin yerleri ve sayıları nedir? Bu projelerden kaç vatandaş evlerinden olacaktır? Bu vatandaşların ne kadarına kira yada işyeri yardımı yapılacaktır? Risk altında olmayan kaç vatandaş evinden olacaktır?

2. İstanbul'da yapılacak projelerin maliyeti nedir? Hangi şirketlere ihale edilmiştir? Şirketlerin proje başı kârları ne olacaktır? Elde edilecek gelirler nereye aktarılacaktır?

3. Tarlabası'nda oturan vatandaşların "acele kamulaştırma" tehdidiyle evlerini kamulaştırmaya mecbur bırakıldığı doğru mudur? Kamulaştırma bedeli olarak evin değerinin ne kadarı verilmektedir?

4. Çıkarılan yeni afet yasası aracılığıyla İstanbul'da kaç adet kamu binası, kamusal alan, ve kaç metrekaare tarla, orman şirketlere tatis edilecektir?

5. Kentsel dönüşüm projesi tasarlama aşamasındayken o bölgede oturan vatandaşlar kararlara dahil edilmiş midir? Onların görüşleri ve talepleri dikkate alınmış mıdır? Okmeydanı'nda oturan vatandaşların belediye başkanından net bir şekilde neler yapılacağını anlatıldığı bir protokolün hazırlanması talebi dikkate alınmış mıdır?

6. Kentsel dönüşümün ranta dönüşmesinin önüne geçmek ve mağdur olan vatandaşın mağduriyetinin tazmin edilmesi için bir planınız var mı?"

Devrimi kadınlar yapıyor

Suriye Kürdistanı veya Batı Kürdistan adı verilen bölgede son aylarda önemli gelişmeler yaşandı. Suriye'ye asla bir askeri müdahale niyetinde ve hevesinde olmadığını açıklayan Erdoğan hükümetinin Meclis'ten Suriye'ye asker göndermeye yönelik tezkere almakta ısrarcı olması Batı Kürdistan'daki gelişmelere bağlandı. PKK'nın Batı Kürdistan'daki örgütlenmesi olarak bilinen PYD-Partiya Yekîtiya Demokrat (Demokratik Birlik Partisi)'nin Eşbaşkanı Asya Abdullah ANF ajansına Berlin'de verdiği bir röportajda bölgedeki gelişmeleri anlattı. Türkiye'ye bölgeden gelen bilgilerin bölük pörçük, yetersiz ve çoğu zaman da sansürlü olduğunu hesaba katarsak Asya Abdullah'ın görüş ve değerlendirmelerinin Kızılçık okurları için ilginç olacağını düşündük ve röportajı yayınlıyoruz.

Paris'teki konferanstan başlarsak, KNK'nin ulusal istişarede Batı Kürdistan'ı tartışmasını nasıl buldunuz?

KNK--Kongra Netewiya Kurdistan(Kürdistan Ulusal Kongresi)'nin bu konferansı gerçekleştirme girişimini önemli buluyorum. Çünkü ulusal bir çatı kuruluşu olan KNK'nin Batı Kürdistan'daki devrim karşısında da sorumluluğunun olduğunu düşünüyorum. Konferansın bileşimi de çok önemliydi, Batı Kürdistan'dan çok sayıda partinin Kürdistan'ın diğer parçalarından gelen temsilcilerle buluşması önemliydi. Ayrıca sadece Kürtlerin değil, Asuri ve Ermeniler de kendisini konferansta ifade etti. Böylesine tarihi ve hassas bir süreçte, Paris gibi bir yerde böyle bir konferansın etkilerinin olacağını düşünüyorum.

Uzun yıllardır aktif bir şekilde Batı Kürdistan'da siyasetin içindesiniz. Bir gün böyle bir devrimi başlatıp, bu aşamaya geleceğinizi hayal ediyor muydunuz?

Doğrudur, uzun yıllardır mücadele veriyoruz. 2000'li yılların başında PYD'nin kuruluş sürecinden bu yana hem Batı Kürdistan'da hem de Suriye'de siyasi çalışmalarımız yoğun şekilde sürdü. Bu yıl gerçekleştirdiğimiz devrime kadar Kürdistan ve Suriye'de çok zorlu bir mücadele verdik. Bunun nedeni de Esad yönetimi ile Türkiye arasında yapılan anlaşmalardı. İttifakın asıl hedefi şüphesiz hareketimiz ve Kürt halkının kazanımlarıydı. Bu yüzden mücadelemize yönelik çok şiddetli bir yönelim vardı. Son 10 yılda yüzlerce üyemiz tutuklandı, bazıları işkencelerde katledildi.

Ne kadar üyeniz hala cezaevinde? Onlardan haber alıyor musunuz?

Çoğu uzun yıllar cezaevinde kaldı ve yapılan bazı yasal reformlarla serbest bırakıldılar. Suriye zindanlarında şehitler de verdik. Mamoste Osman, Bavê Cûdî ve Ehmed Huseyin gibi arkadaşlarımız işkencede katledildiler. Ayrıca Naziye Ehmed Keçel isimindeki arkadaşımız kayıp. En son Efrin'de partimizin örgütlenme çalışmaları içinde tutuklandı ve bir daha ondan her hangi bir haber alamadık. Rejim muhalefeti bir hareket olarak son 10 yılda Suriye yönetimine karşı verdiğimiz mücadele bizim için çok önemli bir geçmiş ve tarihtir.

Ortadoğu'da bir değişim kaçınılmazdı. Halkın

taleplerini dikkate almayan rejimler ya değişiklik yapmak ya da yıkılmak zorundaydılar. Fakat geldiğimiz aşamada bu rejimlerin değişim gücünün olmadığını gördük. Bu yüzden az önceki sorunuza dönersem; Suriye rejiminin bir gün değişeceğini ve Ortadoğu'yu saran devrim rüzgarının bu ülkeye de ulaşacağını tahmin ediyorduk. Çünkü Şam rejimi 50 yıllık bir geçmişle bölgede hüküm süren en köklü rejimlerden birisidir. Tek parti, tek bayrak, tek ideoloji, tek düşünce yıllarca hüküm sürdü. Bunun bir gün değişmesi kaçınılmazdı.

Siz nasıl bir değişim istiyorsunuz? Suriye'deki değişim bölgeyi nasıl etkileyecek?

50 yılın faturası Suriye'de yaşayan halklara ağır şekilde mal oldu. Toplumsal sorunlar derinleştii, bu yüzden Suriye'deki tablo Ortadoğu'daki diğer ülkelerden daha özeldir. Suriye'de birçok kültür, etnik grup ve mezhep var. İşte 50 yıllık tek partili yönetim bu zenginlik karşısında bir denge kurmuştur. Zaten Kürt halkı bütün haklarından mahrum edildi. Bildiğiniz gibi yüz binlerce Kürt, vatandaş olarak bile kabul edilmiyordu. Bu yüzden bizler Kürt hareketi olarak değişim için bir mücadele verdik. Suriye'de yaşanacak bir devrim, Ortadoğu'daki değişimin rengini değiştirecektir ve bütün bölgeye yayılacaktır.

Yeni yönetimler ise artık üstten, merkezi değil, tabandan yukarıya doğru kurulmalı. Halkın istekleri ve iradesi esas alınmalı. Halkın kendisi karar vermeli, geleceğini ve sistemini kendisi belirlemeli. Çünkü yukardan aşağıya kurulan yönetimlerin sorunları çözmediği ve toplumu nasıl bir felakete dönuştürdüğünü çok iyi gördük. Bu yüzden paradigmamızda toplum esastır, halkın kendi kendisini yönetme şekli belirleyicidir.

Değişimin geleceğini gördüğünüzü söylediniz. Peki bunun karşısında nasıl bir hazırlık içerisindeyiniz?

Devrimi başlatmadan önce hem parti ve hem de hareket olarak toplantılar yaptık, kongrelerde nasıl bir değişim istediğimiz tartıştık. Halkla da toplantılar yaptık, onların görüşlerini dinledik. Ortadoğu ve Suriye'de durumu enine boynuna analiz ettik, bu kritik süreçte nasıl bir yaklaşım içinde olacağımıza yönelik değerlendirmeler yaptık. Toplantılarda projeler hazırladık, kararlar aldık ve bir yol haritası çıkardık. Sonuç itibarıyla de Batı Kürdistan'da Kürt hareketi olarak Demokratik Özerklik projemizi açıkladık. Sadece Batı Kürdistan için değil, aynı zamanda bütün Suriye için de en iyi çözümün Demokratik Özerklik olduğunu düşünüyoruz.

Demokratik Özerlik projesi sadece sizin partinizin projesi midir? Sizin de içinde yer aldığınız

Yüksek Kürt Konseyi bu projeye nasıl bakıyor?

Projenin mimarı Toplumsal Demokratik Hareket (TEV-DEM)'dir ve ona bağlı olan diğer örgütlenmelerdir. TEV-DEM'in siyasi kolu olan partimiz PYD olarak biz de bu projeyi destekliyoruz, hayata geçirilmesi için mücadele veriyoruz. Bu mücadele de birkaç aydır başlamamış, biz hareket olarak 1,5 yıl önce bu projeyi hayata geçirmeye başladık, özerklik yolunda da Batı Kürdistan halkı yönetimlerini kuruyor. Batı Kürdistan'ın bütün kentlerinde meclisler kurduk. Her meclise bağlı 17 komite var. Köylerde ise köy komünleri var. Köylerin nüfusuna göre yönetimler seçildi. Güvenlikten toplumsal örgütlenmeye kadar bütün köyler bu komünler tarafından yönetiliyor.

Sözünü ettiğiniz şehir meclislerine bağlı 17 komitenin işlevi nedir?

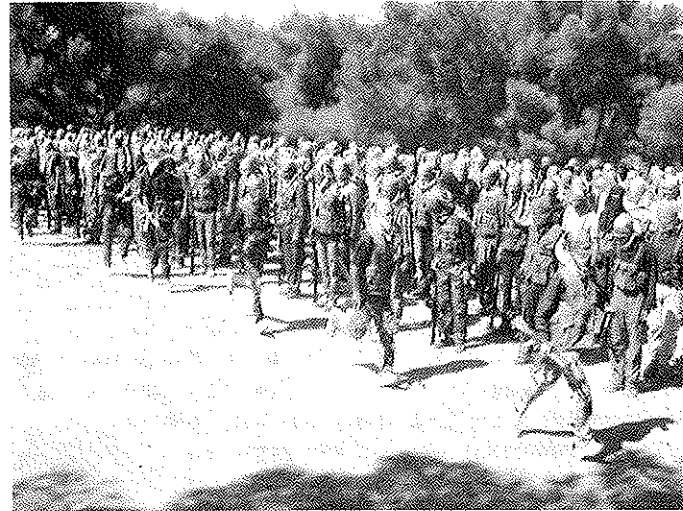
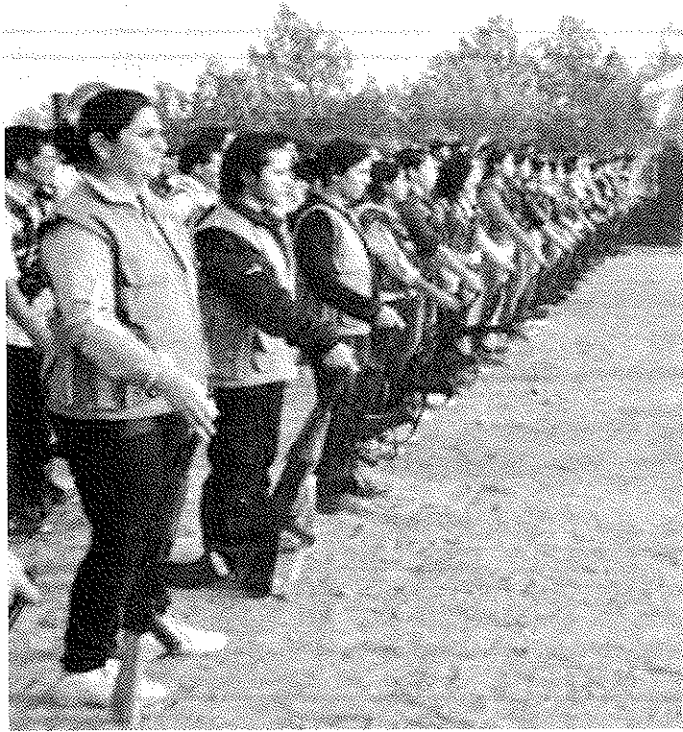
Siyasi, kadın, gençlik, eğitim, hukuk, sağlık, güvenlik ve halk hizmetlerine bakan belli başlı komiteler var. Bu komitelerin temsilcileri şehir meclislerinde yer alıyor. Her komitenin bir çalışma alanı var ve bunlar aylık olarak toplantılarını yapıp faaliyetlerini değerlendiriyor. Örneğin Kobanê, Efrin ve Cizire'de halk yönetimleri iş başındaysa, bu kazanım sözünü ettiğim komiteler sayesinde. Sağlıktan, güvenliğe kadar halkın bütün ihtiyaçları komiteler tarafından karşılanıyor. Kısacası bu başarı ilân ettiğimiz Demokratik Özerlik projesinin sonucudur.

Şehir meclisleri şu anda kaç kentte var? Esat rejiminin hâlâ hüküm sürdüğü kentlerde de var mı?

Bu meclisler başta Batı Kürdistan olmak üzere Kürtlerin yaşadığı bütün şehirlerde var. Örneğin Halep, Tiltamer ve Hesekê gibi kentlerde meclisler ve bunlara bağlı komiteler faal durumda. Hatta başkent Şam'ın Kürt mahallerinde de örgütlememiz var. Örneğin Kobanê, Efrin, Qamişlo, Tırbisiyê, Amûde ve Dêrikê gibi Kürdistan'ın kentlerinde ise halk tamamen kendi kendisini yönetiyor. Süreçle ve değişen dengelerle birlikte böylesine yerleşim birimlerinin sayısı da artıyor.

Demokratik Özerklik projesini hayata geçirirken yaşadığınız en büyük engel neydi?

Bu yeni bir model, sadece Kürtler için değil, aynı zamanda bütün Ortadoğu'da da yeni bir yönetim şeklidir. İlk hayata geçiren de biziz. Aynı zamanda ilk kez halk devletsiz kendi kendini yönetiyor. Özellikle dikkat çekmek istiyorum; şimdiye kadar bütün yönetimler ve sistemler üstten alta doğru örgütleniyordu, fakat yönetimimiz alttan üstte doğrudur. Bu aynı zamanda yeni bir ha-

yat felsefesidir. Bunun için halkın eğitime çok önem veriyoruz. Kurduğumuz akademilerde projemizi ve sözünü ettiğimiz bu yeni hayat felsefesini anlatıyoruz.

Akademilerde halkın eğitimini nasıl örgütleyorsunuz? Yaş gruplarına göre mi, yoksa toplumsal sınıflara göre mi?

Genel halk akademilerimiz olduğu gibi özel akademilerimiz de var. Komite ve idarelerde yer alan bütün üyeler sözünü ettiğim bu genel halk akademilerinde eğitimlere katılıyor, onlara yeni paradigma ayrıntılı bir şekilde anlatılıyor. Ayrıca demokrasi kültürü ve halk yönetimi konusunda

dersler var. Halka yönelik ise mahalle ve köylerde düzenli şekilde seminerler ve paneller veriyoruz. Ayrıca belli aralıklarla halk toplantıları da düzenliyoruz. Bu halk toplantılarında siyasal durumun yanı sıra toplumun sorunlarını çözme konusunda tartışmalar yapıyoruz. Halkın dile getirdiği eleştiri, öneri ve değerlendirmeleri de muhakkak dikkate alıyoruz.

Halkın ilgisi nasıl? Bu yeni yönetim şekli halk arasında nasıl karşılanıyor?

Projeyi ilk hayata geçirdiğimizde sorunlar yaşadığımızı söyleyebilirim. Özellikle de seçimler konusunda. Demokratik Özerkliğin bir gereği olarak herkesin seçilme işbaşına gelmesi gerekiyordu. Örneğin bir köy komününün seçilmesi için o köye sandık kurup, seçimler yapıyoruz. Altını çiziyorum; böyle seçimler ilk kez oluyor ve bu yüzden zorluklar yaşadık. Çünkü halkımız bütün seçimlerden mahrum bırakıldı ve bütün kararlar merkezden veriliyordu. Fakat şimdi baktığımızda seçim ve demokrasi kültürü yerleşmiş durumda.

"Bu seçimlerde isteyen herkes aday olabilir mi? Adaylık şartlarınız nelerdir?"

Birincisi; geçmişinde ulusal anlamda zarar vermemiş olmalı. İkincisi; kişiliği toplum içinde kabul görmeli. Üçüncüsü; ahlaki açıdan geçmiş temiz olmalı. En önemlisi de kişisel çıkarlarını bir yana bırakarak, topluma hizmet etmeye hazır olmalı.

"Burada araya girerek, hemen bir ayrıntıyı öğrenmek istiyorum. Birden fazla eşliler aday olup komitelerde yer alabiliyor mu? Çünkü Kuzey Kürdistan'da BDP ve DTK'nin bu konuda kesin bir tavrı var. Sizde de öyle midir?"

Biz de iki eşlilik ve zihniyetine karşıyız. Daha önce de birden fazla evliliğe karşıydık. Fakat toplumdaki bu anlayış sürüyordu. Şimdi ise durum farklı, bu konuda kesin bir yaklaşım içerisindeyiz. İkinci eş getiren üyelerin meclis üyelikleri donduruluyor ve görevleri elinden alıyor. Kadın mücadelesi devrimimiz ve ulusal mücadelemizin merkezinde yer alıyor. Aynı şekilde Kürt sorunu ve ulusal sorunlarımızın çözüm merkezine de kadın mücadelesini koymuşuz.

"Meclis ve komitelerde bir kadın kotanız var mı?"

Aşağıdan yukarıya doğru bütün mercilerde yüzde 40 kadın kotasını uyguluyoruz. Hatta kadın örgütlenmesinin güçlü olduğu yerlerde yüzde 40 kotasının aşılması durumunda buna imkân da veriyoruz. Altını çizerek söylüyorum; kadınların yüzde 90 çabasıyla, yani kadınlar kendilerini örgütleyerek zaten bu yüzde 40 kotasını aşıyorlar.

Örneğin Qamişlo ve Kobanê'deki meclislerimizin başkanı kadın arkadaşlar. Ayrıca eşbaşkanlık sistemiyle zaten bir erkek ve bir kadın uygulamasını hayata geçiriyoruz.

"Sizin kadın konusundaki yaklaşımınız toplum içinde rahatsızlıklara neden oluyor mu? Ya da şöyle sorayım; bu yaklaşımınız örgütlenmenizin önünde engel teşkil etmedi mi?"

Kadın çalışmalarımızın önünde daha önce de engeller vardı, şimdi de var. Hem toplumdaki değerlerden, hem de sistemin yaklaşımından dolayı kadın çalışmaları zaten başlı başına zorlu bir alandır. Ama unutmayın; bugün Batı Kürdistan'da kadın hareketi önemli bir mücadele mirasına sahiptir. Bu direniş mirasıdır, yüzlerce kadın arkadaşımızı, annelerimizi zindanlara attılar, büyük direniş sergilediler. Tekrar söylüyorum; başından bugüne kadar kadın Batı Kürdistan'da devrimin öncüsüdür. Hem siyasette, hem örgütlemeye ve hem de serhildanlarda kadınlar önemli bir role sahiptir. Anneler şehit düşen çocuklarını zılgıtlarla toprağa veriyor. Bu kadının büyük fedakarlığının en bariz örneğidir. Bakınız; Batı Kürdistan'da kadın iki mücadele veriyor. Kürt halkının özgürlüğü ve hem de kadın haklarının korunması, yeni anayasada garanti altına alınması için çalışıyor.

"Biraz da yönetimlerine el koyduğunuz şehirlerden söz edelim. Buralarda elektrik, su, sağlık ve eğitim hizmetleri nasıl veriliyor?"

Tabii söylediğiniz konularda sıkıntılar yaşanıyor. Bunun en önemli nedeni de süren iç savaştır. Her ne kadar büyük çatışmalar olmasa da savaşın etkisini ciddi şekilde Kürdistan'da da hissetmek mümkün. Aynı şekilde can kaybı da oluyor. Günlük olarak Halep ve Efrin'de şehit veriyoruz. Şehirler arasında bağlantılar kesilmiş durumda. Her an, her yerde bir patlama meydana gelebiliyor.

Halkın ihtiyaçlarını karşılamada ciddi zorluklarımız var. En büyük sıkıntımız ise ilaç yokluğu. Birçok hastane artık vatandaşın ihtiyaçlarına cevap veremeyecek durumda. Kendi imkânlarımızla bazı hastaneler kurduk. Hatta doktorları örgütleyerek halkın sağlık sorunlarını gidermeye başladık. Savaşın büyümesi ve şehirler arasında bütün bağlantılar halinde devreye girecek hastane projelerimiz de var. Fakat bunun için dıştan yardım gönderilmesi gerekiyor. Çünkü bütün sağlık malzemelerini Suriye'de karşılayamıyoruz.

Özellikle savaşın etkilerinden dolayı Kobanê ve Efrin'de elektrik ile su sıkıntısı var. Ancak kendi örgütlenmemiz çerçevesinde komiteler kurarak, bu ihtiyaçları karşılamaya çalışıyoruz. Onlarca komite, halka hizmet gönderiyor. Örneğin

lojistik komitesi gıda fiyatlarının artmaması için denetimler yapıyoruz. Boşluktan yararlanıp fiyatları artırmak isteyenler olabilir. Örneğin Dêrik'ten Kobanê'ye gaz götürdük ve orada büyük bir ihtiyacı karşılamayı başardık. Halkın bu düzeyde örgütlenmesini kurması ve kendi iradesiyle kendisini yönetmesi sonucu Suriye'nin genelinde yaşanan kaostan Kürdistan'a ulaşması engellendi.

"Çocukların eğitimini nasıl organize ediyorsunuz? İlköğretime giden öğrencilerin eğitimi kesintisiz sürüyor mu? Eğitim materyali ve öğretmen ihtiyacınız olmuyor mu?"

Batı Kürdistan genelinde bir eğitim kurumu var. Öğretmenler bu kuruma bağlı çalışıyor. Öğretmen sayısı hakkında bir tahminde bulunamam, ama bazı bölgelerde yüzlerce öğretmen bulunuyor. Her bölge kendi ihtiyaçlarını kendisi karşılamaya çalışıyor. Diğer yandan öğretmen eğitimi de sürüyor. Çok sayıda kişi öğretmen olmak istiyor, bu sevindirici bir olay. Batı Kürdistan'daki kadın hareketi Yekitiya Star'ın özellikle çocuk eğitimine yönelik projeleri var. Çocukların yetiştirilmesi, çocukların çalıştırılmaması ve çocuklara yönelik şiddetin engellenmesi konularında eğitim çalışmaları başlamış durumda.

"Şam rejimine bağlı okullarda eğitim sürüyor mu? Öğretmenler ile devlet dairelerinde görev yapan Arap kökenli memurlar ne olacak?"

Bu konudaki politikamız şudur; Arap olsun veya diğer etnik gruplardan olsun fark etmez, bütün memurların aynı kurumlarda kalmasını istiyoruz. Bunlara "Daha önce Esat rejimine hizmet ettiniz fakat bundan sonra da halka hizmet etmek istiyorsanız kalabilirsiniz" diyoruz. Belediye, elektrik ve su kurumu ile diğer devlet daireleri arasında ilişkileri sağlayan komiteler oluşturduk. Bu komiteler aracılığıyla ihtiyaçları karşılayıp dairelerin hizmetlerini sürdürmesini sağlıyoruz.

Öğretmen ve öğrencilerin durumuna gelirsem; geçen yaz tatilinde okulları kapatmadık ve burada eğitimler sürdü. Daha önce Şam yönetimiyle yaptığımız anlaşmada ilköğretim okullarında örneğin Arapça, Matematik ve diğer derslerin yanında Kürtçenin de bir ders olmasını istemiştik. Fakat Esat yönetimi bu talebimizi kabul etmedi ve okulları kapattı. Bizim bu konuda kesin bir kararımız var; Eğer bu okullar açılacaksa Kürtçe dersler muhakkak olmalı ya da açılmamalı. Devlet okulları dışında meclislere bağlı her köy ve mahallede halkın kendi imkanlarıyla kurduğu okullar var, buralarda eğitim aralıksız bir şekilde sürüyor.

"Peki, bu kaos ve savaş ortamında Esat rejimi ve muhalefetle nasıl bir diplomasi yürütüyorsunuz?"

Her ne kadar Şam yönetimi zayıflamış olsa da Kürt halkına yönelik politikası değişmemiştir. Her gün yüzlerce insanın hayatını kaybettiği bu ülkede rejim meşruiyetini yitirmiştir. Bizim Suriye krizinin çıktığı ilk günden bu yana rejime yönelik politikamız nettir. Biz rejime alternatif kendi sistemimizi ve yönetimimizi kurduk. Zaten muhalefetin gereği de budur; eğer siz bir şeye karşı çıkıyorsanız, onun alternatifini de yaratmak zorundasınız.

Fakat diğer taraftan Suriyeli diğer muhalif grupların hem ülkenin geneli ve hem de Kürt halkı için hiç bir projesi yok. Muhalefetle ilişkilerimiz var, ancak ittifak düzeyinde değil. Çünkü dediğim gibi ülkenin geleceğine dair projeleri yok. Bu yüzden biz üçüncü bir yol olarak ortaya çıktık; halkı esas aldık ve savunma stratejisini ha-yata geçirdik. Var olan savaşın bir tarafı asla olmayacağız. Her türlü şiddete karşıyız, fakat savaş Kürdistan'a sığarsa kendimizi koruma hakkına da sahibiz.

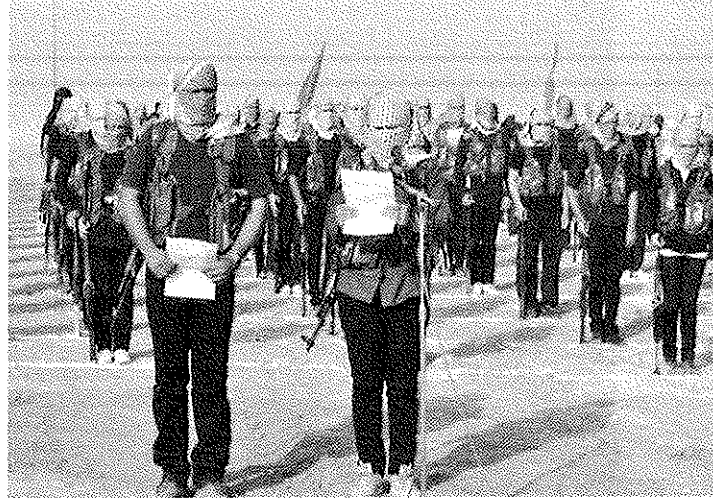
"Nasıl bir savunma gücüne sahipsiniz? Adli olaylara nasıl müdahale ediyorsunuz?"

Şu anda Batı Kürdistan'da ve Kürtlerin yaşadığı bölgelerde iki savunma örgütlenmemiz var. Birincisi; şehir meclislerine bağlı genel asayıştır. Bu gücün kontrol noktaları var, yerleşim birimlerinin güvenliğini sağlıyor. Köylerde zaten nöbetçiler var ve köylerde de bir sorun çıktığı zaman bu genel asayiş oraya müdahale ediyor. Yine bizim parti olarak da güvenliğin sağlanmasında katkılarımız oluyor. Asayişin düzenli bir güvenlik gücüne geçmesi için de eğitimler sürüyor.

Bir cinayet ve her hangi başka bir suç işlendiğinde asayişe bağlı güçler devreye giriyor. Soruşturma başlatıyor ve suçların peşine düşüyor. Soruşturmanın sonucunda da kararlar alınıyor ve eğer ortada bir suçlu varsa onu mahkemeye çıkartıyor. Bu sistem bütün yerlerde hayata geçirildi. Diğer bir savunma gücü de YPG'dir. Açıklamalarında okudunuz; YPG ulusal bir güçtür ve bütün Batı Kürdistan'ın savunmasından sorumludur. Fakat gücü ve sayısı hakkında bilgi veremem. Çünkü YPG'nin herkesten bağımsız bir yönetimi var, bunu onlar açıklasın.

"Peki, güvenliğinizi nasıl sağlıyorsunuz? PYD Eşbaşkanı olarak rahatça dolaşabiliyor musunuz?"

Sadece şimdi değil, daha önce de güvenlik sorunumuz vardı. Bu savaş ortamında hepimizin güvenlik sorunu var. Fakat eğer biz kendimize halkın öncüsü diyorsak, böyle kaygılarımız olmamalı. En büyük kaygımız halkın sorunları olması. Bu yüzden kendimizi halkın güvenliğinden ayırıp tutmuyoruz. Tehlikelere rağmen şehirleri dolaşyoruz çünkü yerine getirmemiz gereken sorum-

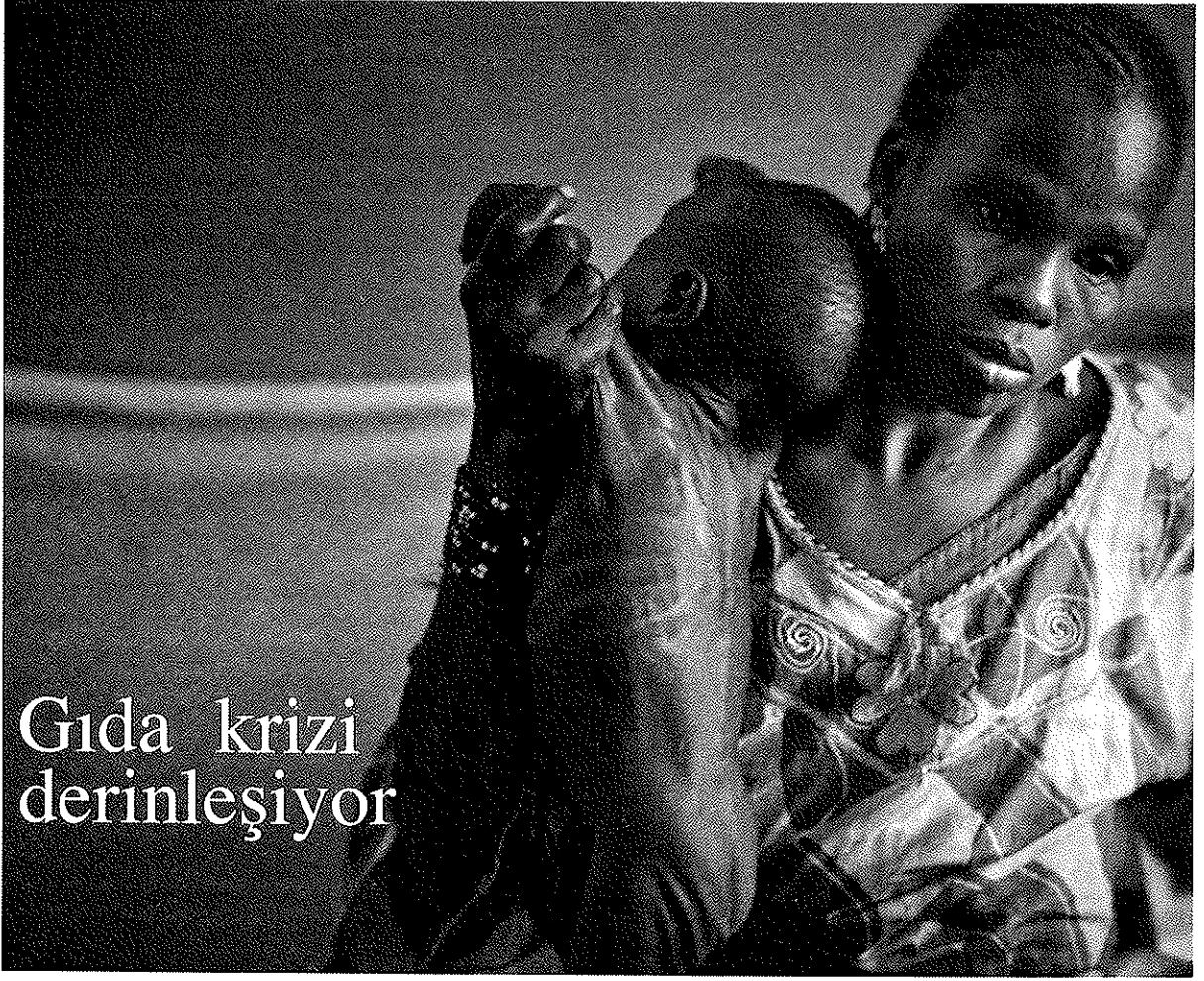
luluklarımız var.

"Son olarak Kürdistan'ın diğer parçalarındaki halka ve özellikle de Kürt kadınlar için neler söylemek istersiniz?"

Hangi parça olursa olsun fark etmez ulusal sorunumuz aynıdır. Fakat Batı Kürdistan'ın bir statüye kavuşması Ortadoğu'da Kürt sorununun çözümü yolunda büyük bir adım olacak. Batı Kürdistan'ın bu durumu da zaten ulusal bir sorundur ve Kürdistan'ın bütününe bağlıyor. Özellikle de bize saldırı konusunda, örneğin Türkiye'den gelecek bir müdahale durumunda bütün Kürt halkı buna karşı mücadele etmeli. Aynı şekilde bize yönelik alınacak siyasi bir kararda da bütün Kürtler bizimle olmalı, böyle bir durumda bütün siyasi ve diplomasi gücünü devreye koymalı.

Kürt kadınlarının mücadelesi için de şunları söylemek isterim; Kürdistan'ın diğer parçalarında da kadın mücadelesi yoğun ve zorlu şekilde sürüyor. Kürt kadın hareketi "Kadının özgürlüğü, toplumun özgürlüğüdür" zihniyetiyle yıllardır mücadele ediyor. Kadına yönelik şiddet, 'namus' adıyla işlenen kadın cinayetleri hâlâ sürüyor. Buna karşı örgütlülüğümüzü güçlendirmeliyiz. Kürt kadının örgütlülüğü güçlendikçe halkımızın özgürlüğü de o derece yakınlaşıyor demek. Şu ana kadar Kürdistan'ın bütün siyasi güçleri bir araya gelemezken, bütün parçalardaki kadınlar iki kez bir araya geldi. Amed ve Hewlêr'de gerçekleşen kadın kongreleri çok önemliydi, hem kadın açısından hem de ulusal bazda.

Bizim Kürt kadın hareketi olarak Serok Apo'ya karşı asla unutmamamız gereken tarihi bir sorumluluğumuz var. Çünkü kadın hareketimizin bu düzeye ulaşması ve Kürt kadının bu özgürlük seviyesini yakalaması Serok Apo'nun çabaları sayesinde gerçekleşti. Bu yüzden Serok Apo'nun özgürlüğü ve ona uygulanan tecridin kalkması için mücadelemizi sürdürmeliyiz.

Gıda krizi derinleşiyor

Birleşmiş Milletler, 2013 yılında gıda krizi yaşanabileceği konusunda uyarı yaptı.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü FAO, dünya tahıl rezervlerinin tehlikeli ölçüde düşük olduğuna dikkat çekti.

* Sıcaklık ve kuraklık, Amerika Birleşik Devletleri ve Ukrayna gibi gıda ihraç eden ülkelerde, hasadı olumsuz etkilerken fiyatları da tırmandırıyor

* Küresel gıda fiyatlarının hızla yükselişe geçtiğini belirten Birleşmiş Milletler'e bağlı Dünya Tarım ve Gıda Örgütü'ne (FAO) göre, fiyatlar üç ay art arda düştükten sonra Temmuz'da yüzde 6 oranında arttı. Dünya Gıda Programı, Gıda ve Tarım Örgütü ve Uluslararası Tarım Kalkınma Fonu'nun başkanları, yaptıkları ortak açıklamada, gıda fiyatlarındaki artışların on milyonlarca insanın hayatını daha da zorlaştıracağı uyarısında bulundu.

* Üç örgüt, yoksul ülkelere yaptıkları çağrıda, küçük ölçekli tarım yapan çiftçiler ile anne ve çocuklara yardımlarını artırmaları, daha iyi yatırımlar yoluyla sürdürülebilir gıda üretimini

teşvik etmeleri ve biyoyakıt gereksinimlerini ayarlamaları tavsiyesinde bulundu.

* Mısır, soya fasulyesi ve buğdayda dünyanın bir numaralı ihracatçısı ABD'de yaşanan büyük kuraklığın, son aylarda gıda fiyatlarında artışa neden olduğu bildiriliyor.

* FAO, 2007-2008 yıllarında görülen ve yoksul ülkeleri vuran gıda krizinin tekrarlanabileceği uyarısında bulundu.

* Temmuz ayı rakamlarına göre mısır yüzde 23; tahıl, yüzde 19 ve şeker yüzde 12 oranında fiyat artışlarını gördü. Kahvaltılık gevrek fiyatları da bir önceki aydakine kıyasla yüzde 17 oranında yükseldi.

* Fiyat artışlarına Amerika'daki kuraklık, Brezilya'daki zamansız yağışlar ve Rusya'da üretimde yaşanan sıkıntıların neden olduğu açıklandı. Avustralya'da yağışların yetersiz olması ve Hindistan'da muson yağmurlarının gecikmesi de fiyatların yükselmesine yol açtı.

* Küresel gıda fiyatları artmaya devam ediyor. Dünya Bankası raporuna göre, fiyatlar son 3 ayda yüzde 8 oranında yükseldi. Raporda bunun sebebi olarak, kötü hava koşulları ve artan

petrol fiyatları gösteriliyor.

* İktisatçılar küresel gıda fiyatlarında geçtiğimiz yıl yaşanan zirve noktasına yaklaşıldığına dikkat çekiyor: "Fiyatlar, Ocak 2012'den bu yana art arda üç aydır yükseliyor. Şu anda fiyatlar, geçtiğimiz yıl aralık ayına göre yüzde 8 artmış durumda. Bu da rakamların 2011 yılının Şubat ayındaki zirve noktasından sadece yüzde 6 az olduğu anlamına geliyor."

* Fiyatlardaki artışın en fazla vurduğu yerlerden biri Afrika kıtası. Büyük gıda ithalatları ve ticaret kısıtlamaları krizin boyutunu daha da derinleştiriyor. Bu arada uzmanlar, 2012 yılı sonunda gıda fiyatlarında hızlı bir yükseliş bekliyor.

* Dünya Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Amerika Birleşik Devletleri'nden biyoyakıt üretiminde kullanılan mısır üretiminin durdurulmasını istedi. Son haftalarda tavan yapan tahıl fiyatları bu isteğin temel nedeni olarak gösterildi. Fiyatlardaki aşırı dalgalanmalarda 'tahıl ambarı' olarak görülen ABD ve Rusya gibi ülkelerde yaşanan kuraklıklar baş rol oynuyor.

* Fakat fiyatların artmasının temel nedeninde biyoyakıt üretimi bulunuyor. Dev miktarda mısır gibi tahıla ihtiyaç duyan sektör, fiyatları yukarı çekiyor. Ayrıca gıda sektörünün payının düşmesine ve açlık tehlikesi ile karşı karşıya kalınmasına yol açıyor.

* Tahıl fiyatları 1 Haziran'dan beri zam üzerine zam gördü. Buğdayın kilosu yüzde 25, mısır yüzde 19, pirinç ise yüzde 8'lik bir zamlanmaya sahne oldu.

* Dünya genelinde yaşanan kuraklık ve sel gibi doğal felaketler arz talep dengesinin bozulmasına yol açtı. Üretim gerilerken, tahıl ürünlerinin sadece gıda olarak tüketilmemesi, talebi artırdı. Fiyatlar da artan talebe paralel olarak yükseldi.

* Hayvancılık zamlardan en çok etkilenen sektörlerden birisi. Zira hayvanlarını beslemekte zorlanan besiciler çareyi et fiyatlarını artırmakta buldu.

* Küresel mali kriz de yangına körükle gidilmesine yol açtı. Ticari ürünlerden umudu kesen yatırımcılar daha güvenilir buldukları temel gıda maddelerine yönelerek fiyatların artmasında rol oynadı.

* Tarım piyasasında alım ve satımlarda artış yaşandı. Spekülatörler, kârlarını artırabilmek için dev miktarlarda ürün alımı ve satımı gerçekleştirdi. Fakat bu ürünler halkın tüketimine sunulmadı.

* Dünyanın en gelişmiş 25 ekonomisinden 19'unu ve Avrupa Birliği'ni kapsayan G20 toplantısında 2011'de dalgalanmaları engelleyecek hiçbir tedbir alınmadı. Eski Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy tepkiliydi.

* "Yeryüzünü bile besleyemezken ve buna çö-

züm bulamazken dünya buğday piyasası hacminin 46 katının yatırımcılar tarafından alınıp satılmasını kimin kabul edebileceğini sormak isterim?"

* Birleşmiş Milletler dünyada yaklaşık 870 milyon insanın, yani her sekiz insandan birinin kronik olarak yetersiz beslendiğini bildirdi.

Almanya'da yılda 20 milyon ton gıda çöpe gidiyor

1987-1994 yılları arasında F.Almanya Helmut Kohl hükümetlerinde Çevre ve Doğa Bakanı olan sağ kanat politikacısı Klaus Töpfer, Kenya'da insanların kuruyan topraklardan bir şeyler almaya çalışırken çektiği sıkıntıyı görünce bu bereketli toprakların heba olduğunu anladığını söylüyor. Birleşmiş Milletler Çevre Programı UNEP başkanlığı da yapan, şu anda İklim Değişikliği, Yeryüzü Sistemi ve Sürdürülebilirlik Enstitüsü Direktörü olan Klaus Töpfer şöyle diyor.

"Her üç dört saniyede bir insanlar açlıktan hayatını kaybediyor. Bu yıl sene başında gıda spekülasyonu ciddi anlamda arttı. Büyük bir spekülasyon görüyoruz. Bundan da en fazla, en ağır biçimde etkilenen fakirler olacak. Bizler aylık gelirimizin yüzde 13'ünü gıdaya ayırırken onlar yüzde 70'ini harcıyor. Fiyatlar yükselirse, bu geçim sorununu da etkiliyor."

"Fiyat dalgalanmaları büyük ölçüde spekülatif oyunların dramatik bir sonucu. Fiyatların artması trendinde sadece spekülasyon değil bunun yanı sıra başka sebepler de var. Ancak fiyatlardaki oynaklığın asıl sebebi spekülatif hareketlerdir. Çok paranın olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Güvenli bir sığınak aranıyor. Aynı zamanda pek çok yatırımcı olası bir mali krizden endişe ediyor. Bundan dolayı emtialar piyasaları işgal etmiş durumda. Bu yüzden her ne pahasına olursa olsun fiyat kabarcıklarından kaçınılmalıdır. Biz her gece bir milyar insanın yatağa aç girdiğini biliyoruz. Ne yiyeceklerini bilmeden. Televizyonlarda gördüğümüz görüntüler olayın ne kadar dramatik olduğunu gözler önüne seriyor. Şimdi Afrika boyunca neler oluyor hepimiz görüyoruz. Biz öyle bir toplumda yaşıyoruz ki, Alman toplumu yılda 20 milyon ton gıdayı çöpe atıyor. Spekülasyon sadece gıda üzerine yapılmıyor. Bu spekülasyon büyük ölçüde toprak üzerinde de yapılıyor. Bizim göremediğimiz izole olmuş bir fenomen. Ancak onu da gıda piyasasındaki artışın içerisinde genel anlamda değerlendirebiliriz."

"Verimliliğe çok az önem veriyoruz. Özellikle de küçük ölçekli çiftçilerin üretimi güçlendirilmeli. Sadece sanayileşmiş tarım sistemlerinin teşvikini görmek istemiyoruz. Ama dünya dokuz on milyarlık nüfusuyla onlara ihtiyaç duyacak. Bizim organizasyonumuz olan Dünya Gıda Yardımı (Welthungerhilfe) programında, biz insanların

kendi kendilerine yardım etmesine yardımcı oluyoruz. Bana göre tartışmalar, yükselen tarım fiyatlarını, üreticilerin daha yüksek fiyatlarla satma avantajlarını durdurmuyacaktır. Biz biliyoruz ki yükselen ham madde ve yüksek enerji fiyatları, üretim maliyetlerinin büyük oranda artışına yol açıyor. Bu da satış fiyatlarını aşıyor. Küçük ölçekli çiftçiler, zaman zaman çok az miktarda fazla alırlar. Çünkü hasatları az ve gıda satın almak zorundalar. Yükselen sanayileşmiş ülkelerdeki tüketici alışkanlıklarını ele almadık henüz. İki tartışmalı konu var: birincisi biyoyakıt, daha ziyade zirai biyoyakıt. biyo kelimesi oldukça olumlu bir hava veriyor. İkincisi ise tüketimin yapısı. Bir kg et üretmek için 100, 200 kat daha fazla su ve toprak gerekiyor. Eğer tüm dünya et yemeyi isteseydi, dramatik bir kıtlık olurdu. Eti az yediğiniz zaman ki bu da iklim değişikliği için oldukça tehlikeli.”

19 Afrika ülkesi

Kızılhaç Gen. Sek. Yrd. İsviçreli Matthias Schmale: “ 2011 de Afrika’da 19 ülke son on yıl boyunca açlık krizi yaşadıklarını açıkladı. 20 yıl önce bu ülkelerin sayısı beşi geçmiyordu. Yani kıtlığın zamanla büyüdüğünü görüyoruz. Bu durumun nedeninde küreselleşme ilk sırada bulunuyor.

Etkenlerden en önemlisi fiyatların artması ve fiyatlardaki istikrarsızlık. Fakat durumun en çarpıcı yanı herkes için yeterli miktarda gıdanın da bulunuyor olması. Yani sorun ne üretimde ne de besin maddelerinin bulunup bulunmadığında. Sorun ihtiyacı olanlara besinlerin ulaştırılamamasında yaşanıyor. Bu 19 ülkede köyde ya da şehirde yaşayan halkın bir bölümü temel gıda maddelerine bile ulaşamıyor. Son iki - üç yıldaki fiyat artışları da bunda önemli rol oynuyor.”

“her şeyden önemli olan ürünlere insanların ulaşabilmesi ve elde edebilmesi. Birkaç yıl önce beni çok etkileyen bir olaya şahit oldum. Etiyopya’daydım. Çölde çok fakir bir bölgedeydik. İnsanların bana içecek olarak verdiği şey pepsi idi. Bu hikaye ile dağıtım ve gıdaların ulaştırılmasının çok büyük bir sorun olmadığını anlatmak istiyorum. Dünyanın her tarafında ve en fakir yerlerde bile lüks ürünler bulabilirsiniz. Asıl yapılması gereken gıdalara ihtiyaçları olanların onlara erişebilmeleri.”

Dünyada açlık

Beslenmek için aldığımız, yaşamamız için gerekli olan hayvansal, bitkisel ve madensel maddelere besin denir. Açlık ve yetersiz beslenme, bedenin gerekli ölçü ve türde besin alamaması olarak ifade edilebilir. Açlık ve yetersiz beslenme

konusu tüm ülkelerin, tüm dünyanın ortak sorunudur. Bu soruna dikkati çekmek, çözüm yolları bulmak amacı ile her yıl Birleşmiş Milletlere üye tüm ülkelerde toplantılar düzenlenir. Toplantılardaki araştırma ve inceleme sonuçları dünya kamuoyuna duyurulur.

Yetersiz ve dengesiz beslenme sorunlarının nedenleri, besin üretimi ve dağılımının yetersizliği, bilgisizlik, hızlı nüfus artışı, ekonomik güçsüzlük ve çevre sağlığının artan bir hızla bozulmasıdır. BM Nüfus Fonu (UNFPA) verilerine göre dünya nüfusu 2010 yılında, 2009 yılına kıyasla 79 milyon kişi artarak 6,9 milyara ulaşmıştır. Dünya nüfusunun 2020 yılında 8 milyara ulaşması, 2050 yılında ise 9 milyarın üzerinde olması beklenmektedir. En fazla nüfus artışı Hindistan, Çin, Pakistan, Nijerya, Etiyopya ve Kongo gibi şu an aşırı derecede beslenme sorunları olan ülkelerde gerçekleşecektir.

Birleşmiş Milletler Dünya Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ve Dünya Bankası dünyanın yakın gelecekte bir gıda krizi ile karşı karşıya bulunduğu uyarısında bulundu. Bu sorun önümüzdeki G-20 zirvelerinin öncelikli gündem maddelerinden biri olacaktır. Hızla artan nüfus, doğal afetlerin üretimi olumsuz yönde etkilemesi yanında Hindistan ve Çin gibi hızlı nüfus artışı olan ülkelerde zenginleşen orta sınıfın tüketim taleplerinin artması dünyayı içinden çıkılmaz bir gıda krizine doğru götürmektedir.

1969-71 döneminde 870 milyon olan yetersiz beslenen kişi sayısı 2005-07 dönemine kadar paralel bir seyir izlemiştir. Yetersiz beslenen kişi sayısı bu dönemden sonra artışa geçmiş ve 2009 yılında 1,2 milyarı bulmuştur. Bir diğer ifadeyle dünyadaki insanların yaklaşık % 20 si yetersiz beslenmektedir. Bu konuda iyileşme beklenebilir mi ? Artan nüfusa, doğal afetlerin tarımsal üretimi olumsuz etkilemesine bakılırsa arz-talep dengesizliği kaçınılmaz görünüyor. Gıda fiyatlarındaki artış müthiş bir hızla devam etmektedir.

FAO gıda fiyatları endeksi et, süt ürünleri, hububat, yağ ve şeker gibi temel besin maddelerindeki fiyat gelişmelerinden oluşan bir fiyat endeksidir. 2000 yılında 90 kabul edilen endeks değeri 2010 yılının sonunda 223 olmuştur. Bir diğer ifadeyle fiyatlar % 147 artmıştır. Gıda fiyatlarındaki artış 2011 yılının Ocak ve Şubat aylarında devam etmektedir. Endeks değeri Ocak ayı sonunda 231, Şubat ayı sonunda 236 olmuştur. Temel gıda fiyatları 2011 yılının iki ayında % 5,8 artış göstermiştir. Veriler son yıllarda arz ve talep dengesizliğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Yetersiz beslenen, aç insanların bulunduğu bölgeler hızla genişlemektedir.

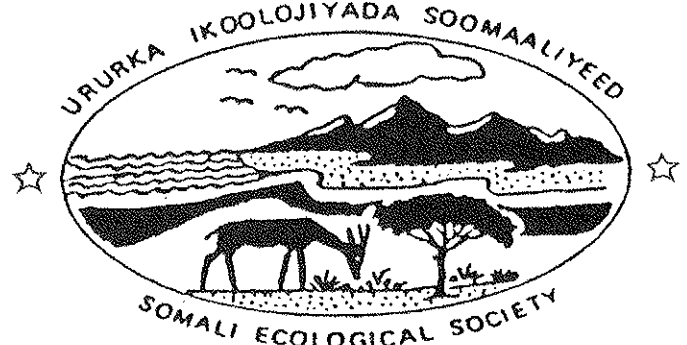
Ekoloji Komisyon Raporu

HDK Ekoloji Komisyonu kapitalizme karşı yürütülen ideolojik, felsefi, ekonomik ve siyasi mücadeleler gibi farklı boyutları arasına yeni bir boyut olarak katılan ekolojik mücadele konusunda bir çerçeve metin yayınladı. Okurlarımızın dikkatine aktarıyoruz

Sermayenin ve onun iktidarının doğaya ve yaşama yaptığı saldırılara karşı kentlerde kırdı Anadolu'nun her yerinde, doğayı ve yaşamı korumak için değişim değerini değil kullanım değerini esas alan politiklardan kopmadan mücadelemizi sürdürmeliyiz. Kapitalizm doğa üzerinde amansız biçimde değişim değerini sürekli büyütürken yaşamı sürdürülemez boyutlara varmıştır. Türkiye'de emeğe, halklara ve doğaya yapılan saldırılar birbirinden koparılarak ele alınamaz. Bu nedenle Ekoloji kapsamında girilen doğanın metalaştırılması, ticarileştirilmesi adımlarını zamanında ve hızlı bir biçimde kavramak, ona uygun mücadele örgütlenmelerini yaratmak zorundayız. Bu amaca yönelik komisyonumuzun aldığı kararlar maalesef yeterince hayata geçirilememektedir. Bunun birçok nedeni olabileceği gibi algılarımızda doğaya yapılan saldırılara ekoloji alanında uğraş veren arkadaşların sürdürmesi gibi yanlış bir anlayış olduğu kanısındayız. Her bölgede meclislerin, bölgelerdeki sorunları ele alırken ve örgütlenme çalışmalarını sürdürürken doğaya yapılan saldırılara karşı ekoloji komisyonları olmasa dahi bu sorunlara karşı duyarlı olup hemen bir çabaya girmeleri, gerektiğinde merkezi komisyonla dayanışarak hızla hareket etmeleri kaçınılmaz bir gerekliliktir.

HDK ekoloji komisyonu olarak 30 Haziran 2012 tarihinde İstanbul'da yıkımın yaşandığı ilçelerden gelen arkadaşlarımızla 1. kentsel dönüşüm çalıştayını yapmış ve sonuçları paylaşmıştı..

Kenti yerinde dönüştürdüğü iddiası ile ve alterna-

tif sağlıklılaştırma projesi olarak gösterilen Kentsel Dönüşüm, "Toplumsal ve kentsel yenilenme" projeleri sermayenin yeniden üretilmesidir.

• Bu projeyi desteklemek için çıkarılan Kentsel dönüşüm yasası da bir mülksüzleştirme geleceksizleştirme yasasıdır.

• Kentsel dönüşüm, sınıfların kentsel mekânda yeniden dağılımıdır. Kent mekanı içinde ve çevresinde var olan doğal alanların da kullanıma, birikimine sermayeye sokulma, rant açılma projesidir.

Kentsel dönüşümüne karşı dururken;

• Evrensel hak ve değerlere sahip çıkıyoruz

• İnsanı özne alıyoruz.

• Sağlıklı ve güvenli yaşam alanları istiyoruz.

• Barınma hakkını kullananlardan vergi alınmaması gerektiğini ve

• Kamu kaynaklarının eşitlik ve adalet çevresinde kullanılmasını savunuyoruz.

• Sermaye birikimine sokulacak doğal alanları korumayı ilke ediniyoruz.

Mülksüzleştirme ve geleceksizleştirme projelerine ve uygulamalarına karşı çözümümüzü örgütlenme zeminlerinde söylemeye devam etmeliyiz.

Çevre ve Enerji Konferansı Sonuç Bildirgesi

Enerji Platformu (TEP) ve Türkiye Çevre Platformu (TÜRÇEP) Türkiye'nin Çevre Sorunları ve Kirli Teknoloji Forumu, Birlikte Neler Yapabiliriz ve Neler Yapmalıyız Toplantıları Sonuç Bildirisi 06-07 Ekim 2012 İstanbul

Temiz Enerji Platformu ve Türkiye Çevre Platformu'nun birlikte çağrısı üzerine 06-07 Ekim 2012 günleri İstanbul'da yapılan "Türkiye'nin Çevre Sorunları ve Kirli Teknoloji Forumu Toplantısı" na Temiz Enerji Platformu Yürütme Kurulu Üyeleri yanında, Batı Karadeniz Çevre Platformu, Doğu Akdeniz Çevre Platformu, Doğu Karadeniz Çevre Platformu, İç Anadolu Çevre Platformu, Marmara

Çevre Platformu Temsilcileri yanında ülkemizin farklı yörelerinden gelen çok sayıda çevre sorunlarına duyarlı yurttaşlar katıldılar.

Ülkemizin hemen hemen her yöresinde akıl dışı yatırımlarla çevre kirletilmekte ve yaşam hakkı yok sayılmaktadır.

Söyle ki :

Doğal varlıklarımız ve kültür mirasımız, rant uğruna, sorumsuzca ve kuralısızca Taş Ocakları, Mermer Ocakları ve benzeri işletmelerle tahrip edilmektedir.

Kontrolsüz sanayi yatırımlarıyla, Dilovası, Ali-ağa, Ergene Havzası, kirliliğe terk edilmiş ve yaşa-

nılamaz bir hale gelmiştir.

Tarımdaki yanlış uygulamalarla, tarım topraklarımız, temiz su kaynaklarımız kirletilmekte, çevre ve insan sağlığı olumsuz bir şekilde etkilenmektedir.

Allianoi, Zeugma, Hasankeyf örneklerinde yaşadığı gibi kültür mirasımız acımasızca kısa ömürlü baraj projelerine feda edilmektedir.

Ülkemiz son otuz yıldır, giderek artan bir şekilde ve toplumsal maliyetler göz ardı edilerek plansız ve kontrolsüz sanayileşmeye, kirli teknoloji transferine hedef olmaktadır.

Bunlar; nükleer santraller, fosil yakıtlara dayalı termik santraller, çimento sanayii, demir-çelik sanayii, rant amacıyla ve doğal değerler göz ardı edilerek hergün bir yenisi inşa edilen liman tesisleri, siyanürle altın üretimi ve benzeri çevre sorununu yaratan yatırımlardır.

Bu yatırımlar ülkemizin AB'ye tam üye olma hedefine de aykırı olup imtiyazlı ortak olma statüsünün altyapısının oluşturulmasına hizmet etmektedir.

Sözde gelişmiş batı ülkeleri bu tür teknolojileri kendi ülkelerinde kullanmamakta ve bunları ülkemiz gibi demokrasisi az gelişmiş, gelişmekte olan ülkelere göndermektedirler.

Nükleer santraller, enerji yerine silah ham maddesi olan plütonyum üretmek ve sözde gelişmiş ülkelerin nükleer atıklarının depolanması amacıyla kullanılacaktır.

Siyanürle altın üretimi en kirli bir teknolojidir. Bu konuda alınmış mahkeme kararları ve yöre insanlarının ekonomisi yok sayılarak, üretim sürdürülmektedir.

Termik santraller küresel ısınmaya ve iklim değişikliğine neden olmaktadır. Çevre sağlığı açısından da son derece tehlikeli olan bu yatırımlar çöp teknolojilerdir ve enerji üretiminde seçenek olmalıdır.

Ülkemizin çimento ihtiyacı var olan fabrikalarımızdan fazlasıyla karşılanmaktadır. Son yıllarda verimli tarım topraklarımıza, kültür mirasımızın üzerine ve ekolojik değerlerimiz göz ardı edilerek kurulan çimento fabrikalarının üretiminin tamamı ihraç edilmek üzere planlanmaktadır. Çimento üretimi kirli bir teknolojidir ve çok değerli tarım topraklarımızın kirletilmesine izin verilemez.

Enerji üretim şirketleri özellikle Doğu Karadeniz'de ve Artvin'de dereleri yağmalamaktadır. Binlerce nehir santrali, yaygın söylemiyle HES'ler, yörenin ekolojik değerleri ve yöre halkının ekonomisi yok sayılarak yapılmaktadır.

Mücadele süreçleriyle ilgili çok sayıda anlatım ve sunum yapılan toplantıda şu konuların kamuoyunun bilgisine sunulmasına karar verilmiştir:

Doğal değerlerimiz sınırsız değildir. Kaynaklarımızın etkin biçimde korunabilmesi için tüketim alışkanlıklarımız sorgulanmalı ve sınırlandırılmalıdır.

Ekolojik değerlerimiz ekonomik kaynak olarak görülmemeli, bütçe açıklarının kapatılmasında bir araç olarak düşünülmemelidir.

Doğanın bütünlüğü içinde bir öge olduğumuz anımsanmalı ve yaşam biçimimiz doğal dengeyi bozmayacak biçimde değiştirilmelidir.

Küresel iklim bağlamında geleceğimizin öncelikle su kaynaklarının ve tarım alanlarının korunmasına bağlı olduğu unutulmamalıdır.

İnsan sağlığının korunabilmesi için sağlıklı bir çevrede yaşama hakkımızın korunması ve buna yönelik tüm önlemlerin zaman yitilmecksizin alınması gereklidir.

*Temiz Enerji Platformu (TEP) ve Türkiye Çevre Platformu (TÜRÇEP) *Temsilcileri

*Çevre Sorunu Yaratan Yatırımlar ve Kirli Teknoloji Yatırımları Toplantısı *Katılımcıları

*Üstün Bilgen-Reinart - Allianoi Girişim Grubu Dönem Sözcüsü

*Göksal Çidem - Doğal Yaşamı Koruma Vakfı (DAYKO) Kırklareli İl Temsilcisi

*Bahadır Doğutürk - Foça Çevre ve Kültür Platformu (FOÇEP)

*Mustafa Tengerek - Kocaeli Ekolojik Yaşam Derneği (KEYAD)

KIZILCIK'IN NOTU: Konferansın bileşimine yönelik eleştirileri de kaydetmek gerekiyor: Nükleer Karşıtı Platform, HES'lerle ilgili Derelerin Kardeşliği, Su Platformu, Karadeniz İsyanıdır ve Munzur-DEDEF gibi aktif kitle desteğine sahip girişimlerin dışarıda tutulmuş olmasına itiraz edildi.

Eril söylem: Dayak, tecavüz, cinayet

■ Burcu Ünalın Altaş(*)

Ülkemizde son dönemde şiddet, tecavüz, taciz, cinayet ve yaralama gibi kötü muamelelere maruz kalan kadınların yaş oranlarının bu denli düşmesi, engellilerin, hayvanların dahi tecavüze uğruyor olması ve toplu tecavüz vakalarının sayısal olarak artması kaygı vericidir. Ancak daha kaygı verici olan ırza tecavüz, kötü muamele ya da toplu tecavüz suçlularının ceza almamasıdır. Kadına yönelik şiddet ve tecavüz olaylarının niceliksel artışına karşın yargı aşamasında vicdanları rahatlatan sonuçların alınamaması şiddetin ve tecavüzün normalleşmesine yol açmaktadır. Bu kanıksamışlığın sebepleri ise ahlâki, genetik ve psikolojik açılardan olduğu kadar kadının toplumsal konumu açısından da sorgulanmasıyla çözümlenebilecektir. Zira bir sistem kendine yüzyıllar boyunca sistematik işkence uygulayacağı bir “kurban” seçmiş ve bu işkence kimse tarafından sorgulanmıyor, suçlular toplumu tatmin edici cezalar almıyor ya da cezasız kalıyorlarsa asıl “kurban”ın nasıl “kurban” haline getirildiğinin sorgulanması gerekmektedir. Eğer dünya nüfusunun yarısını oluşturanlar sömürülüyor, ikincil konuma hapsediliyor, dezavantajlı addediliyor ve yaşadıkları onlara müstahak görülüyorsa tarihsel bir sorgulamaya gitmemiz kaçınılmazdır.

Kuşkusuz kadının sömürülmesi bugün tek bir ideoloji/yaklaşım/söylemle açıklanamayacak kadar kapsamlı ve derin bir sorundur. Bu nedendir ki kadının dezavantajlı, ikincil ve eşitsiz konumunun nedenlerini açıklamaya çalışan pek çok feminist eylem/hareket/ideoloji vardır. Dolayısıyla tek bir feminist hareket yerine “feminizmler”den bahsedebiliriz. Ancak kadının sömürülmesinin biyolojik bir temele dayanmadığı; sonradan oluşturulan bir sistem/yapı/kültür sorunu olduğunun kabulünden hareketle, kadının toplumsal statüsünün kader/zorunluluk olmadığına; dolayısıyla da değiştirilebileceğine olan inanç tüm feminist hareketlerin temel dayanağıdır. Toplumda hâlihazırdaki cinsiyete dayalı işbölümü kadın ve erkeğin bir hiyerarşi içinde konumlanmasına neden olur. Ancak bu iş bölümü, kadını özel alana hapsedtiğinden eşitsizdir. Feministlerin “toplumsal cinsiyet hiyerarşisi” olarak adlandırdıkları bu yapı toplumda eril bir otoritenin hâkim olmasına yol açmıştır. Dolayısıyla

feminizm iktidar ilişkisinin cinsiyet boyutuyla sorgulanması ve dönüştürülmesidir. Ancak eril otoriter yapının kadın lehine yıkılması yalnızca özel alanın değil kamusal alanın da dönüştürülmesini de kapsayacağından feminizm politiktir de. Kadınların kamusal ve özel alanda sömürülmesini eşitsiz iktidar ilişkisine bağladığından bir iktidar mücadelesidir.

Kadını kamusal alandan dışlayıp özel alana mahkûm eden toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin temeli ise yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Fri-

edrich Engels'e göre, tarihsel gelişim sürecinde ilkel toplumlarda kadın ve erkek arasında neredeyse eşit bir işbölümü vardı. Daha sonra anaerkil dönemden ataerkil döneme geçilmiş, üretimin evin dışında yoğunlaşmasıyla, erkeklerin alanındaki üretim fazlası bir servet şekline dönüşerek kadını da erkeğe bağımlı kılmıştır.(1) Engels "Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni" kitabında anaerkil-komünal düzende cinsler arasındaki işbölümünü ve ataerkil sistemde nasıl değiştiğini süreçler. Buna göre anaerkil sistemde ev işlerinden kadınlar sorumlu olmakla birlikte, ev bakımı birkaç ailenin arasında, ortak/komünal olarak yapılırdı.(2) Erkekler ise avcılıktan sorumludur. Kadınların kolektif ev idaresi emeğin yabancılaşmamış olduğu bir yapıyı ifade eder. Zira kullanım değeri üreten kadınlar ürün/üretimleriyle parçalar halinde değil, başından sonuna ilgilenebilen, emeklerinin biricik sahibidirlere. Kadının hâkimiyetine dayanan bu dönemde erkek sadece hayatını idame ettirebileceği kadar avlanır, kadınsa kabilelere hâkim olduğundan toplumun maddi temeline de hâkimdir. Yabancılaşma ve ataerklik ise hayvanların evcilleşmesi ve sürü yetiştirilmesiyle başlar. Çünkü sürü erkeklerin başka mallar değiştirebildikleri dolayısıyla hayatını sürdürmekten fazlasını elde ettikleri sistemi yaratmıştır. Yani erkekler artı değer yaratarak "kapitalist" haline geldiler. Zira daha çok ve ucuz emek için de köle kullanımı başladı. Böylece erkekler değişim değeri üretmeye başladılar. Ancak bir maddenin değişim için üretilmesi onun kişisel ve kutsal özelliğini yok ettiğinden erkek kendisine, emeğine, ürünlerine yabancılaştı. Maddi güce sahip olan erkek, kadınlar üzerinde ve evde hâkimiyet kurdu. Kadınlar, yemek pişirme, örgü, dokuma ürünleri gibi temel olarak kullanım değeri ürettiğinden ev işleri erkeklerin sahip olduğu maddiyat karşısında önemsizleşmiştir.(3) Böylece kadın eve hapsedilerek, toplum üzerindeki maddi hâkimiyeti son bulmuş ve anaerkil sistem, analık hukuku yıkılmıştır.

Ataerkil sistemin kadının özel alana itilmesi dışında daha genel etkileri de olmuştur. Zira değişim değeri üreterek zenginleşen erkeğin miras sorununun ortaya çıkmasıyla babalık ve tek eşlilik önem kazanmıştır.(4) Kadının metalaştığı, "süslenip püslendiği, aldatıcı görünümlere sokulduğu, sadece çocuk doğurmakla yükümlü olduğu, erkeğin "evcil kölesi" olduğu tek eşli aile oluşmuş oluyordu artık. Engels bunu tarihin ilk sınıf çatışması olarak görür. Çünkü erkek burjuvazi kadınsa proleterdir artık. Hane yönetiminin toplumsal niteliğini kaybettiği, kadının toplumsal üretimden dışlandığı bu sistemin temelini çekirdek aile ve ev içi emeğin özelleşmesi oluşturur. Yani kapitalist sistemle sürdürülen ataerkil yapı

ücretli emek sistemi ile ev ve işyerini ayırmıştır. Artık kadınların ev içi üretimi babaları ve kocaları tarafından sömürülmektedir. Üstelik kapitalist sistem kadın emeğinin erkekler tarafından sömürüsüne yol açmak dışında ev içi emeği kapitalist sistemin "yeniden üretim"ini sağlayan bir enstrüman haline getirmiştir: bir işçinin sağlıklı olmasını sağlayan yiyecek, giyecek, barınma gibi nicel ihtiyaçları evde kadın tarafından sağlanır.

Kadının kamusal alana dahil olması da başlangıçta bir çözüm olarak görülse de kadınların "özgürleşmesi"ni sağlamadığı gibi daha fazla sömürülmesine yol açmıştır. Çünkü kadın işteki sorumluluğu dışında yine ev işleriyle yükümlü olmaya devam etmiştir. Ev işlerini ücretsiz yaptıkları gibi hamilelik, emzirme izni gibi nedenlerden artı değeri düşürücü olarak görülmüşlerdir. Üstelik çok uzun süre kadınlar erkeklerin ücretlerinin yarısı kadarını aldıklarından bu ücret farklılaşması kadını ekonomik olarak erkeğe bağımlı kılmaya devam etmiştir. Dolayısıyla kadının piyasa içindeki konumundan kapitalist kadar erkekler de faydalandığından kadının sömürülmesinde kapitalizm ve ataerki arasında bir bağ vardır. Heidi Hartmann'a göre ataerkinin dayandığı maddi temel, erkeklerin kadınların emek gücü üzerindeki denetiminde yatar. Erkekler bu denetimi, kadınların üretken kaynaklara, ücret getiren işlere ulaşmasını önleyerek ve kadınların cinsiyetlerini kısıtlayarak sürdürür. Dolayısıyla erkeklerin kadın emeğini denetlemesine izin veren ataerkillikle kapitalizm birbirini besler. Bu nedenle kadınlar proleterin de proleteridir.

Kapitalizm ve ataerkiyle erkek lehine gelişen toplumsal cinsiyet hiyerarşisi yine ailede öğretilerek sürdürülür. Evde yetişen çocuk da bu toplumsal cinsiyet kimliğini öğrenir ve toplumsal cinsiyet ideolojisini benimser. Bu durum kadının yeniden üretimdeki etkisidir. Çocuk, kadını şeyleri reddederek erkek dünyasını benimser, mevcut babayla kendini özdeşleştirir, toplumsal cinsiyet sistemindeki erkek egemenliğini, erkekliği ve çalışma dünyasındaki erkekleri yaratır. Kısacası ataerkil iktidar ilişkisi aile vasıtasıyla sürdürülür.

Toplumsal cinsiyet hiyerarşisini kamusal alanda sürdürürse devlettir. Zira devletin iktidarı erildir. Devlet bu iktidarı yasalar yoluyla sürdürürken yasalar eril iktidarı meşrulaştırır. Her konu ve durum için tanımlama yapan yasalar eril bakış açısını her alana yansıtır. Kadını erkekten farklı tanımlamayan devlet, kadının dezavantajlı konumunu düzeltmede tereddüt etmektedir. Tecavüze karşı caydırıcı kararların alınamıyor olması ya da pornografinin birçok yerde yasadışı ilan edilmemesi ya da el altından sürdürülmesi gibi.

Eril bakış açısı devlete ve topluma öylesine hâkimdir ki ensest bir "aile içi bir problem", pornografi bir "ifade özgürlüğü" olarak görülmekte, fahişelik tek taraflı bir seks satışı ya da istismar olarak ele alınmamakta, ırza tecavüz kadının rızasının olup olmadığına göre değerlendirilmekte, kadının kendi bedeniyle ilgili bir karar olan kürtaj ise erkek söylemiyle yasaklanmaktadır. Bu yasaların politik değil cinsel politik olduğunu gösterir. Böylece erkeğin kadın üzerindeki hâkimiyeti de kurumsallaşmış olmaktadır.

Eril bakış açısı yasalar vasıtasıyla topluma siyaset edince kadına yönelik her türlü kötü muamele de meşrulaşmış olmaktadır. Zira kötü muamele, tecavüz, taciz, dayak, cinayet toplumda dezavantajlı sayılan kadın için itiraz etmemesi gerekenlerdir. Tecavüzün olağanlaşması, her gün öncesinden daha trajik tecavüz ve cinayet vakaları yaşanması da malumun ilanıdır. Şaka değil bugün ülkemizde tecavüze uğrayanların skalası korkutucu bir şekilde genişledi: kadınlar, genç kızlar, engelliler, çocuklar, bebekler, hayvanlar... 2006 yılında İzmir'de 17 aylık bir bebeğe tecavüz haberiyle sarsılmıştı insanlar ama aradan geçen altı senede olayın verdiği utancın bir daha yaşanmamasına bağlanan umutlar boşa çıkmıştır. Zira kadınlara yönelik tecavüz suçlarının cezasız kalması, toplumsal olarak kutsanan, dokunulmaz sayılan varlıklara da tecavüzün zımni onayı olarak yansımış; ülkenin dört bir yanından bebeklere yönelik tecavüz haberleri gelmeye başlamıştır.

Eril söylem elbette ki kadınlara kötü muameleyi ve tecavüzü meşru kılmaz; ama caydırıcı da değildir. Suçluyu cezalandırmaz, mağduru değil zalimi mağdur sayar; hatta mağduru, zalimi mağdurluğuyla mağdur etmekten suçlu ilan eder. Öyle ki cinsel istismar mağduru kişi tüm toplumsal baskılara göğüs gerip tecavüzcülerine dava açmayı başarsa da faillerinin hepsinin "haksız tahrik ve iyi hal indirimi"nden serbest kalması kuvvetle muhtemeldir. Eski kocaları tarafından ölümlerle tehdit edilmesine ve devletten koruma talep edilmesine rağmen devletin koruma talebini yerine getirmediği onlarca kadının göz göre göre öldürülmesi bundandır. Yine son altı ayda kocaları tarafından öldürülen kadın sayısının 92'ye çıkmış olmasını, tecavüz suçlamasıyla salıverilen tecavüzcülerin aynı mağdura tekrar tecavüz edebiliyor olmasını da bu bağlamda düşünmemiz gerekir.

Üstelik tecavüze uğrayan varlık, kadın, toplum için bir utanç vesikası, "kirletilmiş" ve yaşaması bile hata olan bir "ayıplı"dır. Normalde tecavüzcülerin toplum tarafından dışlanması ve yakınlarının dahi utanç içinde dolaşması gerekirken tecavüz mağdurunun yakınları okullara kabul

edilmiyor, mağdurların evleri kundaklanıyor, avukatları tehdit ediliyor, tecavüzcülerin yakınları tarafından suçlanıyor, otopsi raporları bile çarpıtılarak veriliyor. Bu yüzden gazetelerde tecavüzcüyle ilgili hiçbir bilgi bulamazken tecavüze uğrayanların adını dahi öğrenebiliyoruz. Bursa'da bir adamın sahibi olduğu ördeğin damadı tarafından tecavüze uğramasından sonra "rezil olduğu" gerekçesiyle bütün ördeklerini kesmesi ve yine Erzurum'da bir babanın 13 yaşındaki kızının tecavüzcüsü ve işkencecisiyle evlenmesi ve birkaç maddi kazanç karşılığında tecavüzcüyü affetmesi, işyerinde cinsel tacize uğrayan bir kadının açtığı davayı kazanmasına rağmen görev yerinin değiştirilerek sürgün edilmesi buna örnektir. Öyle ya utanması gereken tecavüzcü değil ki! Üstelik tecavüz sonucu gebe kalan kadınların kürtaj olma hakkı da TCK'nın 99.maddesine göre 20 haftayla sınırlandırılıyor. Tecavüzcüler arasında 76 yaşında "dede"lerin, öğretmenlerin, polise, muhtardan askere topluma ahlaken örnek olması gerekenlerin bulunması bize tecavüzün nasıl içselleştiğini göstermektedir. Zira tecavüzcülerin ne yaşı ne de meslekleri eylemleriyle değişmiyor. Çünkü eril söylem tecavüzcüleri yanlışlamıyor.

Kapitalizm ve ataerkin geliştirdiği toplumsal cinsiyet hiyerarşisine dayalı eril söylem kadının mağduriyetinin temel nedenidir. Sistemin özel alana hapsediği ve kamusal alanda da eşitsiz koşullarda bulunmasına yol açtığı kadınların bugün her türlü kötü muameleyi artan sayıda yaşıyor olduğunu düşünürsek sadece geçen yıl 24 bin cinsel saldırı suçu işlenmesine şaşmayız. Ancak toplumsal cinsiyet hiyerarşisi bağlamında kadının dezavantajlı konumu sistem tarafından sürdürüldüğü, yasalar yoluyla da iyileştirilmeye çalışılmadığı sürece dezavantajlılık daha çok kanıksanacak ve kader olarak algılanmaya devam edecektir. Bu eşitsiz yapıyı değiştirmeye ise kadının konumunun iktidar mücadelesi açısından sorgulanmasıyla başlanabilecektir.

Notlar:

(1) Dilek İmançer, "Toplumsal Cinsiyet Oluşumuna İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar", Medya ve Kadın, ed. Dilek İmançer, Ebabil Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 28.

(2) Friedrich Engels, Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, çev. Kenan Somer, Sol Yayınları, 1967, s. 74.

(3) Engels a.g.e., s. 80.

(4) Engels a.g.e., s. 83-84.

(5) Serpil Çakır, 19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler, der. H. Birsan Örs, "Feminizm Ataerkin İktidarın Eleştirisi", İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 461.

*Yüksek Lisans öğrencisi

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset ve Sosyal Bilimler Bölümü
(Sendika.org,14 Ekim 2012)

Oy vermenin ötesinde: Temsili demokrasinin krizi

Jérôme E. Roos (*)

S

iyasal sistemimizin derinliklerinde çok büyük bir problem yatıyor. İnsan türü bugüne kadar karşılaştığı en büyük sorunla (aynı anda varolan finansal, toplumsal, ekonomik, siyasal çevresel ve ruhani krizler) yüzyüze olmasına rağmen hiçbir şey değişmiyor. Eski ritüellerimizi sürekli tekrarlamaktan başka bir şey yapamıyoruz. Nevrotik bir kumarbaz gibi aynı kartları kararak farklı sonuçlar almayı bekliyoruz.

Kapitalist sistem tam da çekirdeği çatırdarken, siyasal ortam korkunç bir kabus halini aldı: alevler içindeki evimizin içindeyiz, ev üzerimize çökerken kapıya koşuyoruz ama ne kadar koşarsak koşalım koridorun sonundaki kapı daha da uzaklaşıyor. Ardından ev üzerimize çöküyor, bütün sesimizle haykırarak yardım çağırıyoruz ancak kimse bizi duymuyor. Bir daha haykırmaya çalıştığımızda aslında sesimizin hiç çıkmadığını fark ediyoruz. Sonrasında bütün sesler yok oluyor.

Eğer şanslıysanız bu noktada uyanıp her şeyin bir rüya olduğunu farkedersiniz. Bu rüyanın adı ise temsili demokrasi. Bu rüyaya inanamamız gerektiği hepimize öğretildi, adeta kafamızın içine yerleştirildi ve bu yüzden ondan bir türlü kopamıyoruz. O kadar güzel bir rüya ki onu bütün dünyaya yaymak için mücadele verdik. O kadar güçlü bir rüya ki onu insanların kafasına (bomba atarak da olsa) yerleştirmek istiyoruz.

Ama bu rüya zamanla bir kabusla dönüştü. Polonyalı sosyolog Zygmunt Bauman'ın dediği gibi "siyaset ve iktidarın birbirinden görünür bir şekilde ayrılmasına tanık oluyoruz". Finans kapital kanatlarını dünyanın dört bir yanına uzatırken siyaset (ya da "neyin yapılacağına karar verme yeteneği") ulusal ölçekte kalan iktidar (ya da "bir şeyleri yapma yeteneği") küresel akıntıların içinde buharlaşıp gidiyor.

Piyananın gücü karşısında eğilmek

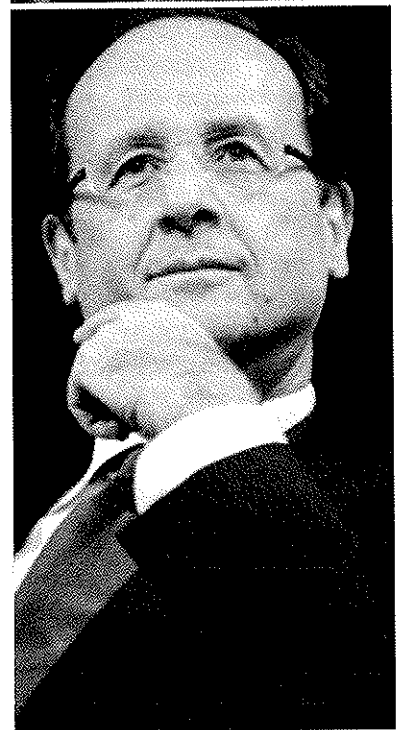
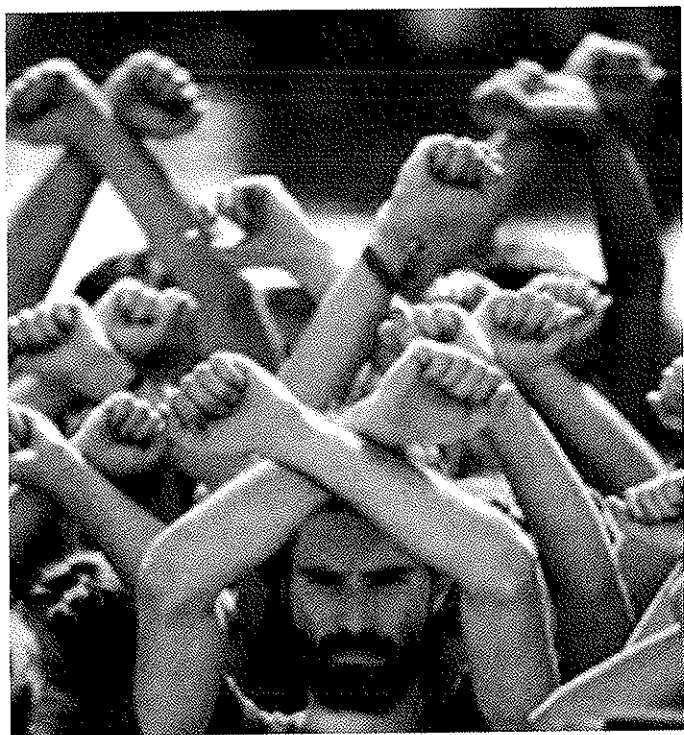
Bauman'ın da önemli bir şekilde açıkladığı gibi iktidar sahipleri (yani küresel sermaye akışını kontrol edenler) varolan statükoyu değiştir-

mek istemiyor. Seçimle başa gelen ulusal aktörlerinse böyle bir hamle yapacak, hatta en ufak bir reform bile yapacak güçleri yok. Bu yüzden ulusal siyaset ne yapmak gerektiğini söyleyen ama onu gerçekleştiremeyen müzmin bir uygulama haline dönüşmüş durumda.

Buna rağmen insanlık sürekli elindeki kartları kararak bir şekilde farklı bir sonuç elde etmeyi umuyor. Bu umut, ABD'de onyıllardır iktidara gelmiş en ilerici başkan olan Obama ile bir süreliğine artsa da, Obama'nın daha ilk sözü olan Guantanamo'nun kapatılmasını bile yerine getirememesiyle hemen söndü. Obama, evinden zorla çıkartılan mortgage mağdurlarını bir kenara itip Wall Street'i devasa kurtarma planlarıyla beslemeye karar verdi. Benzer bir şekilde seçim sürecinde üniversitelerde öğrenim ücretleri ve harçların kesinlikle arttırılmayacağına dair söz veren Birleşik Krallık'ta Liberal Parti, iktidarın kokusunu aldığı anda verdiği sözü unuttu.

Fransa'daki tablo da bunlardan farklı değil. Ülkenin 20 yıl aradan sonra iktidara getirdiği sosyalistlerin, Merkel'in kemer sıkma politikalarına karşı çıkması bekleniyordu. Oysa seçimden sadece aylar sonra Hollande bir anda Merkel'in

en sıkı müttefiki oldu. Yunanistan'ı kaderine terk eden Hollande büyük seçim sözlerini terkederken arada ufak tefek sözlerini de yerine getirerek fazla tepki çekmemeye çalışıyor. Nihayetinde herkes piyasaların gücüne boyun eğiyor.

Oyundan değil, oyuncuların nefret etmek

Siyaset ve iktidarın birbirinden ayrılması seçmenler üzerinde bariz bir kafa karışıklığı ve korkuya neden oldu. Seçmenler panikleyen bir koyun sürüsü gibi sağda ve solda uçlara doğru koşarak

aşırı partilere oy vermeye başladı. Çünkü hâlâ sorunun sistemde değil, partilerde ve liderlerinde olduğunu düşünüyorlar. Ulusal hükümetlerin artık mali ve parasal politika üzerinde bir gücü kalmadığı gerçeğiyle yüzleşmek istemeyen halklar, oyunun kendisinden değil oyuncuların nefret etmeye devam ediyorlar.

Bu süreçte ulusal seçimler birer popülerlik

yarışmasından farksız hâle geldi. Aptal TV kanallarındaki Survivor yarışmalarındaki gibi, siyasetçiler adadan atılmamak için ellerinden geleni yapıyor. Seçim kampanyaları birer pazarlama kampanyasına dönüşüyor, internette ve televizyonda parlak renkler kullanılarak reklam yapılıyor. Seçim zaferleri ise Dünya Kupası zaferleri gibi kutlanıyor. Bütün bunlar olurken herkes, bir şekilde bunun toplumu örgütlemenin en doğal yolu olduğunu düşünüyor.

Hem sıradan yurttaşlar hem de eleştirel düşünceye sahip insanlar kamuoyundan uzak tutularak adeta bir doğal seçim süreciyle devre dışı bırakılıyor. Bu seçim süreci kariyer politikacılarının teknokratik vasatlığını kayırırken, toplumun sunabileceği çok çeşitli fikirler oyunun dışına atılıyor.

Seçim süreci ucuz sloganlar, karalama kampanyaları, soruları önceden ayarlanmış röportajlar, hakaretler ve klişelerle dolarken kamuoyu tartışmalarının bütün yaratıcılığı, ağırlığı ve neşesi yokedilmiş durumda. Sorunlar yerine kişiliklerden bahseder olduk. Temsili demokrasi, toplumun geleceği için farklı fikirlerin yarıştığı bir ortam olmaktan çoktandır uzaklaştı; patronlarına dokunamadığımız bir şirketin müdürlerini ve yöneticilerini değiştirmekten farksız hale geldi.

Anlamsız seçim sistemini fetişleştirmek

Siyasal yapının itibarının yerle bir olmasına rağmen toplumun çoğu oy sistemini fetişleştirmeye devam ediyor. Oy vermeyip toplumsal değişime katkı sağlamak için başka yollar arayan insanlar ise "işe yaramaz apolitik" veya "oy vermemesi sadece iktidardaki partiye yarayan ilgisiz bir anarşist" olmakla suçlanıyor. Derinden gelen hayalkırılığına rağmen kimse seçim merasimlerinin boş ve yüzeysel bir hale geldiğini, herhangi bir anlamlı içerikten mahrum edildiğini farketmiyor.

Geçenlerde Hollanda'da yapılan seçimlere bakın mesela. Sadece birkaç ay önce fanatik İslamofobik, Avroskeptik ve proto-faşist Geert Wilders'in Özgürlük Partisi "iktidara" gelecekti gibi gözükiyordu. Seçimden iki hafta önce ise eski Maoistlerin kurduğu Sosyalist Parti bir anda anketlerde birinci sıraya oturdu. Herkes Avrupa çapındaki kemer sıkma politikalarına büyük bir darbe vurulacağını düşünüyordu. Lâkin sonunda krize neden olan neo-liberal parti seçimi kazandı.

Hollanda halkının derin şizofrenik yapısı bunu sıradışı bir örnek yapabilir. Ama yine de burada bir gerçeklik var: Esas sorun parlamento sisteminin tamamen işlevsiz hale gelmesi. Eğer

2 hafta içinde toplumsal atmosfer proto-faşizm, sosyalizm ve neo-liberal kapitalizm arasında gidip gelebiliyorsa bu durum, bu etiketlerin de kendi içlerinde anlamlarını yitirdiği anlamına gelir. Eğer görece kararlı ve dahilen tutarlı ideolojilerin yol gösterici yönelimleri olmazsa, parti temelli temsili sistem uygulanamaz.

Temsili demokraside tartışılacak seçenekler politikalara indirgenmiş durumda ve bu politikaların skalası oldukça sınırlı. Kimse kapitalist demokrasinin kusurlu yapısını tartışmaya cüret edemiyor. İşçilerin sahip olduğu fabrikalar ve kooperatifler, finansal sistemin toplumsallaştırılması, enerji sisteminin kökünden dönüştürülmesi, kullanılmayan tarım arazilerinin kolektifleştirilmesi, toplumsal meclisler aracılığıyla doğrudan demokrasinin kurulması, işçi konseyleri ve diğer olasılıklar tartışılmıyor bile.

Oy vermenin ötesinde iktidarla yüzleşmek

Ulus devletin sınırlarıyla sınırlandırılmış ulusal hükümetler, iktidarın artık toprağa ve sınırlara bağlı olmadan aktığı gerçeğini anlamaktan aciz. Günümüzde iktidarın bir "akıntı" olduğu gerçeğini kabul ettiğinizde bu iktidara karşı çıkmak için bu akıntıları sınırlamak, dağıtmak veya yeniden yönlendirmek gerektiğini görürsünüz. Ancak bu yöntemle kapitalist sistemin özündeki birikim mantığının sonuçlarından farklı sonuçlara yol açabiliriz.

Akıntılar, tanımları gereği merkezsizleşmiş ve savruk olduklarından, ya onları sınırlamak ve yönlendirmek için günümüzdeki ulusal hükümetlerin de üzerinde yer alan, bütün "akıntı alanını" kontrol edebilecek küresel bir federal yapı kurmak; ya da bu sermaye akışı alanının tamamen dışında işleyecek (ve sermaye birikimi döngüsüne katılmayı reddedecek) yeni siyasal alanlar açmak lazım.

Bu yüzden günümüzde ancak 2 gerçek devrimci stratejiden söz edebiliriz. Bunlardan birincisi işlevsel bir küresel hükümetin kuracağı bir dünya sosyalizmi (eğer bu yolu seçerseniz size bol şans diliyorum!). İkinci strateji ise küresel sermayenin dışında işleyebilecek yeni bir toplumsal model ve alternatif üretim modelleri geliştirmek. İkinci yöntem, yeni kolektifliklerin yaratılabileceği yeni siyasal alanları kurmak için toprağın geri kazanılması. Böyle otonom bir alan yaratmak ulus devletlerin toprak bütünlüğüne karşı çıkmak, dolayısıyla devletin meşru "şiddet tekeli" ile yüzleşmek anlamına gelir.

İşte İspanya'daki indignados, Yunanistan'daki aganaktismenoi, ve dünyanın dört bir yanındaki Occupy hareketlerinin yaptıkları denemeler tam

da bununla ilgili. Aynı zamanda Paris Komünü, Anarşist Katalunya, Bavaria Sovyet Cumhuriyeti ve Chiapas'taki Zapatistalar gibi devrimci olayların da gerçekleştirmek istediği nihai hedef buydu. Doğrudan demokrasi geçmişte başarıyla uygulandı, günümüzde de başarıyla uygulanıyor. Ancak Zapatistaların filozofu John Holloway'in de ifade ettiği gibi bu durum ancak "saatin tiktaklarından özgürleştirilmiş bir zamanda ve cehvelin ölçüsünden bağımsız bir mekanda" yaşarsak mümkün olur.

Uyanın- 'sesinizi' kendinize saklayın

Hâlâ siyasal sistemimizin temelinde büyük bir yanlışlık var. Küresel kapitalizm çekirdeğinden çatlarken milyonlarca insan için siyasal atmosfer tam bir kâbus. Ama bu sefer eviniz yanarak üstünüze çökerken kimse sesinizi duymadığında bunun sadece bir kâbus olduğunu farkedebilirsiniz. Hayatınız boyunca size öğretilen "gerçekliğin" gerçek olmadığını, başka bir dünyanın mümkün olduğunu farkedebilirsiniz.

Burada, Hollanda'da oy anlamına gelen kelime stem. Stem aynı zamanda 'ses' de demek. Genel seçimlerde bütün merasimin anlamsız özü bir kez daha gözler önüne serilirken 'sesimi' yine güçsüz bir kariyer siyasetçisine vermemeye karar verdim. Aksine, sesimi kendime saklayarak bütün sesimle haykırdım. Bir anarşist olduğum için değil, sesim başka bir insana vermeyeceğim kadar değerli olduğundan.

Sonuç olarak temsili demokrasinin yapısı gereğiyle siyasal katılımı engellediğini söyleyebiliriz. Howard Zinn'in de belirttiği gibi "Oy vermek kolay, ama ilgili yurttaşların doğrudan eylemini gerektiren demokrasinin yerini tutamayacak kadar kötü". Özel sermayenin elindeki kamusal alanların dışında açılacak yeni kamusal alanlar; dışlayıcı olmayan, aksine kapsayıcı kolektif karar verme yöntemlerinin hepbirlikte yaratılması; yeni siyasal öznelliklerin geliştirilmesi - günümüzün endişeli yurttaşları olarak bunlar bizim gerçek demokratik sorumluluklarımız.

BirGün için çeviren: ONUR EREM

(*) Jérôme Emanuel Roos yazar, yayıncı, eylemci ve Reflections on a Revolution (ROAR)- "Devrim Üzerine Düşünceler" adlı derginin kurucu yayın yönetmenidir. Utrecht, Bologna, Paris üniversitelerinde ve London School of Economics'de okumuştur. halen Floransa'da "Avrupa'da Borç Bunalımı" üzerine doktora yapmaktadır, 27 yaşındadır.

İş kazaları

2012 Eylülünde 83 işçi kazaen! öldü İş cinayetleri kadın, erkek demeden, coğrafyamızın dört bir yanında Eylül ayında da devam etti. Yazılı, görsel, dijital basından ve emek-meslek örgütlerinden gelen bilgiler ışığında tespit edebildiğimiz kadarıyla Eylül ayında en az 83 işçi can verdi... İnşaat, mevsimlik tarım, maden ve enerji sektörleri işçi ölümlerinin adresi...

İş cinayetleri raporunu açıklamaya başlayalı bir yıl oldu. 2011 Eylül ayında en az 58 işçinin öldüğünü tespit etmişken 2012 Eylül ayında ise en az 83 işçinin öldüğünü açıklıyor olmamız bu ülkenin gerçeklerini gözler önüne seriyor. AKP iktidarının sürekli tekrarladığı gibi güllük güllüştürme bir hayat yaşamıyoruz. İşçiler, her geçen gün daha da fazla ölüyor... Ölümlerin adresi de değişmiyor. İnşaat, mevsimlik tarım, maden ve enerji sektörlerinde neredeyse birbirinin kopyası iş cinayetleri yaşanıyor.

Tespitlerimize göre bu ay inşaatlarda 23, mevsimlik tarımda 18, maden ve enerji sektörlerinde ise 8'er işçi ölümü yaşandı. Hal böyle iken işçileri maliyet ve üretimin bir nesnesi olarak gören sermaye ve iktidar, alanı rant kapısına dönüştürmeye çalışan düzenlemeler yapıyor, yasalar çıkarıyor... Ankara, Çankırı, İstanbul ve Konya'da acılarımız derinleşti...Eylül ayında tespit edebildiğimiz 83 iş cinayetinde 6'şar ölüm Ankara ve Çankırı'da; 4'er ölüm ise İstanbul ve Konya'da yaşandı...

Ağustos 2012 tarihli açıklamada inşaat, sine-ma ve dizi setleri ile enerji işçilerinin sağlıklı ve güvenli çalışma mücadelelerinin filizlendiğini belirtmiştik. Eylül ayında ise Ankaralı galvaniz işçileri ses verdi: "Galvaniz metalin ömrünü uzatır işçinin ömrünü kısaltmış. Metal parlar işçinin hayatı sönermiş" diye.

İşçi Sağlığı Meclisi üyesi Orhan Karakoç asit dumanı ve kimyasal solumaya karşı çıktığı için OSTİM'de bulunan Taşgök Galvaniz'de işten çıkarıldı. İşte patronların sağlıklı ve güvenli çalışma hakkı talebine verdikleri yanıt bu... 6 Eylül'de ise umutlarını alıp yola çıkan göçmen işçileri taşıyan tekne battı ve 61 kişi hayatını kaybetti. Ölenlerin hemen hepsi bebek, çocuk ve kadınlardan oluşuyordu ve 15 kişi ambara kilitlenmişti...

Eylül ayı başında Hatay'dan bir doktor ölümü haberi almıştık. 52 yaşındaki Selahattin Can bir hastasından kapıldığı virüs nedeniyle hayatını kaybetmişti. Bir acı haber de Samsun'dan geldi. Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Hastanesi'nde görevli Acil Asistanı 26 yaşındaki doktor arka-

daşımız Mustafa Bilgiç aramızdan ayrıldı. Mustafa Bilgiç, Kırım Kongo Kanamalı Ateşi olduğu bilinmeyen bir hastaya müdahale ederken hastaya kullandığı iğneyi yanlışlıkla kendisine batırdı. Komaya giren Mustafa 21 Eylül'de hayatını kaybetti.

Sağlıkta Dönüşüm Programı adı ile yapılan uygulamalar, halkımızın sağlık hizmetlerine ulaşımını paralılaştırıldığı gibi sağlık çalışanlarının çalışma koşullarını da kötüleştirdi. İşte Mustafa Bilgiç'in ölümüne de tam da bu yüzden "hata değil iş cinayeti" diyoruz...

Soruyoruz: Az sayıda çalışanla ve uzun çalışma saatleri ile insanların hayatta kalma mücadelesini veren Acil Servis'te Asistan Doktor olan arkadaşımızın iğneyi eline batırmasına "hata" diyebilir miyiz? 33 saat aralıksız çalışan ve haftada 110 saat uykusuz ve yorgun sağlık hizmeti veren arkadaşımızın iğneyi eline batırmasına "hata" diyebilir miyiz? Sağlık çalışanlarına şiddetin bu kadar sıradanlaştığı ve çalışanları gerginliğe ittiği bir ortamda arkadaşımızın eline iğneyi batırmasına "hata" diyebilir miyiz?

12 Eylül Darbesinden bugüne sağlık çalışanlarına baskı artıyor, sağlık hakkı piyasalaştırılıyor. Bu sürecin adı bugün "Sağlıkta Dönüşüm Programı" ile karşımızdadır. "Doktorların eli hastaların cebinde" ve "Paracı doktorlar gürültü yapıyor" diyen Sağlık Bakanı Recep Akdağ, Doktor Mustafa Bilgiç'in ölümünden sorumludur! "Ben doktora iğne yaptırmam, doktorlar adamı felç ederler Alimallah" ve "Doktor efendi dönemi bitti" diyen Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Doktor Mustafa Bilgiç'in ölümünden sorumludur! Sağlığı bir meta olarak gören ve sağlık çalışanlarının emeğini değersizleştiren sermaye Mustafa Bilgiç'in ölümünden sorumludur!

İstanbul İşçi Sağlığı ve
İş Güvenliği Meclisi

Yeni sendikalar yasası

TBMM Genel Kurulu'nda, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Yasa Tasarısı kabul edildi. Kabul edilen yasayla, işkolları yeniden belirleniyor. İşkolu sayısı, 28'den 20'ye düşürülüyor.

"Avcılık, balıkçılık, tarım ve ormancılık", "Gıda sanayi", "Madencilik ve taş ocakları", "Petrol, kimya, lastik, plastik ve ilaç", "Dokuma, hazır giyim ve deri", "Ağaç ve kağıt", "İletişim", "Basın-yayın ve gazetecilik", "Banka, finans ve sigorta", "Ticaret, büro, eğitim ve güzel sanatlar", "Çimento, toprak ve cam", "Metal", "İnşaat", "Enerji", "Taşımacılık", "Gemi yapımı ve deniz taşımacılığı, ardiye ve antrepoculuk", "Sağlık, sosyal hizmetler", "Konaklama ve eğlence işleri", "Savunma ve güvenlik" ile "Genel işler" olmak üzere 20 işkolu olacak.

Sendika üyeliği ve üyelikten çıkmak için noter şartı kaldırılıyor. Bir iş yerinin girdiği işkolunun tespiti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na yapılacak. Bu tespiti karşı 15 gün içinde dava açılabilir. Mahkeme 2 ay içinde karar verecek, kararın temyiz edilmesi halinde Yargıtay, konuyu 2 ay içinde kesin olarak karara bağlayacak.

"Zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama ve kaçakçılık" suçlarından birinden mahkumiyeti bulunanlar, sendika kurucusu olamayacak. Sendika kuruculuğunda, fiil ehliyeteye sahip olmanın yanı sıra fiilen çalışma şartı da aranacak.

Sendika üyeliği

İşçi sendikalarına üye olmak için 16 yaş olan sınırlar, 15 yaşa indirilecek. Sendikaya üye olmak serbest olacak. Hiç kimse sendikaya üye olmaya veya olmamaya zorlanamayacak. İşçi veya işverenler, aynı işkolunda ve aynı zamanda birden çok sendikaya üye olamayacak. Ancak aynı işkolunda ve aynı zamanda farklı işverenlere ait iş yerlerinde çalışan işçiler birden çok sendikaya üye olabilecek.

Bir iş yerinde yardımcı işlerde çalışan işçiler de iş yerinin girdiği işkolunda kurulu bir sendikaya üye olabilecek. Sendikaya üyelik, bakanlıkça sağlanacak elektronik başvuru sistemine, e-devlet kapısı üzerinden üyelik başvurusunda bulunulması ve sendika tüzüğünde belirlenen yetkili organın kabulü ile e-devlet kapısı üzerinden kazanılacak. Üyelik başvurusu, sendika tarafından

30 gün içinde reddedilmediği takdirde, kabul edilmiş sayılacak. Haklı bir neden gösterilmeden üyelik başvurusu kabul edilmeyenler, bu kararın kendilerine tebliğinden itibaren 30 gün içinde yetkili mahkemede dava açabilecek. Mahkemenin kararı kesin olacak. Mahkemenin davacı lehine karar vermesi halinde üyelik, red kararının alındığı tarihte kazanılmış sayılacak.

Üyelik aidatı, kuruluşların tüzüklerinde belirtilen usul ve esaslara göre genel kurul tarafından belirlenecek. Aidatı kesmeyen veya kesmesine rağmen 1 ay içinde ilgili işçi sendikasına ödemeyen işveren, bildirim şartı aranmaksızın aidat miktarını bankalarca işletme kredilerine uygulanan en yüksek faiziyle birlikte ödemekle yükümlü olacak.

Sendika üyeliğinin sona ermesi

Her üye, e-devlet kapısı üzerinden çekilme bildiriminde bulunarak üyelikten ayrılabilir. E-devlet kapısı üzerinden yapılan çekilme bildirimi, elektronik ortamda eş zamanlı olarak bakanlığa ve sendikaya ulaşacak. Çekilme, sendikaya bildirim tarihinden itibaren 1 ay sonra geçerlilik kazanacak. Çekilenin 1 aylık süre içinde başka bir sendikaya üye olması halinde yeni üyelik, bu sürenin bitiminde kazanılmış sayılacak. Sendika üyeliğinden çıkarılma kararı, genel kurulca verilecek. Çıkarılma kararına karşı üye, 30 gün içinde yetkili mahkemeye itiraz edebilecek.

SGK'dan yaşlılık veya malullük aylığı ya da toptan ödeme olarak işten ayrılan işçilerin sendika üyeliği sona erecek. Ancak çalışmaya devam edenler ile sendika veya şubelerinin yönetim, denetleme ve disiplin kurullarındaki görevleri sırasında yaşlılık veya malullük aylığı ya da toptan ödeme alanların üyeliği, görevleri süresince ve yeniden seçildikleri sürece devam edecek. İşçi kuruluşu ve şubelerinin organlarında görev almak, üyeliği sona erdirmeyecek. İşçi sendikası üyesinin, 1 yılı geçmemek üzere işsiz kalması üyeliğini etkilemeyecek. Herhangi bir askeri ödev nedeniyle silah altına alınan üyenin üyelik ilişkisi, bu süre içinde askıda kalacak.

Uluslararası kuruluşlara üyelik

Kuruluşlar, tüzüklerinde gösterilen amaçlarını gerçekleştirmek üzere uluslararası işçi ve işveren kuruluşlarının kurucusu ve üyesi olabilecek, dış temsilcilik açabilecek. Uluslararası işçi ve işveren kuruluşları, Dışişleri Bakanlığı'nın görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığı'nın izniyle Türkiye'de temsilcilik açabilecek ve üst kuruluş-

lara üye olabilecek. KKTC'de faaliyet gösteren işçi ve işveren kuruluşları, Türkiye'de kurulu üst kuruluşlara üye olabilecek. Bir kuruluşun aynı nitelikteki bir kuruluşa katılması halinde, katılan kuruluşun bütün hak, borç, yetki ve çıkarları katıldığı kuruluşa kendiliğinden geçer.

İşçiler arasında ayırım yapamayacak

Yasada, işçi kuruluşu yöneticiliği ve iş yeri sendika temsilciliğinin güvenceleri de düzenleniyor. İşçilerin işe alınmaları; belli bir sendikaya

girmeleri veya girmemeleri, belli bir sendikadaki üyeliği sürdürmeleri veya üyelikten çekilmeleri veya herhangi bir sendikaya üye olmaları veya olmamaları şartına bağlı tutulamayacak.

İşveren, bir sendikaya üye olan işçilerle sendika üyesi olmayan işçiler veya ayrı sendikalara üye olan işçiler arasında, çalışma şartları veya çalıştırmaya son verilmesi bakımından herhangi bir ayırım yapamayacak.

İşçiler, sendikaya üye olmaları veya olmamaları, iş saatleri dışında veya işverenin izni ile iş

saatleri içinde işçi kuruluşlarının faaliyetlerine katılmaları veya sendikal faaliyette bulunmalarından dolayı işten çıkarılamayacak veya farklı işleme tabi tutulamayacak.

İşverenin, fesih dışında aykırı hareket etmesi halinde işçinin bir yıllık ücret tutarından az olmamak üzere sendikal tazminata hükmedilecek.

Sendikal nedenlerden dolayı iş sözleşmesinin feshi halinde işçi, dava açma hakkına sahip olacak. Bu durumda işçinin 1 yıllık ücret tutarından az olmamak üzere sendikal tazminata hükmedilecek. Sendikal tazminat, işverenin işe başlatması veya başlatmaması şartına bağlı olmayacak.

İş sözleşmesinin sendikal nedenle feshedildiği iddiasıyla açılacak davada, feshin nedenini ispat yükümlülüğü işverene ait olacak. Feshin işverenin ileri sürdüğü nedene dayanmadığını iddia eden işçi, feshin sendikal nedene dayandığını ispatla yükümlü olacak.

Sendikalar, siyasi partilerin ad, amblem, rumuz veya işaretlerini kullanamayacak.

Sendikalar ticaretle uğraşamayacak ancak kuruluşlar genel kurul kararıyla nakit mevcudunun yüzde 40'ından fazla olmamak kaydıyla sanayi ve ticaret kuruluşlarına yatırımda bulunabilecek.

Kuruluşlar elde ettikleri gelirleri üyeleri ve mensupları arasında dağıtamayacak. Ancak sendikaların grev ve lokavt süresince tüzüklerine göre üyelerine yapacakları yardımlar ile kuruluşların eğitim amaçlı yardımları bu hükmün dışında olacak.

İş yeri sendika temsilcisinin atanması ve görevleri

Toplu iş sözleşmesi yapmak üzere yetkisi kesinleşen sendika, iş yerinde işçi sayısı,

-50'ye kadar ise 1,

-51 ile 100 arasında ise en çok 2,

-101 ile 500 arasında ise en çok 3,

-501 ile bin arasında ise en çok 4,

bin 1 ile 2 bin arasında ise en çok 6,

2 binden fazla ise en çok 8

olmak üzere iş yerinde çalışan üyeleri arasından iş yeri sendika temsilcisi atayarak 15 gün içinde kimliklerini işverene bildirecek. Bunlardan biri baştemsilci olarak görevlendirilebilecek. Temsilcilerin görevi, sendikanın yetkisi süresince devam edecek.

Sendikalar, kamu kurum ve kuruluşları, siyasi partiler, esnaf ve küçük sanatkar kuruluşlarıyla kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından yardım ve bağış alamayacak.

İşçi kuruluşları yurtdışında kurulu işveren ve işveren kuruluşlarından, işveren kuruluşları ise işçi ve işçi kuruluşlarından yardım ve bağış alamayacak.

Dış kaynaklardan Bakanlar Kurulu'ndan izin alınmadıkça yardım ve bağış kabul edilemeyecek.

Kuruluşlar, yönetim kurulu kararıyla nakit mevcudunun yüzde 10'unu aşmamak ve ilgili bakanlıklara devretmek kaydıyla eğitim, kreş, sağlık, kültür, sanat ve spor tesisleri kurabilecek veya yurtiçi ve yurtdışındaki doğal afet bölgelerine doğrudan veya yetkili makamlar aracılığıyla konut, eğitim ve sağlık tesisleri kurulması amacıyla kamu yararına çalışan dernekler ile kamu kurum ve kuruluşlarına aynı ve nakdi yardımda bulunabilecek.

Sendika ve konfederasyonların denetimi, denetleme kurulları tarafından yapılacak. Mali denetimleri, yeminli mali müşavirler yapacak.

Tepkiler

En büyük işçi konfederasyonu olan Türk-İş, yasanın iki maddesine tepki gösterdi. Konfederasyon, yasayla 30 veya daha az çalışanı bulunan işyerlerinde işten çıkarılan çalışanların sendikal tazminat hakkının elinden alındığına dikkat çekiyor. Sendikal tazminatın küçük işletmelerde kaldırılmasının "işçi hakları açısından geriye gidiş olduğunu belirten" konfederasyon, "Milyonlarca çalışanın örgütlenme hakkı elinden alınıyor" görüşünde.

Konfederasyonun diğer itiraz noktasını ise, sendika kurucusu olmak için o işkolunda çalışma şartının kaldırılması oluşturuyor.

Diğer işçi konfederasyonu olan Hak-İş bazı çekinceleri olmakla birlikte yasanın çıkarılmış olmasından memnun olduklarını açıklarken; DİSK yasayla 12 Eylül hukukunun tekrar meşrulaştırıldığı görüşünde.

'İşçi sınıfı bu yasaya sığmaz'

DİSK, tasarının görüşüldüğü TBMM önünde dün düzenlediği gösteride, "İşçi sınıfının bu yasaya sığmayacağını" kaydederken, DİSK Genel Başkanı Erol Ekinci, yasayla "işçi sınıfının kazanılmış haklarının sermaye çıkarları uğruna feda edildiğini" söyledi.

DİSK ayrıca, eski yasada 30'un altında işçi çalıştıran yerlerde sendikal faaliyetler nedeniyle işten çıkartmalarda işe iade ya da tazminat davası açılabildiğini, bu yasa ile bu hakkın ortadan kaldırıldığını, iş kolu sayısı da düşürüldüğü için bazı iş kollarında fiili olarak sendikalaşmanın ortadan kalktığını belirtti. Ekinci, "Bu yasayla sendikal haklar devlet kontrolüne altında üç, beş sektörde, birkaç yüz bin işçi ile sınırlandırılmak isteniyor" uyarısında bulundu.

Türkiye'deki işverenlerin çalışma hayatındaki temsilcisi TİSK ise, yasayla ilgili olarak görüşlerini açıklamadı.

Değişim, değişim dedikleri

Dünya Değerler Araştırması Derneği (World's Values Research Association--WVSA) Yönetim Kurulu Üyesi Bahçeşehir Üniversitesi'nden Prof. Dr. Yılmaz Esmer'in hazırladığı 'Türkiye Değerler Atlası 2012' adlı kamuoyu yoklaması Ekim ayında basına ve konuklara sunuldu.

Yapılan araştırmanın ortaya koyduğu olgular hakkında bazı noktaların altını çizmek istiyoruz.

Bunlardan birincisi 20 yılı aşkın zamandır "değişim, değişim" diyen zikri dillerinden düşürmeyen ve Türkiye toplumundaki değişimleri göklere çıkaran ve değişimi 20 yılın yarısında siyasi iktidardaki AKP'ye ve Tayyip Erdoğan'a bağlayan, hele hele 2010 Referandumundan sonra seslerini daha da yükselterek "Yeni Türkiye"nin kurulduğunu ilan eden, kısacası topluma yapay -ve propogandif-- umutlar aşılayan medya yorumcularına ve kalemlerine araştırma sonuçlarının verdiği yanittir.

Kamuoyu yoklaması o yorum ve saptamaların yapay ve yakıştırma olduğunu (hatta bazılarınca güdümlü yapıldığını) ortaya koymuştur. Türkiye elbette değişmektedir, ama değişme değişim buldumcuklarının yakıştırdıkları gibi değildir.

Mesela değişik alanlarda sorulan 18 soruyla saptandığına göre toplumun üçte ikisi muhafazakâr. Yani tutucu. Ülkenin hâkimi Tayip Erdoğan ve partisi kendisini "Muhafazakâr Demokrat" diye niteliyor. Buna rağmen dün de bugün de pek çok liberal onu değişimci olarak tanımlıyor.

Meselâ, "10 puanlık bir skalaya göre toplumun dindarlık oranı 1990'da 6.98 iken bugün 7.01, kadının toplumsal statüsü 2.61 (2011'de 3.01), siyasi katılım geçen yıl 2.38 iken şimdi 2.04 ve hoşgörü 3.38 iken 4.01 düzeyinde tespit edilmiş. Bu dört değer alanında meydana gelen değişme yok mertebesinde" imiş.

Bugün 75 milyon nüfuslu Türkiye'de 66 milyon cep telefonu var, 70 milyon adet kredi kartı bulunuyor (sabah 28. 07. 2012) (borcunu ödeyemediği için yasak yemiş kartlar bu rakama dahil değil), insanlar alışverişlerini o kredi kartlarıyla ya da otomatik banka kartlarıyla yapıyorlar, medyanın ve politikacıların AVM diye kışalttıkları alışveriş merkezleri metropol kentlerden Anadolu şehirlerine yayılmakta, süpermarket denilen gıda ve deterjan ağırlıklı pazarlama zincirleri kasabalara ve büyük kentlerin mahallelerine kadar uzanıyor. 20 yıl önce sadece 1 adet olan özel televizyon kanalları sayısız yerel yayın istasyonuyla birlikte sayılamayacak kadar arttı, her

akşam o televizyon alıcılarının karşısında on milyonlarca insan dizi izlemekle meşgul, yani o kadar insan reel yaşam ile kurgu hayatları birbirine karıştırarak oyalanıyor. İnternet yaşamımıza girmiş, köylerde bile İnternet cafeler var.

Bütün bu saydıklarımız -ve başkaları-günümüz tüketim toplumuna dair olgular. Ama tüketim toplumunun ilerlemesi illa insanın gelişmesi anlamına gelmiyor. Değişim demek toplumsal değerlerin ileriye doğru gelişmesidir, insan hasletlerinin ilerlemesidir, aklın metafiziğe ve asırların önyargıların galebe çalmasıdır.

Toplum değişti, değişiyor, değişecek diyenler son 22 yıl içinde dindarların sayısının % 10 arttığına ne söyleyeceklerdir. Bu 22 yılın yarısı AKP'nin yönetiminde geçmiştir. "Referansım İslam'dır" diyen, "ulemâya danışmak" gerektiğini zaman zaman telaffuz eden bir başbakan ülkenin kadir-i mutlak hâkimidir, ve hakimiyetine şimdi illâ ki Cumhurbaşkanlığı ünvanı takmak, 1924 yılına kadar başta kalmak ihtirasındadır, bu şahıs seçmenin yarısından oy almaktadır. Bu mudur değişim toplumu dediğiniz, bu mudur sizin değişimci ilân ettiğiniz baş politikacı? "Dindarım" diyenlerin oranı % 85 ise, toplumun o kadarı Kur'an'a bağlı demektir. Ruhsal bakımdan bireyin doğaüstüne bu denli inanması belki izah edilebilir, ama ruh dünyasına ilişkin bu metafizi-

zik aklın reddi demektir: Örneğin toplumun % 85'i Semavi dinlerin tanrısının ilk insanı erkek olarak balçıktan yarattığına, onun kaburgasından ilk kadını halkettiğine inanmaktadır. Ya da maddi hayatı sona erdikten bilinmedik bir zaman sonra mahşer günü 35 yaşında olarak dirileceğine, sevap-günah cetveline göre cennete veya cehenneme gideceğine, cehenneme gitse bile cezası bitince cennete geçeceğine ve diğerleri gibi ebedi maddi yaşama kavuşacağına inanmaktadır, ilh.

'Değerler Atlası' kapsamında 1990'dan bu yana 14 araştırma yapıldığını belirten proje direktörü Esmer, son 22 yılda bazı değerlerin değişime uğradığını, bazı alanlarda ise değerler dünyamızın şaşırtıcı biçimde aynı kaldığını söylüyor.

1990 ile 2011 arasında dört alanda 'değer'lerin hemen hemen sabit kaldığını gösteren araştırmaya göre değişmeyenler:

- * dindarlık,
- * kadının toplumsal statüsü,
- * siyasi katılım,
- * hoşgörüsüzlük.

Her dört alanda da Türkiye toplumu çağdaş evrensel ölçülerde gerilerdedir.

Toplumsal geriliğin ve insani gelişmemişliliğin en önemli ölçütlerinden birisi erkek hâkimiyetinin uç noktalarda olması ve bizzat kadınların o üstünlüğü benimsemiş olmalarıdır. Kadını zihin ve kültür olarak gelişmemiş, asırların önyargılarının tutsağı olmuş bir toplum çağdaş ve uygar sayılamaz. Her kim ki bu etmeni önemsemiyor ve durup durup değişim tellallığı yapıyorsa, somutta ülkeyi yöneten partiye ve başındaki politikacıya tabasbus ediyorsa o kişi ya bizzat macodur veya bir sahtekârdır.

Eğer bir toplumun tamamının üçte ikisi kadının erkeğe (kocasına) mutlak itaatini elzem görüyorsa ve bizzat kadınların o orana yaklaşık kesimi erkekle aynı görüşü paylaşıyor, erkek sultasını adeta bir doğa olayıymış, bir fizik kuralıymış gibi kabul ediyorsa, daha da kötüsü benimsiyorsa o toplum geri bir toplumdur. Ve kadının eşitsiz konumunun dindarlıkla doğrudan ilişkisi vardır. Kadının bağımlılığını ve erkeğe boyun eğmesini sağlayan geleneksel toplumun ideolojisi dindir. Uygar toplumlarda da erkek egemendir, ama Türkiye'de ele aldığımız araştırmanın ortaya koyduğu durum iç karartıcıdır. Tabii, asıl iç karartıcı olan toplumun yaklaşık çeyrek asırdır yerinde saymasıdır. Esasen hemen her gün medyaya yansıyan kadına şiddet olayları ve yansımayan başka binlercesi bu konudaki geriliğin istatistiklerin ötesindeki güncel göstergeleridir.

Değişim konusunda hatırlatacağımız diğer bir nokta Türkiye toplumu ile gelişkin ülkeler arasındaki farktır. Bu fark kapanmıyorsa değişimden söz etmek en azından kişinin kendi kendisini

kandırmasıdır.

TSK'nın popülaritesinin % 90'dan % 76'ya düşmüş olmasını değişime yormak da abestir. Zira bu durum 2008'den sonra ortaya çıkmıştır, konjonktürel, siyasi dalgalanmalarla ilgilidir. 2008 tarihi Ergenekon ve sonra da Balyoz davaları sürecinin başladığı yıldır. Daha da önemlisi, kamuoyuna yansıyan bütün komplolara, yer altından çıkan gizli silah depolarına, 50'yi aşkın üst düzey generalin tutuklu olmasına rağmen toplumun 4'te 3'ü bu kuruma hâlâ güven beyan ediyorsa hangi değişimden söz edilebilir? Ayrıca % 15'lik güven kaybında "Güneydoğuda ordumuz neden başarılı olamıyor?" diyen güdülerin de payı olsa gerektir. Yarın başka rüzgârlar eser şanlı ordunun şanı tekrar yükselir. Örneğin Suriye odaklı savaş tamamları bile buna vesile olabilir.

Andığımız kamuoyu yoklamasında dinle ilgili bir noktaya daha dikkat çekmek isteriz. Toplumun % 85'i kendisini dindar diye niteliyor. % 64'ü dinin özünün kurallara uymak olduğunu söylüyor. Dinin kaidelerine uymak en azından İslamın 5 şartını yerine getirmek demek. Koşullara bağlı olan Hacca gitmeyi bir yana bırakalım, milyonlarca dindar esnaftan kaçının zekat verdiğine de bakmayalım. Fakat hem 30 gün Ramazan oruç tutanların ve beş vakit namaz kılanların oranı nüfusun üçte biriymiş. Dini kurallara uymak diye görenlerin oranı ise % 64 ise, demek ki öyle diyen deneklerin yarısı anket elemanına yalan söylüyor. Tekrar edelim eğer o deneklerin % 32-33'ü vakit namazını aksatmıyorsa Ramazan oruçlarını tam tutuyorsa, diğer yarısı dinin akidelerini yerine getirmiyor demektir. Hele hele kendisini "dindar" zanneden 85 kişiden ancak yüzde 32'si, 33'ü ibadetini tam yerine getirmiyorsa, bu dindarlık mıdır, yoksa sahtekârlık mı? Söyleyelim. Günde 5 kez kılınan ve "vakit namazı" denilen ibadet günün koşullarına uygun olmadığı için, "din ibadettir" diyenlerin yarısı inancının gereğini yerine getiremiyor, ama nüfusun % 85'i kendisini dindar sayıyor.

Toplumun neredeyse tamamına yakını cinsel kimliği kendisi gibi olmayanları istemiyor ve bu yüksek oran 22 yıldır (tabii, daha da öncesinden bu yana) hiç değişmiyor, ama Türkiye değişiyor!!

Kürt sorunu araştırmaya yansımamış, çünkü deneklere bu konuda soru sorulamamış. Ama kendisini Türk diye tanımlayanların oranı Güneydoğu'da sadece % 23. Bu kadarı bile yeterince açıklayıcı ve iktidardaki AKP için yakın geleceğe dönük olarak uyarıcı değil mi? Uzak gelecekte ise bölgeden oy alan tek Türk partisi de Kürt dünyasında boyunun ölçüsünü alacak.

Türkiye Değerler Atlası

"Türkiye Değerler Atlası 2012" siyasetten ekonomiye, dini değerlerden kadın - erkek ilişkilerine, aile ve evlilik kurumundan değer ve kimlik yargılarına kadar pek çok farklı alanda 2011 ve 2012 yıllarında Türkiye çapında yürütülen araştırmaların verilerinden yararlanılarak hazırlanan bu alandaki tek kaynak olma özelliğini taşıyor.

Araştırmada yer alan verilerin Türkiye bölgelerinin ayrıntılı bir haritasını oluşturmaya yetmeyeceğini vurgulayan proje direktörü Esmer 'Ama Doğu ile Batı'yı, Kuzey ile Güneyi, İstanbul'u, İzmir'i değerler açısından ana hatlarıyla tanımlayan haritalar, Atlas'ın önemli özelliği' diye konuştu.

Türkiye'nin toplumsal değerlerinin Avrupa ülkeleri ile benzeşimi ve ayrışımına da Atlas'ta yer verildiğini belirten Esmer, 'Türk toplumunun zihin haritasının anlamlı bir şekilde yorumlanabilmesi için mutlaka diğer toplumlarla bir karşılaştırma yapmak gerekiyor. Atlas, çok çeşitli değerler açısından Türkiye ile Avrupa ülkelerinin bir karşılaştırmasını da sunuyor' dedi.

64 il merkezi ve 155 ilçede yaşayan 2 bin 205 denekle görüşülerek gerçekleştirilen araştırmadan bazı sonuçları aktaralım.

GÜVEN - GÜVENSİZLİK

Türkiye, insanların birbirine en az güvenebildikleri ülkelerden biri. 22 yıldır bu durumda bir değişiklik gözlenmiyor.'Genel olarak insanlara güvenilebilir' diyenlerin oranı Türkiye genelinde yüzde 12 olarak saptandı. İnsandan insana güvenmezlik bu coğrafi bölgeler ve bütün sosyodemografik kesimler için geçerli.

Güvenin en düşük olduğu bölgeler yüzde 7 ile Batı Anadolu ve Trakya, en yüksek olduğu bölge ise yüzde 16 ile Orta Anadolu oldu. Araştırmada, bu oran Danimarka'da yüzde 76 ile en yüksek seviyeye çıkarken, Arnavutluk (yüzde 11), Güney Kıbrıs'ta (yüzde 9) ve Kuzey Kıbrıs'ta (yüzde 5) rakamıyla Türkiye'nin gerisinde kaldı.'

Araştırmaya göre, Türkiye'de orduya güven 1990'lardaki yüzde 90'lar seviyesinden bugün yüzde 76'ya düştü. Araştırmada, orduya güvenin özellikle 2008 yılından itibaren düşüşe geçtiğine işaret edildi. Yıllara göre oranlar 1990 % 91, 1996 % 94, 2000 % 87, 2001 % 84, 2006 % 87, 2008 % 90, 2009 % 86, 2011 % 75.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne duyulan güvenin yüzde 58 olduğu belirtilen araştırmada, bu oranın 1990'da tespit edilen değerle aynı olduğu bildirildi.

Hükümete duyulan güven 2001'de yüzde 29 iken, bugün yüzde 62'ye ulaşmış.

AB'ye duyulan güven, dalgalı seyretmekle bir-

likte, bugün 1990 ile hemen hemen aynı düzeyde (1990: % 36, 2011/12: % 39).

MUHAFAZAKÂRLIK

Saptamalar din, kadın hakları, aile, siyaset gibi alanlarda hazırlanan 18 soruluk bir ölçekle yapılmış. Muhafazakârlık ölçeğinin boyutlarının saptanması için şu alanlarda sorular sorulmuş: 1. Din (4 soru); 2. Kadın hakları (4 soru); 3. Aile (3 soru); 4. Siyasal ideoloji (1 soru); 5. Milliyetçilik (2 soru); 6. Cinsel özgürlük (2 soru); 7. Otoriter eğilim (1 soru); 8. Kadercilik/özgür irade (1 soru).

Buna göre Türkiye'nin muhafazakârlık seviyesi geçen yılki gibi yüzde 63 olarak tespit edilmiş. Bu oran 1990'da yüzde 60.34: 1999'da 60; 2001'de 65; 2011'de 63'müş.

Yörelere arasında en az muhafazakâr olan il İzmir (52) ile İstanbul (56), Ege illerinin tamamı ve Doğu Marmara ile Trakya (60).

DİNDARLIK

Türkiye toplumu, Avrupa'nın 47 ülkesi arasında en dindar olanı ve dünyanın da en dindar toplumlarından biri.

Dine ilişkin sorulardan oluşan 10 soruluk bir ölçeğe göre insanların kendilerini dindar olarak tanımlama düzeyini belirleyen araştırmada, Türkiye'de kendisini dindar diye tanımlayanların oranı son 22 yılda 10 puan kadar yükselmiş.

Dindarım diyenler yüzde 85. 1990'da bu oran yüzde 75'miş. Türkiye'de haftada bir kez veya daha sık camiye giden erkeklerin oranının yüzde

57, oruç tutanların oranının ise yüzde 86 olduğu bildirildi. Yaklaşık her üç kişiden biri hem yılda 30 gün oruç tutuyor, hem günde beş vakit namaz kılıyor.

30 gün oruç tutan ve 5 vakit namaz kılanların yaş, eğitim, cinsiyet ve yaşadığı bölgeye ilişkin rakamlara göre, kadınlar erkeklerden daha fazla ibadet ediyor. Öte yandan erkekler en az Ege, Marmara ve Akdeniz bölgelerinde camiye giderken, en fazla camide ibadet edilen bölgeler Doğu ve Güneydoğu.

Dinin esas olarak bu dünyaya değil, ölümden sonraki dünyaya anlam kazandırdığını düşünenlerin oranı yüzde 76.

Dinin özünün kurallara uymak olduğunu düşünenlerin oranı yüzde 64.

Avrupa'da, Tanrı'nın insanların yaşamındaki yerinin en yüksek görüldüğü toplum Türkiye

KİMLİK

Türk ve Müslüman kimliklerinin önceliği sorulduğunda, üçte iki çoğunluk Müslüman kimliğine öncelik veriyor. 1990'dan bu yana oran pek değişmiyor.

Toplumun dörtte üçü Türk olmaktan "son derece gururlu". Ancak bu oran bölgelere göre değişiyor.

Türk olmaktan son derece gurur duyanların oranı Güneydoğu Anadolu'da yüzde 23, Karadeniz'de yüzde 88.

SAĞDA TANIMLAMA

Türkiye toplumunun 47 Avrupa Konseyi üyesi ülke arasında kendisini siyasi olarak 'en sağda' tanımlayan toplum olduğu ifade edilen açıklamada, Türkiye toplumu 100 üzerinden 64 puanla Avrupa'nın 'en sağında' yer alıyor, onu 63 puanla Gürcistan takip ediyor. Araştırmaya göre, Türkiye'de ise Doğu Anadolu Bölgesi 76 puanla 'en sağda', İzmirliilerin ise % 52'si kendisini solda tanımlıyor. Ortalamalar itibarıyla en solda İzmir, en sağda Doğu Anadolu.

KADININ EŞİTSİZLİĞİ

Inglehart ve Norris'in cinsiyet eşitliği ölçütlerine göre Türkiye 60 ülke arasında 48. sırada yer alıyor.

Geçen senelere göre değişmeyen görüşlerin başında ailenin reisi konusu geliyor. Türkiye'nin yaklaşık dörtte üçü, ailenin reisinin erkek olması gerektiğini düşünüyor. Böyle düşünenlerin oranı 1996'da % 73'tü, 2011'de % 74 idi. Kadınların yüzde 71'i 'ailenin reisi erkek olmalı' diyor.

"Kadın her zaman kocasına itaat etmeli, onun sözünden çıkmamalı" ifadesini doğru kabul edenlerin oranı da 1996'dan bu yana aynı ve % 60'ın biraz üzerinde. Böyle düşünen kadınların oranı

ise % 59.

Kadının mutlak itaatinin öngörülmesi konusunda en olumlu yanıt İzmir ve İstanbul'da gelmiş: % 40. Bu illeri takiben % 56 ile Ege, Doğu Marmara ve Trakya geliyor, oran Doğu Anadolu'da yüzde 71.

İşsizlik varsa, işe almada erkeklere öncelik verilmesini isteyenler Türkiye'de yüzde 60, Danimarka'da yüzde 2

"Erkekler kadınlardan daha iyi siyasetçi olur" diyenler:

1996'da % 66; 2000'de % 62; 2006'da % 62; 2011'de % 71.

Evliliğin artık modası geçmiş bir kurum olduğunu düşünenler Fransa'da yüzde 36, Türkiye'de yüzde 6, bu oran 2008'de yüzde 8 miş.

HOŞGÖRÜSÜZLÜK--AYRIMCILIK

Diğer önemli nokta hoşgörüsüzlük. Yoklama da bu konu "kimleri komşu. istemiyorsunuz?" sorusuyla saptandı, Farklı olarak görülen insanları komşu olarak istememenin, bir hoşgörü göstergesi/ölçütü olarak kullanılmasının tarihi 80 yıl kadar geriye gidiyor. Bu göstergeyi, ilk olarak Emory Bogardus "toplumsal mesafe" ölçeğinin bir ögesi olarak kullandı. Değerler Araştırmaları'nda bütün dünyada "komşu isteme/istememe" sorusu ölçüt alınır.

1990'lardan beri liste başından düşmeyen eşcinselleri, AIDS'liler, nikâhsız yaşayan çiftler ve tanrıya inanmayanlar takip ediyor.

Komşu olarak istenmeme oranları 2011'de şöyleydi: Eşcinseller % 84, AIDS'liler % 74, Nikâhsız yaşayan çiftler % 68 Tanrıya inanmayanlar % 64.

Bunun yanında, Türkiye'de kamuoyunun % 48'i Hristiyan komşu istemediğini söylüyor.

Türkiye'de komşu olarak istenmeyenler 2012'de yüzde 87 ile eşcinseller, yüzde 84 ile içki içenler, yüzde 76 ile AIDS hastaları geliyor. En az itiraz ise tesettür kurallarına göre giyinenlere, sevmediği partiye oy verenlere ve oruç tutmayanlara.

Komşu olarak istenmeyen diğer gruplar ise şöyle:

"Tanrıya inanmayan yüzde 68, nikâhsız yaşayan çift yüzde 66, şeriat yanlısı yüzde 56, Yahudi yüzde 56, Hristiyan yüzde 49, ABD'li aile yüzde 39, başka bir dinden yüzde 38, başka ırk veya renkten yüzde 35, aşırı sol görüşte yüzde 34, göçmen yabancı işçi yüzde 31, kızları şortla dolaşan yüzde 30, aşırı sağ görüşte yüzde 30, farklı anadil konuşan yüzde 30, sokakta çarşaf giyen yüzde 28, oruç tutmayan yüzde 22, sevmediği partiye oy veren yüzde 19, tesettüre göre giyinen yüzde 13.

İlerleme mi, yerinde sayma mı?

Avrupa Komisyonu Türkiye için 1998'den bu yana yayınladığı İlerleme Raporlarına bir yenisini ekledi. 97 sayfalık rapor, son yılların eleştiri dozu en yüksek raporu olarak dikkat çekti.

Türkiye'nin Ekim 2011-Eylül 2012 arasındaki performansını değerlendiren ve sonraki yıl içinde ödevlerini belirleyen AB İlerleme Raporu ve Stratejik İşbirliği belgesinde ifade özgürlüğü ihlallerindeki artışın ciddi endişe kaynağı olduğu belirtildi, darbe davalarındaki uzun tutukluluk süreleri ve iddianamelerin uzunluğu eleştirildi. Ancak rapor "Balyoz Planı" ve "Ergenekon" gibi yapılanmalara yönelik davaların "Türkiye'de demokratik kurumların uygun işleyişine ve hukukun üstünlüğüne güveni artırmak için fırsat sunduğu ifadesine de yer verdi. Raporda yeni anayasa sürecinin Kürt meselesi başta olmak üzere Türkiye'nin köklü sorunlarına çözüm fırsatı sunacağı da dile getirildi.

Raporda yer alan ve Türkiye'de ilerlemeyen hususları ara başlıklar altında, özet olarak veriyoruz.

AB İLE İLİŞKİLER: Temmuz 2012'de Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB Dönem Başkanlığı'na başlaması üzerine Türkiye bu makamlı ilişkilerini kesti.

TÜRKİYE'YE YARDIMLAR: Katılım Öncesi Mali Yardım (IPA) kapsamında 2012 için Türkiye'ye 856 milyon euro ayrılmıştır. Adli reformlar, hukukun uygulanması ile ilgili hizmetler, müktesebatın öncelikli alanlarda uygulanması, ekonomi, sosyal ve kırsal alanlardaki reformların uygulanması ile ilgili kurumlara sağlanan desteklere öncelik verilmiştir.

DEMOKRASİ VE SİYASET:

*Yeni anayasa çalışmaları başlamıştır. "Ergenekon" ve "Balyoz" davaları raporlama sürecinde devam etmiştir.

*Savunma makamının haklarıyla ilgili endişeler devam etmektedir.

Yargılama öncesi tutukluluk sürelerinin uzunluğu, aşırı uzunluktaki iddianameler endişe verici olmaya devam etmiştir.

*Yargıya olan güveni pekiştirme fırsatı olan davaların kapsamlarının çok geniş olması ve yargılama süreci ile ilgili eksiklikler ve aksaklıklar kamuoyunun kutuplaşmasına neden olmuştur.

*Savunma makamının haklarını güvence altına almak ve dava sürecinde saydamlık sağlamak üzere dava süreçlerinin hızlanması sağlanmalıdır.

PARLAMENTO:

*TBMM yüksek öneme sahip siyasi konuları ele almakta sınırlı başarı göstermiştir. Kamu harcamalarının TBMM adına Sayıştay tarafından denetlenebilmesi konusunda hiçbir aşama kaydedilmemiştir. TBMM'nin güvenliği kısmi olarak askerden polise

devredilmiştir.

*Siyasi reformlar ve parlamentonun asli görevlerini yürütme çabaları siyasi partiler arası diyalog ve uzlaşma eksikliği nedeniyle kesintiye uğramıştır.

*CHP'nin tutuklu milletvekillerinin serbest kalması amacıyla yaptığı Ceza Yasası değişiklik önerisi çoğunluk tarafından desteklenmemiştir.

*Gözetiminde bulunan milletvekillerinin salıverilmesi mahkeme kararı ile reddedilmiştir.

*Parlamentoların dokunulmazlıklarının kapsamı çok geniştir. Ancak milletvekillerinin ifade özgürlüğü konusunda aynı şekilde esneklik mevcut değildir. Milletvekillerinin ifade özgürlüğü Anayasa'nın 14. Maddesinin kısıtlayıcı bir şekilde yorumlanması nedeniyle yeterli düzeyde değildir.

*Savcılar tarafından yapılmış ve 101 milletvekilinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasını gerektiren 740 talep işleme konulmamıştır.

*Eğitim yasası ve doğumun sezaryen ameliyat ile gerçekleştirilmesini konu alan yasa gibi yüksek öneme sahip yasalarda hazırlık ve danışma çalışmalarının yetersiz oluşu eleştirilere yol açmaktadır.

*Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının oy kullanabilmesini sağlayan yasa dışında seçim sisteminde önemli bir değişiklik yapılmamıştır.

*Avrupa Konseyi üyeleri arasında en yüksek olan % 10 seçim barajı devam etmektedir.

*Siyasi partilerin kapatılmasıyla ilgili kurallara ve süreç Avrupa standartlarıyla uyumlaştırılmamıştır.

*Siyasi partilerin ve seçim kampanyalarının finansmanı ile ilgili yasalar Avrupa standartlarında değildir.

*Ailenin korunması, kadına yönelik şiddet, kamu çalışanlarının toplu görüşme hakları, Ombudsman makamı, şartlı tahliye, insan hakları enstitüsü gibi alanlarda yasal değişiklikler kabul edilmiş olmakla birlikte bu gelişmeler yasal çerçevenin AB standartlarına gelmesinde yeterli olmamıştır.

ADLİ SİSTEM:

*Anayasa Mahkemesi ile ilgili yasaya ilişkin eleştirilerimiz dikkate alınmamıştır.

*HSYK 2012 - 2016 Stratejik Planı'nı oluşturmuş, hâkim ve savcıların işlerini yapıları ile ilgili 34 sirküler yayımlanmıştır.

*HSYK ile ilgili olarak Adalet Bakanı ve Müsteşarının rolleri konusunda değişiklik yapılmamıştır.

*Deniz feneri davası savcılarının askıya alınması idarenin baskısı olduğunu ortaya koymuştur.

*Ankara Valiliği'nin açtığı dava üzerine Yargı-Sen kapatılmıştır.

*Adalet Bakanlığı Avrupa Konseyi ile işbirliği içinde İnsan Hakları Eylem Planı taslağı hazırlamaktadır. Anayasa Mahkemesi ile ilgili yasaya ilişkin eleştiriler dikkate alınmamıştır.

*Mahkeme salonlarındaki fiziki koşullar ve düzenlemeler iddia ve savunma makamının eşitliği ilkesinin güvence altına alındığını yansıtmamaktadır.

*Savcı ve hâkimler ulusal yasalar ile çelişen durumlarda uluslararası insan hakları anlaşmalarının dikkate alınması gereğine uymamaktadır.

*Adli polis Yönetmeliği 2005'te onaylanmış olmasına rağmen Avrupa standartlarına uygun bir şekilde uygulamaya konulmamıştır. Savcılar İç İşleri Bakanlığı'na bağlı polis gücü ile çalışmalarını sürdürmekle sınırlıdır.

*Temyiz mahkemesi kararlarına erişim kısıtlıdır.

*Kadınların savcılık ve yöneticilik makamlarında temsili (% 24) düşük orandadır.

*Adalet Bakanlığı ve HSYK mahkemelerin performansını değerlendirmek için eşik ve kıstaslar belirlemelidir. Üçüncü yargı reform paketi Temmuz 2012'de kabul edilmiştir. Yargılanma öncesi tutukluluk süresi (10 yıl) gibi bazı konular bu pakette de aynı şekildedir. Bu konuda Danıştay'ın farklı bir yorumu bulunmaktadır. Üçüncü reform paketinde idari konularda ve temel hakların korunması alanındaki sorunlara çözüm getirilmemiştir.

*Savunma makamının dosyalara erişimi sınırlı düzeydedir.

*Yerel temyiz mahkemeleri hâlâ kurulmamıştır.

YOLSUZLUKLA MÜCADELE: Milletvekillerinin yolsuzlukla ilgili suçlarda dokunulmazlıklarının kaldırılması konusunda bir gelişme sağlanmamıştır. Milletvekillerinin ve üst düzey kamu personelinin yolsuzluklarla ilgili suçlarda yargılanmasını sağlamak üzere nesnel koşullar ve kıstaslar belirlenmemiştir.

MEDENİ VE SİYASİ HAKLAR:

*Hem tutuklama sırasında ve resmi nezaretler dışında, hem de resmi nezaret ve ceza evlerinde aşırı güç kullanımı kaygı uyandırıcıdır. Güvenlik güçleri tarafından orantısız güç kullanımı ve ateşli silahla ölüme yol açma gibi olaylar devam etmiştir.

*Hak ihlallerinde kişisel dokunulmazlık ve cezadan muaf tutulma uygulamalarıyla mücadele yetersiz kalmıştır. İşkence olaylarında zaman aşımı kurallarından muafiyet sağlanmamıştır.

*Kayıp kişiler, toplu mezarların açılması ya da yargısız infaz olaylarının araştırılması için bir yaklaşım bulunmamaktadır.

*Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan toplu mezarlar yeterli biçimde araştırılmamıştır.

İNANÇ, VİCDAN VE DİN ÖZGÜRLÜĞÜ:

*AİHM'nin zorunlu din dersleri konusundaki 2007 tarihli kararı halen uygulanmaya konulmamıştır. Din dersine katılmayan öğrenciler bazı durumlarda dışlanmaya maruz kalmıştır. Dersten muaf olan öğrenciler için başka ders seçenekleri verilmemektedir.

*Gayrimüslim topluluklar tüzel kişiliğe sahip olmadıkları için sorunlar yaşamaktadırlar. Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu Mart ayında inanç özgürlüğünün dini toplulukların tüzel kişilik alabilmelerine de olanak sağlaması gerektiği kararı halen uygulanmamıştır.

*Gayrimüslim din adamlarının eğitimiyle ilgili kısıtlamalar sürmektedir. Mevzuatta gayrimüslim toplulukların kendi din adamlarını yetiştirmek için özel yüksek öğrenim kurumları oluşturma hakkı bulunmamaktadır. Bu olanak devlet yüksek eğitim sisteminde de bulunmamaktadır.

*Heybeliada Rum Ortodoks Ruhban Okulu halen kapalıdır.

*Ermeni Patrikliği'nin bir üniversitede Ermeni dili ve din adamlığı kürsüsü kurulmasına ilişkin önerisi beş yıldır değerlendirilmeyi beklemektedir.

*Süryaniler ancak resmi olarak kurulan okullar dışında gayri resmi din adamlığı eğitimi verebilmektedirler. Dini seçimlere katılım konusunda Türk ve yabancı vatandaşlara eşit davranılmaması Avrupa standartlarına aykırıdır.

*Gayrimüslim toplulukların ibadet yeri için yapmış oldukları başvuruların değerlendirilmesinde ayrımcılık, idari belirsizlik ve bir takım engeller hâkim olmaya devam etmiştir.

*Kasım ayında, Vakıflar Genel Müdürlüğü İznik'teki Aya Sofya Müzesi'nin cami yapıldığını ilan etmiştir. Özellikle Güneydoğu'daki illerde yabancı din adamlarının çalışma ve oturma izinlerinin uzatılması talepleri yeterli açıklama yapılmadan reddedilmiştir.

*Nüfus cüzdanlarının da içinde bulunduğu şahsi belgeler din konusunda bilgi içererek, olası ayrımcılığa yol açmaktadırlar. Yerel yetkililerin İslam'dan bir başka dine geçen ve kimlik kartlarındaki bilgiyi değiştirmek isteyen kişileri taciz ettikleri yolunda bilgiler bulunmaktadır.

*AİHM'nin nüfus cüzdanlarındaki din hanesinin

AİHS'yi ihlal ettiği yönündeki 2010 tarihli kararı halen uygulanmamıştır.

*2009'da gerçekleştirilen Alevi Açılımı somut adımlarla desteklenmemiştir.

*Cem Evleri resmen ibadethane sayılmamaktadır. Aleviler Cem Evi açarken sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bazı illerde Alevi vatandaşların evlerinin işaretilenmesi ve bu vatandaşlara karşı olaylar Alevi toplumunu kaygılandırmaktadır. Alevi dernekleri savcılığa başvurmuştur ve soruşturmalar devam etmektedir.

*Ankara'da bir mahkeme Cem Evleri kurmaya yardımcı olan bir dernekle ilgili kapatma talebini reddetmiştir ancak Yargıtay bu kararı bozmuştur.

*TBMM'de bir Cem Evi açılması talebi, Alevi milletvekillerinin camiye gidebilecekleri gerekçesiyle reddedilmiştir.

*Aleviler tarafından gerçekleştirilmek istenen bazı gösteriler polis tarafından engellenmiştir ve içinde Madımak Davası'nın düşmesine karşı gösterilerin de bulunduğu bazı gösterilerde güç kullanılmıştır.

*Bazı Aleviler devlet memurluğuna girişte ayrımcılıkla karşılaştıklarını bildirmiştir.

*Aleviler ve gayrimüslim dini topluluklar elektrik ve su faturaları ödemek durumundayken, camilerin bu giderleri devlet bütçesinden karşılanmaktadır.

*Gayrimüslim dini topluluklar bazı nefret suçları olayları olduğunu bildirmektedir. Basın-yayın organlarında, televizyon dizilerinde ve filmlerindeki Yahudi düşmanlığı ve nefret söylemlerine karşı önlem alınmamıştır. Nisan 2007'de Malatya'da üç Protestan'ın öldürülmesine ilişkin dava devam etmektedir, Ergenekon örgütüne bağlantı iddiaları araştırılmaktadır.

*2006 yılında Trabzon'da Katolik Peder Santoro'nun öldürülmesine ilişkin davada net bir sonuç çıkmamıştır. 2010'da İskenderun'da işlenen Psikopos Padovese cinayetinde dava devam etmektedir.

*Misyonerler, ülke bütünlüğüne ve Müslümanlığa bir tehdit olarak algılanmaya devam etmektedir. MİT'in Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Kürt kökenli vatandaşlara yönelik misyonerlik faaliyetleri gizli bir raporunda Hristiyan kiliseleri ve misyonerlerle ilgili ayrımcı dil kullanılmıştır.

*Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 5 yıllık stratejik planında ülke içi ve dışındaki misyoner faaliyetlerin takip edilmesi ve değerlendirilmesi amacı yer almaktadır.

*Mayıs 2010'da Başbakanlık tarafından yayımlanan ve yetkili makamları gayrimüslim Türk vatandaşlarının sorunlarıyla daha yakından ilgilenmeye davet eden genelgenin uygulamasında tutarsızlıklar bulunmaktadır. Türkiye Avrupa Konseyi'nde vicdani ret hakkını tanımayan tek ülkedir. Bu konudaki AİHM kararları halen uygulanmamıştır.

*İzmir Yahudi Cemaati, İstanbul'daki Rum Kız İlkokulu ve yine İstanbul'daki Ermeni Tıbrevank Lisesi vakıf statüsüne kavuşmuştur.

*Süryaniler halen mülkiyet hakları ve kadastro sivil usullerinde sorunlarla karşılaşmaktadır.

*Mor Gabriel Süryani Ortodoks Manastırı mülki-

yet davaları devam etmektedir. Yargıtay yerel mahkemenin manastır lehine verdiği kararı iptal etmiştir. Orman Genel Müdürlüğü tarafından Yargıtay'da açılan temyiz davasında manastır aleyhine karar çıkması sonucu dava AİHM'e gitmiştir.

*Ülke genelinde Katolik Kilisesi'nin birçok mülkü halen devletin elinde bulunmaktadır. Katolik Kilisesi'nin de diğer gayrimüslim dini topluluklar gibi tüzel kişiliği yoktur.

*Venedik Komisyonu'nun mülkiyet haklarıyla ilgili tavsiye kararları uygulanmamıştır.

*Yunanistan vatandaşlarının miras yoluyla mülkiyet sahibi olma ve mülkiyet tescil etme konusundaki sıkıntıları özellikle Tapu Kadastro Kanunu'na yapılan ve karşılıklılık esasının yorumunu da içeren değişiklikler sonrası devam etmiştir.

-Birleşmiş vakıfların malları ve Alevi vakıflarının el konmuş olan malları halen 2011 tarihli yeni Dernekler Yasası kapsamı dışındadır.

KIBRIS: Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti ile ikili ilişkilerini normalleştirmede bir ilerleme kaydetmemiştir. Ayrıca Türkiye AB Kıbrıs Dönem Başkanlığı tarafından düzenlenecek toplantılara katılmayacağını bildirmiştir.

EKONOMİ: Türkiye'nin yüksek düzeyde bir cari açığı bulunmakta, bu da yabancı yatırım akışının tersine dönmesi halinde ülke ekonomisinin güç duruma düşmesi riskini taşımaktadır.

Kürt açılımı devam ettirilmedi

*Kürt sorunu Türkiye demokrasisinin zayıf noktalarından biri olmaya devam etmektedir.

*Uludere'de 34 sivil vatandaşın askeri ateş sonucu öldürülmesi ile ilgili saydam bir kamu soruşturmasının eksikliği güven sarsıcı olmuştur. Konunun siyasi sorumluluğu ile ilgili tartışma gerçekleştirilmemiştir.

*Ancak Uludere olayı ile ilgili siyasi sorumluların ortaya çıkarılmasına yönelik tartışma bulunmamaktadır. Hükümet üyeleri medya ve sivil toplum tarafından yöneltilen eleştirilere kışkırtıcı bir yaklaşımla cevap vermiş ve birçok olayı da yargıya taşımıştır.

*Yerel yönetimlere daha fazla yetki verilmesi konusunda ilerleme kaydedilmemiştir.

*2011'de yayımlanan kanun hükmünde kararname ile arazi kullanım planlaması ve şehircilik konularında yerel yönetimler merkeze daha da bağlı hale getirilmiştir.

*2007 Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tavsiye kararları doğrultusunda Türkçeden başka dillerin kamu hizmetlerinde kullanımı alanında değişiklik yapılmamıştır.

*Mahkemeler ısrarla belediyelerde Türkçeden başka dil kullanımı hakkında karar almaya devam etmiştir.

*2009'da başlatılan Kürt Açılımı devam ettirilmemiştir. Hükümet PKK ile gerçekleştirilen gizli görüşmelerin sona erdirildiğini açıklamış ancak PKK ile ilişkisi olmayan siyasi partilerle diyaloga

devam etme niyetinde olduğunu belirtmiştir. KCK davası devam etmiştir. BDP'ye bağlı Kürt politikacıların belediye başkanlarının, belediye meclis üyelerinin bu kapsamda tutuklanması bölgesel ve yerel demokrasiyi olumsuz etkilemektedir KCK operasyonlarının artması sadece Kürt politikacıları, yerel olarak seçilmiş belediye başkanlarını ve belediye meclis üyelerini değil basın yayın kuruluşu temsilcilerini, insan hakları savunucularını, sendikacıları, tanınmış akademisyen ve avukatları da hedef almıştır. 31 belediye başkanı ve 226 yerel idareci KCK'dan tutukludur.

MGK gözden geçirilmelidir

*Sivil idarenin güvenlik güçleri üzerindeki yetkilerinde artış gerçekleşmiştir.

*Genelkurmay Başkanı eğitimde Kürtçenin kullanılması ile ilgili eleştiride bulunmuştur.

*Ordudan ayrılanların tazminat ödemesini gerektiren yasa yürürlüktedir.

*Sivil ve askeri istihbarat arasında işbirliğini artırmak üzere Mart 2012'de İstihbarat Değerlendirme Merkezi kurulmuştur.

*Sivil makamın jandarma kuvvetleri üzerindeki yetkileri sınırlı düzeydedir.

*Askeri ve sivil mahkeme sisteminin konu olduğu ikili yapı devam etmektedir.

*Askeri hâkim ve savcılarının bağımsızlıkları şüphelidir. Milli Güvenlik Kurulu'nun yapısı ve yetkileri gözden geçirilmelidir.

Basında geniş kapsamda otosansür uygulanmaktadır

*Basın özgürlüğü pratikte daha da kısıtlanmıştır.

*Gazeteci, basın çalışanı ve dağıtımçıların tutuklanması yönünde artan eğilim kaygıları artırmaktadır. AİHM'ne ifade özgürlüğünün ihlalleriyle ilgili çok sayıda başvuru olmuştur.

*Kürt sorunuyla ilgili çalışan yazar, akademisyen ve gazetecilerle birlikte öğretim görevlileri ve araştırmacılara da çok sayıda dava açılmıştır.

*Bazı sol görüşlü ve Kürt gazeteciler terörizm propagandası yapmaktan tutuklanmıştır.

*Terörle Mücadele Yasası'nın 6. ve 7. Maddelerinin TCK'nın 220 ve 314. Maddeleriyle birlikte uygulanması suistimallere neden olmaktadır: bir makale yazmak ya da konuşma yapmak kişinin hakkında terör örgütüne üyelikten ya da liderlikten dava açılmasına ya da uzun bir hapis cezasına çarptırılmasına neden olabilmektedir.

*Üst düzey devlet mensupları ve devlet memurları ile ordu hakkında haber yapan gazetecilere karşı dava açılmaktadır.

*Birçok gazeteci hükümeti açıkça eleştiren makaleler yazdıktan sonra çalıştıkları gazetelerden kovulmuştur.

*Birçok basın yayın organı sanayi holdinglerinin elinde bulunmaktadır ve bu holdinglerin diğer çıkarları nedeniyle ifade özgürlüğünün kısıtlanması yaygınlaşmış ve yoğunlaşmıştır.

*Türk basın-yayın organlarında geniş kapsamda

oto sansür uygulanmaktadır. AİHM'de TCK'nın 301. Maddesi ile ilgili verilen iki karar halen uygulanmamıştır.

*Orantısız kapsam ve süreli internet sitesi yasakları sıklıkla devam etmektedir. TİB Mayıs 2009'dan beri yasaklı internet siteleri konusunda istatistik yayımlamamaktadır.

Kadın hakları ve cinsiyet eşitliği alanında:

*Kadına karşı Şiddetle Mücadele Eylem Planı (2012-2015) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından kabul edilmiştir.

*Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Jandarma arasında bir protokol imzalanarak, Jandarma personelinin kadına karşı şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarına yardımında cinsiyet eşitliği konularında eğitilmesi hedefi ortaya konmuştur.

*Sermaye Piyasaları Kurumu borsaya açık şirketlerin yönetim kurullarında en az bir kadın üyenin bulunmasıyla ilgili bir açıklama yapmıştır.

*Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile kadın istihdamının ve kadınların iş gücüne katılımının artırılması için bir protokol imzalamıştır.

*TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu taslak yasalar hakkında 20 kez görüş oluşturmuştur ancak komisyonun yasal çerçevede kapsamında cinsiyet eşitliği alanında daha etkin rol oynaması gerekmektedir. Cinsiyet eşitliği, kadına karşı şiddetin önlenmesi, namus cinayetleri ve erken yaşta ve zorla yaptırılan evlilikler ciddi sorun olmaya devam etmektedir.

*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Yasası'na son anda yapılan değişiklikler endişe yaratmaktadır.

*Sezaryen doğumlara karşı yeterli hazırlık olmadan ve sivil toplum ve en önemlisi kadın örgütlerinin görüşü alınmadan bir yasa çıkarılmaktadır.

*Kürtaj ile ilgili benzer tartışmalarda hükümet tarafından yapılan açıklamalar kadın haklarına pratik anlamda saygının artırılması gerektiğini göstermiştir.

*Kadınların iş gücüne katılımı düşüktür. Kadınlar çoğunlukla aile içinde sosyal güvenceleri olmadan ya da ücretsiz olarak çalıştırılmaktadır.

*Çalışan kadınlar için çocuk bakım hizmetlerinin sağlanmasında ciddi sorunlar bulunmaktadır.

*Erkekler için babalık izni konusundaki çalışmalar devam etmemiştir.

*Kadınların siyasette ve kamuda yüksek mevkilerde temsili çok düşüktür. Kadınlar sendikaların yönetiminde de yeterince temsil edilmemektedir. Bazı kadın sendikacılar Kadınlar Günü öncesinde gözaltına alınmış ve tutuklanmıştır.

*Kadınların siyasete katılımının artırılması için Siyasi Partiler ve Seçim yasalarında yapılması kadın örgütlerince istenen değişikliklere hükümet cevap vermemiştir.

*Kadınların yayın organlarında olumsuz temsili ve erkek egemen söylemler endişe kaynağı olmaya devam etmektedir.

*Kadına karşı şiddet ve cinayetler ile ilgili ayrın-

tılı istatistik bulunmamaktadır.

Şiddete uğrayan bazı kadınlar polis memurlarının kendilerine koruma vermek yerine evlerine şiddet gösteren kişilerin yanlarına dönmeleri için ikna etmeye çalıştığını bildirmiştir.

*Şiddet mağdurlarının yetkililerden yardım istemesine rağmen yardım göremediği ve sonuçta öldürüldüğü vakalar mevcuttur.

*Aile mahkemelerinin kapasitesi artırılmamıştır. Aile içi şiddet konusunda AİHM'nin Opuz davası kararı halen uygulanmamıştır.

*Erken ve zorla yaptırılan evlilikler ciddi bir sorundur.

Çocuk hakları alanında:

*Çocukların okul öncesi eğitime katılımı bir önceki yıla göre %1 artmıştır. Öğretmen sayısı ise %15 artmıştır. İlköğretim (1. - 8. sınıf) ve Ortaöğretimde (9. - 12. sınıf) eğitime katılım oranı artmış ve cinsiyet farkı azalmıştır.

*Kız çocukları için bazı illerde mobil eğitim hizmetleri başlatılmış ve kapsama oranı düşük kalmıştır. 2012-2013 yılından itibaren ortaöğretimdeki öğrencilere Türkiye'de konuşulan yaşayan diller ve lehçelerle ilgili seçmeli ders imkânı tanınmıştır.

*Çocuk işçiliğinin özellikle mevsimsel tarım ve fındık toplanmada engellenmesi için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bazı adımlar atmıştır ancak bu adımların somut sonuçları ve ülkede çocuk işçilerin durumu ile ilgili güncel bir inceleme yapılması gerekmektedir.

*Çalışan çocukların sayısı ve durumu ile ilgili güncel veriler bulunmamaktadır. Mevsimsel tarım işçisi ailelerde çocuk işçiliği çabalara rağmen yaygındır. Çocuk işçiliğiyle mücadelede bütünlüklü bir sistem kurulmamıştır.

*İlk ve orta öğretime katılımı bölgesel farklılıklar halen büyüktür.

*Erken okul terk ve devamsızlık sorunu özellikle mevsimlik işçilerin çocuklarında ve Roman çocukları arasında devam etmektedir.

*Çocuklara karşı şiddeti önleme çalışmaları kapsamında etkin bir denetleme ve önleme mekanizması bulunmamaktadır.

*Tam zamanlı çocuk bakım kurumlarındaki şartlar iyileştirilmeli, personel eğitilmeli ve alternatif bakım modelleri teşvik edilmelidir.

19 adet çocuk ağır ceza mahkemesi bulunmaktadır. Toplam çocuk mahkemesi sayısı 86'dır ancak bunlardan 67'si işlevseldir.

*Çocukları Koruma Kanunu uyarınca 81 ilde çocuk mahkemeleri kurulmalıdır. Çocuk mahkemesi bulunmayan illerde çocuklar yetişkin mahkemelerince yargılanmaktadır.

*Temmuz 2012 itibarıyla 12 ila 18 yaş arası 1.830 çocuk ıslahevindedir. Bu çocuklardan sadece 190'ı hükümlüdür, diğerleri ise mahkeme ya da soruşturma sürecinde tutuklu bulunmaktadır.

*Adana Pozantı çocuk ıslahevinde ciddi kötü muamele ve cinsel taciz iddialarından sonra burada tutulan tüm çocuklar Ankara Sincan Cezaevi'ne nak-

ledilmiştir.

Ayrımcılıkla mücadele politikaları alanında:

*Ayrımcılıkla mücadele ve Eşitlik Kurumu halen kurulmamıştır. Mevcut yasal çerçeve ise AB müktesebatıyla uyumlu değildir.

*Etnik, dini, cinsel kimlik ve diğer nedenler temelli ayrımcılık devam etmektedir.

*Lezbiyen, gey, biseksüel ve transcinsiyet (LGBT) bireyler halen ayrımcılık, tehdit ve şiddet içeren suçun mağduru olmaktadır. LGBT çalışanlar ya da memurlar cinsel yönelimleri nedeniyle işten atılmaktadır. LGBT bireyler, özellikle de trans bireyler konuta ve sağlık hizmetlerine erişimde sıkıntı yaşamaktadır.

*LGBT bireylere karşı yaşam hakkı ihlalleri, işkence, kötü muamele ve cinsel taciz olayları bildirilmiştir. Cinsel yönelimi ya da kimliği farklı olan bireylere karşı işlenen suçlarda soruşturmalar ve dava açılması süreçlerinde sıkıntılar vardır, suçlular cezasız kalmaktadır.

*Türk Ceza Kanunu'ndaki "teşhircilik" ve "kamu ahlakına aykırı davranışlar" kavramları ve Kabahatler Kanunu LGBT bireylere ayrımcılık yapmak ve para cezası uygulamak için kullanılmaktadır.

*Mahkemeler "ağır tahrik" ilkesini transseksüel ve travestilere karşı suç işleyen sanıklar lehine uygulamaktadır.

*Polisi şiddet kullanmakla ve keyfi tutuklama yapmakla suçlayan LGBT bireyler ve insan hakları savunucularına karşı davalar açılmıştır.

*Yüksek mevkilerdeki önemli kişiler LGBT bireylere karşı olumsuz basmakalıp kavramlar kullanmaya devam etmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri sağlık yönetmeliği eşcinselliği halen psikoseksüel bir hastalık olarak nitelendirmekte ve eşcinsellerin askerlik yapmaya uygun olmadığını belirtmektedir.

Sendikal haklar alanında:

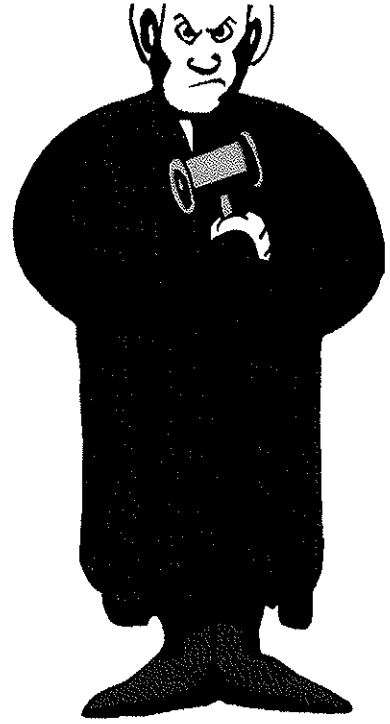
*Sendikal haklar konusundaki yeni yasal mevzuat AB standartlarıyla ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmeleriyle özellikle memurların toplanma, toplu sözleşme ve grev haklarına sahip olmalarına karşı engeller nedeniyle uyumlu değildir.

*Özel sektörde faaliyet gösteren sendikalarla ilgili düzenlemeleri değiştirecek yasa halen kabul edilmemiştir. Mayıs ayında Grevlerle ilgili yasa değiştirilerek, havacılık sektöründe grevler yasaklanmıştır. Bu şekilde Türkiye AB ve ILO standartlarından iyice uzaklaşmıştır.

*Yasalarda yer alan kısıtlı sendikal haklar çalışanlar tarafından kullanılamamaktadır. Sendika üyeliği ve eylemleri nedeniyle bazı çalışanların işten çıkarıldığı belirlenmiştir.

*Sendikalar tarafından düzenlenen gösteriler ya da eylemler güvenlik güçleri tarafından güç kullanılarak dağıtılmıştır. Birçok sendika ve sendika yetkilisine karşı polis baskını düzenlenmiş, cezai soruşturmalar açılmış ve terörist eylemler gerekçesiyle hapis cezaları verilmiştir.

İleri demokrasi'nin adliyesi ve emniyeti

Sebahat Tuncel

**Sebahat Tuncel'e 8
yıl 9 ay ceza**

BDP İstanbul milletvekili Sebahat Tuncel'e PKK üyesi olduğu gerekçesiyle 8 yıl 9 ay hapis cezası verildi, ayrıca yurt dışına çıkış yasağı kondu. Tuncel, İstanbul 10. Ağır Ceza

Mahkemesi'nde tutuklu yar-

gılanırken 2007 yılında milletvekili seçilmiş ve tahliye edilmişti. Karar Yargıtay tarafından onaylanırsa Tuncel'in milletvekilliği düşecek. Üniversitede konuşması da yasak! 5-6 Ekim'e programlanmış Cinsiyet Eşitliğinin İnşası Konferansı için salon vermeyi kabul eden Galatasaray Üniversitesi, konuşmacılar arasında bulunan BDP Milletvekili Sebahat Tuncel'in listeden çıkarılmasını istedi. Konferansı düzenleyenler bunu kabul etmeyince Üniversite salon tahsisini geri çekti. Film-mor Kadın Kooperatifi (FİLMOR) Galatasaray Üniversitesi Medya Araştırma ve Uygulama Merkezi (MEDİAR), Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA-DER) ve Mor Çatı'nın ortaklaşa düzenlediği Uluslararası Cinsiyet Eşitliğinin İnşası Konferansı'na İsveç Konsolosluğu da destek olmuş, konferansın tüm tarafları isimler üzerinde anlaşmış, isimler Galatasaray Üniversitesi Rektörlüğü tarafından da onaylanmıştı. Tuncel program kapsamındaki konuşmasını başka salonda yaptı.

Antakya'da gösteri yasağı

Antakya'da düzenlenmek istenen "Barış ve Kardeşlik Şöleni" yasadışı ilan edildi. Polis eylemcilere biber gazıyla müdahale etti. Anayasa'da barışçıl gösteri hakkının izne tabi olmadığı belirtilmesine rağmen pek çok yayın organı olayları "Hatay'da izinsiz gösteri" başlığıyla haberleşti. Hatay Valisi, geçtiğimiz haftalarda Suriye politikasını eleştiren bir eylemin ardından, toplantı ve gösterilere izin vermeyeceğini duyurdu. Maksim Park'taki İşçi Partisi Gen. Bşk. Vek.

Hasan Basri Özbey'in öncülüğünde düzenlenen eyleme CHP'nin Hatay ve Mersin milletvekilleri destek verdi.

"Terör kampları kapatılsın, teröristler sınır dışı edilsin", "Suriye Türkiye kardeşidir" yazan pankartlar taşıyan grup, dağılmaları için uyarıldı. Bir süre oturma eylemi yaptıktan sonra yürüyüşe geçen eylemcilere çevik kuvvet polisleri biber gazıyla müdahale ettiler.

Solistin kulağına, kemancının parmağına...

İstanbul Gazi Polis Merkezi'ne yönelik saldırıda yaşamını yitiren DHKC'li İbrahim Çuhadar'ın cenazesini almak isteyen 27 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar arasında bulunan Grup Yorum üyelerinden solist Sema Altın'ın kulağına vuruldu, bir kulağında duyma kaybı oluştu. Kemancı Ezgi Dilan Balcı'nın da parmakları ezildi, kol ve ellerinde ciddi yaralanmalar meydana geldi. Beraberlerinde gözaltına alınan kişiler de ağır şekilde dövüldü. 17 Eylül'de görülen duruşmada, 'terör örgütü propagandası'yla suçlanan Altın ve Balcı dahil 9 kişiye 'konut terk etme yasağı' kondu. Avukat Oya Aslan, ev hapsinin Grup Yorum üyeleri için tutukluluktan farksız olduğunu, konserlere gidemeyeceklerini, albüm çalışmalarını yürütemeyeceklerini belirtti.

Gazetecilik yasağı

Tavır dergisi sahibi Bahar Kurt ile Yürüyüş dergisi muhabiri Musa Kurt'un aralarında bulunduğu 8 kişi de tutuklandı. Kurt'un tutuklanma

gerekçesi olarak "polislin fotoğraflarını çekmesi, örgütün çağrıda bulunduğu eylemlere katılması, daha önce tutuklanmış olması" gösterildi.

İnan Süver cezaevinde

İnan Süver

Vicdani retçi İnan Süver, 21 Nisan 2011'de tutuklu bulunduğu Manisa Saruhanlı Açık Cezaevi'nden firar ettiği gerekçesiyle yeniden hapse girdi. Vicdani reddini açıkladığı 2001'den bu yana Süver'in ne askerliği ne de hapis hayatı bitti. Avukatı Davut Erkan, bianet'e yaptığı açıklamada, Süver'in beş aylık hapis cezasının Yargıtay tarafından onaylandığını ve bu sebeple Metris Cezaevi'ne götürüldüğünü ifade etti.

Ali Fikri Işık açlık grevinde

Ali Fikri Işık

55 yaşındaki Ali Fikri Işık, askerliğini yapmadığı gerekçesiyle tutuklanarak Edirne Askerî Cezaevi'ne gönderilmiş, ikinci duruşmasında Kürtçe savunma yaparak vicdani reddini açıklamıştı. Işık, yazarı olduğu Taraf gazetesi kendisine verilmediği için beş günlük açlık grevine başladığını açıkladı.

EFJ'den gazetecileri serbest bırakma çağrısı

Avrupa Gazeteciler Federasyonu (EFJ) Türk yetkililere Terörle Mücadele Yasası gereğince terör suçlamasıyla karşı karşıya bulunan ve tutuklanan bütün gazeteciler ve medya çalışanlarının serbest bırakılması çağrısı yaptı. Açıklamada gazetecilerin çoğunun sol eğilimli yayın kuruluşlarında ya da Kürt medyasında çalıştığına dikkat çekildi.

Kızıl Bayrak gazetesi toplatıldı

'Sosyalizm İçin Kızıl Bayrak' gazetesinin 14 Eylül 2012 tarihli sayısı hakkında, DHKC'li İbrahim Çuhadar ile ilgili yazı ve haberler gerekçesiyle toplatma kararı verildi. Karar gerekçesinin 'yasadışı terör örgütü propagandası', 'terör örgütünün açıklamalarını yayınlamak' ile 'suçu ve suçluyu övmek' olduğu belirtildi.

Alevi aile daha suçluymuş!

Geçtiğimiz Ramazan'da, Malatya Sürücü'de Alevi bir aile, oruç tutmadıkları halde evlerinin önünde davul çalan davulcuyla gerginlik yaşamış, 50-60 kişilik grup, Kürt ve Alevi olan Evli Aile-

si'nin evinin önünde toplanmış, tekbir getiren grup evi taşlamaya başlamış ve evin yanındaki ahır ateşe vermişti. Olaya ilişkin iddianamede savcı Alevi aileyi "haksız tahrik"le suçladı ve saldırganlardan daha ağır cezalandırılmalarını talep etti. Savcı Ahmet Aydın, davulcu Mustafa Evşi'ye "suç işlemeye tahrik, mala zarar verme, basit yaralama ve zincirleme hakaret", kalabalıktaki 48 kişiye de "mala zarar verme, basit yaralama ve hakaret" suçlarından dava açtı. Savcı söz konusu suçların Alevi ailenin "haksız tahrik"i sonucu işlendiğini iddia etti.

Adalet Bakanlığı 'nefret suçu' sorusunu yanıtladı

Adalet Bakanlığı CHP'li Veli Ağbaba'nın "Nefret suçlarına yönelik kaç dava görülüyor?" şeklindeki soru önergesini yanıtladı. Bakanlık, 'nefret suçu' olarak çoğunlukla düşünce açıklamış veya bir gösteriye katılmış Kürtler için uygulanan 'halkı kin ve düşmanlığa tahrik' maddesini örnek gösterdi. 2006-2011 yılları arasında TCK'nın 77. maddesine göre 'insanlığa karşı suçlar' iddiasıyla üç dava açılmış, ceza çıkmamış. TCK 122'den, yani 'ayrımcılık' suçundan da 36 dava açılmış, iki ceza çıkmış. TCK'nın 'inanç, düşünce ve kanaat hürriyetini engelleme' suçunu düzenleyen 115. maddeye göre de 57 dava açılmış, 8'i mahkumiyetle bitmiş. TCK 125'e göre 'inancından dolayı hakaret' iddiasıyla 21 dava açılmış, ceza verilmemiş. Buna karşın, TCK'nın 'halkı kin ve düşmanlığa tahrik' suçunu düzenleyen 216. maddesine göre 1055 dava açılmış, 315 davada ceza çıkmış. TCK'nın 'ibadethanelere ve mezarlıklara zarar verme' suçunu düzenleyen 153. maddesine göre de altı yılda 611 dava açılmış, 181'inde ceza çıkmış. Avukat Orhan Kemal Cengiz, TCK 216. maddenin aslında nefret söylemini cezalandırması gerekirken, koruyacağı grupları cezalandırmak üzere işletildiğini savundu: "Kim ki 'Kürtler vardır' diyor, onlara karşı kullanılıyor. Bunun Ermeniler ya da Alevilere yönelik kışkırtmalar ve söylemler için kullanıldığına bir kez tanık olmadım."

Halil Savda

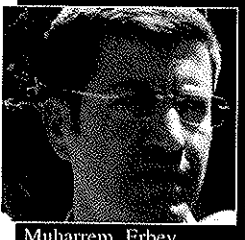
Barış yürüyüşünde Halil Savda ve arkadaşları tutuklandı.

Roboskiden başladıkları yürüyüşte 700 km yol kat ederek 6 farklı kentten geçen Halil Savda ve arkadaşları, Celalettin Cerrah'in vali olduğu Osmaniye'den geçemediler. Osmaniye Emniyet Müdürlüğünden polis memurları, valilik emri ile barış

yürüyüşçülerini 5 saat alıkoyduktan sonra, Ceyhan otoban gişelerinde, Adana'da görevli polis memurlarına teslim ettiler. Barış yürüyüşçüleri gözaltına alınmaları sırasında darp edilip yerlerde sürüklendiler, kelepçeli bir şekilde tutuldular. Hiçbir yerde sorun yaşamayan barış yürüyüşçülerinin Osmaniye'den geçirilmemeleri akla şu soruları getirmektedir: Yani İstanbul'un gazcı emniyet müdürüyken Osmaniye'ye vali atanan Celalattin Cerrah işlevi sürdürmektedir.

Operasyonlar sürüyor

Mersin merkezli toplam 6 ilde eş zamanlı düzenlenen KCK operasyonunda İnsan Hakları Derneği (İHD) Mersin Şubesi'nde arama yapıldı, şube başkanı Ali Tanrıverdi gözaltına alındı. Adana, Diyarbakır ve Mersin'de yapılan operasyonlarda gözaltına alınanların sayısı 35'i buldu. Diyar-

Muharrem Erbey

bakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen, 96'sı tutuklu 152 sanığın yargılandığı KCK davasında da bir sanık tahliye edildi, Kürtçe savunma talepleri reddedildi. İddianamede, milletvekilleri Selma Irmak ve Kemal Aktaş ile milletvekilliği düşürülen Hatip Dicle'nin de aralarında bulunduğu sanıklar hakkında "Devletin birliğini ve bütünlüğünü bozma", "Terör örgütü üyesi ve yöneticisi olma" ve "Terör örgütüne yardım ve yataklık etme" suçlamalarıyla 15 yıl ile ağırlaştırılmış müebbet arasında değişen hapis cezaları isteniyor. Avrupa Avukatları İnsan Hakları Enstitüsü, tutuklu sanıklardan İHD Diyarbakır eski Şube Başkanı Muharrem Erbey'i 'Ludovic-Trarieux 2012 İnsan Hakları Ödülü'ne layık gördüğünü açıkladı. Bu ödül ilk kez 1985 yılında Nelson Mandela'ya verilmişti.

Youtube gene yasaklanıyor

Ankara 13. Sulh Ceza Mahkemesi, "Müslümanların Masumiyeti" adlı filmi "dünya barışını bozucu" olarak değerlendirerek filmin görüntülerinin yayından kaldırılması ve bahse konu yayınlara erişimin engellenmesine karar verdi. Mahkemeye yapılan başvuruda filmin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceği, herhangi bir dine, dini değerlere veya o din mensuplarının kutsal sayılan şeylere hakaretin basın-yayın özgürlüğü kapsamında ele alınamayacağı savunuldu. Başvurunun haklı olduğunu kararlaştıran hakim Mustafa Aydın, şu değerlendirmeyi yaptı: "Filmin içeriğinin dünyada yüz milyonlarca insanın inandığı bir dinin peygamberine hakaret içeren unsurlara sahip bulunduğu, hakarete maruz kalan kişinin peygamber sıfatını taşıdığı dikkate

alındığında, cinsel içerik taşıyan sahnelerin müstehcenlik içerdiği, toplumumuzun büyük bir kesimi tarafından inanılan bir dinin peygamberine son derece galiz ifadelerle yapılan hakaretlerin düşünce özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceği ve talebin haklı olduğu anlaşıldığından, talep edenin internet içeriğe ulaşımının engellenmesi ve yayından kaldırılması yönündeki talebinin kabulüne karar vermek gerekmiştir."

İnternet Türkiye'de "kısmen özgür"

Freedom House tarafından hazırlanan 'Freedom of the Net 2012' (İnternet özgürlüğü) raporu yayınlandı. Araştırmada yer verilen 47 ülke, Freedom House tarafından belirlenen bir sisteme göre puanlandırılmış. Puanlandırma sisteminde erişim engellemeleri, içeriğe getirilen sınırlar ve kullanıcı haklarının ihlali konuları değerlendiriliyor. 100 üzerinden yapılan puanlamada 46 puan alan Türkiye 26. sırada; 31 ile 60 puan arasındaki ülkelerle beraber "kısmen özgür" olarak değerlendiriliyor.

Anadilinden eğitim yasağına AİHM şamarı

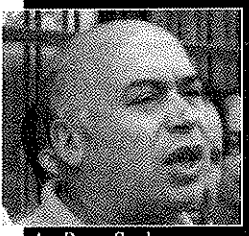
Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası'na (Eğitim-Sen) tüzüğündeki "anadilde eğitim hakkı" ifadesinden dolayı kapatma davası açan Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde (AİHM) mahkum oldu. AİHM, kapatma davasıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "ifade özgürlüğü" ve "sendika kurma özgürlüğünü" düzenleyen 10. ve 11. maddelerinin ihlal edildiğine hükmetti. Kararda, "anadil talebinin, ulusal güvenliği ya da kamu düzenini tehdit etmediği" vurgulandı, şu ifadeler kullanıldı: "Sendikaya tüzük değişikliği baskısı yapmak üzere açılan kapatma davası, 'toplumsal ihtiyacın karşılanması' olarak açıklanamaz. Ayrıca, anadilde eğitim talebi, 'silahlı direnişi ya da şiddet kullanımını' özendiren bir kapsamda olmadığından da ifade özgürlüğü kapsamındadır."

Öğretmenlere sendikalarının sitesi yasak!

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), okullarda Eğitim-Sen sitesine girişi yasakladı. 100 binden fazla sendikalı öğretmen, üyesi oldukları sendikaların resmi sitesine giremiyor. Okuldan siteye girmeye çalışanlar, "Erişim sınırlı içeriğinden dolayı, MEB isteğiyle Türk Telekom AŞ tarafından engellenmiştir" notuyla karşılaşıyor.

Çelenk bırakmaya dava!

Eskişehir'de düzenledikleri protesto yürüyüşünün ardından üzerinde '4+4+4 ve 4688 sayılı sahte sendika yasa tasarısı geri çekilsin' yazısının bu-

A. Paşa Şanlı

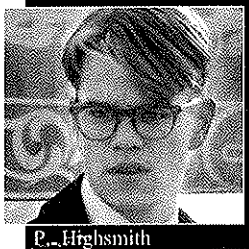
lunduğu siyah çelengi AKP il binası önüne bırakan, çoğunluğu Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) üyesi 77 kişiye açılan dava Eskişehir 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülmeye başlandı. 'Halkı kanuna aykırı topl-

lantı ve gösteri yürüyüşüne kışkırtma, kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenleme, yönetme bunların hareketlerine katılmak' ile suçlanan sanıklar hakkında 3 yıla kadar hapis cezası isteniyor. Sanıklardan Eğitim Sen Şube Başkanı Ali Paşa Şanlı "AKP yetkilileri tarafından kolluk güçlerine verilen talimat sonrası bizi engellediler" dedi.

Hapishanede keyfi gazete yasağı

Sincan 2 Nolu F Tipi Cezaevi'nden mahpuslar, abone oldukları Özgür Gündem ve Azadiya Welat gazetelerinin yaklaşık 15 gündür çeşitli nedenler gösterilerek kendilerine verilmediğini söyledi. Mehmet Şah Güneş, koğuş arkadaşları adına yazdığı mektubunda bu gazeteleri yasaklayan herhangi bir mahkeme kararı olmadığına dikkat çekiyor. Ahmet Temiz de yasada mahkemece yasaklanmamış her türlü süreli ve süresiz yayınların mahkumlara verilebileceğinin belirtilmesine rağmen haberler ve fotoğraflar bahane edilerek bu haklarının engellendiğini vurguluyor."

Filistinlilere ve Kürtlere kitap adanmasına otosansür

P. Highsmith

Polisiye yazarı Patricia Highsmith, 'Su Altında Bir Ripley Serüveni' kitabını 'Filistin intifadası'na ve Kürtlerin mücadelesine adadı. Ancak kitabın tüm baskılarında olan bu ithaf yazısı, sadece Türkiye ve İsrail baskılarında yer almadı. Türkçe baskıda yer

almayan ithaf notunda şöyle deniyordu. "İntifada'nın ve Kürtlerin ölümlerine, ölenlerin, hangi ülkede olursa olsun baskıyla mücadele edenlere, yalnızca sayılmak için değil de vurulmak için ayağa kalkanlara..."

Reddi hakim talebi reddedildi

İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen, Büşra Ersanlı ile Ragıp Zarakolu'nun da aralarında bulunduğu çoğu BDP Siyaset Akademisi üyesi 205 kişinin yargılandığı KCK davasında, Mahkeme Başkanı Ali Alçık, 'terör örgütü propagandası' yaptığı gerekçesiyle sanık Arslan İş-

çioglu'nun mikrofonunu kapattırdı. Hakim, İşçioglu'nun 9 Ekim'e kadar duruşmadan men edilmesine; savunma hakkının kısıtlanmasına itiraz eden Avukat Ercan Kanar'ın da duruşma salonundan çıkarılmasına karar verdi. Ercan Kanar yargıçlar Alpaslan Uz ve Kazım Kahyaoğlu'nun reddini talep etti. Talep, "yargılamayı uzatma maksatlı olduğu" gerekçesiyle reddedildi.

Deniz Zarakolu Serbest Bırakılmalı

Uluslararası Yayıncılar Birliği tutuklu bulunan akademisyen ve yayıncı Deniz Zarakolu ile yayıncı Ragıp Zarakolu hakkındaki suçlamaların düşürülmesini ve Deniz Zarakolu'nun hemen serbest bırakılmasını istedi. Türkiye'de onlarca yazar ve yayıncının tutuklu olduğunun ya da yargılandığının hatırlatıldığı açıklamada yayıncılarla ilgili yapılan insan hakları ihlallerine dikkat çekildi. IPA'nın pek çok yazar ve entelektüelin yalnızca yazıları ve yayınları nedeniyle suçlandıklarına inandığı vurgulandı.

Yayıncının açtığı davada Türkiye mahkum

Peri Yayınları sahibi Ahmet Önal'a, 1999'da çıkardığı "Teyze Baz - Bir Kürt İşadamı Hüseyin Baybaşın - Mahmut Baksi" ve "Dersim'de Alevilik - Munzur Cem" kitapları sebebiyle 'halkı kin ve düşmanlığa tahrik' suçlamasıyla iki ayrı dava açılmıştı. Önal bu davalarda 20'şer ay hapse mahkum edilmiş, hapis cezası para cezasına çevrilmişti. Önal bu davaları taşıdığı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde haklı bulundu. Mahkeme Önal'ın ifade özgürlüğü hakkının ihlâl edildiğini kararlaştırdı.

Gazeteci davasına tepki

WAN-IFRA (Dünya Gazeteler Ve Haber Yayıncıları Derneği) ile Dünya Editörleri Forumu 41 gazetecinin terörizm suçlamasıyla yargılandığı KCK davasını kınadı ve bu davayı hükümetin basını sindirme ve eleştirileri susturma hareketi olarak gördüğünü açıkladı. Bu örgütler Başbakan Erdoğan'a yazdıkları mektupta şu ifadeleri kullandı: "Mesleklerini yapan gazetecileri hapsedmek ifade özgürlüğü hakkının açıkça ihlalidir. Sizden bu 41 gazetecinin yargılanmasının durdurulmasını sağlamanızı istiyoruz.

Haber yapmak gazetecinin görevi

Ankara 11. Asliye Ceza Mahkemesi, Taraf gazetesinde yer alan Sedat Selim Ay'la ilgili "İşkence ve Tecavüz Emniyet altında" haberini aktı. Ay, hakkındaki işkence davaları ve Türkiye'nin AİHM'de mahkumiyetine sebep olduğunu gündeme getirip İstanbul Terörle Mücadeleden Sorumlu Emniyet Müdür Yardımcılığı'na atanma-

sını eleştiren haber sebebiyle yedi gazeteciye dava açmıştı. Mahkeme kararında, "Hakkında böyle iddialar olan kişinin önemli bir göreve getirilmesinin haber yapılması gazetecilik görevidir. Kişilik haklarına saldırı veya gerçek olmayan haberin kamuoyuna duyurulması söz konusu değildir" denildi.

Depo infilakı eleştirisine dava

Genelkurmay Başkanı Necdet Özel, Afyonkarahisar'da 25 askerin hayatını kaybettiği patlamanın ardından kaleme aldığı yazı nedeniyle Fatih Altaylı ve Habertürk gazetesine tahkir ve tezyif edici ifadeler kullanıldığı gerekçesiyle 50 bin liralık tazminat davası açtı. Altaylı, 9 Eylül 2012'de yayımlanan "Schopenhauer Haklıymış" başlıklı yazısında şunları diyordu: "Ya Genelkurmay Başkanı'na ne demeli!.. Kendisine emanet 25 evlat pisi pisine ölüyor. Umurunda değil. Büyük ihtimalle 'Astarımdan biri hata yapmışsa bana ne?' diyor... Bu adamların neden asla ve asla istifa etmediğini de biliyorum artık. Etmez, çünkü hiçbir yetenekleriyle, hak ederek, kazıyarak gelmediler o mevkilere"

Protestocu öğrencilere ceza onandı

Edirne 1. Sulh Ceza Mahkemesi, geçtiğimiz yıl aralık ayında Trakya Üniversitesi Balkan Kongre Merkezi'nde düzenlenen 4. Büyükelçiler Konferansı için kente gelen Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nu protesto ederken, kendilerine müdahale eden 4 güvenlik görevlisini darp ettikleri gerekçesiyle yargılanan 3 üniversite öğrencisini 18'er ay hapis cezasına çarptırmış, cezayı 30 bin lira para cezasına çevirmişti. Öğrencilerin yaptığı itiraza karşın Yargıtay, verilen kararı onadı.

Nayır ve Kılıç'ın 21 yıl hapsi isteniyor

Ümraniye'de bir eylemin ardından şüphe üzerine gözaltına alınan ve 2,5 yıl tutuklu yargılandıktan sonra 28 Haziran'da tahliye edilen üniversite öğrencileri Baran Nayır ile Ali Deniz Kılıç için 7.5 yıldan 21 yıla kadar hapis cezası istendi. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan öğrenciler 'örgüte yardım ve yataklık', 'patlayıcı madde bulundurmak', 'terör örgütü propaganda yapmak' ve 'Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet' ile suçlanıyor.

Erdoğan'ı protesto eden öğrencilere gaz, dayak ve gözaltı

Ankara Üniversitesi'nin 2012-2013 akademik yıl açılışına katılan Başbakan Erdoğan'ı protesto eden 12 Gençlik Muhalefeti ve 7 Genç-Sen üyesi gözaltına alındı. Törenin yapılacağı salona gir-

mek isteyen öğrencileri barikatla durduran polis, grubun direnmesi üzerine biber gazına başvurdu. Erdoğan'ın konuşmasını izlemek üzere salonda bulunan BirGün muhabiri Burcu Cansu da, akreditasyonu olmadığı gerekçesiyle salondan çıkarıldı.

Polis fişinde Aydın Erdem

ANF'nin haberine göre Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, Dicle Üniversitesi'nde 2008-2011 yılları arasında öğrenim gören 43648 öğrenciyi fişledi. Fişlenenler arasında katıldıkları yürüyüşlerde öldürülen Aydın Erdem ve Mahsun Karaoğlu da bulunuyor. İki öğrenci için "Gebertildi" ifadesi kullanılıyor. Belgeleri ANF'ye gönderen Roj Hack hacker grubu, Lekolin.org adlı siteye gönderdiği açıklamada, fişleme belgelerine Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne ait bilgisayar sistemine sızarak ulaştıklarını bildirdi. BDP Diyarbakır Milletvekili Altan Tan, konu hakkında İçişleri Bakanı İdris Naim Şahin'in yanıtlaması istemiyle bir soru önergesi verdi.

'Faşist' sözü mahkemede

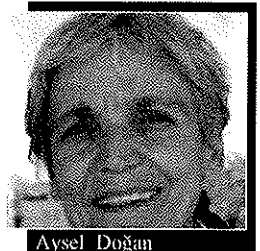
Diyarbakır Belediye Başkanı Osman Baydemir'e Başbakan'a 'faşist' dediği için dava açıldı. Baydemir şunları söylemişti: "Türkiye Cumhuriyeti artık hukuk devleti değil. Yargı ve adalet kalmamıştır. Savcısıyla, hakimiyle, mahkemeleriyle, medyasıyla, basınıyla, sermayesiyle AKP rejimine teslim olmuş durumdadır. Biz Kürdistan'da yaşayan, sömürülen toplumun evlatları olarak AKP faşizminin karşısında direnen yegane insanlarız. Faşist AKP cezaevine atmamakla, tutuklamakla, öldürmekle sonuç alamayacaksınız. Faşist AKP, faşist Başbakan! Cezaevine hazırız. Ama direne direne. Sana teslim olan senin gibi faşist olsun. Senin gibi alçak olsun. Asla boyun eğmeyeceğiz."

BDP kongresine soruşturma

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) 2. Olağanüstü Kongresi'nin tertip komitesi hakkında 'terör örgütü propagandası yapmak' suçundan soruşturma başlattı. TMK'nın 10. maddesiyle yetkili Cumhuriyet Savcısı Kemal Çetin, kongrede atılan sloganları, salonda açılan Abdullah Öcalan poster ve pankartlarını soruşturacak.

Alevi Derneği Başkanı'na 18 yıl

Malatya 3. Ağır Ceza Mahkemesi Dersim KCK davasında yargılanan Alevilik İnanç ve Kültür Akademisi

Aysel Doğan

Derneği (DAKAD) Başkanı Aysel Doğan'ı, örgüt yöneticiliğinden 18 yıl hapis cezasına mahkûm etti. Tunceli Belediye Meclis Üyesi Nuray Atmaca, BDP eski Tunceli İl Başkanı Amber Bakıray ile BDP Tunceli İl Yöneticisi Evin Baltalı'ya da örgüt üyeliğinden 9'ar yıl hapis cezası verildi.

Savunmaya suç duyurusu

Malatya 3. Ağır Ceza Mahkemesi, PKK/KCK'nin gençlik yapılanmasına üye oldukları iddiasıyla yargılanan yedi üniversite öğrencisini de 7 yıl 6 ay ila 10 yıl arasında değişen hapis cezalarına mahkûm etti. Ayrıca mahkeme öğrenciler hakkında "savunmalarında terör örgütü propagandası yaptıkları" iddiasıyla suç duyurusu yapılmasını kararlaştırdı. Sanıkların esasa ilişkin savunmalarını isteyen mahkeme heyeti, sanıkların Kürtçe ifadelerini tutanaklara "mahkememizce anlaşılmayan bir dil" olarak geçirdi.

Hatay'da konser yasak

Hatay'da Suriye'ye Emperyalist Müdahaleye Hayır Platformu'nun 14 Ekim'de düzenlemek istediği "Emperyalist savaşa karşı halklar buluşması" adlı konser Valilik kararıyla yasaklandı. Konserde Arapça, Çerkezce, Kürtçe müzik yapan gruplar ve İlkay Akkaya sahne alacaktı.

Platform konuya ilişkin açıklamasında, konserin "Milli Güvenlik ve kamu düzeninin bozulmaması, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi" gerekçesiyle iptal edildiğini söyledi, karara tepki göstererek yasağı kınadı.

Fazıl Say davası başladı

Twitter hesabında paylaştığı iletiler sebebiyle "halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılamak" suçlamasıyla yargılanan piyanist Fazıl Say'ın ilk duruşması İstanbul 19. Sulh Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Duruşmaya Say'ı gönüllü olarak savunan 25 avukat katıldı. 9 aydan 1.5 yıla kadar hapsi istenen sanatçı, savunmasında kendisine yöneltilen suçlamaları kabul etmedi. Say, Twitter hesabının kamuya açık olmadığını, takipçileri tarafından görülebildiğini ve istemeyenin yazdıklarını takip etmemesi gerektiğini ifade etti; hiç kimseyi şiddete çağırmadığını vurguladı. Duruşma 18 Şubat 2013'e ertelendi.

Duruşma öncesinde Selçuk Yöntem, Bülent Kayabaş, Rutkay Aziz, Tarık Akan, Bedri Baykam, Orhan Aydın ve çok sayıda sivil toplum kuruluşu ve siyasi parti Say'a destek olmak için adliye önünde toplandı. Topluluk "Fazıl Say yalnız değildir", "Özgür sanat özgür dünya", "AKP sanatçıyı rahat bırak" yazılı dövizlerle davayı

protesto etti.

AB Bakanı Egemen Bağış dava hakkında şu yorumu yaptı: "Ben eğer yargı mensubu olsaydım bunu, Fazıl Say'ın 'saçmalama' özgürlüğü içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini düşündüm. Ancak insanların değerlerine hakaret etmek, insanların inançlarıyla dalga geçmek hiç kimsenin hakkı olmamalıdır diye düşünüyorum"

Say, dava konusu twit'lerinde şunları söylemişti: "İrmaklarından şaraplar akacak diyorsun/ cenneti âlâ meyhane midir?/ Her müminine 2 hûri vereceğim diyorsun, /cenneti âlâ kerhane midir? Bilmem fark ettiniz mi ama nerede yavaşak, adi magazinci, hırsız şaklaban varsa hepsi Allahçı, bu bir paradoks mu?"

Grup Munzur yargılanıyor

Tunceli'de bir konserde 'terör örgütü propagandası' yaptığı gerekçesiyle yargılanan Pınar Aydınlar ile Grup Munzur üyeleri Özlem Gerçek ve Erkan Duman'ın davası Malatya 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Duruşmada söz alan avukat Zeynel Öztürk, mahkeme heyetine davaya konu olan "Kırmızı Gül" adlı türkünün dijital ortama kayıtlı örneklerini ve televizyonlarda verilen klibine ait kaydını sundu. Anonim hale gelen türküyü herkesin bildiğini ifade eden Öztürk, türkünün müvekkili doğmadan yazılan bir ağıt olduğunu belirtti. Müvekkilinin seslendirdiği türkide suç unsuru bulunmadığını söyleyerek beraat talep etti.

Şirket istedi, Facebooka yasak geldi

Sosyal paylaşım ağı Facebook, Bilişim ve İletişim Çalışanları Dayanışma Ağı (BİÇDA) tarafından açılan "Bilişimci Mühendis" hesabına girişi engelledi. BİÇDA, geçen hafta Facebook hesabına girmek istediklerinde Texim işçilerinin mücadelesine destek olmak amacı ile paylaştık-

ları resimlerin şirkete zarar verdiği için silinmiş olduğu uyarısını aldıklarını, ardından da hesaplarının kapandığını açıkladı.

"Bilişimci Mühendis" adı altında 3 senedir kullanılan Facebook hesabı, bilişim sektöründen haberler, BİÇDA'nın faaliyetleri ve duyuruları, bilişim çalışanlarının işyerlerinde yaşadığı sorunlar ve başka sektörlerdeki benzer emek haberlerinin paylaşıldığı bir platform işlevi görüyordu. BİÇDA, konuyla ilgili açıklamasında bilgi ve haberlerin özgürce paylaşımının ifade özgürlüğünün anahtarı olduğunu ve günümüzde sansürün beyhude bir çaba olduğunu söyledi.

Televizyonda Leonardo'ya sansür

NTV'de yayınlanan "Da Vinci'nin Kayıp Hazinesi" adlı belgeselde, "Vitruvius Adamı" olarak bilinen ve 'altın orana sahip insan'ı temsil eden resimdeki adamın cinsel organı sansürlenmişti. Sol Portal'ın gündeme getirdiği olayın ardından kanal bir özür mesajı yayınlamaya çalıştı.

"NTV Belgesel Kuşağı'nda... 'Vitruvius Adamı'nın uzvu, ilgili departman tarafından 'buzlandı'. Bu durum haklı olarak izleyicilerimiz tarafından eleştirildi.

RTÜK tarafından, benzer nedenlerle bazı yapımlara cezalar verilmiş olması gerekmesiyle yapılsa da bir sanat ve bilim eserine böyle bir tedbir alınması kabul edilemez. Bu nedenle NTV olarak tüm izleyicilerimizden özür diliyoruz."

Başbakanı kızdıran gazeteci işten atıldı

Başbakan Erdoğan'ın bir süre önce yapılanları not ediyoruz diyerek çıktığı gazeteci Serdar Akinan Twitter hesabından Akşam gazetesindeki görevine son verildiğini duyurdu. Akinan Twitter'da şunları yazdı: "Sevgili İsmail Küçükkaya Akşam yönetimi adına arayarak yazılarıma son verildiğini tebliğ etti. Başta yazı işlerinin cefakâr çalışanları olmak üzere aynı çatı altında olmaktan onur ve mutluluk duyduğum herkese teşekkürü borç biliyorum. Mesleğimi icra edebileceğim bu mecradan başka yer kalmadı..."

Akinan son olarak Suriye'nin Kürt bölgesine giderek izlenimlerini kaleme almış, Başbakan Erdoğan katıldığı bir televizyon programında yapılanları not ediyoruz sözleriyle isim vermeden Akinan'a çıkmıştı.

Gazeteci Hatice Duman'a müebbet hapis

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, İstanbul Özel Yetkili 12. Ağır Ceza Mahkemesi'nin Atılım Gazetesi

Yazı İşleri Müdürü Hatice Duman hakkında verdiği müebbet hapis cezasını onadı. Dokuz yıldır tutuklu yargılanan Duman, yasadışı MLKP örgütü yöneticiliğiyle suçlanıyordu. Daire, aynı suçlamayla kanıt olmadığı halde kanaatten 18 yıl 9 ay hapse mahkum edilen eski Atılım Gazetesi Editörü ve Tutuklu Gazetecilerle Dayanışma Platformu (TGDP) Sözcüsü Necati Abay hakkındaki cezayı ise bozdu.

Türkiye'de basın özgürlüğü raporu

Gazetecileri Koruma Komitesi (The Committee to Protect Journalists - CPJ) Ekim 2012 tarihli özel basın özgürlüğü raporunda Türkiye'deki basın özgürlüğünün 'kriz' seviyesine ulaştığını belirtiyor. 'Türkiye'nin Basın Özgürlüğü Krizi' başlığı ve 'Gazetecilerin Hapsedildiği ve Muhalefetin Suç Sayıldığı Karanlık Günler' alt başlığıyla yayımlanan rapor, Türkiye'de kitlesel gazeteci tutuklamalarını ve gazetecilere karşı açılan çok sayıda cezai kovuşturmayı inceliyor.

Rapor Türkiye'de yaygın olarak görülen, gazetecilere karşı ceza kovuşturmaları açılması ve gazetecilerin hapsedilmesinin yanı sıra, hükümetin basında oto-sansürün içselleştirilmesi için başvurduğu çeşitli baskı yöntemlerine dikkat çekiyor. CPJ, yaptığı inceleme sonunda, başta Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu olmak üzere son derece baskıcı yasalar, aslen devleti korumaya yönelik bir ceza muhakemesi kanunu ve hükümetin basına yönelik en üst düzeyde katı üslubuyla karşılaştı. Türkiye'deki basın özgürlüğü sorunu, kriz düzeyine ulaşmış bulunuyor. Raporun özeti şöyle.

Basının hapsedilmesi ve sindirilmesi

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hükümeti basına karşı yakın tarihin dünya çapında en büyük saldırısını yürütüyor. Yetkililer, terör suçları veya devlete karşı suçlarla itham ettikleri gazetecileri hapsediyor, Türklüğü aşağılamak ya da yargılamayı etkilemek gibi suçlarla haklarında dava açıyor ve otosansürün yerleşmesi için çeşitli baskıcı taktikler kullanıyor. Erdoğan açıkça gazetecilerin itibarına saldırıyor, medya organlarını, eleştirel yazılar yazan çalışanlarını uyarmaları ya da işten atmaları için zorluyor ve çok sayıda hakaret davası açıyor. Erdoğan 'alınan ve inatçı' olarak tanımladığı Başbakan Erdoğan'ın her türlü eleştiriyi kişisel bir saldırı olarak algıladığını belirtip ekliyor. Erdoğan'ın hükümeti ülkenin en büyük medya şirketine karşı bir vergi kaçakçılığı davası yürüttü; şirketin zayıflamasıyla sonuçlanan bu davayla ilgili genel kanaat, si-

yasi sebeplerle açılmış olduğu.

Türkiyeli yetkililer gerek CPJ'ye gönderdikleri yazılı yanıtlarda, gerekse yaptıkları açıklamalarda ülkenin basın özgürlüğü sorunuyla ilgili yapılan bağımsız değerlendirmelerin abartıldığını söylüyor. Hapis gazetecilerin sayısına itiraz ediyorlar ve tutuklu gazetecilerin çoğunun gazetecilikle ilgili olmayan ağır suçlardan dolayı içerde olduklarını öne sürüyorlar.

"Bir yanda gazeteciler onar onar hapsedilirken Ocak 2007'de Türkiyeli Ermeni gazeteci Hrant Dink'i katledenler serbest dolaşıyor."

Komite, Ergenekon davası kapsamında bir yıldan uzun süre yargılanan gazeteci Nedim Şener ve Ahmet Şık'a yöneltilen suçlamaların sebebinin 'mesleki faaliyetleri olduğu' kanaatine varırken, Ceza Kanunu'ndaki geniş ifadelerin suçlamalara zemin yarattığı görüşünü paylaşıyor

CPJ, 1 Ağustos 2012 itibarıyla toplamda 76 gazetecinin hapistede olduğunu tespit etti. Her bir vakanın tek tek ve ayrıntılı olarak incelenmesinin ardından CPJ, en az 61 gazetecinin doğrudan, yayınlanan yazıları ya da gazetecilik faaliyetleri nedeniyle hapistede olduğu sonucuna vardı. Diğer 15 gazetecinin davalarıyla ilgili eldeki deliller daha muğlak olmakla birlikte, CPJ araştırmaya devam ediyor. CPJ'nin analizi, yetkililerin, yasadışı gruplarla ilgili yapılan haberleri ve hassas konuların araştırılmasını doğrudan terör veya devlete karşı gerçekleştirilen diğer fiillerle eş tuttuğunu ortaya koyuyor. CPJ araştırmasında ayrıca tutuklu yargılama uygulamasının da son derece yaygın olduğunu gördü. CPJ'nin araştırmasına konu olan gazetecilerin dörtte üçünden fazlası, haklarında bir mahkumiyet kararı olmaksızın hapistede tutuluyor ve mahkemenin kararını tutuklu halde bekliyor.

CPJ'in hapisteki gazetecilerle ilgili araştırma yaptığı 27 yıl boyunca, tutuklu gazetecilerle ilgili kendi rekorunu kıran ve basın özgürlüğünü kısıtlamak konusunda, kendi kendine rakip olan tek ülke Türkiye oldu. CPJ raporlarına göre Türkiye 1996 yılında 78 gazeteciyi hapse atmıştı. Bugün ise Türkiye'deki hapis gazetecilerin sayısı İran, Eritre ve Çin gibi en baskıcı ülkeleri fersah fersah geçiyor.

Gazetecileri devlet düşmanı ilan etmek

Ağustos 2012'de, hapistede olan gazetecilerin yüzde otuzu hükümete karşı komploya karışmakla ya da yasadışı siyasi gruplara üye olmakla suçlanıyordu. Bazıları, savcıların hükümeti askeri darbeye devirmeyi amaçlayan kapsamlı bir komplo olarak tanımladığı, varlığı henüz mahkemelerce ispatlanmamış Ergenekon çetesiyle bağ-

lantılı olmakla suçlanıyor. Hükümetin teorisine göre, gazeteciler ortamı darbeye elverişli hale getirmek için toplumsal kaos yaratacak haberler yayınlıyordu.

İkisi de saygın gazeteciler olan Ahmet Şık ve Nedim Şener, Ergenekon çetesiyle yardım etmekle suçlanarak bir yıldan uzun bir süre tutuklu yargılandılar. Hükümet, Şık'ın; Şener'in yardımlarıyla Ergenekon komplosuna yardım edecek bir kitap yazdığını iddia ediyordu. Şık gerçekten de hassas bir konu hakkında, İslami Fethullah Gülen hareketinin giderek büyüyen etkisiyle ilgili bir kitap yazıyordu. Şener, Şık'a yardım etmediğini ifade etti ama o da 2007 yılında işlenen gazeteci Hrant Dink cinayetinin çözülmemesinde yetkililerin sorumluluğunu anlatan kitabıyla hükümeti öfkelenmişti. CPJ, yaptığı inceleme sonucunda, Şık ve Şener'e yöneltilen suçlamaların sebebinin bu iki gazetecinin mesleki faaliyetleri olduğu kanaatine varmıştır.

Aslında Ceza Kanunu'nda oldukça geniş ifade edilen maddeler yetkililere, gazetecilerin mesleki faaliyetlerini yasadışı siyasi hareketlerle ya da darbe planları iddialarıyla bağlantılandırmaları için oldukça geniş bir zemin sağlıyor. Kullanılan yasa maddeleri arasında "bir örgüt adına suç işlemek", "bilerek ve isteyerek bir örgüte yardım etmek" ve "bir örgüt ve amaçları için propaganda yapmak" yer alıyor.

Gazetecilerin, polis ve mahkemelerin icraatları hakkında derinlemesine ve bağımsız olarak haber yapmasını fiiliyatta suç haline getiren diğer yasa maddeleri ise "soruşturmanın gizliliğini ihlal etmek" ve "adil yargılamayı etkilemek" gibi maddeler. Her ne kadar bu maddeler nadiren gazetecilerin hapsedilmesine yol açıyorsa da ciddi bir sindirme aracı olarak gazetecileri oto-sansür yapmaya zorluyor. Öte yandan bu maddeler çok sık kullanılıyor: Türkiye'de basın özgürlüğü konusunda çalışan sivil grupların verilerine göre, 2011 yılı sonu itibarıyla, gazeteciler hakkında açılmış ceza davası sayısı 5,000'i buluyordu.

Kürtlerle ilgili haber yapmak terör suçu

Ağustos 2012'de hapisteki gazetecilerin yaklaşık yüzde yetmişi, yasadışı Kürdistan İşçi Partisi'nin (Partiya Karkeren Kurdistan - PKK) ve Kürdistan Topluluklar Birliği'nin (Koma Civakên Kurdistan- KCK) beyanları ya da faaliyetleri hakkında haber yaptıkları için "terör örgütüne yardım" ile suçlanan Kürt gazetecilerdi. Özellikle Dicle Haber Ajansı ve Türkçe basılan Özgür Gündem gazetesi çalışanlarının yanı sıra, tamamı Kürtçe basılan günlük Azadiya Welat gazetesinin çalışanları da hedef alınıyor. CPJ, Ağustos

2012'de araştırmasını sürdürdüğü sırada, Azadiya Welat'ın önceki üç genel yayın yönetmeni hapisteydi.

CPJ'nin Kürtlere yönelik kovuşturmalarla ilgili yaptığı inceleme, hükümetin PKK veya diğer yasadışı Kürt gruplar lehine yapılan haberleri bu örgütlere gerçek anlamda yardım etmekle eş tuttuğunu gösteriyor. Tüyo alma, haber dağıtım, röportaj yapma, meslektaşlarla haber paylaşma gibi en temel habercilik faaliyetleri, savcılarca terör eylemleri olarak tanımlanmış durumda.

Yetkililer ülkenin Terörle Mücadele Yasası'nı Kürt gazetecilere karşı bol bol kullanıyor. Bağımsız analistlere göre, yasanın terör tanımı oldukça geniş ve muğlak ve bu da heveskar savcı ve hakimlerin, Kürt meselesine yakın duran gazetecileri terör örgütü üyesiymiş gibi hapsedmesine olanak sağlıyor. Bu tür yasa maddeleri, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ifade özgürlüğünü koruma altına alan 10. Maddesi'yle çelişmektedir.

Hükümet, Kürtlerin görüşlerini baskı altına alma çabasının bir parçası olarak, kelimelerin kullanılmasıyla ilgili düzenlemeler yapacak kadar ileri gitti. 2012 yılında Danıştay, televizyonlarda PKK üyeleriyle ilgili olarak "gerilla" kelimesinin kullanılmasını, "teröristleri ve terörü meşrulaştıracağı" gerekçesiyle yasakladı.

Siyasi tercih anı

Üst düzey hükümet yetkilileri CPJ'ye gönderdikleri mektuplarda, Temmuz 2012'de kabul edilen yasayı basın özgürlüğünü geliştiren bir reform paketi olarak sunuyor. Yasayla birlikte "adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs etmek" gibi bazı suçların cezaları indirildi, propaganda yapmakla suçlanan dergilerin sansür edilmesi (toplantılma ve yasaklanması) engellendi ve devlete karşı işlenen suçlarda ve terör suçlarını yargılayan sistemde değişiklik yapıldı. Ama bu yargı reformunda, muhalif görüşleri ve eleştirel haberleri susturmak için kullanılan muğlak ve geniş ifadelerden kurtulmak için, terörle mücadele ve ceza kanunlarında köklü bir değişiklik yapılmadı.

Kaygı verici bir gelişme olarak, yasanın kabul edildiği ay iktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi, yargı sisteminden, ulusal güvenliğe ve diğer kamusal konulara ve hatta "kamu ahlakı," "başkalarının hakkı" gibi oldukça muğlak ifade edilmiş birçok konuya kadar haber yapılmasını kısıtlayacak, kapsamlı bir anayasa değişikliği

önerdi. Ekim 2012'de Meclis'in gündemine gelecek olan öneri, ülkenin temel hukuki dokümanında, eleştirel görüş ve ifadelerin bastırılması yönünde ifadeler yer almasına sebep olabilir.

Hükümetin, medyanın bekçilik görevini elinden almak ve muhalif sesleri bastırmak için gösterdiği çabalar, Türkiye'nin uzun vadeli stratejik hedeflerine ulaşmasını güçleştirecektir. Ülkenin ekonomik geleceği hâlâ Avrupa'yla bütünleşme sürecine bağlı, ama Türkiye'de basın özgürlüğü sorunu Avrupa siyasetçileri ve bürokratları arasında temel bir sorun olarak görülüyor. Sorunların çözülmemesi, Avrupa Birliği üyeliği ihtimalini azaltıyor.

Türkiye'nin Amerika Birleşik Devletleri ile olan -kısmen Ankara'nın bölgesel bir demokrasi modeli imajıyla bağlantılı olan- yakın ilişkisi de tehlikede. Türkiye, kendini özgürlükler konusunda bölgesel lider olarak sunmaya devam ediyor. Ülkenin ABD büyükelçisi Namık Tan'ın CPJ'ye gönderdiği, Haziran 2012 tarihli mektubunda da belirttiği gibi, "Temel özgürlükleri garanti altına almanın demokrasimiz için çok önemli olduğu görüşüne sıkı sıkıya inanıyoruz. Bu, Türkiye'nin bölgemizdeki diğer birçok ülke için örnek teşkil ettiği şu dönemde daha da önemli." Ancak bu tür iddialar, Türkiye'yi İran gibi dünyanın en aykırı ülkeleriyle aynı yere yerleştiren, gazetecilerin yoğun olarak yargılanması gerçeğiyle çelişiyor.

Türkiye'nin ulusal güvenliğine yönelik tehditler hakiki. Ama bu, muhalefet etmenin terör suçuyla aynı kefeye konduğu bir ortamın yaratılmasını meşru göstermez. Yasaları tek tek değiştirmek ve ek reformlar yapmak sorunu çözmeyecektir. Başbakan Erdoğan ve hükümetinin, eleştirel görüşlerin sistematik olarak bastırılmasını sona erdirecek ve ülkenin medya üzerinde baskı oluşturan yaygın sistemini parçalayacak siyasi iradeyi göstermeleri gerekiyor.

Terhisine sadece
5 gün kalmıştı

DISKO'DA ÖLDÜ ŞEHİT SAYILMADI

Disko, dayak, hakaret, keyfilik...

Asker Hakları

ASKERDE İNTİHAR, ÜLKE GENELİNDE
İNTİHAR

* Resmi rakamlara göre 2012 Mayıs ayı itibariyle son 22 yıl içinde intihar eden asker sayısı 2221, yılda yaklaşık 100 asker demek.

* Savunma bakanı 5 mayıs 2012 tarihinde son 10 yılda 934 askerin intihar ettiğini açıklamış...

* 2010 yılında kendi canına kıyanların sayısı, ülke genelinde toplam 2933. ... 70 milyonda 3000 kişi, 1 milyonda 40 kişi, 100 binde 4 kişi

* Türkiye genelinde 1974-1999 yılları arasında intihar ortalaması yüz binde 2.28 ... Silah altında 700.000 er, ve erbaş var. Son 10 yılda erkeklerdeki intihar oranları artma eğilimi göstermiş yüzbinde 2.5'in üzerinde değerler görülmüştür

* Türkiye ortalamasıyla analoji yapsak erkeklerde $2.5 \times 7 = 18.5$ eder.

Yani askerdeki intihar oranı Türkiye geneli gibi olsa 700.000 kişide 16 kişinin intihar etmesi lazım, 2010 rakamlarına göre ise $4 \times 7 = 28$ kişi.

Buna göre askerde intihar oranı Türkiye ortalamasının 4 katı olmuştur.

* Ayrıca bir önemli nokta da şu: Türkiye geneli istatistikleri 7 den 77ye bütün yaş gruplarını kapsıyor, askerlik çağı ise 20 ila 21.5 yaş arası, yani o yaşlarda intihar eden insan oranının genelin içinde daha az olması lazım.

“Zorunlu Askerlik Sırasında Yaşanan Hak İhlalleri” başlıklı rapor 12 Ekim 2012 tarihinde basın toplantısı ve panel ile kamuoyuna sunuldu. Toplantı gününün 12 Ekim olarak seçilmesinin nedeni geçen yıl Uğur Kantar adlı erin K. Kıbrıs'taki Türk birliğinde kapıldığı Disko'da uğradığı kötü muamele sonucu hastaneye kaldırıldıktan ve ölümle pençeleştikten sonra 12 Ekim 2011 gün yaşamını yitirmiş olmasıydı. Uğur Kantar'ın babası Aydın Kantar da salonda hazır bulundu.

“Askerhaklari.com” askeri kurumlardaki şiddet ve hak ihlallerine karşı yurttaş sorumluluğunu harekete geçirmek amacıyla sivil bir girişim olarak 2011 Nisan ayı başlarında kuruldu. Site, faaliyete başladığı günden bu yana zorunlu askerlik sırasında kötü muameleye uğrayanlara destek vererek ve yaşanan kötü muameleleri görünür kılarak, bu konuda kamuoyunun farkındalığını ve duyarlılığını arttırmak için çalıştı.

Söz konusu rapor Nisan 2011 - Nisan 2012 döneminde gelen başvuruları temel alarak mağdurların anlatıları üzerinden hazırlandı. Askerhaklari.com sitesine sözü edilen bir yıllık dönemde zorunlu askerlik sırasında kötü muameleye uğradıkları iddiasıyla 432 başvuru yapıldı. Siteye gelen anlatılara dayanarak hazırlanan rapor, istisnasız toplumun tüm kesimleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkileri olan bir sorunu görünür kıl-

YAYAĞI
ALE
RDİ

mak ve zorunlu askerlik yapan bireylere yönelik kötü muamelelerin sonlanmasına katkı sağlamak amacıyla hazırlandı. 122 farklı başvuru sahibine ait anlatılardan kesitlerin yer aldığı rapor, zorunlu askerliğin sorunlu hallerini mağdurların anlatıları üzerinden dolaysız bir şekilde aktarıyor.

Başvuruların en sık geldiği beş yer sırasıyla Ankara, Kıbrıs, İzmir, İstanbul ve Çanakkale. Kötü muamele başvurularının özellikle ülkenin en batısı (özellikle kuzey-batı) ve en doğusunda yoğunlaşmakta olduğu görülmekte. Bu başvurular arasında başlıca şikâyetleri hakarete uğrama ve fiziksel şiddete maruz kalma oluşturmuyor.

İlk olarak Asker Hakları'ndan Tolga İslam'ın raporunun sunuşu yapıldı. Rapora konu olan 432 başvurunun istatistiki olarak % 49'unda hakaret, % 39'unda dayak, % 16'sında aşırı fiziksel aktiviteye zorlama, % 15'inde yeterli sağlık hizmeti alamama, % 13'ünde tehdit, % 9'unda orantısız cezalandırma, % 5'inde şahsi işine koşturma, % 4'ünde uykusuz bırakma ve % 4'ünde devrecilik olduğunu belirtti. Rapor, siteye gelen başvurulara dayanarak kötü muamelenin telafisi olmayan üç sonucuna değiniyor: intihar, akıl sağlığını yitirme, sakat kalma ya da ölümü de içerebilen kalıcı fiziksel hasarlar.

Konuyla ilgili düzenlenen açık oturumu Şirin Payzın yönetti ve sırasıyla, yazar Kürşat Bumin, Zafer Üskül ve Ferhat Kentel konuştular. Kürşat Bumin savaşı bilmeyen bir ülke olduğu için askerlikle ilgili konuların hafife alındığını belirtti, zorunlu askerlik yapmadıklarından dolayı kadınların akıl sağlıklarının erkeklere göre çok daha iyi durumda olduğunu, toplumun yarısının (kadınların) askerlik deneyimini yaşamamasının toplumun ruh sağlığı açısından önemli olduğunu söyledi. Bumin askerde yaşanan ve ilk gelen askerlerin sonradan gelen askerlere kötü muamelede bulunduğu devrecilik sisteminin askerden sonra da toplumsal hayatta devam ettiğine, özellikle de aile içi şiddette karşımıza çıktığına dikkat çekti. Kışlalarda yaşanan kötü muamelenin çok önemli bir sorun olduğunu ve bu konunun kimseyi ilgilendirmiyor oluşunun son derece garip ve bir o kadar da vahim bir durum olduğunu, askerlik sırasındaki hiyerarşi, disiplin ve buna bağlı kötü muameleler sona ermeden Türkiye'de askeri vesayet kalkmayacağını da belirtti.

Zafer Üskül, yatılı okul, hastane ve askerlik gibi toplu olarak bulunulan alanlarda vatandaşların devlete emanet edildiklerini ve burada yaşanan kötü muamelelerin şikâyet mekanizmasının önemli olduğunu belirtti. Üskül ek olarak askerlik sırasında vatandaşlar intihara sürükleniyorsa, neden intihara sürüklediklerini devlete sormak gerektiğini ve etkin bir soruşturma yürütülmesi lâzım geldiğini belirtti. Üskül son olarak askerlikle ilgili konuların da ombudsman denetimine açılması gerektiğini ve bağımsız bir denetleme mekanizması kurulması ihtiyacını dile getirdi.

Ferhat Kentel, milliyetçiliğin üzerine inşa edildiği sistemin, askerliğin de dahil olduğu, büyük bir yalan olduğunu, askerlik yapan herkesin, ken-

disinin de dahil olmak üzere en azından küfür yiyerek kötü muameleye maruz kaldığını belirtti. Dolayısıyla Asker Hakları'nın çok basit ama cesur bir şey yaptığı, işin görünürlüğünü artırmak için çok önemli ve cesurca olduğunu da belirtti.

Şirin Payzın, Zafer Üskül'ün insanlık onuruna atıf yapan sözlerine değinerek Federal Almanya Anayasası'nın, insan onuru dokunulmazdır diyen ilk maddesini örnek verdi. Konuşmacılar zorunlu askerlerin karşılaştıkları kötü muamelelerden, onlara kötü muamelede bulunanlar kadar bu sorunu görmezden gelerek ve tartışmaktan kaçınarak devam etmesine izin veren sivillerin de eşit dercede sorumlu olduklarını vurguladılar.

Kızılçık'ın notu:

Asker Hakları girişimi insan hakları ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler bakımından önemli bir uğraşa girişmiş. Grubun bundan sonraki çalışmaları için önerilen, kışlada azınlıklardan olanlara karşı uygulanan ayrımcılığa eğilmesi, bu konuda örnekler bulmasıdır. TSK Türk-İslam sentezcisidir ve bu ülkede hem Türk, hem İslam olmayanlara karşı önyargılar yaygındır. Diğer başlıca ayrımcılık ise cinsel kimliği heteroseksüel olmayanlara karşıdır.

Başvuruların tasnifi

İlk başvurunun alındığı 25 Nisan 2011 tarihinden sonra geçen bir yıllık süreçte www.askerhaklari.com sitesine zorunlu askerlik sırasında karşılaşılan hak ihlalleri ile ilgili 432 başvuru geldi. İşte örnekler:

HAKARET

“Ardahan ili Posof ilçesi Söğütükaya köyüne bağlı bir dış karakolda er olarak askerliğimi yapıyorum. Karakolda erlerin her biri görevlerini tam ve eksiksiz olarak yapmalarına rağmen, karakol komutanı jandarma astsubay kıdemli üstçavuş D.K. her sabah içtimasında tüm askerleri olmayacak şeylerden azarlayarak bağırıp çağırıp hakaret ederek kendini tatmin ediyor. Herhangi bir ere ne sevgi ne de saygı gösteriyor. Her gün moral bozukluğu, her gün. Psikolojimiz bozuldu. Bu saçmalıklara kimse katlanmak zorunda değil. Buna kim dur diyecek?”

“Burada ben dahil olmak üzere birçok arkadaşım dayağa, çeşitli hakaret ve küfürlerle maruz kalıyoruz. Bu hakaret ve küfürleri ayrıntılarıyla anlatmak istemiyorum. Erkekliğimize yediremediğimiz laflar işitiyorum.”

“Van Başkale'de askerim. Tabur mutfağında aşçıyım o akşam mutfakta nöbetçi astsubay içeri gelerek bana hakarete bulundu, kendisinden şiddet ve darp gördüm ve aileme kadar küfür etti. Sonuç olarak psikolojim bozuldu. Zaten burada

Terhisine sadece
5 gün kalmıştı
**DİSKO'DA
ÖLDÜ
ŞEHİT
SAYILMADI**

zor koşullarda askerlik yapıyorum, sabah saat 7'den, akşam saat 7'ye kadar çalışıyorum ve üstüne bir de hayvan muamelesi görüyorum.”

“Bizim bölük komutanımız her gün sövüyor, sayıyor. Dövme desen, her gün dayak. 'Revire çıkalım' diyorum, yok. Şimdi size soruyorum, lütfen, biz asker miyiz yoksa mahkûm mu?”

“Acemi birliğimde çok eziyet çektim. Anama küfürler, dayaklar. Sonra usta birliğim Tokat İl Jandarma komutanlığında çok sıkıntılı günler geçirdim. Uzman jandarma çavuş E. D. bir karateci gibi sabah içtimasında önüne geleni tekmeleyiyor, küfür ediyor, 'kime bakıyon lan' deyip tekme atıyor, anamıza sövüyordu.”

DAYAK

“Kafamı çevirmemle yediğim tokat başımı döndürdü. Elimi yüzüme getirerek kendimi korumaya çalıştım ama fayda etmedi. Elimi çekip bir daha vurdu. Başımın dönmesi arttı. 'Yapmayın komutanım' diye feryat ederken bir kere daha vurmasıyla, ben yere düştüm ağlayışlar içinde.”

“Çabuk davranmadığım için hızlıca gelip, iki yanağıma da şiddetli ve hızlı bir şekilde iki tokat attı. Hem vuruyor, hem hakaret ediyor, beni öldüreceğini söyleyip tehdit ediyordu. 10 dakika boyunca kantin önünde beni dövdü. En son 'Bayıl, yoksa seni öldürecek'im' deyip ayağıma çelme takıp yere düşürüp suratıma tükürdü. 'Şerefsiz, namussuz' deyip hakaret etti ve sonra baygınlık geçirdim. Sol kulağımın duymadığını anladım.”

“Biz Şırnak İkizce'de arkadaşımızı savunma amaçlı dilekçe yazmak isteyen askerleriz. Tugay karargâh ve karargâh bölümünde halen askerlik yapmakta olup ağır ve zor şartlar altında vatani görevimizi yaparken dayığa ve küfüre maruz kalıyoruz. Bölük komutanı binbaşı A.İ.G.'nin kedisi kayboldu diye arkadaşımız Murat'ı bayıltana kadar dövdüğü, sonra da suyla ayılıp tekrar döv-

düğü, arkadaşımız kafa travması ile revire sevk edildiği için, bu olaylar bizim de başımıza gelebileceğinden, TSK'da bu şekildeki komutanlara gereken işlemin yapılmasını istiyoruz... Eğer suçumuz varsa bir asker olarak kanun kural ne ise onunla cezalandırılmak istiyoruz. Buna kimsenin itirazı söz konusu değildir. Bütün askerlerin psikolojisi bozulmuş durumda, bu halde vatani korumak nasıl mümkün olur, bunu psikiyatristlere sormanızı rica ediyoruz.” (Mağdur askerin arkadaşları) [143 no'lu bu başvuru İle İlgili 20.09.2011 tarihli gazetede “Kışla'da Kedi Dayığı” bir haber yayımlandı)

“Çok basit bir nedenle göğüs kafesine attığı yumruktan dolayı olduğu yere yıkıldı kaldı, dilini yuttu.”

“Selamı verir vermez hakaret ve dayak atarak azarlamaya başladı. Akabinde tehditler savurarak dövdü. Ta ki ben odanın dışına çıkana kadar. Ama yetmedi odaya aldı ve tekrar devam etti. Ta ki yoruldu. Ondan sonra, 'Üstünü başını düzelt. Hiç kimse bunu duymayacak' dedi.”

“Canları sıkıldıkça günde 3 veya 5 defa muntika temizliği altında koridora çağırırlar, temizlettirirler, döverler, söverler, koğuşa atarlar. İnanın size küfür etmek ya da dövmek, işkence etmek için o kadar çok sebepleri var ki şaşarsınız.”

“Ama ertesi gün çocuk başçavuştan yine dayak yiyor, hem de tüm arkadaşlarının gözü önünde. Ve yine aynı sopayla dakikalarca... Düşünün artık kalça kemiği kırılncaya kadar işkence yaparcasına...”

“Dövdüğü askerin ağzı, burnu kanadı. Asker yerlerde sürünüyordu, 'Ölüyorum, beni kurtarın' diye bağıyordu. O anki hali hiç gözümün önünden gitmiyor.”

AŞIRI FİZİKSEL AKTİVİTEYE ZORLAMA

“Sabah 6'da kalkıyoruz, hiç dinlenmeden akşam saat 11'e kadar çalışıyoruz ve üstüne 2 saat de nöbet tutunca uykusuz kalıyoruz. Benim bu yüzden psikolojim bozuldu. Üstüne üstlük küfür de ediyor komutanımız. Günlük 4 saat uyuyorum, vücudumda hal kalmadı.”

“Gardiyanlar canları sıkıldıkça bize türlü yollarla eziyet ediyorlardı. Kimi zaman eğitim adı altında eziyetler, kimi zaman o an akıllarına ne geldiyse. Gece ve gündüz saatleri içerisinde sürekli eziyet derecesinde saçma sapan hareketler yaptırıyorlardı. Canları sıkılıyordu dışarıda içtima diyorlardı. Uzuneşek oynuyorduk. Yatan hep biz yani mahkûmlar oluyorduk. Olanca ağırlıklarını vererek üzerimize atlıyorlardı. Hayvan gibi davranıyorlardı bize.”

“9 saat nöbet tuttuk. Gece nöbetten uyku

vermiyorlar. Günlük 3 saat uyuyoruz. Çarşıya 3 haftada bir çıkabiliyoruz. Santralci var M.E., 12 saat santralde ve sonra 6 saat nöbette... Çocuk kendini öldürmeyi düşünüyor böyle giderse. Tam kafasına sıkarken oradan geçen arkadaş almış elinden silahını.”

“15 gün boyunca ayağımdaki botu bile kırmadan görevime devam ettim. Yatağıma gitmedim ve hiçbir komutanım bana açıklama yapmadı bu konuda. Askerde bel fıtığı oldum, şu anda tedavi görüyorum.”

YETERLİ SAĞLIK HİZMETİ ALAMAMA

“Kardeşimin el bileği acemilik eğitiminde kırılmış. Bunun belgeleri var. Ancak bin bir türlü bahaneyle tedavi son 10-20 gün içinde yapıldı. Bu süre zarfında kardeşim, sanki işkence gibi, kırık el bileğiyle hizmete mecbur bırakıldı.”

“-22 derecede gece koşulları boşaltıp eğitim adı altında bekletiliyoruz. Öksüre öksüre o soğukta çok kalk yapıyoruz. Hastayız dediğimizde ise ‘işe yaramaz, numara yapıyor’ gözüyle bakıyorlar.”

“Sağ bacağımda ciddi derecede bir uyuşma meydana geldi. O an soğuk suyla müdahale ettim ve bu yaklaşık 10 dakika sürdü. Sonrasında bunu üstlerime bildirip hastaneye gitmek istedim. Ancak, üstlerim araç olmadığı gerekçesiyle göndermediler. Takip eden günlerde de aynı bahaneler gösterildi. Yaklaşık bir hafta sonra da nöbet sırasında beyin kanaması geçirip felç kaldım.”

TEHDİT

“Askerlik süreci boyunca komutanların psikolojik şiddetiyle karşılaştım. Hatta ‘Sana firar ettireceğim oğlum!’ dedi.” “Çocuk, bir başçavuş tarafından yanımızda öldüresiye dövüldü. Çocuk sesini bile çıkaramadı. Çocuğa hem vuruyor, hem de ‘Seni öldürürüm burada!’ diye bağıyor...”

“Tüm sıralı komutanlarıma çıkıp darp raporu almak istediğimi söyledim ama olaydan tam beş saat sonra beni darp raporu almaya götürdüler. Onda da tehdit ettiler, vazgeçtim. Vazgeçtiğime dair dilekçe yazdırıp beş tane tertibimle bana imzalatıldılar.”

ORANTISIZ CEZALAR

“15 dakika geç kaldım. Bölük astsubayı, ifadeye ‘1 saat geç kaldı’ diye yazdı. Baskı yaptılar, mecburen imzalamam. Cezaevine gönderildim. Her türlü işkence yapıyor.”

“İzinli çıktığım birliğime 18 gün sonra döndüm diye 11 ay 20 gün hapis cezası aldım.”

“Bir subay geldi yanıma. Yeni tıraş olmama rağmen, ‘‘Tıraş olmamışsın’ dedi, olduğumu söyledim, küfür etti, tekme attı, bir hafta sonra kendimi diskoda buldum.”

“Öğle yemeğinden sonra yasak olmayan alanda sigara içerken eşimi gördü ve tekrar 14

gün oda hapsine yolladı.”

“İkimizden şüphelenip birliğe çağırdılar. O gece 11'den sabah 5'e kadar dayak yiyip sorgulandık. İkimiz de sabaha kadar esas duruşta durduk.”

“Gördüğüm her yerdeki rütbeliler, askere vurmak, küfür etmek, ceza vermek, askeri mahkemeye vermek için bahaneler arıyorlardı.”

ŞAHSİ İŞİNE KOŞTURMA

“Emrindeki askerleri hizmetçisi olarak kullandım: yemek hazırlama, market alışverişi, paket servisi, milli güvenlik dersi yazılı kâğıdı okutma, tualete girdiğinde birinin peçete ve kolonya ile kapıda beklemesi...”

“Benden izne çıkarken Fransız şarabı bulup getirmemi istedi. Param olmadığından tedarik edemedim. Esas duruşta durmamı söyledi ve karnıma yumruk ve dizlerime tekmeler atmaya başladı.”

UYKUSUZ BIRAKMA

“Eziyet üstüne eziyet. Kafalarına göre uyutuyorlar. 3 gün 4 gün uykusuz bırakıyorlar. Üstüne uyuklayanları tekme tokat dövüyorlar.”

“İstirahat saatlerinde askerleri hizmet adı altında uykusuz bırakmışlardır. Yeri geldiği zaman 35 saat uyumayan askeri de 4 saat nöbete gönderdiklerine şahit oldum.”

“Bir keresinde gece saat 02:30 sıralarında camış gibi bağırdı. ‘Kalkın!’ dedi. Yere deterjan döktü ve su hortumunu aldı, yere döktü. Sabahlara kadar bu şekilde bizi süründürüyordu...”

DEVRECİLİK

“12'de koğuş kalk yapılır. Alırlar o arkadaş ortaya, bütün üst devreler tekme tokat ana bacı küfreder. Tehditler yağdırırlar millete. Öyle yatağa girersin. Yat yatabilirsen. O kırık kalp, bozuk moral; bunlara baş eğmenin verdiği öfkeyle uyuyamazsın.”

“Geceleri uyuyamadığını, korktuğunu, hayatının tehlikede olduğunu, ona bir şey yapacaklar diye korktuğunu söyledi. Sağ elinin üzerinde sigara söndürülmüş ve derin bir iz kalmış. Oğlumun hayatından endişe duyuyorum.”

“Bulunduğum bölükte aşırı şekilde devrecilik, tertipçilik var. Örneğin, her gün 6'da kalkmamız gerekirken üst devreler bizi 4'te kaldırıp muntika yaptırıyorlar. Kendileri 6'da kalk yapıyorlar.”

“Her gece alt devre olan askerler üst devreler tarafından dövülür. Komutanlar devreciliği sever.”

Bütçe açığı ve dolaylı vergiler

Özcan Çağlar

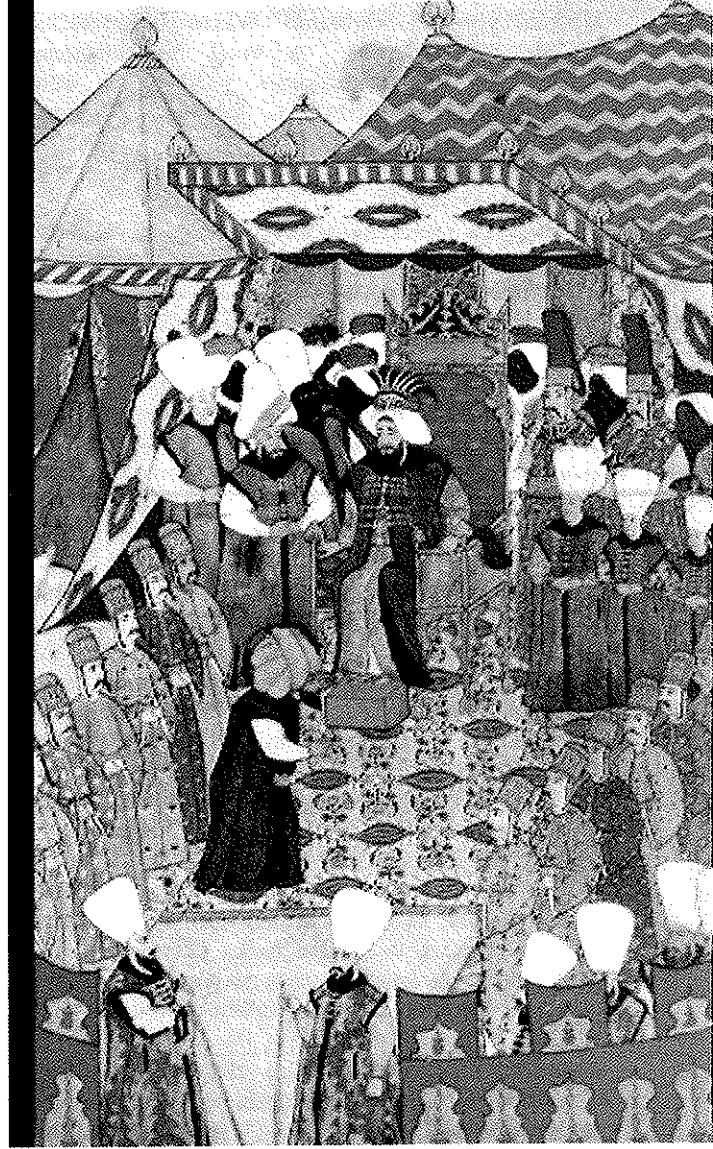
Daünya ekonomik krizinin patlak verdiği günlerde Recep Tayyip Erdoğan, “ bu kriz bizi teğet geçecek” demişti. Başbakan'ın kriz karşısındaki bu rahat tavır ve söyleminin altında yatan en büyük etken, 2001 döneminden beri Kemal Derviş - IMF marifeti ile uygulamaya alınan ve hali hazırda sürdürülen kamu maliyesindeki kemer sıkma önlemlerinin etkisi ile mali disiplin sağlanarak bütçenin 2011 yılında fazla verecek olmasıydı.

Cari açık ve dış borçların tartışıldığı günlerde AK Perest bir ekonomist, bütçenin fazla verdiğini, dış borçların ise özel sektörün kendi bankalarına olan borçlarından kaynaklandığını, bu nedenle de cari açık ve dış borçların artmasının herhangi bir krize yol açmayacağını ifade etmişti. Hatta Yunanistan'ın içine düşmüş olduğu durumun da bütçe açığından kaynaklandığını ve Yunan Halkının tembel olduğu vurgulanarak bir nev'i dalga geçilmişti.

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek bir televizyon programında yapmış olduğu, “Hâlâ bazı bakanlıkların yani bizimle görüşülmeden, tartışmadan, kaynağı ortaya koymadan harcamayı genişletme söylemlerini duyuyoruz gazetelerden. Bütçe disiplininin korunmasına yönelik biz de çaba gösteriyoruz. Bu sene bütçe hedeflerini tutturamayacağız” şeklindeki açıklaması bütçe açığı tartışmalarını alevlendirdi. Merkezi yönetim bütçesi 2012 yılının ilk sekiz ayında 8,5 milyar TL'lik açık vermişti. (Geçen yıl aynı dönemde 2,1 milyar TL bütçe fazlası vardı.)

AK Perest gazeteler, Recep Tayyip Erdoğan'ı bütçe açığı ile ilgili başlayan bu tartışmalardan muaf tutabilmek için gerekçeler üretmeye başladılar bile! Başbakan'a en yakın olan AK Perest bir gazete “ Yanlış yönet, halka ödet ” başlığıyla bir haberi hemencecik servis etmiş ve şu cümleleri yazmış:

“ Ali Babacan, Erdem Başçı ve Mehmet Şimşek'in yanlış politikaları sonucu ortaya çıkan zam gereği Türkiye'yi yeni bir sarmala daha sokuyor. Özellikle akaryakıtta yapılan zamların etkisiyle artan maliyetler enflasyona yansıyor. Bu durum önümüzdeki günlerde Hazine ihalelerinden tüketici kredilerine kadar birçok alanda beklenen faiz düşüşüne engel olacak. Merkez Bankası da enflasyon gerekçesiyle politika faizini indirmekte zorlanacak”. Gazetenin yazdığına göre; ekonominin vergi artışıyla vatandaşın cebinden aldığı 8,5 milyarın neredeyse yarısından fazlası Merkez Banka-

sının faizi yüksek tutması nedeniyle artan faiz ödemelerine gidiyormuş...

Hemen hemen AKP hükümetinin karşılaştığı her sorunda karşımıza çıkan “Başbakan iyi ama etrafındakiler kötü” masalı bir kez daha karşımıza çıkmış durumda! AKP Bakanlarının Erdoğan'dan izin almadan neredeyse tualete bile gitmeyecekleri gerçeği bir yana, açıklanan bütçe verilerinden de göreceğimiz üzere bütçe açığının nedenlerine ilişkin gerçeklerin hiç de öyle olmadığını söylememiz mümkündür.

Açıklanan merkezi yönetim bütçesi verilerini

değerlendirdiğimizde, faiz ödemelerinde bir artışın söz konusu olduğunu ancak, söz konusu bu artışın bütçeye etkisinin AK Perest gazetesinin iddia ettiği boyutta olmadığını görmekteyiz. Yani, bütçe açığı olan 8,5 milyar TL'nin yarısının faiz ödemelerine gitmediğini, AK Perest gazetesinin iddiasının sadece zevahiri kurtarmak adına olduğunu söylememizde hiçbir sakınca bulunmamaktadır. Merkezi yönetim bütçesinin giderler bölümündeki verilere baktığımızda; personel harcamalarının yüzde 18,4, cari transferlerin yüzde 21,9, buna mukabil faiz ödemelerinin ise yüzde 14,2 oranında arttığını görmekteyiz.

Bütçe Gelirleri

Açıklanan merkezi yönetim bütçesi verilerine baktığımızda, bütçe gelirlerinin yüzde 85'i vergi gelirlerinden oluşmaktadır. Söz konusu vergi gelirlerinin de neredeyse yüzde 55'i, tüketim harcamaları üzerinden alınan ÖTV, KDV, Damga Vergisi ve Özel İşlem Vergileri gibi dolaylı vergilerden elde edilmektedir. "Az kazanan az - çok kazanan çok vergi alınması" gibi temel bir vergileme kuralının hiçe sayıldığı bir uygulama olan dolaylı vergiler gelir dağılımını etkileyen, işçi ve diğer emekçi kesimleri gün geçtikçe yoksullaştıran bir vergi türüdür.

Dolaylı Vergiler, 1974'lerde girilen kriz tedbirleri kapsamında 1980'lerde tüm dünyada uygulanmaya başlanmış ve daha sonra kalıcılaştırılmıştır. İlk olarak Reagan ve Thatcher'in hükümetlerinin başvurmuş olduğu "Arz Yanlı İktisat Politikaları" çerçevesinde uygulanmaya konan dolaylı vergilerin amacı, kazançlardan elde edilen vergilerin oranını düşürerek çok kazanç sağlayan sermayedarları yatırımlara yönleltmek, istihdam sağlamak ve krizden bir çıkış yolu bulabilmektir. Ancak 1980'lerden bu yana yaşanan süreç bunu doğrulamamıştır. Söz konusu uygulamalar, krizin faturasını işçi, emekçi ve yoksul halka ödetmekten başkaca bir işe yaramamış ve sermayedarları krizden korumanın politik bir aracı haline gelmiştir.

2011 yılının ilk sekiz ayı ile 2012 yılının ilk sekiz ayının merkezi yönetim bütçesi verileri karşılaştırıldığında, yıllık enflasyonun yüzde 9 olduğu hatırla tutulduğunda dolaylı vergi gelirlerinde reel bir azalma olduğu görülmektedir. Söz konusu dolaylı vergi gelirlerindeki azalma, toplumun harcamalarındaki azalma anlamına da gelmektedir ki; bu durumda da iktisadi büyümenin ne anlama geldiğinin temel bir göstergesi olmaktadır.

2011 yılının ilk altı ayına baktığımızda, yılın ilk üç ayında hane halkının tüketim harcamaları yüzde 12,10 ikinci üç ayda ise yüzde 9,1 artmıştı. 2012 yılında ise, ilk üç ayda tüketim harcamalarındaki artış yüzde 0,2 iken ikinci üç ayda hane halkı tüketimi yüzde 0,5 gerilemiştir. (Gün-gör Uras; Milliyet - 11.Eylül.2012)

Görüldüğü üzere,

! "İşçi, emekçi ve kent yoksullarının gelirleri azalmış ve harcamalar durma noktasına gelmiştir. Dolayısıyla da, merkezi yönetim bütçesinin temel gelirini teşkil eden tüketim harcamaları üzerinden alınan dolaylı vergi gelirlerinde % 10,60 oranında bir azalma meydana gelmiştir.

! "Öte yandan, Maliye Bakanlığının verilerine baktığımızda da 2007 yılında 1.724.366 faal Gelir Vergisi Mükellefi sayısının 2011 yılında 1.703.754'e düştüğünü görmekteyiz. Bu rakamlar, esnafın gün geçtikçe eridiğini ve küçüldüğünü göstermektedir.

! "Aynı şekilde sabit (oranlı) vergi mükellefi olarak değerlendirebileceğimiz Basit Usulde Ticari Kazanca Tabi mükellef sayısında da önemli ölçüde gerileme söz konusudur: 2007 yılında 762.111 olan mükellef sayısı 2011 yılında 714.693'e kadar gerilemiştir. Her ne kadar Kurumlar (Şirketler) Vergisi mükellefiyetinde bir artış söz konusu olsa da, Kurumların, Gelir Vergisi mükelleflerinin verdiği vergi kadar vergi vermedikleri bilinmektedir.

Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere bütçe açığı tartışmaları iktisadi büyüme ve milli gelirdeki artışın, reel olarak işçi, emekçi ve kent yoksullarının durumunda bir değişiklik yaratmadığını ve dolayısıyla iktisadi büyümenin, BÜYÜKLERE anlatılan bir masal olduğunu açık ve net olarak göstermiştir. Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) yayımlanmış olduğu iktisadi büyümeye ilişkin verileri, söz konusu bu durumu teyit eder bir niteliktedir:

! "2007 yılında büyüme oranı yüzde 4,7 iken 2011 yılının büyüme oranı ise yüzde 8,5'dir. Aynı şekilde 2007 yılında kişi başına milli gelir 9.333.- ABD doları iken 2011 yılında ise 10.444.- ABD doları seviyesindedir.

! "Buna mukabil, en fakir yüzde yirmi nüfusun gelirden aldığı pay, gerek 2007 yılında ve gerekse 2011 yılında değişmemiştir: yüzde 5,8. En zengin yüzde yirmi nüfusun gelirden aldığı payda da bir değişiklik olmamış, yüzde 46,40 seviyesinde sabitlenmiş durumdadır. (2007 ile 2011 arasında geçen yılların tamamında da oranlarda bir değişiklik söz konusu değildir.)

! "Öte yandan, TÜİK'in açıklamış olduğu diğer bir önemli veri olan borcu olmayanların oranının yüzde 38,2 olduğunu da belirtelim. Bu aynı zamanda geçtiğimiz yıllarda yapılan tüketim harcamalarının büyük çoğunluğunun borçlanmak suretiyle yapıldığı anlamına gelmektedir. Yüksek tutar ve miktarlarda ekonomiye dâhil olan sıcak paranın, tüketicilere bankalar aracılığıyla ucuz kredi olarak yönlendirilmesi ile gerçekleşmiştir. Zira kolay elde edilebilir ucuz tüketici kredileri ile kredi kartları, bu işlemler neticesinde kârlarına kârlar katan bankaların, Maliye Bakanlığının açıkladığı en yüksek tutarda Kurumlar Vergisi ödeyen mükellefler listesinin ilk on sırasında (Merkez

Bankası dâhil yedi banka) yer almasının altında yatan en temel etkeni.

Bütçe Giderleri

AKP hükûmetinin 2012 yılı için ön gördüğü hedeflere bakıldığında, yıl toplamında giderlerin yüzde 12, gelirlerin ise yüzde 13,84 artırılması planlanmıştı. Açıklanan merkezi yönetim bütçesi verilerinde de görüleceği üzere, ilk sekiz aylık rakamlar ise bu hedefte bir sapma olduğunu göstermektedir. 2012 yılının ilk sekiz ayında giderler bir yıl öncesine göre yüzde 16,3 artış göstermiştir; gelirlerdeki artış ise yüzde 10,8'de kalmıştır.

Bütçe giderlerinde yüzde 16,30 oranındaki artış, yıllık enflasyonun yüzde 9 civarında olduğu hatırdta tutulacak olursa, son derece önemli bir reel artışın olduğunu göstermektedir.

Açıklanan merkezi yönetim bütçesi verilerine baktığımızda "Cari Transferler" kalemindeki artışın oran olarak değil ama tutar olarak birinci sırada olduğunu görmekteyiz. Cari Transferlerdeki aslan payını da, % 24,4 oranla Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) aldığı açıkça görülmektedir. Mustafa Sönmez'in 22.Eylül.2012 tarihli Cumhuriyet Gazetesindeki köşesinde yazmış olduğu "Bütçenin dikiş tutması zorlaşıyor" başlıklı yazısı, konumuz açısından büyük bir önem arz ediyor:

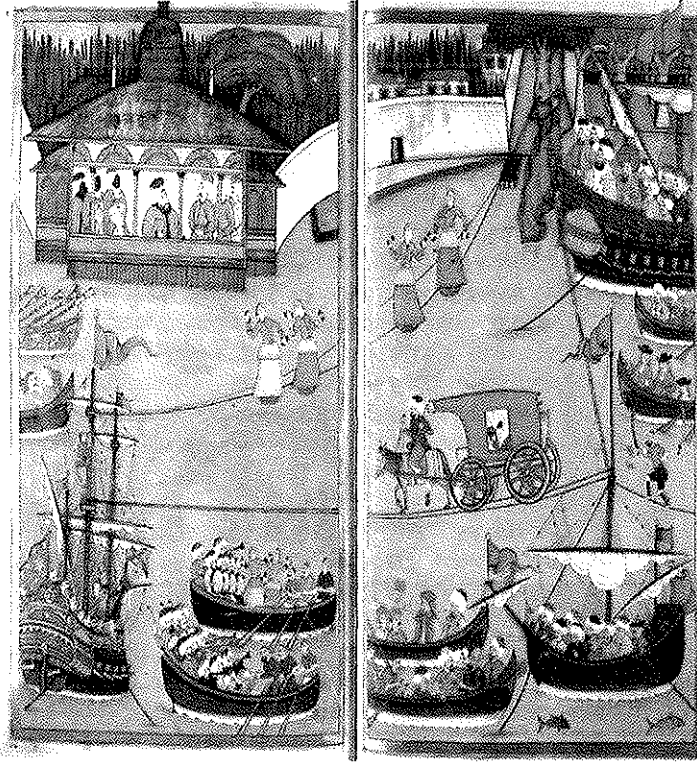
"Sağlıkta Dönüşüm adı altında halka 'sağlığa erişim' kolaylığı sağladığını iddia eden AKP iktidarı, sağlık çalışanlarına ceremesi çektilen bu sistemde ilaç endüstrisine ve özel hastaneciliğe büyük bir pazar açtı. SGK'nın prim gelirleri, emekli maaşları ve sağlık faturalarını karşılamaya yetmedikçe bütçeden transfer arttıkça arttı. Bu yılın ilk 8 ayında da aktarılanların yüzde 24'e yakın arttığı anlaşıyor. SGK, yakın zamanda da iflah olacak gibi görünmüyor ve bütçeyi kemiren en önemli kurtlardan biri olacağı benziyor."

Merkezi yönetim bütçesi giderlerinin ikinci önemli kalemini personel harcamaları oluşturdu. Memur ve kamu işçilerinin, sözleşmeli personelinin maaşları ve SGK primleri, geçen yılın ilk 8 ayına göre yüzde 18,4 arttı.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) her ay istihdamdaki değişimi izleyerek kamuoyuna bildirmektedir. (Güngör Uras; Milliyet - 17.Eylül.2012) TEPAV verilerine göre 2011 yılı Nisan ayından 2012 Nisan ayına geçen süre içerisinde memur sayısında 263 bin kişilik bir artış olduğu görülmektedir. Söz konusu artış; profesyonel güvenlik elemanları, din adamları (memur statüsüne kavuşturulan mecler) ve eğitim ve sağlık sistemi için alınan elemanlardan oluşmaktadır. Öte yandan, memur alımında AKP hükûmetinin devlet içinde kadrolaşma kaygılarının da önemli bir rol oynadığını belirtmekte yarar var.

Askeri Harcamalar

Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlü-

ğü'nün verilerine baktığımızda da, bütçeden savunma harcamalarında eşi görülmemiş bir artış olduğunu görmekteyiz. Sadece Temmuz ve Ağustos aylarında bile, bütçeden silah, araç - gereç ve mühimmata yapılan harcamalar, yılın ilk altı ayında yapılan toplam harcamanın da üstündedir. Verilere bakacak olursak;

" Ocak-Haziran döneminde, 'Güvenlik ve savunmaya yönelik mal, malzeme ve hizmet alımları' tutarı, toplam 732,7 milyon liraydı. Bu harcamalar Temmuz ayında 473, Ağustosta ise 372,4 milyon toplamda ise 846 milyon lira. Daha açık bir ifadeyle, son iki ayda yapılan güvenlik harcaması, yılın ilk altı ayında yapılan toplam harcamanın 113 milyon lira üzerine çıkmış. 'Silah araç gereç ve savaş teçhizatı' kalemindeki verilere göre, Temmuz ayında 286,6, Ağustosta ise 197,8 milyon liralık harcama yapılmış. İki ayın toplamı 483,4 milyon lira. Peki, bu rakam, yılın ilk ayında ne kadardı? Hatırlatıyorum: 202,8 milyon lira. İki ayda bütçeden silaha yapılan harcama, altı aylık harcamayı ikiye katlamış da geçmiş. Sadece temmuz ayındaki silah harcaması, Ocak-Haziran toplam harcamanın 84 milyon lira üzerinde." (Çiğdem Toker; 23.Eylül.2012 - Akşam)

Yukarıda alıntı yaptığımız Çiğdem Toker'in "Güvenlik harcamalarındaki artış korkunç" başlıklı yazısında devamla yer alan ifadesi de, AK Perest gazetelerin konuyu çarpıtmasının, en hafif deyişle, ne denli bir işgüzarlık olduğunu göstermesi açısından gayet çarpıcı:

"Bütçede, 'gizli hizmet giderleri' kalemi altındaki örtülü ödenekteki gelişmeler ise güvenlik ve

silah harcamaları kadar dikkat çekici. Ocak-Haziran döneminde toplam 431 milyon lira olan örtülü ödenek harcaması, son iki ayda yapılan 156,5 milyon liralık harcamayla, 587,7 milyon liraya yükselmiş. Burada dikkat çeken unsur, yine Temmuz ayı. Silah harcamalarında olağanüstü artışın görüldüğü temmuz ayı, örtülü ödenek açısından da dramatik bir yükseliş göstermiş: 127,7 milyon lira. Bu veri, bugüne kadar yapılmış en yüksek aylık harcamaya işaret ediyor. Sözün özü şudur ki, bütçe performansındaki bozulma, makro göstergelerdeki kötüleşmeden daha fazlasıdır; toplumsal barıştaki bozulmayı anlatır. Güvenlik ve silah harcamaları hızla tırmanan bir bütçeden, adalet ve eğitim adına umutlu olamayız.”

Bütçe Açığı ve Zamlar

Ne demişti AK Perest gazete; “Özellikle akaryakıtta yapılan zamların etkisiyle artan maliyetler enflasyona yansiyacak. Bu durum önümüzdeki günlerde Hazine ihalelerinden tüketici kredilerine kadar birçok alanda beklenen faiz düşüşüne engel olacak. Merkez Bankası da enflasyon gerekçesiyle politika faizini indirmekte zorlanacak”. El hak bu söyledikleri doğru!

Bütçede faiz harcamalarının oranı yüzde 14,2. Bu oranın daha da artacağını söylemememiz için hiçbir gerekçe bulunmuyor. Sekiz ayda 36,2 milyar TL'yi aşan faiz ödemeleri; daha çok da iç faiz ödemelerinden kaynaklanmaktadır. Bütçe açığı büyüdükçe borçlanma, borçlanma arttıkça faizler de yeniden artacak ve Mustafa Sönmez'in de ifade ettiği gibi “Bütçe'nin dikiş tutması zorlaşacak”tır.

Bütçede oluşan 8,5 milyar TL tutarındaki “açık” ın ardından bazı tüketim ürünlerine zam yapılması gündeme geldi. Aslına bakılırsa yapılan / yapılacak olan zamlar, ürünün kendisine yani satış fiyatına değil, bu ürünlerin tüketilmesi üzerinden alınacak olan dolaylı vergilerin oranları artırılmaktadır. Daha açık bir ifade ile vergi salınmaktadır. Örneğin şu anda 8 liraya satılan bir paket sigaranın satış fiyatı 2,5 lira; bu satış üzerinden alınan ÖTV ve KDV tutarı ise 5,5 liradır. Yılsonunda yüzde 20 oranında zamlanacak olan sigarada, yapılacak olan zam esas satış fiyatının arttırılması değil, sigaranın tüketilmesi üzerinden alınan Özel Tüketim Vergisi Oranının arttırılmasıdır aslında! Yediğimiz içtiğimiz her şeye ayrıca bir de vergi ödemekteyiz. Yani, çalışma hayatlarımızda sermayedarlar tarafından sömürülüyor olmamız yetmiyormuş gibi, tüketimde de devlet tarafından sömürülmekteyiz. Öte yandan, 1980'lerden beri oluşturulan siyasal iklimin yani, dini kültürel hegemonyanın, alkolü içecek ve sigarada yapılan zamların da meşruiyet sağlayıcı bir rol oynadığını belirtelim.

Öte yandan, Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, yüzde 18 olan KDV oranının % 19'a çıkarılması

gibi bir düşüncesi olduğunu ifade etmekte herhangi bir beis görmemiştir. Söz konusu artışın, temel tüketim maddelerinden alınan % 8 oranındaki KDV oranının da yükseltileceği anlamına geldiğinden hiç kimsenin kuşkusu olmasın! Benzer şekilde Sağlık Bakanlığı yetkililerinin, SGK kapsamında alınan katkı paylarının da arttırılması gerekeceği ifadelerini de not edelim.

Akaryakıt, otomotiv, tapu harcı ve alkolü içkilere yapılan zamların ardından doğalgaz ve elektriğe de zam yapılmıştır. 1 Ekim 2011 tarihinde doğalgaza yüzde 14,3 oranında, 1 Nisan 2012'de yüzde 18,7 oranında, 1 Ekim 2012'de de yüzde 9,8 oranında zam geldi. Aynı şekilde, elektriğe de, 1 Ekim 2011'de yüzde 9,57 oranında, 1 Nisan 2012'de yüzde 8,10 oranında 1 Ekim 2012'de ise yüzde 9,81 oranında zam yapılmıştır. 1 Ekim 2011 yılından bu yana yapılan zamlar sonucunda, doğalgaza yüzde 48,90 oranında, elektriğe ise yüzde 30 oranında artış meydana gelmiştir. Doğalgaz ve elektriğe yapılan zamlar sonucunda gıda, süt ve süt ürünlerinde yaklaşık yüzde 15 oranında, sigarada ise yüzde yirmi oranında zamlar geleceği tahmin edilmektedir. Bu zamlarla birlikte enflasyonun da artacağını AK Perest basın bile yazmaktadır. Sonuç olarak, Kürt sorununda 1990'lı yıllara dönüştikten sonra, koşullarda herhangi bir değişiklik olmadığı takdirde ekonomide de 1990'lı yıllara dönüş yapıldığının emarelerinin görülmeye başladığını söylemememiz için hiçbir gerekçe bulunmamaktadır.

Savaş, Ortadoğu'daki karışıklıklar, devlette kadrolaşma devam ettiği müddetçe, ilaç sektörü ile özel hastaneciliğe kaynak aktarımı politikasında değişiklik olmadıkça, personel harcamaları ile SGK'ya transfer ve örtülü ödenek harcamaları artacak, bütçe açık vermeye devam edecek ve dolayısıyla zamların ve vergi salmaların ardı arkası kesilmeyecektir. Önümüzde yerel seçimler var. Söz konusu seçimlerde de AKP hükümetinin, gerek hane halkına gerekse Mahalli İdarelere transferler yoluyla sosyal harcamaları arttıracığından, tarım destekleme alımlarında artışa gideceğinden hiç kimsenin kuşkusu olmasın. Yukarıda da vurguladığımız üzere, bütçe açığı büyüdükçe borçlanma, borçlanma arttıkça faizler yeniden artacak ve bütçe dikiş tutmayacaktır.

Geçtiğimiz günlerde Recep Tayyip Erdoğan'ın, Bakanlarına “zamları yavaş yavaş ve çaktırmadan yapın” talimatı verdiğini gazetelerde okuduk. (Gerçi, daha sonra “ben popülizmi sevmem bu zamlar kaçınılmaz” dese de yukarıda ifade etmiş olduğumuz doğalgaz ve elektriğin zamlanma sürecinde de görüldüğü üzere, zamları sürece yadıkları aşikâr) Evet, yavaş yavaş ve çaktırmadan! Çünkü 2023'e kadar epey bir süre ve en az üç tane de seçim var!

Neşet Ertaş

Refik Zerengil

Orta Anadolu ve Çukurova'da yaşayan Türkmen aşiretlerinin kültürümüze armağanı olan bozlak müziğinin yaşayan son büyük ustası Neşet Ertaş ardında kuşaklar boyu dinlenecek pek çok albüm bırakarak aramızdan ayrıldı.

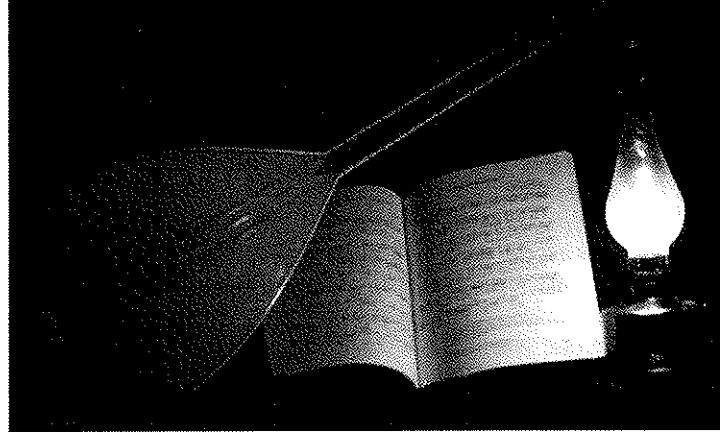
Kırşehir'de yapılan cenaze töreni ve babası Muharrem Ertaş'ın yanına defnedilmesi bugüne değin hiçbir halk ozana gösterilmeyen bir ilgiyi topladı. Kırşehir'de on binlerce insan bir araya geldi.

Defin günü gibi acılı günün tek antipatik ve itici vakası Tayyip Erdoğan'ın tabutun başında eline mikrofonu alıp konuşmasıydı. Olimpiyat şampiyonu olan sporculardan kendi kariyeri için yararlanmak, Fenerbahçe'nin gönderdiği Brezilyalı futbolcuyu aynı amaçla kullanmak dahil her fırsatı kendi reklamına alet eden ve her davranışını 2014' te 1. Turda % 50'yi aşmaya odaklanmış olan Erdoğan ozanın cenazesinde hangi hakla konuşuyordu? Ertaş Başbakanın akrabası, yakını, bakanı, milletvekili, hatta seçmeni değildi. Başbakan A'dan Z'ye siyasi bir şahsiyetti, o cenaze töreninde musalla taşı başında attığı nutuk da -siyasi laf söylemese de- salt siyasi amaçlıydı. Bir cenazenin sahibi onun ailesidir. Muhtemelen aileye "Sayın Başbakan konuşmak istiyor" denilmiştir, onlar da "Hayır" diyememişlerdir.

Bu devirler gelir geçer, ama politikacı Erdoğan'ın siciline "bir ölümden siyasi emelle faydalanmak" gibi bir nakısa yazılır. Günde bilmem kaç vesileyle konuşuyor, pek çok kanal bağırıp çağırımlarını naklen yayınlıyor. Filanca açılış töreni, falanca miting, feşmekanca kongre nutuk atarak egosunu tatmin etme fırsatı olabilir, ama başbakanlığı o cenaze töreninde kara gözlükleriyle çıkıp nutuk çekme hakkını ona vermez.

Bozkırın çılgılığı

Kırşehir, Kaman, Keskin, Kırıkkale, Yerköy, Yozgat yöreleri bozlak türünün kalbi sayılır. Bununla birlikte Çukurova'dan Ayıntap yöresine kadar uzanan eski Avşar aşiretlerinin de Avşar Bozlağı vardı. Dadaloğlu'nun "İşkân Türküsü" ya da "İlgıt ılgıt seher yeli esiyor" örnekleri gibi. Gene bir başka türü Urum Bozlağıdır. Urum o zamanki Türkçe'de Roma'nın bozulmuş hali. Bizans

Roma İmparatorluğu olduğu için Türkler öyle demişler. Zamanla bugün Anadolu dediğimiz topraklara "Urumeli" denilmiş. [Dünkü Urumeli kelimesi Antik Roma'dan geliyordu, bugünkü Anadolu kelimesi de Antik Yunancada "Doğu" demek olan "Anatoli" demek.]

Bozlak hüznün, hasretin, acının sesidir. Neşet Ertaş'a "Bozkırın Tezenesi" denilir, bu adlandırmanın sahibi Yaşar Kemaldir. 1969'da Almanya'da verdiği bir konser sonrası Türkiye'ye dönerken ehliyetsiz otomobil kullanmaktan dolayı Yugoslavya'da 3 ay hapse mahkûm olan Ertaş, kendisini kimsenin aramamasına üzüldü ve "Hapishanelere Güneş Doğmuyor" adlı türküsünü besteledi. Onun hapishanede olduğunu öğrenen Yaşar Kemal, Yugoslavya'daki cezaevine postayla gönderdiği 'İnce Memed' romanının kapağına 'Bozkırın Tezenesi. Geçmiş olsun' diye yazmıştı, o ta-

rihten sonra Ertaş'a 'Bozkırın Tezenesi' denilir oldu.

Bozkır insana hüznü verir. Hele hele güne akşam inerken insanın içine çöken ruh hali melaldir. İster çocuk olun, bozkır akşamlarında ister yetişkin mahzun olursunuz, melul olursunuz. Ahmet Haşim "Melâli anlamayan nesle aşına değiliz" demişti. Bozkırda ise daima melal vardır, hasret vardır, gözyaşı vardır. Muharrem Ertaş'ı dinleyiniz, Ali Ersandır'ı, Hacı Taşan'ı dinleyiniz çığır-dıkları hüznüdür, melaldir.

Ne ki, böyle olduğu içindir ki, bozlaktan sonra, acı türküyü, uzun hava, oyun havasına, neşeli bir türküyü bağlanır. [Bozkır'ın dünya edebiyatındaki unutulmaz anlatısını Çekhov "Bozkır" (Step) adlı başeserinde Güney Rusya bozkırlarını amcasıyla ve bir rahiple baştan başa geçen 9 yaşındaki bir çocuğun gözünden vermiştir.]

Bozlak sözcüğünün "bozkır"dan geldiğini sananlar var. Oysa kelimenin kökeni Orta Asya Türkçesinde dayanıyor: Bozlamak= feryat etmek demek. Şu halde "bozlak"ı "feryat" ya da "çığlık" diye anlayabiliriz. Bozlağı yörenin otantik ozanlarından dinlediğimiz zaman tiz sesleriyle gerçekten de feryat ediyor gibidirler. Ama Kırşehir, Çiçekdağı, Keskin, Yozgat yörelerinin coğrafyasına, florasına bakarak bozlağı "bozkırın çığlığı" olarak algılayabiliriz.

İç Anadolu baştan başa bozkırdır. Onun insanları da özellikle geçmiş dönemlerde bozkırın çocuklarıdır. Çağdaş yaşam geldi, şehir hayatını getirdi, kırsaldan koptuğumuz ölçüde, doğadan da koptuk. Bu nedenle belki bozkırın hüznü, melali de uzaklaştı gitti, ama yerini şehir, kasaba hayatının gerginlikleri, tatsızlıkları aldı. Artık eskisi kadar bozlak müziği üretilmemesinin asıl nedeni bu olsa gerek.

Neşet Ertaş'ı babası Muharrem Ertaş, onun öğrencileri Hacı Taşan, Çekiç Ali (Ersandır) gibi ozanlarla andığımız takdirde hakkını layıkıyla vermiş oluruz. Kuşkusuz ki, bu saydığımız sanatçıların göçmesiyle bozlak türü yok olacak değildir, bugün Mustafa Tatlıtürk de o ekolün bir temsilcisidir. Saydığımız ozanlar Abdal/Türkmen müziği geleneğinin çeşitli yörelerde farklı tavır ve üsluplarla sürdürmüşlerdi. Çekiç Ali 1973'te 41 yaşında, Hacı Taşan 1983'te 53 yaşında, Muharrem Ertaş ise 1983'te 71 yaşında ölmüşlerdi. Dolayısıyla Neşet Ertaş kendisinin de katkı getirdiği o müziği onlardan sonra 20'ye yakın sene daha sürdürmüştü. Bu zaman zarfında iletişim araçları ve müzik dinleme olanakları bir hayli geliştiği için Neşet Ertaş mensup olduğu ekolü daha fazla geliştirme ve duyurma olanağı buldu.

Babası Muharrem, Hacı Taşan ve Çekiç Ali ise büyük usta Muzaffer Sarısözen'in sözleriyle, "Mahalli sanatkarlar" olarak kaldılar. Geçim sı-

kıntısı içinde yaşadılar. Evlenme veya sünnet günlerinde küçük meblağlar karşılığında çalıp söylediler. Oysa onların seslerini, sazlarını İnter-netten indirip dinlediğimiz zaman büyüklükleri hemen belli oluyor. [İlgilenen arkadaşlar için not edeyim: Kalan Müzik'in hizmetleri arasında o ustaların müziklerini bize CD olarak sunması da yer alıyor.]

Çileli çocukluk yılları

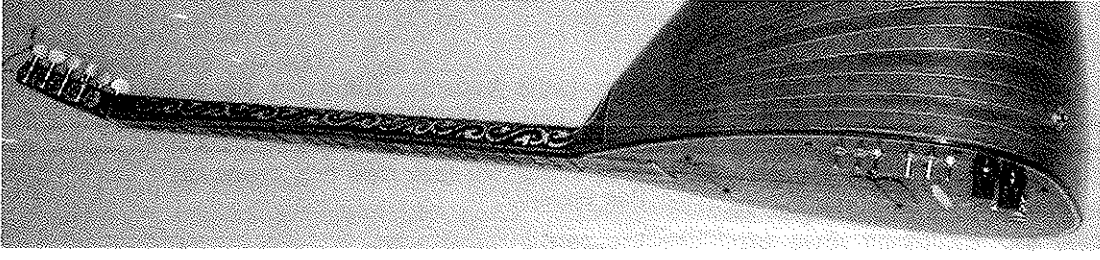
Neşet Ertaş 1938'de doğmuştu. Babası ekmek parası için kasaba kasaba, köy köy dolaşırdı. Annesi Döne çamaşır tokacına bir-iki tel gerip onun eline vermişti. Döne anne çok geçmeden öldü. Baba ve dört çocuk göçmek zorunda kaldılar. Muharrem Ertaş tekrar evlendi. Neşet daha çocukken babası onu köy düğünlerine birlikte götürmeye başladı. Küçük çocuk yöre diliyle köçek gibi dans ediyordu. Sonra babasından balama çalmayı öğrendi, daha sonra cümbüş, ut ve keman da çalacaktı. Babasıyla dolaşmaktan okula da hiç gitmedi, okuma yazmayı kendi kendine öğrendi.

O yılları şöyle anlatıyor: "Babam geçinmemizi saziyla temin ederdi. Anam Keskin'den almış, kendisi Kırşehirli olmasına rağmen Keskin'de uzun yıllar kalmış, Hacı Taşanı yetiştirmiş. Kırıkkale ve Yozgat'ın köylerini, İç Anadolu'nun birçok köyünü sazi omzunda gezmiş, her yerde türküler avazlar bırakmış. 5-6 yaşında beni yanına aldı. Gittiği yerlere beni de götürdü. Birlikte 8 yıl Yozgat, Kayseri, Niğde, Nevşehir, Kırıkkale, Keskin ve Yerköy'ü köyleriyle gezip düğün çalardık. Geçimimiz de verilen bahşişlerden olurdu."

Genç Neşet 14 yaşında İstanbul'a geldi. Karın tokluğuna ufak tefek işlerde çalıştı. Sonra Beyoğlu'nda bir gazinoda sahneye çıkma olanağı buldu. Kadri Şençlar'ın Yardımıyla 1957'de "Neden Garip Garip Ötersin Bülbül" adlı ilk plağını çıkarttı. Bu türkü babasına aitti.

Kendi sazından, sözünden yaşam öyküsü

Neşet Ertaş yaşam öyküsünü manzum şekilde anlatmıştı: "Bin dokuzyüz otuzsekiz cihana Kırıktar köyünde geldin dediler/ Babama Muharrem, anama Döne dediysen/ Ata'yı bildin dediler/ Dinde sızıydı anamın derdi/ Tokacı saz yaptı elimi verdi/ Yeni bitirmiştin üç ile dördü/ Baban gibi sazıcı oldun dediler/ O zaman babamdan öğrendim sazi/ Engin gönül ile Hakk'a niyazi/ O yaşında yaktı bir ahu gözü/ Mecnun gibi çölde kaldın dediler/ Zalım kader devranını dönderdi/ Tuttu bizi İbikli'ye gönderdi/ Babam saz çalarken bana zil verdi/ Oynadım meydanda köçek dediler/ Anam Döne İbikli'de ölünce/ Tam beş tane öksüz yetim kalınca/ Beşimiz de Perişan olunca/ Babamgile burdan göçek dediler/ Yürüdü göçü-

müz Tefleğe doğru/ Bu hali görenin yanıyor bağ-
rı/ Üç aylık çocuğun çekilmez kahrı/ Bunlara bir
ana bulun dediler/ Yozgat'ın Kırıksoku Köyü'ne
vardık/ Bize ana yok mu diyerek sorduk/ Adı
Arzu dediler bir ana bulduk/ İşte bu anadır bul-
dun dediler/ En küçük kardaşı kayıp eyledik/
Onun için gizli gizli ağladık/ Üstelik babamı as-
ker eyledik/ Yine öksüz yetim kaldın dediler/ Za-
lım kader tebdilimi şaşırttı/ Heybe verdi dalımı-
za devşirtti/ Yardım etti Yerköy'üne göçürttü/ Bi-
raz da burada kalın dediler/ Yerköy'den Kırıkka-
le'ye geldik/ Babam saz çalarken biz çümbüş al-
dık/ Kırşehir'e varınca kemani çaldık/ Aferin ar-
kadaş çaldın dediler/ Yarın aşkı ile arttı hep der-
dim/ Babamı bir yere düntür gönderdim/ Başlık
çok istemişler haberin aldım/ İstemiyor yarın se-
ni dedile/. Kırşehir'de yedi sene kalınca/ Düğün
düzgün hepsi bize gelince/ Burada herkese yer
daralınca/ Ankara'ya gider yolun dediler/ Anka-
ra'da (sünnetçi) Veysel Usta'yı buldum/ Epeyce
eğleştim, evinde kaldım/ Yüz lirayı verip bir ya-
tak aldım/ Etti isen böyle buldun dediler/ Bir ev
kiraladım münasip yerde/ Kaldı kavim kardaş hep
Kırşehir'de/ Bu aşk hançerini vurdu derinde/ Çä-
resini bulamazsan ölü'n dediler/ Yarın aşkı ile
döndüm şaşkına/ Arada içerdim yarın aşkına/ Ca-
nan acımaz mı garip dostuna/ Buna da içeriye
alın dediler."

"Ana vatanımsın, baba yurdumsun/ Ozanlar di-
yari şirin Kırşehir/ Uzak kaldım gurbet elde der-
dimsin/ Hasretin bağrında derin Kırşehir/ Feleğin
yazdığı kara yazıyan/ Çok yürüdüm bağrımdaki
sızıyan Kara kaşlarıyan, kara gözüynen Aşık
etti beni birin Kırşehir.

Gönül dosti babaya ağıt

"Gönülden gönüle kapılar açan/ Aşkın dolusu-
nu nefessiz içen/ Gönül delisini neyledin dünya/
Muharrem Babaya ağıt Uzak yoldan geldim has-
retim için/ Hani nerde babam Muharrem nerde/
Yaralı bülbülüm ses vermez niçin/ Yüreği yanı-
ğım o kerem nerde/ O garip gönüllüm, dertli ba-
kışlım/ Feleğin elinde sinesi taşlım/ Yüreği yara-
lım, gözleri yaşlım/ Gönül evi yıkık, viranım ner-
de/ Fetholurdu feryadını dinleyen/ Feryadı içinde
derdin anlayan/ Kuşlar gibi viranede ünleyen/
Ecinnice deli boranım nerde/ Okula gidemedim
bu dert benimdi(Hemi benim derdim, hem ba-
bamındı/ Hemi babam, hem öğretmenimdi Gari-
bim dersimi verenim nerde."

"Ay dost deyince yeri göğü inleten/ Muharrem
ustaydı bunu dinleten/ Gönül kırmazdı bilerek-
ten, bilmeden/ İnsan velisini neyledin dünya/ Sa-
zını çalarken kendinden geçen/ Gönülden gönüle
kapılar açan/ Aşkın dolusunu nefessiz içen/ Gö-
nül delisini neyledin dünya/ Garibim babamdı
Muharrem Usta/ Bilirim aşıkta sevdiği dostu/ "sa-
zımın emaneti..." diyen en son nefeste/ Sazın
ulusunu neyledin dünya."

Tarih hazinesi Neşet

Bir arkadaşı Ankara Radyosunda çalışmaya
başlayınca Neşet Ertaş Ankara'ya yerleşti ve Rad-
yoda haftada iki günlüğüne programa çıktı.. As-
kerliğini İzmir Narlıdere'de yaptı, tekrar Anka-
ra'ya döndü. Radyoda sesini duyurması onu ül-
keye tanıttı, plak üstüne plak dolduruyor, Anado-
lu kentlerine konserlere gidiyor, düğünlere davet
ediliyordu.

1978'de parmaklarına tutukluk ve kısmi felç
gelince F. Almanya'ya gitti, tedavisini oradaki
sosyal devlet olanaklarından yararlanarak yaptırdı
ve sağlığına kavuştu. 2001 yılına kadar Alman-
ya'da yaşadı, orada da konserlere ve daha çok da
düğünlere gidiyordu. C. Başkan Demirel'in ken-
disine vermek istediği Devlet Sanatçısı ünvanını
"Halkın sanatçısı olarak kalırsam benim için en
büyük mutluluk bu. Şimdiye kadar devletten bir
kuruş almadım, bir tek TBMM tarafından üstün
hizmet ödülünü kabul ettim. Onu da bu kültüre
hizmet eden ecdadımız adına aldım" diyerek red-
detti. Türkiye'ye dönünce İzmir'e yerleşti. 2011
yılında UNESCO tarafından "yaşayan tarih hazi-
nesi" arasında sayıldı.

Yazımızı yörenin bazı türkülerini hatırlatarak
bitirelim.

Neden garip garip ötersin bülbül

Neden garip garip ötersin bülbül/ Yoksa sen
de bahtı kareli misin/ Bilmem feryat edip coşar-
sın bülbül/ Sen de benim gibi yareli misin

Bu derdin elinden oldum biçare/ Aradım der-
dime bulmadım çare/ Yüreğimde vardır bilinmez
yare/ Sen de yüreğinden yareli misin

[Yöre Kırşehir, Kaynak Kişi: Muharrem Ertaş, Derleyen ve
notaya alan Ankara Radyosu]

Karanfil suyu neyler

Karanfil suyu neyler/ Güzel kokuyu neyler/
İki baş bir yastukda/ O göz uykuyu neyler

Le le le Leylam yar Leylam yar/ Hergün akşam böyle yar böyle yar/ Küstüysen söyle yar
Karanfil deste gider/ Kokusu dosta gider/ Sevip de alamayan/ Gurbete hasta gider

Le le le Leylam yar Leylam yar/ Hergün akşam böyle yar böyle yar/ Küstüysen söyle yar
[Yöre Kırşehir, Kaynak kişi Muharrem Ertaş, Derleyen ve notaya alan Nida Tüfekçi]

Zülküf dökülmüş yüze

“Zülküf dökülmüş yüze/ Kaşlar yakışmış göze/ Usandım bu canımdan/ Dert ile geze geze

Gün doğdu aştı böyle/ Gönlümüz coştı böyle/ Sen orada ben burada/ Ömrümüz geçti böyle

Bu ellerde gez gayri/ Katip ol da yaz gayri/ Bir kasma al bir kürek/ Mezarımı kaz gayri”

[Yöre Kırşehir, Kaynak kişi Neşet Ertaş, Derleyen ve notaya alan Nida Tüfekçi]

Neredesin sen

Şu garip halimden bilen işveli nazlım/ Göynüm hep seni arıyor neredesin sen/ Tatlı dillim güler yüzüm ey ceylan gözlüm/ Göynüm hep seni arıyor neredesin sen

Ben ağlarsam ağlayıp gülersem gülen/ Bütün dertlerim anlayıp göynümü bilen/ Sanki kalbimi bilerek yüzüme gülen/ Göynüm hep seni arıyor neredesin sen

Sinemde gizli yarımı kimse bilmiyor/ Hiçbir tabip yarama merhem olmuyor/ Boynu bükük bir garibim yüzüm gülmüyor/ Göynüm hep seni arıyor neredesin sen

[Yöre Kırşehir, Kaynak kişi Neşet Ertaş, Derleyen TRT Müzik Dairesi, Notaya alan: Altan Demirel]

Allı turnam

Turna (veya durna) halk kültürümüzde yer alan önemli bir imgedir. Sıla, hasret, sevgiliye, eşe-dosta, anneye-babaya özlem ifadesinde bir simgedir.

Hacı Taşan'ın “Allı Turnam” türküsü en çok bilinen turna türkülerinde biridir. Ozan eşe dosta onlarla selam gönderir.

Allı turnam bizim ele varırsan/ Şeker söyle kaymak söyle bal söyle

Oy gülüm gülüm kırıldı kolum/ Tutmuyor elim turnalar ey/ Ah gülüm gülüm yar gülüm gülüm/ Kız gülüm gülüm turnalar ey

Eğer bizi sual eden olursa/ Boynu bükük benzi soluk yar söyle/ (Bağlantı)

Allı turnam ne gezersin havada/ Arabam kırıldı kaldım burada/ (Bağlantı)

Ne onmamış kul imişim dünyada/ Akşam olsun allı turnam dön geri/ (Bağlantı)

Arap atın iyisine binerler/ Mor çiçeğin koyusuna konarlar/ (Bağlantı)

[Yöre Keskin, Kaynak Keskinli Hacı Taşan]

Niye çattın kaşlarını/ Bilmiyom yar suçlarımı/ Ölüsem ben saçlarını/ Yolma gayri yolma leyli leyli.

[Yöre Kırşehir, Söz-müzik Neşet Ertaş, Notaya alan Ünal Günsay]

Köprüden geçti gelin

Köprüden geçti gelin/ Saç başın düştü gelin diloy loy/ Halden bilmez diloy loy/ Söz anlamaz ne fayda

Eğil bir yol öpeyim/ Gençliğim geçti gelin diloy loy/ Diloy diloy diloy diloy loy/ Halden bilmez diloy loy/ Söz anlamaz ne fayda

Köprüden geçemiyom/ Az doldur içemiyom diloy loy/ Halden bilmez diloy loy/ Söz anlamaz ne fayda

Sen benden geçtin ama/ Ben senden geçemiyom diloy loy/ Diloy diloy diloy diloy loy/ Halden bilmez diloy loy/ Söz anlamaz ne fayda

[Yöre Kırşehir, Kaynak kişi: Neşet Ertaş, Derleyen ve notaya alan Hamdi Özbay]

Sarı yazma

Sarı yazma yakışmaz mı güzele/ Sarardı gül benzim döndü gazele/ Ben gidiyom sen yarini tazele/ Al da beni daştan daşa çal güzel.

[Yöre Kırşehir, Söz ve müzik: Çekiç Ali]

Memleket hasreti

Ölmez, sağ olursam bu yaz inşallah/ Sılayı bir daha görmek istiyom/ Çuğun'a varınca ya ağşam, zabah/ Topraklara yüzüm sürmek istiyom

Kaman'ı, Mucur'u, Çiçekdağı'nı/ Kindam, Dinnebağı, hem Özbağı'nı/ Köylü, kentli, hastasını, sağını/ Görüp bir muhabbet kurmak istiyom.

Hacı Bektaş, Ahi Evran Sultanı/ Aşık Paşa, Kaya Şeyhi cananı/ İmarette neslim Şeyh Süleyman'ı/Aşk ile bağrıma sarmak istiyom.

[Yöre: Kırşehir, Söz ve müzik: Şemsi Yastıman]

Mühür gözlüm

Mühür gözlüm seni elden

Sakınırım kıskanırım

Uçan kuştan esen yelden (Yağan kardan esen yelden)

Sakınırım kıskanırım (Sakınırım kıskanırım)

Havadaki turnalardan

Su içtiğin kurnalardan

Giyindiğin urbalardan

Sakınırım kıskanırım

Beşikte yatan kuzundan...

Hem oğlundan hem kızından

Ben seni senin gözünden

Sakınırım kıskanırım

Al'İzzet'i oncalardan

Elindeki goncalardan

Yerdeki karıncalardan

Sakınırım kıskanırım

Sinemanın derdi ne?

Ritüelden Hollywood'a

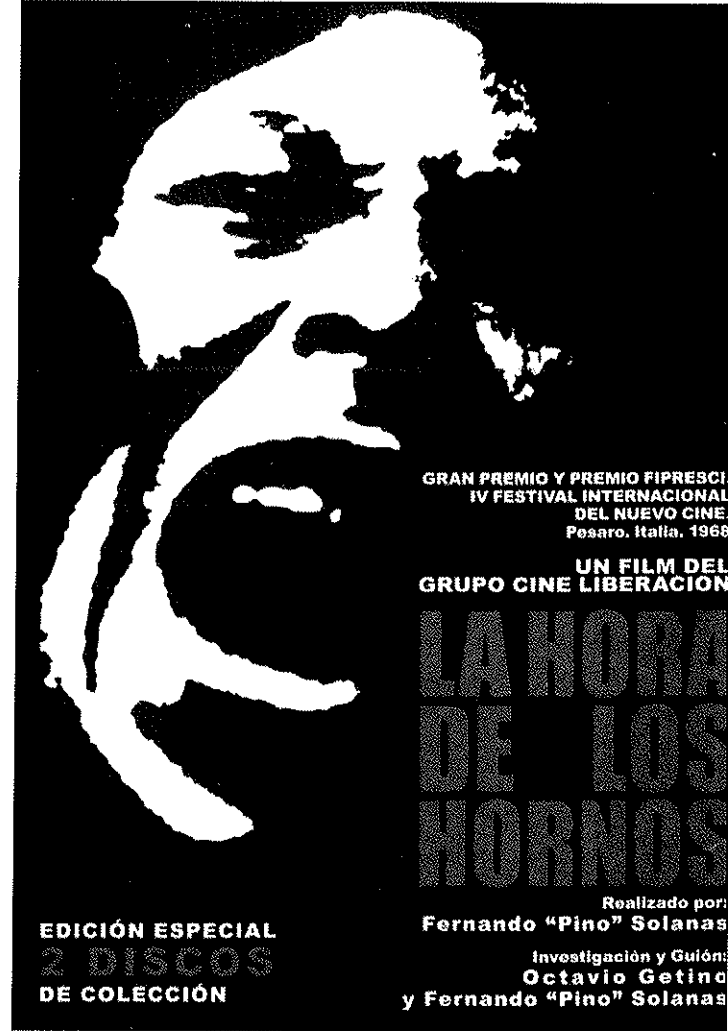
Yılmaz Hüröglü

Işığın pelikül üzerindeki etkisinin keşfedilmesi ve kimyadaki bilimsel gelişmeler önce fotoğrafın ardından sinemanın oluşma sürecinde önemli etkenlerdir. Resimden fotoğrafa oradan sinemaya uzanan yolda birçok ara duraktan sonra varılan noktada insan yok olma korkusuna (varlığı, görünüş yardımıyla kurtarmak) kendince çareler düşünmüş, yeniden yaşantılamayı beyazperdeye de taşıyarak geleceğe iz bırakmada (varlığı kurtarma) yeni ve farklı anlatım biçimleri geliştirmiştir. İnsanoğlu kadim zamanlardan günümüze, doğayla mücadelesini ve toplumsal mücadelelerini ritüeller, resim, tiyatro, fotoğraf ve sinema ile görsel hikayeleştirme yetisini geliştirmiştir.

Hareketli görsel anlatımla hikayeleştirmenin teknolojik ve mekanik buluşlarla gelişmesi kapitalist girişimin de gelişip serpildiği döneme denk gelmiştir. İlk anda panayır eğlencesi olarak nitelenip küçümsenen hareketli görüntülerin sonrasında kocaman bir endüstri yaratılmıştır. Bu endüstri, ekonomisi doludizgin gelişen ABD'nin kucağında, yeryüzünde emperyalist ideolojik ve kültürel egemenlik kurmanın bir aracı ve merkezi durumuna getirdiği Hollywood'da kendini inşa etmiştir.

Sinema ilk gösterimlerde salonların önünde biriken kalabalıkları gören ve para kokusu alan bir takım girişimciler eliyle yaygınlaştırılmıştır. Zaten ilk filmler de 2-3 dakikalık günlük hayattan parçalardı. Bu parçalardan sanat çıkarmak için önce sanayinin oluşturulması gerekti. Talep oluşması için ürün çekici ve pazarlanabilir olmalıydı yani insanların düşlerine tercüman olacak anlatım yolları bulunmalıydı. Bulundu ama gerçeği göstermenin değil düş görmenin yolları Hollywood'da 'imal' edildi.

Hollywood, Yapımcı (kapital)+Yıldız oyuncu+pazarlama+majör şirketler (zincir salonlar) toplamından oluşan bir mekanizmadır. Toplamı var eden unsurların her biri diğerini besleyerek Hollywood sistemini semirtmektedir. Bu düzenek içinde hedef bütün bir dünya izleyicisini istenen yönde etkilemek için filmler tasarlamaktır. Bu tasarımlar Konjonktürel duruma göre çeşitlilikler arz eder. 2.Dünya savaşının kahraman kurtarıcısı ABD, masum halklara yardımcı olan amerikan askerleri, Afganistan'a, Irak'a demokrasi ve medeni-

yet götüren Amerika ve batılı egemen güçler...

ABD dışındaki ülkelerde de sinema, sistemin ideolojisinin kitleler nezdinde meşru kılınmasının bir aracına dönüştürülmüştür. Hollywood'un gölgesi ve etkisi ülke sinemalarının biçim ve içeriğini belirlemiş, onlara rol model olmuştur. Ticari olarak Hollywood filmleri gerek pazarlama stratejileriyle gerek ülke içi dağıtım ve gösterim düzenine egemen olmasıyla ülke sinemalarının gelişme ve yaygınlaşmasını engellemiştir. Avrupa sinemasının ABD'den bağımsız geliştiği ilk yıllarda kendi mecrasında sinema sanatına katkıları inkar

edilemezse de, özellikle 1. ve 2. Dünya Savaşları ABD'ye birçok yönde avantajlar sağlamıştır. Bu durum sermaye birikiminin kapsamlı olarak ABD'de, Hollywood'da oluşmasını getirmiştir. Koşut olarak kendi değer ve sinema anlayışını da...

Devrim

Televizyonun da katılımıyla 'İdeolojik Aygıtlar'ın en önemlisi durumuna gelen sinema, Sovyetler Birliğinde sürecin de dayatması ile genç, yaratıcı ve devrime inanan sanat insanları sinemanın biçimine büyük katkılarda bulunan avan-garde çalışmalar yapmışlardır. Hayat da bunu talep ediyordu.

"Geçmişin sanatları tamamen ölmüştü. Güncel görev, yeni, devrimci bir sanat, sosyalist bir sanat (he- y e c a n duyan, e ş i n e rastlan- m a d ık ve ideal yeni top- l u m u n gereksi- nimleri- ne hiz- met ede- cek sa- nat) ya- ratmaktı. Kural, emsal, sınırla- ma, kısıtlama, hiçbir şey yok- tu.

"Yeni toplu- mun ge- reksi- nimleri- ne hiz- met ede- cek sa- nat" için genç si- nemacılar Ay- zenştayn, Pudovkin, Kuleşov, Dovjenko ve Vertov yeni anlatım yollarını geliştirmede yaratıcı çalışmalar yaptılar.

"Devrim Sineması kendi ideolojisini ifade edebilmek için sinema dilinde bir öz/biçim devrimi-

ne yol açıyor, savaş sonrasında ise iktisadi zorluklar yapımı eğitici/öğretici belgesellere, haber ve kurgu filmlerine itiyor. Amaç her zaman propaganda ise, ideoloji ise bu amaç başlıca öncüle- ri, başlıca yaratıcı sanatçıları, ilk başta, fazla zorlamıyor hatta 1930'lara kadar destekleyici ve il- ham verici oluyor. Devrim öncesi ruhbilimsel incelemelerin, kentsoylu ya da düpedüz 'soylu' melodramların yerini toplumsal, kolektif, siyasal, ideolojik temalar alıyor ve birçok tür siyasi çizgiye uygun gelmediklerinden, zorunlu olarak, devre dışı kalıyorlar."

Sanatçı içinde yaşadığı toplumun gerçekliğini özümseyip seçtiği ifade biçimiyle olay, olgu ve oluşumları estetik planda dile getirir. Bu dile getirme inandığı dünya görüşü perspektifinden bi-

reysel veya toplumsal olup ol- mamasına göre sanatçının tavrı- nı da belirler. Sovyet sineması- nın verimliliği 1935 sonrasında düştü, niteliksel ve niceliksel olarak zayıfladı. 1920-35 ara- sı öncü ve yaratıcı çalışmalar sonraki yılların ateşleyicisi ola- madı, tekil yapıtlar düzeyinde kaldı. Ama Sovyetler yeni top- lum inşa eden insanını anlatan, savaştaki insanını anlatan ve aşkı anlatan sinemayı, bozkır sonsuzluğunda bitmeyen bir şarkının ezgileri gibi dağılan şi- irsel bir sinemayı da bu arada var etmiştir.

Sinemanın radikal devrimci çılgılığı Latin Amerika, Afrika, Uzak Doğudan yükselir. Sırtla- rında kocaman bir sömürgeci egemenliğini taşıyan bu ülke sinemacıları, kendi ülkelerinde sömürgeciliğe karşı verilen mü- cadelenin bayraktarlığını filmle- riyle yapmışlardır. Filmlerin toplum sorunlarını estetik plan- da yansıtırken politik olanın aynı zamanda bir sanat ürünü içinde nasıl yer alabileceğini de göstermişlerdir. Latin Amerika Sinemasının devrimci damarı, Amerikancı faşist darbelerle ku- rulan diktatörlüklere karşı veril- en anti-faşist mücadelelerle pa- ralel inşa edilmiştir. Afrika'da da benzeri dış müdahalelerle,

çıkarılan iç savaşlarla sürdürülebilen sömürgeci egemenliğine karşı sinemacılar çektikleri filmlerle ülkelerinin somut durumlarına açıklık getirme- yi ve insanlarını aydınlatmayı birincil görevleri bilmişlerdir. Uzak Doğu ülkeleri de devrimci si-

nemacıların yaratılarıyla kendi mücadelelerine katkı yapmışlardır.

Politik Film

Sinemaya birçok görevler biçilebilir, biçilmiştir de. Film bir hikayedir ve hikayeyle bir şeyler anlatırız. Eğer dünyanın ve toplumun sorunlarını kendimize dert edinmişsek, mevcut durumdan rahatsızlığımız varsa, sistemi değiştirme mücadelesinde katkımız olsun istiyorsak, hikayelerimizi de bu doğrultuda inşa edip muhataplarımıza ulaştırmalıyız. Ya da bunun tersi cenahta yer alıp pek bir şey anlatmayan hikayeli filmler yapıp 'görev' ifa edebilir üstüne para da kazanabiliriz. Sonuç olarak her film politik olarak nitelensin veya nitelenmesin verdiği nokta politiktir. Kitleleri uyandıran Politik filmler, kitleleri uyutan 'politik' filmler.

Sinemacıların ülkelerinin endüstriyel yapılanması ve zihniyet dünyasının oluşturduğu çemberin içinde kalarak inandıkları filmleri yapmaları zordu. Bu zorluğu aşmak için çemberin dışında kalıp bağımsız çalışmalar yapma yollarını aramış ve yeni yöntemler geliştirmişlerdir. Latin Amerika sinemacıları (Glauber Rocha, Fernando Solanas, Octavio Getino vd.) mevcut endüstriyel yapılanmanın dışında kalıp bağımsız çalışmaların teorisinin ve pratiğinin gerçekliğe de nüfuz ederek somut ürünlerle nasıl var edileceğini göstermişlerdir. Yeni Sinema, Üçüncü Sinema diye adlandırılan bu pratikler günümüzde piyasa dışı bağımsız sinemanın hangi yol ve yöntemlerle yapılabilirliğinin pusulası olabilirler. Hele de teknolojinin, sosyal iletişim imkanlarının geldiği düzeyde bu pratiklere eklenecek birçok yeni yollar kullanılabilir.

Manifesto

Fernando Solanas ve Octavio Getino 1969 yılında "Üçüncü Bir Sinemaya Doğru" adıyla bir manifesto yayınladılar. Manifestonun ilk cümleleri şöyle başlar:

"Kısa zaman öncesine kadar, sömürge, yeni-sömürge ve hatta emperyalist ülkelerde Sistem'e sırtını dönen ya da aktif bir şekilde Sistem'in karşısında yer alan sömürgecilik kültürünün etkilerini aşan filmlerin üretilmeye çalışılması don kişotca bir eylem olarak görülüyordu. Son döneme kadar, filmler, gösteri ya da eğlence ile eşdeğerdi. Başka bir deyimle, filmler bir tüketim nesnesi idi. En iyi durumda, filmler burjuvazinin değerlerinin çürütmesine tanıklık etti ya da sosyal adaletsizliği gösterdi. Kural olarak, sadece sonuçlarla ilgilendiler, nedenlerle değil; çarpıtan ya da anti-tarihselci bir sinemaydı söz konusu olan."

Bu tespitlere bugünden baktığımızda değişen fazla bir şey olmadığını görebiliriz. Hala ABD'nin daha doğrusu Hollywood'un ağababalığında üreti-

len filmler, yapım-dağıtım-gösterim silsilesi takip edilerek bir tüketim nesnesi olarak 'imal' edilip dünya film pazarına sunulmaktadır.

"Dünya bir anlamda kendi iç pazarında yaşam mücadelesi veren ülkelerle doludur, dış pazarlarda Hollywood'la rekabet eden ülke yoktur. Ama Hollywood gayet atak şekilde mücadelesine devam eder. Amaç dünya pazarı söz konusu olduğunda yalnızca rakipsiz olmak değil, her bir ülkenin kendi iç pazarında da rakipsiz olmaktır. Hiçbir güç bunu engelleyemez. Ne sömürge yönetimleri, ne faşist ülkeler, ne diktatörlükler, ne de gelişmiş bağımsız demokratik Avrupa devletleri."

Manifestodan devam edelim:

"Bu durumu aşmak mümkün müydü? Yapım maliyetlerinin binlerce dolar seviyesine ulaştığı ve dağıtım ve gösterim kanallarının düşmanın elinde olduğu bir durumda, özgür filmlerin üretilmesi sorununa nasıl yaklaşılabildi? Süreklilik nasıl garanti altına alınabildi? İzleyicilere nasıl ulaşılabildi? Sistem'in neden olduğu baskılar ve sansür nasıl aşılabildi?"

Filmleri yukarıdaki soruları sormak zorunda kalmayacağımız bir düzenin varlığına kadar erteleyiz ya da o düzenin yaratılmasına katkı koyacak çalışmaları var etmek için bütün olanaklarımızla seferber oluruz. Ve kendi zihniyet dünyamızın merkezde olduğu, toplumun sinir uçlarına dek nüfuz edebileceğimiz yol ve yöntemlerimizin ne olacağını deneyimlenen pratiklerimiz rehberliğinde kuramlaştırabiliriz. Şayet Hollywood film dünyasının etkilerini bertaraf edebilirsek.

Yine manifestodan:

"Sinema tarihinin ilk dönemlerinde (ya da tarih öncesinde), gözle görülür bir şekilde farklılaşmış ve ulusal karakteristikleri olan bir Alman, bir İtalyan ya da bir İsveç sinemasından bahsedilebiliyordu; günümüzde bu farklılıklar ortadan kalktı. Aradaki sınırlar, ABD emperyalizminin ve onun film modelinin -Hollywood filmlerinin- genişlemesi ile birlikte kayboldu. Günümüzde, ticari sinema içerisinde, "yazar sineması" olarak bilinen de dahil olmak üzere, hem kapitalist hem de sosyalist ülkelerde, Hollywood modelini kullanmaktan kaçınan bir filmi bulmak neredeyse imkansızdır. Bu sonuncusunun öyle büyük ve hızlı bir etkisi var ki, SSCB'den Bondarçuk'un "Savaş ve Barış"ı gibi anıtsal eserler, ayrıca, ABD film sanayii (yapı, dil vb. gibi) tarafından kabul ettirilen tüm önermelere ve sonuçta bunların kavramlarına açık ve anlatsal bir teslimiyeti de gösteriyorlar."

Yol ve yöntem

Hollywood her durumda değişen maddi ve manevi koşullara adapte olmada nevezuhur ideolojik unsurlar desteğiyle zorluk çekmemekte, içeriğe

Bir minyatür ustası: LEVİNİ

■ Ayfer Coşkun

1 5.yüzyılda önce Bursa'da başlayan ve sonra İstanbul'da gelişen Osmanlı-Türk minyatür sanatı, 18. Yüzyıla doğru çökme dönemine girmişti. İşte tam bu sıralarda, Lale Devri'nin yarattığı ortamda çıktı ortaya Levni. Edirne'de dünyaya gelen ama doğum tarihi bilinmeyen Levni'nin adı Abdülcelil'dir. Sonradan buna Çelebi eklenmiş, iyice ünlenince de tek adla anılır olmuştur: Levni... Doğum tarihi bilinmese de Padişah'ın onu 1707'de İstanbul'a davet ettiği düşünülürse, 1690 ya da birkaç yıl öncesi denebilir.

İstanbul'a gelince, sarayın nakkaşhanesinde çalışmaya başladı. Müzehhip olarak yetiştirildi ve minyatüre yöneldi. Yaşamıyla ilgili pek bilgi bulunmasa da, bıraktığı minyatürler onun sanatı ve bu alanda aldığı yol hakkında yeterince aydınlatmaktadır bizleri.

Dini sınırlamaların çerçevelediği bir alanda gelişen minyatür sanatı, hep dönemine tanıklık etmiştir denebilir. Adına tasvir, resim ya da nakış da dense, el yazması kitapları süslemiş ve anlatılanları dile(!) getirmiştir minyatürler. Levni de bu yolu izlemiş, bu sanatı en yetkin biçimde devam ettirmiştir.

Levni'nin ilk yapıtlarından biri, "Silsilename"dir ki Osman Gazi'den başlayıp III. Ahmed'le biten 23 padişahın portresini içerir. Her sayfada bir padişah portresi yer almaktadır ve III.Ahmed dışında hepsi yerde bağdaş kurmuş olarak gösterilmişlerdir. III.Ahmed ise tahtında oturmakta, geri planda da bir şehzade ayakta durmaktadır.

İnsan yüzlerinin daha belirgin ve değişik ifadeler taşıması, Osmanlı-Türk minyatürünü İran minyatüründen farklı kılan biçemlerden biriydi. Bunu Levni'de çok daha belirgin olarak görmekteyiz. Levni'nin bu portreleri, yapılmış diğer padişah portrelerinden de farklıdır. Öncelikle benzerlerinden daha rahat bir görünüm vermektedirler. Ayrıca yüzlere de daha yaşam dolu ifadeler yerleştirmiştir ki bu onun yenilik arayışının göstergesidir. Bu portrelerin arasında özellikle I.Selim'in oturuşu ve yüz ifadesi çok değişiktir ve adeta onun kişiliğini vermeğe özen

göstermiş denebilir. Levni tabii ki sanatının gereği olan giysileri, onlardaki motifleri, dekoru, halı ve üzerindeki desenleri en ince ayrıntısına dek işlemiştir. Bazılarındaki kıvrımlı perdeler de bu alanda bir yenilik olarak değerlendirilir. Onun bu çalışmaları, portrede yeni bir döneme yol açmıştır.

Levni padişah portrelerinin dışında 48 tane değişik kadın ve erkek portresini de bir albümde toplamıştır. Bunlarla yaşadığı Lale Devri'nden ilginç sahneleri ve tipleri günümüze ka-

dar taşımıştır. Aralarında değişik ülkelerden erkek ve kadınların yer aldığı bu minyatürler, giyimleri, yaşam biçimleriyle ilgili olarak döneme ilişkin bilgi sahibi olunabiliyor. Bu portrelerde genellikle o kişinin kimliği ve yaptığı işi not edilmiştir. Bunlardan "Sazendeler" minyatüründe, dört kadın müzisyen yer almıştır. Açık yakalı giysileri, süsleri, kınalı parmaklarıyla müzik yaparken, o dönemde kadınların bu alandaki aktivitelerine de ışık tutmaktadır. Dört çalgıcı kadın yine birbirini kapatmayacak biçimde yerleştirilmiştir. Aynı albümdeki Avrupalı bir kadın da elinde yelpazesıyla son derece süslü, dekolte denebilecek elbisesiyle dans eder gibi durmaktadır.

Levni'nin bunların dışında, belki de en önemli yapıtı "Surname-i Vehbi"dir. Padişah III. Ahmed'in dört şehzadesinin 20 gün süren sünnet düğünü üzerine Şair Seyyid Hüseyin Vehbi'nin yazdığı kitabı resimleme işi Levni'ye verildi. Neredeyse tüm İstanbul'u ayağa kaldıran bu sünnet düğününü 137 minyatürle tarihe mal etti. Bu çalışma tam 7 yıl sürdü. 1720'de yapılan bu düğünle ilgili yazılar ve minyatürler ancak 1727-28 de padişaha sunulabildi. Hazırlanışında çift sayfa şeklinde düzenlenmiştir. Padişah ve çevresi sağ sayfaya yerleştirilmiş, onların huzurunda yapılan gösteriler ise solda yer almıştır. Bu yerleştirme biçimi, aslında bu tür minyatürlerde uyulması gereken protokol(!) nedeniyle de olabilir. Çünkü resmedilen kişilerin statüleri önemlidir.

Minyatür sanatında figürler birbirlerini kapatmayacak biçimde yan yana dizilir, arkada kalanlar üst tarafa yerleştirilir. Bu sanatta dikkat çeken bir başka şey de resmi yapılan kişilerin statülerine özen gösterilmesidir. Önemli kişiler ötekilere göre hem daha büyük boyda, hem de ön tarafta yer alırlar. Levni'de de böyledir ama az da olsa derinlik vermeğe çalışmıştır, özellikle dekorda.

Levni'nin minyatürleri için Türk minyatür sanatının ikinci klasik dönemi nitelendirmesi yapılmaktadır. Hatta Türk kitap sanatının son kez canlandığı bir dönem olarak görülmektedir. Bunda doğal olarak dönemin yani "Lale Devri"nin de etkisi büyük olmalı. Lüksün, şatafatın bol olduğu, sanatçılara daha fazla ilgi ve gereksinim duyulduğu bir dönemde, Levni'ye yapıt verilmesinde de büyük olanaklar sağlamıştır. O bir yandan geleneksel minyatür kurallarına uyarken, bir yandan da yeni, alışılmamış çalışmaların içinde olmuştur. Resme zor da olsa derinlik kazandırmaya çalışmış, yüz ifadelerindeki farklılıkları daha belirgin hale getirmiştir. Tabii ki günümüzden baktığımızda, pek fazla göze

çarpımayabilir ama diğer minyatür sanatçılarıyla karşılaştırıldığında, daha rahat gözlemlenebilir.

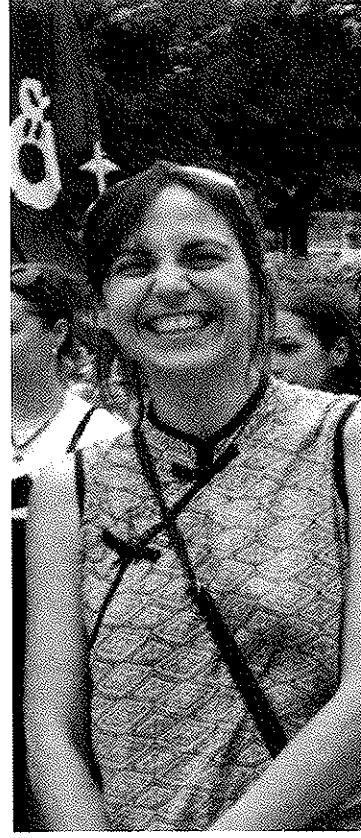
Osmanlı-Türk minyatürünün İran sanatına göre daha parlak renkler kullandıkları bilinir. Ama zamanla değişim yaşanmıştır ve Levni hem renk uyumuna özen göstermiş hem de bolca sarı kullanmıştır. Sonuçta Levni bir yandan geleneksel anlayışı sürdürürken, bu anlayışın dışına uzanıp, kendine özgü bir biçim gerçekleştirmeye başlamıştır.

Doğum tarihi bilinmeyen Levni, 1732 yılında İstanbul'da öldü.

KAYNAKÇA: 1- Osmanlı resim Sanatı- Serpil Bağcı, Filiz Çağman, Günsel Remda, Zeren Tanındı 2- Büyük Larousse

Anısına

icle Koğacıoğlu Sabancı Üniversitesi'nde Yard. Doç. Olarak ders veren, çeşitli projelerde aktif görev alan Dicle Koğacıoğlu 5 Ekim 2009 günü otomobiline "Annem, babam, Poyraz (kardeşi) beni affedin, çok acı var dayanamıyorum" yazılı not bırakarak Boğaziçi Köprüsü'nden denize kendisini bıraktığında 37 yaşındaydı. Bu toplumda yetişmiş seçkin bir değerdi. Her şeyden önce, insan olarak eşine az rastlanır biriydi, sahip olduğu insani hasletler hep bir arada onun kişiliğini oluştuyordu. Dicle öğrencilerinin ve kendisini tanıyan herkesin sevgiliydi. Çevresindeki insanlardan, öğrencilerinden, gündelik yaşamı paylaştığı bireylerden en geniş topluluğa dek bütün insanlara ve insanlığa karşı sorumluydu, duyarlıydı. İnsanlarla bire bir ilişkileri sıcak ve insan canlısıydı. Mizacıyla ilgili küçük ve anlamlı bir örnek verecek olursak, bir öğrencisinin yazdığı tek bir cümleyi anmak isteriz: "Dicle hoca sınıfta masasının üzerine bağdaş kurup ders anlatacak kadar rahat biriydi" diyor. Eksik söyledik, sadece insanlığa karşı sorumlu ve duyarlı değildi, bu gezegeni sadece insanlara ait görmeyenlerdendi, hayvan hakları savunucusu ve hayvan koruyucusuydu. Ölümünden sonra babası bulduğu ve vasiyetname diye saydığı bir notunda Dicle'nin "ne varlığım varsa hayvan barınağına verin" diye yazdığını, kızının sokakta rastladığı uyuz ya da yaralı hayvanları evine alıp tedavi ettiğini söylüyor. Vasiyetini yerine getirmişler, Bitlis'te 4 dönümlük bir arazi parçası üzerine iki doktorla birlikte hayvan barınağı inşa etmişler. Bu toplumdaki önemli sorunlara eğildi. Feministti, "namus cinayetleri" denilen insan öldürmeler ve kadına uygulanan şiddet başta olmak üzere kadınların sorunlarına eğildi, kentli yoksul kadınların durumunu inceledi, mahkemelerde hakim ve savcıların yurttaşlara davranışları ve yurttaşlarla aralarındaki karşılıklı etkileşim üzerinde makale yazdı, siyasi iktidar ve otoriteye karşı yurttaş haklarını ve sivil toplumu savundu, devlet otoritesinin yargı sistemi, kanun zoru, polis,askeriye, bürokrasi yoluyla kurulduğunu yazdı, üniversitede Bürokrasi ve Toplumsal Kuvvet konulu atölye çalışması başlattı, 1999 Marmara Depreminden sonraki aylarda travma geçirmiş çocuklar için İzmit Doğukışla'da kurulan Çocuk Rehabilitasyon Merkezinde gönüllü olarak çalıştı, siyasi partilerin bir kısmının başörtüsünü, bir kısmının ise Kürtçe dilini ve Kürt haklarını savundu diye kapatılmalarını, bu uygulamaların devlet tarafından haklı gösterilmelerini eleştiren çalışmaları yaptı. Ayrımcı politikaları eleştirdi, bu konuları "Hukuk ve Toplum" bağlamında dile getirdi ve bu yaklaşımın demokrasinin temellerini tehdit ettiğini söyledi. Konu kendisinin uzmanlık

alanlarından birisiydi, çünkü ABD'de doktora çalışmasını Hukuk Sosyolojisi üzerinde yapmıştı. Helsinki Uluslararası İzleme Komitesi adına yapılan "Türkiye'de İfade Özgürlüğü" araştırmasında görev aldı. Kadınların adalete ve resmi makamlara ulaşması güçlüklerini inceledi. Sadece Türkiye'de değil, Lübnan'da, Yunanistan'da, Macaristan'da da araştırmalara katıldı. Dicle Koğacıoğlu 1972'de Ankara'da doğmuştu. Babası ve annesi 1960'lı yıllarda Ankara'da Türkiye İşçi Partili sosyalist gençlerin yakından tanıdıkları simalardı, babası Murat Koğacıoğlu SBF'de Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığı yapmıştı. Babası şu anda emekli mali müşavirdir, annesi Nevzat Süer Sezgin ise eğitimci ve yazardır, İzmir Kadın Yazarlar Derneği ve Egeli Kadın Yazarlar Platformu'nun kurucu mensuplarından. Dicle yüksek öğrenimini Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde tamamlamış, New York Eyalet Üniversitesi'nde lisansüstü çalışmasını ve doktoraasını yaptıktan sonra akademik çalışmalarına Columbia Üniversitesi'nde devam etmişti. Hayatının son yedi yılını Sabancı Üniversitesi'nde geçirmişti. Etkinlik alanları arasında sinema kulübü yöneticiliğinin de bulunduğunu ayrıca kaydedelim. Dicle'yi yakından tanıyanlar intihar etmek için hiçbir kişisel problemi yoktu diyorlar. Babası kızının önemli araştırmalar yaptığını söylüyor, hayatını sonlandırmasının nedenini de projelerinin içeriğine bağlıyor: "Son iki yılda, 30 şehri dolaşıp töre mağduru kadınlar ve enstest ilişkileri araştırdı. Mağdurlarla yüz yüze görüşüyordu. Etkilenmemesi mümkün değildi. Çok duygusal biriydi. Çok yük yüklenirdi. Her zaman çok yorgundu. Akademisyenliğini hayatında hep ön planda tuttu. Ölümünden bir gün önce iki arkadaşıyla Didim'de sosyoloji kongresindeymiş. Onlarla konuştuğunda da, intihar edeceğine dair hiçbir belirti olmadığını vurguladılar." 2010 yılından başlayarak Dicle Koğacıoğlu adına makale yarışması düzenleniyor.

Arjen Arî

Çağdaş Kürt edebiyatının şairlerinden Arjan Arî Diyarbakır'da tedavi gördüğü akciğer kanserinden kurtulamadı.

1956'da Nusaybin'in Çele köyünde doğmuştu. Orta öğrenimini Diyarbakır Maarif Kolejinde yaptı. 20 yaşındayken Nusaybin'de siyasi nedenlerle gözaltına alındı, ilk şiirini 1979'da Tîrêj dergisinde yayınladı. 12 Eylül döneminde İsveç'te yaşarken şiir ve yazıları Berbang, Kurdistan Pres, Nûdem, Çira, Kuzey Kürdistan'da Rewşen, Nubihar, Gulistan, Kevan, Tîroj, W; Güney Kürdistan'da Bölgesi'nde yayınlanan Peyv, Nûbûn, Karwan adlı dergilerde çıktı. 1992'de yani Musa Anter'in öldürüldüğü sene caniler ona da silahla saldırmışlar, şair ölümle pençeleşti ve kurşunlara yenilmemişti.

Ne ki, 20 sene sonra, kanserin bedeninde ilerlemiş olduğu geç fark edildiğinde iş işten geçmişti. Önce Adana'da tedavi gördü, sonra Diyarbakır'a nakledildi. Ölümünden kısa bir süre önce Kürtçe kaleme aldığı birkaç paragrafın başlangıç satırlarının Türkçesi şöyleydi:

"Her yazar, Gılgamış Destanı'ndaki gibi ölümsüzlük iksirinin peşine düşmez...

Bir şair veya yazar için ölümsüzlük iksirini elde etmek hem zordur, hem çok kolaydır...

Bir eser ki artık zamanın paslı makası ise o eserin yokedilmesine güç yetmez; o eser unutulmuş zamanların vadisine atılmış olsa bile, artık o ölümsüzlüğün kazanılmasının adıdır...

Bu nedenledir ki her yazar edebiyat alanında verdiği emekten öte, ölümsüz eserleriyle ölümsüzdür!"

Yaşanılan savaş onun en tiz çılgılığıydı: "...atalarım taş ve çakmakla sığınmışlarsa güneşe/ barışı ve kardeşliği istemişlerse kendilerine ve başkalarına/ e demişlerse; dünya kime yetmez ki? bir çobanı düşün/kuzularını vadilere salamasın/ keçileri ağaçlara tırmanamasın/ kavalını özgürce çalmasın/ve yeni doğan kuzuya "şengilo" adını veremesin... şimdi ıpıssız ve bomboş/ Cîbiltîne, Xîrbê, Hinarê, Serê Kaniyê... Ve sor kendine kimdir bu yurdun sahibi?"

O sadece gerillayı değil, savaşa gönderilen askeri de düşünen insanlık dolu ozandır: "General" adlı şiirinde askerin ağzından şöyle seslenir: "senin iki gözün var generalim/ ben onları ve iki elimi kaybettim/ sen beni gönderdin ve bana demedin/ bu gittiğin savaş gözleri de

yer/ bana gözlerimi ver general im/..." (Türkçeye çeviren Berken Bereh)

Arjen Ari sanatçı duyarlılığını gelişkin bir dille yansıtmıştı. Türkçeye çevrilmiş şu dizelerde; "Açılacak rengareng/ Gülümseyen bir güneşin ardından, gökkuşağı/ Bahar yüzlü bi sabahtır umudum/ Işık gülüşlü, kırmızı perçemli gündüz/ Ha doğdu ha doğacak!" derken hayata ve doğaya ne kadar tutkunsaydı, "Ateş düşmüş köküne/etrafında dönüyor/ ne yapmıştı/günahı neydi bu palamut ağacının/ o da benim gibi savaş istemiyordu/ çocuklar/ çiçekler/ yeni yetme kızlar/ ardından boynu bükük kaldılar/ve gözü yolda... savaş aldı en güzel hayallerimizi" dizelerindeki çığlığı insanı o denli derinden yaralar.

Arî tamamen Kürtçe olarak yayınlanan günlük Azadiya Welat (Özgür Ülke) Gazetesinin yazarlarından.

Eserleri:

- 1.Min Veşartin li Geliyekî, Şiirler,, Avesta Y., 2000.
- 2.Ev çiya rûspî ne, Şiirler, 2002.
- 3.Destana Kawa, Roman, Elma Y., 2003.
- 4.Eroûtîka, Şiirler, Lis Y., 2006.
- 5.Bakûrê Helbestê / Antolojiya Helbesta Bakûr (Kuzey Kürdistan Şiirleri Antoşojisi) Duhok Y., 2008.
- 6.Şêrgele, Şiirler, Avesta, 2008
- 7.Çil Çarîn, Weşanên Enstîtuya Kurdî ya Amedê, ŞiirLer, 2009

MALALA

İslamcılığı reddetti, kız çocuklarını savundu diye vurdular Malala Yusufzai'yi. Şu sıralarda Pakistan'da, Afganistan'da ve dünyanın birçok ülkesinde kız çocukları, başka öğrenciler, gençler, yetişkinler "I am Malala" yazılı pankartlar taşıyor, spor gömlekler giyiyor, baş bantları takıyorlar. Malala 9 Ekim 2012 günü Pakistan'ın Svat bölgesindeki Mingora kasabasında okul servisinde Taliban mensubu İslamcı katiller tarafından silahla vurulan ve hâlen yoğun bakımda tedavi gören 14 yaşındaki kız çocuğunun adı. Yüzü örtülü iki şahıs araca binmekte olan çocuklara "Malala Yusufzai hanginiz?" diye sormuşlar, Malala'nın işaret edilmesi üzerine kız çocuğunu silahla başından ve boynundan ağır yaralamışlardı. Saldırıda Kainat ve Raziye isimli iki kız daha yaralanmıştı, olayın ayrıntısını ifade verecek durumda olan bu iki çocuk anlattılar.

Yerel hastaneye kaldırılan Malala Yusufzai doktorların izin vermesi üzerine Britanya'daki bir hastaneye nakledildi. Ölüm tehlikesini atlatmış olmakla birlikte hâlâ uyutuluyor. Cinayet girişiyle ilgili açıklama yaparak olayı üstlenen Taliban sözcüsü İhsanullah İhsan "Malala'nın kız çocuklarının

eğitimi savunduğu; Batı kültüründen yana olduğu ve Taliban'a cephe alarak İslamiyete karşı çıktığı için İslam ve Şeriat yasalarına karşı yürütülen cihadın bir parçası olan bu münafık kıza karşı 'muvaffak bir operasyon' gerçekleştirildiğini duyurdu ve Malala'yı vuran 'öğrencileri kutladı. [İhsanullah "Allahın lûtfu, ihsanı" anlamına geliyor, adamın ve grubunun varlığı lûtfu mu, belami yaptıklarından belli.]

Taliban Arapçada "öğrenci" anlamındaki "talib" kelimesinin çoğulu olan "talibûn"un Paştó lehçesindeki hali. Osmanlı Türkçesine "talebe" olarak girmiş, sonradan tekil olarak kullanılmış. (Oysa sözcüğün tekili olan "talip" = "öğrenmeye talip kişi" demek.) Hareketi öğrenciler başlattıkları için bu adı seçmişler. Kendileri de, fiilleri de köktendinci, en belirgin vasıfları arasında İslamın temellerindeki kadın düşmanlığı yer alıyor. Taliban radyo yayınında 15 Ocak 2009 gününden itibaren Svat Vadisi'nde kız çocuklarının okula gitmesini yasakladığını duyurmuştu. Yasağa uyulmazsa bölgedeki okul yöneticileri, aileler ve biz-

zat kız öğrenciler cezalandırılacaktı. Kızlarını okutmak isteyen ailelerden bir kısmı Svat'ı terketmişler, az sayıda aile ise tehdide rağmen çocuklarını okula göndermişlerdi. O sırada 11 yaşında olan Malala bu karara karşı çıkmış, insan hakları savunucusu olarak Taliban'ı eleştiren konuşmalar yapmış, Desmond Tutu onu çocuklarla ilgili uluslararası bir ödülle aday göstermişti. Taliban'ın tehdidinin yayınlandığı 2009 Ocak ayında Malala günlüğüne şunları yazmıştı: "Dün gece askeri helikopterlerin ve Taliban'ın içinde bulunduğu çok kötü bir rüya gördüm. Svat'a operasyon düzenlendiğinden beri böyle rüyalar görüyorum. Annem bana kahvaltı hazırladı, sonra da okula gittim. Ama Taliban kız çocuklarının okula gitmesini yasakladığı için giderken korkuyordum. 27

öğrenciden sadece 11'i vardı sınıfta. Sayı Taliban'ın emri yüzünden böyle düştü. Bu emirden sonra üç arkadaşım aileleriyle birlikte Peşaver, Lahor ve Ravalpindi'ye taşındı. Okuldan eve dönerken bir adamın 'Seni geberteceğim!' dediğini duydum. Adımlarımı hızlandırdım, biraz ilerledikten sonra dönüp baktım, adam hala peşimden geliyordu. Ama neyse ki

rahatladım çünkü adam telefonla konuşuyordu, büyük ihtimalle telefonda birini tehdit ediyordu."

Bu satırlar BBC'nin Urdu dilinden yayın yaptığı radio programında okunmuş, kendisiyle bir belgeselde ona yer verilmişti. Malala Yusufzai göz yaşları içinde doktor olmayı çok istediğini anlatmıştı. 11 yaşındaki kız çocuğu İnternette açtığı blogda görüşlerini dile getirince Taliban'ın ölüm listesine girmişti.

Taliban 2012 Nisan'ında Afganistan'ın Tahir şehrinde düzenlediği bir saldırıda sınıflara zehirli toz püskürterek 150 kızı zehirlemiş, aynı cürmünü 1 ay sonra gene Tahir'da bir başka okulda tekrarlayarak 120 kız çocuğunu kurban seçmişti. Afganistan Eğitim Bakanlığının Taliban'ın güçlü olduğu 11 vilayette 550 okulu kapattığını da kaydedelim. Günlükte şu satırlar da yazılı: "Annem bu günlükleri yazarken kullandığım takma ad olan Gül Makai'yi çok sevdi ve babama 'Niye kızımızın ismini Gül Makai olarak değiştirmiyoruz ki?' diye sordu. Bu isimden ben de hoşlanıyorum, çünkü gerçek ismim 'kederli' anlamına geliyor."

